

**ANA ÇİZGİLERİYLE CUMHURİYET DEVRİ TÜRK ŞİİRİNE TEORİK BİR YAKLAŞIM
(1923-1960)
A THEORETICAL APPROACH TO THE TURKISH POETRY OF THE REPUBLIC ERA WITH
ITS GUIDELINES**

Adem ÇALIŞKAN*

“Edebiyat denildiği zaman şu anlaşılır: Söz ve manâyı, yani insan dimağında yer eden her türlü bilgileri ve insan karakterinin en büyük duygularını, bunları dinleyenleri veya okuyanları çok alakâlı kılacak surette söylemek ve yazmak sanatı. Bunun içindir ki edebiyat, ister nesir halinde olsun, ister nazım şeklinde olsun, tıpkı resim gibi, heykeltıraşlık gibi, bilhassa musiki gibi güzel sanatlardan sayılarmaktadır.”¹

Mustafa Kemal Atatürk

Özet

Bu makalede, Cumhuriyet devri Türk şiirinin 1923 ile 1960 yılları arasındaki evresi bazı kıstaslardan hareketle kendi içinde sınıflandırılmış, bağımsız olarak ürün veren şairler dahil, Yedi Meşaleciler, Serbest Nazımcılar / Toplumcu Gerçekçiler, Garipçiler / Birinci Yeniler, Hisarcılar ve İkinci Yeniler gibi edebî akım ve/veya edebî hareketler kuşaklar olarak temsilcileri ile birlikte teorik olarak ele alınmıştır. Bu devir Türk şiiri, hem devrin hakim gücü doğrultusunda geçmişle bağı gittikçe kopararak, hem de birbirine karşı fikirler üzerine kurulu edebî akım veya hareketler halinde çoğunlukla dış ideolojik tesirlere ve Batı edebiyat, kültür ve şiirine açık olarak devam etmiştir. Bu dönem içinde farklı şiir anlayışlarına sahip şairler, bireysel veya toplu olarak poetik görüşlerini de ortaya koymuşlardır. 1950’lerden itibaren 1960 sonrasının şiir damarları da belirginleşmeye başlamıştır. Bu dönem Türk şiiri güzel Türkçenin eşsiz örnekleri ile doludur.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Türk Şiiri, Teori, Yedi Meşale, Birinci Yeni, Hisar, İkinci Yeni.

Abstract

In this article, the phase between 1923 and 1960 years of the Turkish poetry of Republic era has been classified in own with movement from some criteria, and literary movement and/or literary movements as Seven Torchests, Free Verseists / Social Realists, Garips / First News, Castlests and Second News, including poets that composed their works as independent, have been dealt with as theoretical with their representatives and as generations. Turkish poetry of this era has continued both as breaking gradually its relation with past in direction the dominant power of period and as be frequently opening to external ideological effects and to Western literature, culture and poetry in way literary movement or literary movements that founded on opposite thoughts at each other. In this era poets that have different poetry opinions have put forth the views on poetics as individual or collective too. In addition onward from 1950s poetic veins after 1960 also have begun to become clear. Turkish poetry of this era is full with the peerless examples of good Turkish.

Key Words: Republic, Turkish Poetry, Theory, Seven Torches, First New, Castle, Second New.

GİRİŞ

Türk dili ve edebiyatının tarihî geçmişi, Türk milletinin tarih sahnesinde görüldüğü günlere kadar geri gider ve yüzyıllardır değişik coğrafyalarda değişik dil ve lehçelerde gelişerek içinde yaşadığımız zaman sürecine kadar uzanır. Türk edebiyatı, Türk tarihindeki içtimâf, siyasî ve dinî ... vb. pek çok tesire açık ve onlarla hemhâl bir biçimde gerek nazım ve gerekse nesir türlerinde sayısız eserler veren şahsiyetlerle doludur. Türk edebiyatında mazî ile hâli birbirine bağlayan sanat ve edebiyat eserleri tarihî bir miras olarak yerlerini alırken, bu eserler ve onları kaleme alan şahsiyetler edebiyat tarihçileri ve uzmanlarca çeşitli çalışmalara konu edilmiştir.

Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatı’nın Tanzimat, Servet-i Fünûn, Fecr-i Âfî ve Millî Edebiyat devirlerinin ardından gelen evresi ise *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı*’dır. Cumhuriyet devri her sahada olduğu gibi sanat ve edebiyat alanında da büyük yenilik, zenginlik ve çeşitlilik gösterir. Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı, Türk Edebiyatı’nın Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren günümüze kadar gelişen en son evresidir. Şiir, hikâye, roman, tiyatro, eleştiri ve deneme ... vb. edebî türleriyle bir bütün olarak bu edebiyat, edebiyat tarihçileri ve incelemecileri tarafından değişik kıstaslardan hareket edilerek kendi içerisinde bazı ayrımlara tabi tutulmuş ve ona göre incelenmiştir.

*Yrd.Doç.Dr., Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. E-mail: acaliskan62@hotmail.com.

¹ A. Afetinan, *M. Kemal Atatürk’ten Yazdıklarım*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1971, s. 49. Krş., Müjgân Cunbur, *Atatürk ve Millî Kültür*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1981, ss. 98-99.

Kuşkusuz Cumhuriyet'in ilânı, Türk tarihinde olduğu kadar edebiyat ve edebiyat tarihinde de başlı başına bir olaydır. Bundan dolayıdır ki, "Cumhuriyet" kavramı, -edebiyat dışı bir kıstas olsa da-, edebiyat tarihçileri ve incelemecileri tarafından bu devir edebiyatını ayırırda kullanılan bir kıstas kabul edilmiştir². Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve tarihi gibi bu devir edebiyatı da Mustafa Kemal Atatürk ve onun gerçekleştirdiği inkılablarıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle, bu devir edebiyatı "Atatürk"ün sağlığı/ölümü bir kıstas kabul edilerek "Atatürk Devri Türk Edebiyatı" ve "Atatürk'ün Ölümünden Sonraki Devir Türk Edebiyatı" şeklinde iki kategoride ele alınmıştır³. Bu devir edebiyatı, dünya tarihinde olduğu gibi bizde de etkisi olan "II.Dünya Savaşı"⁴, siyasal amaçlı "ideolojiler"⁵, bazı çevrelerce zaman zaman toplumsal balans ayarı olarak görülen "askerî darbeler"⁶ ... vb. edebiyat dışı kıstaslardan hareket edilerek sınıflandırılıp incelendiği gibi, "edebiyat akımları ve edebî topluluklar"⁷ ile çeşitli edebî temler⁸ esas alınarak da incelemelere konu edilmiştir. Kısaca ifade etmek gerekirse, Şerif Aktaş'ın da değindiği üzere, "Çok defa 'Cumhuriyet' kelimesi, Cumhuriyet'in ilân tarihini düşündürmektedir. Cumhuriyet sonrası, edebî eser ve hareketler, tarihî, siyâsî ve sosyal yönleri olan bu büyük olaya ve bu olayın sebep olduğu farklı siyasî ve sosyal karakterli başka olay ve davranışlara bağlı kalınarak değerlendirilmektedir. Cumhuriyet'in ilânının, siyâsî ve sosyal hayatımızda kesin bir değişikliğin ifadesi olduğu inkâr edilmez bir hakikattir. Cumhuriyet'in idârî ve sosyal alanda getirdiği değişiklikleri edebî alanda ifade eden bir edebî olaydan, bir edebî gruplaşmadan söz etmek mümkün değildir. Buna ihtiyaç da duyulmamıştır."⁹

"Ana Çizgileriyle Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Teorik Bir Yaklaşım (1923-1960)" adlı bu makalede, bahsi geçen kıstaslardan bazıları esas kabul edilerek konunun uygun alt başlıklar altında özlü

² 'Cumhuriyet' kavramına özellikle vurgu yaparak bu dönemi konu alan genel mahiyetteki çalışmalara şunlar örnek gösterilebilir: Adem Çalışkan, *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı (1923-1993)*, Gayr-ı Matbu, Samsun, 1993, XVI+937 s.; Ahmet Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı (1923-1950)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, VIII+1300 s.; Hüseyin Tuncer, *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı*, c. I-II, Akademi Kitabevi, İstanbul, 1996; Hüseyin Atabaş, Aydın Şimşek, Devrim Dirlikyapan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara, 1998, 394 s.; İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 3.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 2002, 460 s.; Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973; İlhan Geçer, *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987; Metin Celal, *Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Papirüs Yayınevi, İstanbul, 1998; Tahir Alangu, *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (1919-1930) / Antoloji*, c. 1, 2.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1968; A.mlf., *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (1930-1940) / Antoloji*, c. 2, 2.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1968; A.mlf., *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (1940-1950) / Antoloji*, c. 3, 2.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1968; Olcay Öneroy, *Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984; Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman / Cumhuriyet Dönemi (1923-1959)*, c. III, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1990; Ahmet Özdemir, *Cumhuriyet Dönemi Türk Hikayesi*, Tokar Yayınları, İstanbul, 2002, 944 s.; Metin And, *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983; Ferit Öngören, *Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı ve Hicvi (1923-1983)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983; Betül Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, XI+306 s.; Hüseyin Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, XI+332 s.

³ Cevdet Kudret bu ayrımı yapanlardan biridir [Bkz., *Türk Edebiyatından Seçme Parçalar*, 2.bs., İnkılâp ve Aka Kitabevleri Koll. Şti., İstanbul, 1981, s. 15]. Bu konuda aynı adı taşıyan şu çalışma örnek gösterilebilir: Mehmet Kaplan – İnci Enginün – Zeynep Kerem – Necat Birinci – Abdullah Uçman, *Atatürk Devri Türk Edebiyatı*, c. I-II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, XXXVI+651; 653-1328 s.

⁴ Örneğin, Kenan Akyüz, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı" adlı makalesinde konuyu 'İkinci Dünya Savaşı' ve 'darbeler' kıstasını esas alarak işler: "... 1923'ten sonraki Türk edebiyatını, Cumhuriyet tarihinin başlıca şu üç bölümü içinde incelemek gerekecektir: I)Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan İkinci Dünya Harbi'nin başladığı tarihe kadarki dönem (1923-1939), II)İkinci Dünya Savaşı'ndan 27 Mayıs hareketine kadar olan dönem (1939-1960), III)27 Mayıs 1960 hareketinden 12 Eylül 1980 hareketine kadarki dönem (1960-1980)." [Bkz. Kenan Akyüz, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı", *İslâm Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1988, c. 12/II, s. 599].

⁵ Örnek olarak bkz.: Metin Cengiz, *Toplumcu Gerçekçi Şiir 1923-1953*, Tüzm zamanlar Yayınevi, İstanbul, 2000, 178 s.

⁶ Bu konuda örnek bir çalışma olarak bkz.: Nesime Ceyhan, *Edebiyat Sosyolojisi Açısından 12 Eylül Şiiri*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000; Cenk Gündoğdu, "Darbeler Tarihimizde Şiir", *Varlık*, *Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Yıl: 76, S. 1218, 1 Mart 2009, ss. 14-18.

⁷ Örnek olarak bkz. Hikmet Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayınları, İstanbul, 1977; Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1996; Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, 2.bs., Su Yayınevi, İstanbul, 1986; Atilla İlhan, *İkinci Yeni Savaşı*, 3.bs., Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1996; M. İlhan Erdost, *İkinci Yeni Yazıları*, Onur Yay., Ankara, 1997; Hüseyin Tuncer, *Garipçiler*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1997; Ayhan Doğan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Yeni Oluşumlar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999; Memet Fuat, *İkinci Yeni Tartışması*, Adam Yayınları, İstanbul, 2000; Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000; Cevat Akkanat, *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.

⁸ Örnek olarak bkz.: Kemal Karpat, *Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1962; Ramazan Kaplan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988; Secaattin Tural, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Din Duygusu*, Kitabevi, İstanbul, 2003; Salim Çonoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Ölüm 1920-1950*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007, 285 s.

⁹ Şerif Aktaş, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Türk Yurdu*, [Cumhuriyetin 75. Yılı Özel Sayısı], c. 18, S. 134, Ekim 1998, s. 110; A.mlf., "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Hakkında", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık 1998, s. 2887.

bir biçimde incelenmesi ve edebiyat bilimine bir katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Ancak, konuya girmeden önce Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı konusunda bazı izahlarda bulunmak yerinde bir tavır olacaktır.

CUMHURİYET DEVRİ TÜRK EDEBİYATI (1923-...)

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşundan günümüze kadar uzanan dönemi içine alan Türk Edebiyatı'nın en son ve her şeyi ile takip edilebilen evresi *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı*'dır.

Bu devrin siyasî, iktisâdî ve içtimâî tarihine olduğu kadar sanat ve edebiyatına da damgasını vuran hiç kuşkusuz Mustafa Kemal Atatürk¹⁰ ve gerçekleştirdiği inkılâplardır.¹¹ Artık, yeni bir Devlet'in kurulduğu ve bu bağlamda top yekûn bir değişim ve dönüşümün yaşandığı bir süreç vardır. Bir yandan yeni kurumlar oluşturulurken, diğer yandan ortaya çıkan problemlerin çözümlenmesine çalışılmıştır. Örneğin, "Batı'nın 'emperyalizm'ine karşı savaşılmış Kemalizm'in uygarlık ve kültür düzeyinde onu benimsemesi ile doğan çelişki, özellikle Gökalp'ten başlayarak değinilen evrenselci-yerel dualite senteziyle aşılma istenmiştir."¹²

Hiç kuşkusuz, "Cumhuriyet devri, başka sahalarda olduğu gibi, edebiyat sahasında da çok kabiliyetin gelişmesine imkân vermiştir. Eğitimin köylere kadar yayılması, dilin sadeleşmesi, şekil bağlarının bir yana atılışı, uzun barış devrinin verdiği rahatlık, en aşırı fikirlerin ifadesine elverişli hürriyet ve demokrasi, ... değerli, değersiz pek çok gence kendini tanıtmaya imkânı vermiştir."¹³ Tanzimat'tan itibaren Batı'ya yönelik hareketi bu devir edebiyatında daha da belirgin ve güçlü bir hale gelmiştir. Bu bağlamda oluşan veya oluşturulmak istenen yeni heyecan ve duyarlılıktan kaynaklanan bir idealizm bakış açısından gerek mevcut edebiyat ve gerekse o devir öncesi edebiyat, ilerleyen zaman sürecinde nesnel bir karaktere bürünse de daha çok öznel eleştirel bir tarzda ele alınmıştır. "Bu nedenle, Cumhuriyet öncesi dönemlerde doğmuş edebiyat anlayışları, geleneği aşma konusunda ne denli tutkulu olsalar da, zaman içinde unutulmuşlar ve Cumhuriyet'in yeşerttiği yenilik tohumları bu doğrultuda öne çıkmıştır."¹⁴

Ancak, bu devirde oluşmakta olan "edebiyatın daha çok Cumhuriyet edebiyatı olarak kimlik kazandığı, dolayısıyla Cumhuriyet ideolojisinin sahip olduğu niteliklerin dolaylarında kurulduğu söylenmelidir."¹⁵ Öte yandan, "Pozitivist, rasyonalist, dil – doğa - zihniyet çizgisinde, *dil – nesne – gerçek* mütakabiliyetini gözetken, lineer bir yaklaşımdan oluşur bu paradigma ve elbette Cumhuriyet'in önerdiklerini kapsar. Bir başka deyişle, Cumhuriyet 'epistemolojisi' edebiyatın sınırlarını da tayin

¹⁰ Atatürk ve edebiyat konusunda pek çok yazı vardır. Örnek olarak bkz.: Müjgan Cunbur, "Atatürk ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, c. 2, S. 22, Ekim 1973, ss. 15-18; Yılmaz Peker, "Atatürk ve Edebiyat", *Kemalizm*, S. 225, Nisan 1981, ss. 16-18; Cahit Kavar, "Atatürk'ün Dil ve Edebiyat Konusundaki Görüşleri", *Ayko Eğitim Bilim Derleme*, c. 1, S. 2, Eylül 1982, ss. 7-13; Önder Göçgün, "Atatürk ve Edebiyat", *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, c. 3, S. 9, Eylül 1987, ss. 563-607; Melahat Özgü, "Atatürk'ün Edebiyat ve Sanat Anlayışı", *Belleken*, 52, (204, Özel Sayı), Kasım 1988, ss. 1133-1168; M. İskender Özturanlı, "Atatürk ve Edebiyat", *Sanat Çevresi*, c. 21, S. 245, Mart 1999, ss. 11-12 ...

¹¹ Dönemin tarihî şartları ve hissî heyecanı ile bu ruhun edebiyata yansıma biçimi olarak görülebilecek çabalardan biri, "İnkılâp Edebiyatı" anlayışı ve bu bağlamda kaleme alınan yazılardır. Betül Özçelebi'nin de dile getirdiği gibi, "İnkılâp edebiyatı dönemin koşullarından ve Ekim Devrimi sonrası Rus edebiyatından etkilenerek ortaya atılan bir kavramdır. Kâzım Nâmi Duru ve İsmail Hakkı Baltacıoğlu bu alanda başı çeker. Baltacıoğlu, pozitivist yöntemi eleştiriye uygulayarak İnkılâp edebiyatını şiddetle savunur. Ancak bu konuda kuramsal bilgilendirmelerde bulunmaz. İnkılâp edebiyatının gerekliliğini savunanlar kapsam ve uygulama konusunda ise görüş birliğine varamamışlardır. Özellikle sanatçının bu edebiyat içindeki konumu çok tartışılmıştır..." [Bkz., Betül Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s. 248]. Bugünkü edebiyat biliminin ulaştığı düzey ve edebiyat eleştirisi bakış açısıyla 'angaje edebiyat' veya "güdümlü edebiyat" bağlamında değerlendirilebilecek bu edebiyat anlayışı ve bu konuda kaleme alınan yazılardan bazıları için bkz.: Köprülüzâde Mehmed Fuad, "İnkılâp ve Edebiyat", *Hayat Mecmûası*, C. 1, S. 5, 30 Kânûn-ı Evvel 1926, ss. 82-83; Kâzım Nâmi [Duru], "İnkılâp Edebiyatı", *Varlık*, C. 1, S. 1, 15 Temmuz 1933, s. 3; Yakup Kadri [Karaosmanoğlu], "İnkılâp Edebiyatı", *Kadro, Aylık Fikir Mecmuası*, C. 3, S. 25, [İstanbul] İkinci Kanun / Ocak 1934, ss. 21-29; A.mlf., "Gene İnkılâp Edebiyatına Dâir", *Kadro, Aylık Fikir Mecmuası*, S. 26, [İstanbul] Şubat 1934, ss. 27-29; İsmail Hakkı Baltacıoğlu, "İnkılâp Edebiyatı Ne Olabilir?", *Yeni Adam*, S. 6, 5 Şubat 1934, s. 7; Kâzım Nâmi [Duru], "İnkılâp Edebiyatı", *Ülkü*, C. 3, S. 13, [Ankara] Mart 1934, ss. 46-53; Münir Müeyyed Bekman, "İnkılâp Edebiyatı Meselesi", *Çığır*, S. 29-30, [Ankara] Mayıs – Haziran 1935, ss. 9; E. Behnan Şapolyo, "Atatürk ve Rönesans İnkılâp Edebiyatı", *Çığır*, S. 29-30, [Ankara] Mayıs – Haziran 1935, ss. 10; Ömer Asım Aksoy, "İnkılâp Edebiyatı ve Nutuklar", *Başpınar*, S. 7, [Gaziantep] Eylül 1939, ss. 3-4; Bahri Savcı, "İnkılâp Edebiyatında İnkılâp", *Bağ*, C. 1, S. 4, [İzmir] Aralık 1941, ss. 3-4; Yakup Kadri [Karaosmanoğlu], "İnkılâp Edebiyatı", *Harman*, S. 3, [Ankara] Mayıs 1943, s. 2; Sezai Karakoç, "Devrimler ve Edebiyatımız", *Diriliş*, S. 5, Ağustos 1966, ss. 8-10; Betül Özçelebi, "İnkılâp Edebiyatı", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, ss. 51-59.

¹² Hasan Bülent Kahraman, "Yitirilmemiş Zamanın Ardında: Ahmet Hamdi Tanpınar ve Muhafazakâr Modernliğin Estetik Düzlemi", *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*, Yıl: 3, S. 11, Mayıs – Haziran – Temmuz 2000, s. 20.

¹³ Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, 1.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1987, c. 2, s. 312.

¹⁴ Hasan Bülent Kahraman, *Türk Şiiri, Modernizm, Şiir*, 1.bs., Buke Yayınları, İstanbul, 2000, s. 133.

¹⁵ Hasan Bülent Kahraman, "Cumhuriyet Edebiyatı Epistemolojisi: Kısıtlamalar ve Bir Yaklaşım Önerisi", *Varlık, Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1109, Şubat 2000, s. 46.

etmiştir. Dolayısıyla, Türk edebiyatının kurucu unsurları edebiyatın içinden değil dışından getirilmiştir... Edebiyat yalnızca bir *cumhuriyet radikalizmi* olarak algılanmaktadır...”¹⁶

Dünya edebiyatında etkin olan düşünce ve edebiyat akımlarının tesiriyle önceki devirlerde nazaran daha hareketli bir edebiyat olarak dikkati çeken Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı’nda değişik oranlarda bu tesirlere açık, büyük ölçüde öz kimliği kollayan şiir, hikâye, roman, tiyatro, deneme, anı, makale, fıkra, gezi, röportaj, inceleme, eleştiri ve edebiyat tarihi alanında ürünler verilmiştir.

Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı’nın Özelliklerini ana çizgileriyle şöylece sıralamak mümkündür: Tanzimatlı yıllardan 1960’lı yıllara kadar uzanan dönem dikkate alındığında, **a)**Daha önceki bütün edebiyatlar gibi bu da Batı’ya dönüktür. **b)**Kendisinden önceki Batı’ya dönmüş Türk edebiyatının devirlerine göre daha hareketli ve canlı olup, yazar ve şair kadrosu, bütün türlerde çok daha geniştir. **c)**Buna uygun olarak yayımlanan eserlerin sayısı da, Tanzimat döneminden Cumhuriyet dönemine kadar yayımlanmış eserlerden daha fazladır. **d)**Bu dönemdeki Türk edebiyatı, daha öncekilere göre, siyâsî ve sosyal maksatlı ideolojilere (Osmanlıcılık, İslâmcılık, Turancılık) daha çok yer vermiştir. **e)**Daha önceki devirlerde olduğu gibi, bu devirde de, konular başlıca iki grupta toplanır: 1.Şair ve yazarların şahsî duygu ve hayalleri ile beslenenler, 2.Sosyal ve siyâsî olaylardan mülhem olanlar. Bu ikinci grupta toplanan şâir ve yazarların da zaman zaman yalnız kendi duygu ve hayallerini dile getirdikleri dikkate alınır, birinci gruptaki konular üzerinde durulduğu anlaşılır...”¹⁷ **f)**Bu devir edebiyatının başlıca özelliği ‘yenilik’tir. “Sanat ve edebiyat sahası daha çok göze çarpıcı ‘yenilikler’ ile doludur.”¹⁸ **g)**Şu veya bu nedenle “gelenekle”¹⁹ ilgilerini kesen²⁰ (çoğu) Cumhuriyet devri şâirleri (ve yazarları), dünyadaki bütün yeni akımları izleyerek, Türkçe’de de onların benzerlerini yaratmaya çalışmışlardır. Bunlar arasında Halk veya Divan edebiyatından bazı unsurlar alarak, yeni terkipler vücuda getirenler de vardır.”²¹ **h)**Cumhuriyet dönemi, hiç kuşku yok ki, modernleştirici bir ideoloji, yani bir ‘*eksik bilinç*’ olarak, özellikle de 1930’lardan başlayarak edebiyata hem doğrudan hem de dolaylı yoldan müdahale etmiştir.²² Türk Dil Kurumu’nun oluşturulmasıyla birlikte yeni bir dil anlayışı egemen olmuş, merkezî yetkenin devamı sayılabilecek bu etkinlik tüm bir Cumhuriyet üretimini kuşatmıştır.²³ **i)**Bu devir sanat ve edebiyat anlayışı ülkede yaşanan siyasal, sosyal ve kültürel alanlardaki toplumsal değişme ve dönüşümlerle yakından ilişkilidir.²⁴ “Siyasal alandaki ideolojik arayışlarla edebî arayışlar birbirine karıştırılır.”²⁵ **j)**Bu devir edebiyatında bazı şâir ve yazarlar ‘şuur-altı’ ve ‘gerçek-üstü’ akımları doğrultusunda hem seyircisini hem de okurlarını şaşırtan eserler verirken, diğer bazı şâir ve yazarlar da

¹⁶ Kahraman, A.g.m., s. 49.

¹⁷ Kenan Akyüz, “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı”, *İslâm Ansiklopedisi*, c. 12/II, s. 599.

¹⁸ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 4.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1984, s. 7.

¹⁹ Bu konuda bir çalışma için bkz.: Ertan Örgen, *Türk Şiirinde Gelenek (1940-1973)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2003, 384 s.

²⁰ Genel anlamda Türk toplumunun, özel anlamda ise şâir ve yazarların gelenekle ilgilerini kesmelerinde M. Orhan Okay’ın “Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler” [*Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık 1998, s. 2897] adlı makalesinde sözünü ettiği, 1937’de dönemin İçişleri Bakanı’nın aynı zamanda parti genel sekreteri sıfatıyla yazarlara ve kitapçılara gönderdiği tamimin, yine Mustafa Kara’nın “*Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*” [Dergâh Yayınları, İstanbul, 2002, s. 213] adlı eserinde takdim ettiği Başbakanlığın 27.04.1942 tarihli genelgesine benzer tavır ve yönlendirmelerin ne gibi bir etkisinin olduğu henüz üzerinde durulmayan konular arasındadır. Kuşkusuz bu konuların tarafsız bir biçimde ele alınıp incelenmesi, sanatçı ve edebî eser ile sosyal şartlar arasındaki ilişkileri araştırıp inceleyen edebiyat sosyolojisinin ve edebiyat sosyologlarının işidir. Öte yandan gelenek kadar tarihe bakış da son derece önemlidir. Bu konuda şu çalışma bazı fikirler verebilir: Abdülmeccit Canatac, *Cumhuriyet Devri Türk Şiirinde Tarih Teması (1923-1960)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2001, 785 s.

²¹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 7. [Alıntıda parantez içi ifadeler tarafımızca ilave edilmiştir: A.Ç.].

²² Bu bağlamda M. Orhan Okay’ın şu cümleleri konuya ışık tutmakta ipucu sayılabilir: “Cumhuriyet’in, özellikle ilk döneminde yönetimin, tek parti yönetiminin genel politikasının edebiyata ne derecede yansıdığı veya ne derecede güdümlü, angaje yahut biraz daha yumuşatılmış bir ifadeyle ne dereceye kadar ideolojik bir edebiyatın oluştuğu üzerinde geniş bir çalışma yoktur. Bununla beraber edebiyat tarihlerinde ve küçük monografi ve makalelerde bu dönemin edebiyatında yazarları ikna ve teşvik suretiyle devrimlerin halka ulaştırılması, köhnemiş Osmanlı zihniyeti, sanatı, dünya görüşü yerine zinde, akılcı, pozitivist fikirlerin benimsetilmesi, hurafe, irtica, bâtıl inanış gibi olumsuz motiflerin bertaraf edilmesi ve bu vesileyle profan bir sanat ve edebiyatın yaygınlaştırılması gibi tavsiye ve yaptırımların mevcudiyeti anlaşılmaktadır.” [Bkz. M. Orhan Okay, “Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler”, *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, s. 2896]. M. Orhan Okay, 1998 yılında yazdığı bu cümleleriyle ilgili alanda kuşkusuz önemli bir eksikliğe parmak basmıştır. Bu tarihten iki yıl sonra hazırlanan, fakat temin edemediğimiz bir tez, sanıyoruz konusu itibarıyla bahsi geçen sorunu ele alıyor: Reşide Ömür Birler, *Erken Cumhuriyet İdeolojisinin Türk Edebiyatı Üzerinden İncelenmesi: 1930-1945*, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000, 135 s.

²³ Hasan Bülent Kahraman, *Türk Şiiri, Modernizm, Şiir*, s. 137.

²⁴ M. Orhan Okay’a göre, “... bu değişimleri Tanzimat’tan, hatta belki ondan önceki ve sonraki değişme ve yenileşme hareketlerinden tamamiyle kopuk olarak düşünmek yanlıştır.” [Bkz. M. Orhan Okay, “Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler”, *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, s. 2892].

²⁵ Betül Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, s. 247.

şiir, hikâye ve roman ... vb. türlerde verdikleri eserlerini Marksist ve Sosyalist ideolojinin emrine vermişlerdir. j) Genel anlamda Türk Edebiyatı gibi, Cumhuriyet devri “Türk edebiyatı kurucu bir ideolojinin içinden, onun dolaylarında kalmak üzere türetilmiştir. O ‘sistem’ aşılmadığı, ötelenmediği için de edebiyat sınırları önceden belirlenmiş bir estetik olarak devam etmektedir.”²⁶

Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı, gerek nazım ve gerekse nesir alanındaki eser ve sanatçı sayısına paralel artan bir yoğunlukta pek çok araştırma ve çalışmanın konusu olmaktadır. Bu çalışmalar sayesinde bu edebiyat yerli ve yabancı okurlara takdim edilmektedir. Ancak bu yoğun araştırma ve çalışmalar arasında boğulup kalmaksızın aynı konuyu bilimsel makale düzeyinde ele almak, gerek edebiyat araştırmacıları ve incelemecileri ve gerekse edebiyat okurları için daha işlevseldir.

Cumhuriyet Devri Türk şiiri, pek çok şairi ve sayısız konu ve temiyle adeta bir şiir ormanını andırır. Bu devir Türk şiiri üzerine yapılan pek çok çalışma ve incelemeye rağmen, bütünüyle tüketilmiş ve çözümlenmiş bir alan değildir. İstisnaları hariç, genel anlamda Türk Edebiyatında olduğu gibi Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı ve şiiri üzerine yapılan değerlendirmeler belli eksiklikleri taşımaktadır. Örneğin, değerlendirmelerde kullanılan kıstaslar ya bulunmamakta ya kullanıldığı iddia edilen kıstaslar birbirini tamamlayıcı ve eksiği giderici olmaktan uzakta kalmakta ya da birbirlerini reddeden veya ortadan kaldırmaya çalışan özellikleri içermektedir. Aslında bu sosyolojik açıdan eleştirilenlerin ve edebiyat alanında söz sahibi olduğu iddia edilen kişilerin zihniyet yapıları ve bakış açılarının ilgili alana yansımından başka bir şey değildir. Bundan ötürü, ana çizgileriyle Cumhuriyet Devri Türk şiirine teorik bir yaklaşım zorunlu gibi gözükmektedir.

a. Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Teorik Bir Yaklaşım

Her şeyde ve her alanda olduğu gibi bu devir Türk şiirinin teorik yapısı ortaya konulmadan veya onun teorik alt yapısı oluşturulmadan hareket etmek, karanlık bir odada el yordamıyla yürümek gibidir. Çoğu kez yapıldığı gibi, bilineni tekrarlamaya veya malumu ilam etmeye uğraşmak ancak bir zaman kaybıdır. Görülen o ki, bu devir Türk şiirini ele alan pek çok çalışmada hâlâ şairlerin ve eserlerinin sıralanmasıyla yetinmeye devam edilmektedir. Bu tespiti geçersiz kılacak çalışma sayısı ne yazık ki çok azdır.

Bu makalemizde bu tavrın yerinde olmadığını ortaya koyarken, bu bağlamda ayaklarımızın yere sağlam basması için hamasetten uzak ve yansız bir bakış açısıyla bu devir Türk şiirinin teorik zeminini ana çizgileriyle ortaya koymaya uğraşacağız. Gerçekten, “dönemin eleştiri anlayışı öznel değerlendirmeler ve tartışmalar temelinde yükselmiştir”²⁷ tespiti dikkate alınacak olursa, bu yaklaşımımızın ne kadar gerekli olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Her şeyde olduğu gibi kendi edebiyatımız hakkında sağlam değerlendirmeleri yabancıların yaptıkları çalışmalardan bekleme anlayışını artık bir kenara bırakmalıyız.

Kabul etmek gerekir ki, edebî pek çok konu gibi ‘Cumhuriyet devri Türk şiiri’ de farklı açılardan yine farklı yöntemlerle ele alınıp incelenebilir.²⁸ Bu devir Türk şiirini ele almak için her şeyden önce yapılması gereken şey, belli nitelikleri müşterek olan edebî toplulukları,²⁹ bunların dışında kalan fakat bir değer ifade eden şiiri ve şairleri sınıflandırmaktır. Ardından bu edebî toplulukların bir araya gelerek ortaya koydukları şiir anlayışlarını, yani poetikalarını incelemek veya bu edebî topluluklara katılmayarak bireysel hareket eden şairlerin ortaya koydukları ürünleri ve şiir anlayışlarını tahlil etmek gerekir.³⁰

²⁶ Hasan Bülent Kahraman, “Cumhuriyet Edebiyatı Epistemolojisi: Kısıtlamalar ve Bir Yaklaşım Önerisi”, *Varlık, Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1109, s. 51.

²⁷ Betül Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, s. 257.

²⁸ Bu konuda son yıllarda önemli çalışmaların yapılmakta olduğunu kabul etmek gerekir. Bunlardan biri için bkz.: Ayhan Yaşar, *XX. Yüzyılda Edebî Eleştiri: Son Devirlerde Dünyada Geliştirilen Edebî Tahlil Metodlarının Türk Şiir ve Romanına Uygulanışı*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1992, 321 s.

²⁹ Bu konuda yukarıda sıralanan çalışmalar dışında bu bağlamda genel olarak fikir verebilecek bazı çalışmalar için bkz.: Ayhan Doğan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Yeni Oluşumlar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999; Ali Bulut, *Çağdaş Türk Şiirinde Edebî Gruplaşmalar*, 1.bs., Cem Ofset Matbaacılık-Gazetecilik-Yayıncılık, Samsun, 2003, XII+287 s.; Öztürk Emiroğlu, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, 1.bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, 208 s.

³⁰ Bu bağlamda örneklik teşkil eden bir kitap ve makale için bkz.: Orhan Okay, *Şiir Sanatı Dersleri / Cumhuriyet Devri Poetikası*, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını, Erzurum, 1987, 69 s.; A.mlf., “Poetika Bahislerinin Tasnifi Yahut Kategoriyalar”, *Yedi İklim*, S. 10, [İstanbul] Aralık 1987, ss. 11-12; Mehmet Müfit ve diğ., *Poetika: Şiir Sanatı ve Sorunları / 1*, Çizgi Yayıncılık, İstanbul, 1984, 64 s.; Tuğrul Tanyol, *Poetika: Şiir Sanatı Sorunları*, Çizgi Yayınevi, İstanbul, 1985; Mehmet Doğan, *1921-1941 Yılları Arası Şiir Tartışmaları*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1995, 257 s.; M.Orhan Okay, *Poetika Dersleri*, 1.bs., Hece Yayınları, Ankara, 2004, 212 s.; Alaattin Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*, 1.bs., Hece Yayınları, Ankara, 2005, 528 s.; Baki Asiltürk, *1980 Kuşağı Türk Şiirinin Poetikası*, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, 2006, 214 s.; Ahmet Sarı, *Türk ve Alman Poetikasının Kitabı*, 1.bs., Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2006, 415 s.

Bundan sonra ise edebî topluluk veya nesilleri bir araya getiren iç ve dış dinamikler nelerdir? Neden bazı şairler bağımsız hareket etmek isterler de toplu hareket etmenin getireceği pozitif psikolojik gücü görmezden gelirler? Mevcut sosyal, siyasal ve ekonomik yapının veya geleneksel ve çağdaş değerlerin bunlar üzerindeki etkisi nedir? Birbirinden farklı dünya görüşlerine ve sanat anlayışlarına sahip bu edebî toplulukların veya bağımsız hareket eden şairlerin hangisinin veya hangilerinin ne gibi kıstaslardan hareketle Cumhuriyet devri Türk şiirinin temsilcisi olduğu veya olmadığı, ortaya koydukları eserlerinin hangi edebî niteliklere sahip olmasının gerektiği, hatta bu konuda bilirkşi rolünü oynayan hangi üstatların veya grupların olduğu ... vb. hususlar kuşkusuz üzerinde durulması ve aydınlatılması gereken konulardır. Bu sorulara makul ve yerinde cevaplar vermek, hiç şüphesiz bir makalenin boyutlarını aşar. Ancak bu döneme ilişkin çalışmalarda ciddî bir biçimde bu gibi sorunları ele alan çalışma ve inceleme sayısının umulandan az olduğunu ifade etmekte yarar vardır. Son zamanlarda ilgili alanda çok önemli çalışmaların yapıldığının hakkını teslim ederken, üzerinde durulması gereken daha pek çok husus vardır.

Tanzimat devrinden itibaren izlenen ve ulaşılan nokta dikkate alınrsa, Cumhuriyet devri Türk şiiri bu devir hikâye, roman, tiyatro ve eleştirisi ... vb. türlerden farklı bir gelişim çizgisi geçirmemiş, aksine devrin yeni tezlerinin ilavesiyle benzer tartışmalar içinde bir gelişim yaşamıştır. Şiir dışındaki edebî türler bir yana bırakılarak olaya yaklaşırsa konunun ortaya konması daha da kolaylaşmış olacaktır.

Cumhuriyet'in ilanı kuşkusuz uzun bir tarihî geçmişi olan Türk milleti için yeni bir başlangıç noktasıdır. Ancak, devirlerin ve dönemlerin değişmesiyle edebî nesiller ve onların savundukları sanat ve edebiyat anlayışları eşzamanlı olarak kolay bir biçimde değişmez. Bundan ötürü, tarihsel olarak var olanının kadrini bilme arzusu ile yeni olarak takdim edilenler arasından doğruyu seçme konusundaki çarpınışlar olarak yorumlanabilecek tartışmalar sosyal, siyasal ve kültürel alandakine benzer bir biçimde sanat ve edebiyatta da yaşanır. Bu devirde, "şiir alanında geniş boyutlu tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar eski şiir – yeni şiir çatışmasından doğmuştur. Eski olan direnmekte, yeni ise yerleşme savaşını vermektedir. Cumhuriyet öncesinden gelen şairler yenileri kendilerini devam ettirmekle suçlarken, gençler de edebiyattaki değer bunalımını öne sürerek eski anlayışı yıkmaya çalışmaktadırlar. Genç kuşağın eski şiire ve şairlere yönelttiği bütün yıkıcı eleştiriler yeniye yerleştirme çabasından kaynaklanır."³¹ Tanzimat yıllarından itibaren her alanda birlik düşüncesinin terk edilmesiyle başlayan ikilik, başlangıçta Doğu-Batı ikilemi şeklinde başlamışken, ilerleyen süreçte Batı'dan yana takınılan tavırla birlikte gelişerek eski ile özdeşleştirilen bütün edebî tartışmalarda –küçük istisnalar dışında– yerini korumuştur.³² Bu, Türk şiirinin bir yandan kendi geleneksel ve tarihî bağlarının zayıflatması pahasına Batı kaynakları ile ilerleyen yıllarda başka sahalara yaklaşması problemini doğurmuştur.³³ Cumhuriyet'in ilanından harf inkılâbına kadar geçen süre içinde eserlerini eski tarzda kaleme alıp yayımlayan şairler, inkılâp sonrası, daha önce de değindiğimiz gibi, yeni dil anlayışını benimsemişlerdir. "Türk Dil Kurumu'nun oluşturulmasıyla birlikte yeni bir dil anlayışı egemen olmuş, merkezî yetkenin devamı sayılabilecek bu etkinlik tüm bir Cumhuriyet üretimini kuşatmıştır. O dönemde şiirini gelişen dil anlayışına direnerek kurmaya çalışan bir tek şairi örnek olarak göstermek mümkün değildir."³⁴ Aslında Cumhuriyet öncesi, eski-yeni tartışmaları bağlamında eski dil-yeni dil ve aruz-hece tartışmaları dil alanında belli bir aşama sağlayarak Cumhuriyet devri şiir dilinin oluşumunun alt yapısını oluşturmuştur. Öte yandan Tanzimatlı yıllardan itibaren Batı şiirinin çeviri yoluyla tanınmış olması bu süreçte şiiri besleyen bir kaynak olarak işlevsel olmuştur. Cumhuriyet öncesi dönemde şiire başlayıp bu dönemde eser veren şairler ile yeni neslin gerek toplumsal değişim ve dönüşüme ve gerekse batı düşünce ve şiir akımlarına bağlı olarak ileri sürdükleri şiir anlayışlarının hakim olduğu "bu dönemde zevkte ve şiir anlayışında benzerlikten çok ayrılıklar dikkati çeker. Cumhuriyet dönemi Türk şiiri, bu zemin üzerinde gelişmesini sürdürecektir. Sözü edilen zeminin, Tanzimat'ı takip eden yıllardan itibaren oluşturulmaya başlandığını hatırdan çıkarmamak gerekir."³⁵ Bu itibarla, "Cumhuriyet dönemi Türk şiiri yer yer geleneğe yaslanırsa bile bu batı etkisinde ve yepyeni bir çizgide gelişme göstermiştir..."³⁶ Cumhuriyet devri boyunca

³¹ Betül Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, s. 248.

³² Bu konuya ışık tutabilecek çalışmalardan biri için bkz.: Veysel Öngören, *Dil, Estetik, Felsefe ve Tarih Bağlamında Şiir ve Yenilik*, Broy Yay., İstanbul, 1997, 200 s.

³³ Bu konuda geniş bilgi için bkz.: Erdoğan Alkan, *Şiir Sanatı: Dünyada ve Türkiye'de Şiir Akımları, Şiirin Temel Sorunları-Kavramları*, Yön Yay., İstanbul, 1995, ss. 357-400; 40-1-512.

³⁴ Hasan Bülent Kahraman, *Türk Şiiri, Modernizm, Şiir*, s. 137.

³⁵ Şerif Aktaş, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Türk Yurdu*, S. 134, ss. 111-112; A.mlf., "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Hakkında", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, s. 2888.

³⁶ Mehmet Atilla Maraş, "Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Genel Bir Bakış", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık 1998, s. 2898.

dünyada ve ülkemizde gelişen düşünce ve sanat akımları, bu dönem Türk şiirini büyük ölçüde etkilemiştir.

Cumhuriyet devri Türk edebiyatı ve şiirini 1923'ten 1960'lı yıllara ve oradan günümüze değin etkileyen düşünce akımları olarak başta *Atatürkçülük* olmak üzere, *Milliyetçilik*, *Sosyalizm* ve *İslamcılık* sayılabilir.³⁷ Yine bu yıllar boyunca Türk şiirinde etkin olan sanat, edebiyat ve şiir akımları olarak da, Cumhuriyet öncesi dönemden itibaren bu devrin ilk yıllarında da etkin olan Millî Edebiyat akımı hariç tutulacak olursa, *Yedi Meş'aleciler*, *Toplumcu Gerçekçiler*, *Garipçiler (Birinci Yeniler)*, *Hisarcılar*, *Maviciler*, *İkinci Yeniler*, *Yeni İslâmî Akım*, *Yeni Gelenekçi Akım*, *Üçüncü Yeniler*, *Yeni Bütüncüler ...* vb. şeklinde sıralanabilir. Maraş'ın da ifade ettiği gibi, kuşkusuz bu, "Cumhuriyet döneminin modern ve çağdaş Türk şiirini, belli başlı şiir akımlarına göre sıralamak oldukça zor olsa da bize belli bir tasnif kolaylığı sağlayacaktır. (Yukarıda da dile getirildiği üzere,) bu şiir, yerli renkler ve geleneksel çizgiler taşısa bile büyük ölçüde batı etkisinde kalarak ortaya çıkmış bir şiirdir."³⁸

Cumhuriyet dönemine girildiği andan itibaren gerçekleşmesi açısından uzak bir ideal olan "Turancılık"tan daha çok "Anadolu" coğrafyası bağlamında sınırlı bir alanda yoğunlaşmaya çalışan *Türkçülük ve Milliyetçilik anlayışı* dönemin ruhuna paralel bir değişim göstererek edebiyat ve şiirde etkili olmuştur. M. Orhan Okay'a göre, "Millî Edebiyat, Cumhuriyet devrinin ilk edebî akımı olarak, tek parti³⁹ devrinin resmî ideolojisinin de nisbî tesiri altında İkinci Dünya Savaşı yıllarına kadar varlığını sürdürmüştür."⁴⁰ Kuşkusuz, dönemin başka edebiyat ve düşünce akımları Cumhuriyet'ten sonra işlevsiz hale gelirken, bu akımın etkin hale gelmesinin bazı sebepleri vardır. "Cumhuriyetten sonra Anadolu'ya, onun insan ve coğrafyasına, folkloruna yönelen Millî Edebiyat, bir yandan bu konuları işlerken, diğer yandan bütün gücüyle katıldığı yeni devletin ve onun inkılaplarının vecdiyle sanatına yeni konular eklemiştir."⁴¹

Cumhuriyet devri Türk edebiyatı gibi bu devir Türk şiirini etkileyen düşünce akımlarından biri de *Atatürkçülük* tür. "Cumhuriyet ve devrimler, genellikle devrin sanatçıları tarafından bir ilgi ve alakayla karşılanmıştır. Bu durum, daima bir farklılığı, yeniliği arayan, kollayan sanatın ve sanatçıların mizaç ve mesleğine uygun düşmüştür. Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki şiirlerde, devrimlerin ve Atatürkçülüğün vecdi açıktır."⁴² Bunun somut örneklerini o günlerden günümüze uzanan çizgide kaleme alınan Atatürk konulu şiirler⁴³ ve bunları bir araya getiren antolojiler ile bu bağlamda yapılan çalışmalardan anlamak mümkündür.⁴⁴

Cumhuriyet öncesi dönemde kendisini besleyecek bazı şahsiyetler ve onların etkin olduğu dar bir çevre olmasına rağmen, ilk şiirlerini geleneksel bir anlayışla veren Nazım Hikmet'in öğrenim için gittiği Rusya'da edindiği görüşlerine paralel olarak oluşturduğu şiir anlayışı, Cumhuriyet devri Türk edebiyatı ve şiirinde kendinden sonra gelen, özellikle tek parti döneminin Halkevleri⁴⁵, Köy Enstitüleri⁴⁶ gibi kuruluşlarının bünyesinde serpilip ve 1990'lara kadar etkin olan Sosyalist / Marksist şairler kuşağının oluşumuna neden olmuştur.

³⁷ Krş., Maraş, *A.g.m.*, s. 2898.

³⁸ Maraş, *A.g.m.*, s. 2899. Alıntıda parantez içinde verilen kısım bana aittir. AÇ.

³⁹ Bu konuda bkz.: Çetin Yetkin, *Türkiye'de Tek Parti Yönetimi 1930-1945*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983, 320 s.; Ali Ata Yiğit, *İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası*, Boğaziçi Yay., İstanbul, 1992, 106 s.; Şükrü Karatepe, *Tek Parti Dönemi*, Ağaç Yayıncılık, İstanbul, 1993, 126 s..

⁴⁰ M. Orhan Okay, "Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, s. 2895.

⁴¹ M. Akif İnan, "Ana Hatlarıyla İlk Dönem Cumhuriyet Şiiri", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık 1998, s. 2905.

⁴² İnan, *A.g.m.*, s. 2907.

⁴³ Örnek olarak bkz.: Necdet Alpay, *Türk Şiirinde Atatürk*, Hür Yay., İstanbul, 1980, 608 s.; Aydın Oy, *Şiir Dünyamızda Atatürk*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 1989; Fevziye Abdullah Tansel, "Atatürk Hakkında Şiirler (1915-1938) Bunların Tarih ve Edebiyat Bakımından Değerlendirilmesi", *Belleten*, 52, (204, Özel Sayı), Kasım 1988, ss. 1169-1193.

⁴⁴ Örnek olarak bkz.: Mehmet Kaplan-Necat Birinci, *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, 463 s.; Önder Göçgün, *Edebiyat Dünyası ve Atatürk*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1995, X+259 s.

⁴⁵ Bu konuda pek çok çalışma vardır. Örnek olarak bkz.: Ali Nejat Ölçen, *Halkevlerinin Yokedilişi*, Halkevleri Genel Merkezi, Ankara, 1988, 39 s.; Anıl Çeçen, *Atatürk'ün Kültür Durumu Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990, 445 s.; Mehmet Salihoğlu, "Ulusal Edebiyatımızda ve Sanatımızda Halkevlerinin Yeri", *Halkevleri Dergisi*, c. 5, S. 58 Ağustos 1971, ss. 2-3, 32.

⁴⁶ Bu konuda bkz.: Halit Ağaoglu, *Köy Enstitüleri Yolunda*, Ahmet Sait Basımevi, İstanbul, 1949, 112 s.; Engin Tonguç, *Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç*, Ant Yayınları, İstanbul, 1970, 658 s.; Mehmet Başaran, *Özgürleşme Eylemi: Köy Enstitüleri, Çağdaş Yayınları*, İstanbul, 1990, 158 s.; Mevlüt Kaplan, *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2002, XIII+273 s.

Meşrutiyet devri diğer fikir akımları içinde kendine özgü gazete ve dergileri etrafında kümelenen entelektüelleri ile oldukça önemli bir yeri olan *İslâmcılık* anlayışı, bu devirde tarihsel açıdan etkinliğini kaybeder, pek gelişme imkânı bulamaz⁴⁷.

Bu devir Türk edebiyatı ve şiiri, tarihsel açıdan toplumun yaşadığı tüm tecrübe ve duyarlılıkları imkânı nispetinde yansıtırken, söz edilen düşünce akımlarının bir yansıması olarak oluşan edebî akımlar ya da topluluklar halinde de bir gelişim çizgisi tutturur.

Kuşkusuz, 1923-1960 yılları arasındaki süreçte etkin olan edebî akımların, anlayışların veya toplulukların bu gelişim çizgisi içindeki durumlarına kronolojik olarak yaklaşmak daha yerinde bir tavır olacaktır.

Cumhuriyet devri Türk edebiyatı ve şiirinin ilk on beş yıllık evresinde, hatta İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar uzatılabilecek bir zaman kesiti içinde bu devir öncesi doğmuş, eser vermiş veya şöhret kazanmış şahsiyetlerinden pek çoğu hayattadır ve onlar, bu devirde de etkinliklerini ve sanat hayatlarını sürdürürler. Örneğin, *Tanzimat* şairlerinden Abdülhak Hâmid Tarhan (ö.1937); *Servet-i Fünûn* şairlerinden Süleyman Nazif (ö.1927), Cenap Şehâbeddin (ö.1934), Ali Ekrem Bolayır (ö.1937), Hüseyin Sîret Özsever (ö.1959); *Fecr-i Âtî* şairlerinden Ahmet Hâşim (ö.1933), Celâl Sâhir Erozan (ö.1935), Emin Bülent Serdaroğlu (ö.1942), Fâik Ali Ozansoy (ö.1950), Fazıl Ahmet Aykaç (ö.1967); *Millî Edebiyat* akımına bağlı şairlerden Ziya Gökalp (ö.1924), Mehmet Emin Yurdakul (ö.1944) ve *Beş Hececiler*'den Enis Behiç Koryürek (ö.1949), Yusuf Ziya Ortaç (ö.1967), Hâlid Fahri Ozansoy (ö.1971), Orhan Seyfi Orhon (ö.1972), Faruk Nâfiz Çamlıbel (ö.1973) ile *Bağımsızlar* olarak Mehmet Akif Ersoy (ö.1936) ve Yahya Kemal Beyatlı (ö.1958) bunlar arasında sayılabilir. Bu şairlere, genel anlamda Cumhuriyet devri Türk şiirini bir yanıyla önceki devir Türk şiirine⁴⁸ eklemleyen, diğer bir yanıyla da yeni şiire geçişte işlevsel olarak görev yapan ve böylelikle yeni nesil oluşuncaya kadar meydana gelecek boşluğu dolduran sanatçılar olarak bakmak mümkündür. Bu şairlerden pek çoğu ilgili edebiyat kategorileri içinde ele alınmaktadır ve doğru olan da odur. Burada makalenin hacmini de dikkate alarak eklektik bir tavırla bunlardan bazıları üzerinde durmak zorunlu gibi gözükmektedir.

Örneğin, sanat ve edebiyat hayatına Fecr-i Âtî grubu içinde başlayan ve adı bu grupla özdeşleşen *Ahmed Hâşim* (ö.1933)⁴⁹, Cumhuriyet devrinde vermiş olduğu eserlerle ölümüne kadar, etkisiyle günümüze kadar usta şairler arasında yerini alır. Fransızca olarak kaleme alınan bir makalesinde⁵⁰ "...bugünkü Türk edebiyatı, göz alabildiğine uzanan boş ve tatsız bir kış sonu tarlasına benziyor" diyen ve "Devrim'in güneşiyle döllenmiş olan tarla, er ya da geç, beklenmedik bir cennetin görünümünü dünyaya sunacak"⁵¹ cümleleriyle devrin kurucu görüşünü onayladığını da dile getiren Hâşim, Sembolizmin etkisindeki şiirleri yanında "Şiirde Manâ"⁵² ile "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar"⁵³ adlarını taşıyan yazılarıyla poetik görüşlerini ve şiir teorisini bir bakıma oluşturmuştur. Ölümünden sonra dahi süren nüfuzu karşısında Orhan Veli'nin hücumlarına rağmen, "Ahmet Hâşim'in şiir anlayışı, özellikle 1970 sonrasında belirginleşen gelenekçi, bireyci ve fiziköteci şairlerce önemsenmiştir."⁵⁴

⁴⁷ Bu konuda kaleme alınmış bazı çalışmalar görülmektedir. Örnek olarak bkz.: Murat Gültekin, Tanıl Bora, Yasin Aktay (eds.), *Türkiye'de Siyasal Düşünce, 6 / İslâmcılık*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, 1112 s.; İsmail Kara, "Batıcılar, Türkçüler, İslâmcılar, Hepsi Modernist", [Konuşan: Bahtiyar Arslan], *Türk Edebiyatı, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 36, S. 417, Temmuz 2008, s. 4 vd.

⁴⁸ Bu konuda bilgi bulunabilecek bir çalışma için bkz.: Hayriye Kabadayı, *1908-1923 Şiiri ve Şiir Teorisi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1994, 545 s.

⁴⁹ Şiirleri: 1-*Göl Saatleri* (1.bs., Dergâh Mecmûası Yayını, İstanbul, 1337/1921, 63 s.), 2-*Piyâle, İlk ve Son Şiirler* (1.bs., İlhâmi-Fevzi Matbaası, İstanbul, 1926, 52 s.), 3-*Şiirler* (Haz.: Kenan Akyüz, 1.bs., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973, 4+IV+173 s.), 4-*Bütün Şiirleri* (Bugünkü Dile Çeviriler, Sözlükler ve Notlar, Haz.: Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul, 1983, 274 s.) Hakkında bkz.: Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Ahmet Hâşim*, Hakimiyet-i Milliyye Matbaası, Ankara, 1934; Yusuf Ziya Ortaç, *Ahmet Hâşim, Hayatı ve Eserleri*, Cumhuriyet Kitaphanesi, İstanbul, 1937; Abdülhak Şinasi Hisar, *Ahmet Hâşim Şiiri ve Hayatı*, Hilmi Kitabevi, İstanbul, 1963, 215 s.; Yaşar Nabi Nayır, *Ahmet Hâşim, Yaşamı, Sanatı, Yapıtları*, 7.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1982; Beşir Ayvazoğlu, *Ömrüm Benim Bir Ateşti / Ahmet Hâşim'in Hayatı, Sanatı, Estetiği, Dramı*, Ötügen Neşriyat A.Ş., İstanbul, 2000, 328 s.

⁵⁰ Ahmed Hâşim, "Les Tendances Actuelles de la Littérature Turque", *Mercure de France*, Nr. 627, 1 Ağustos 1924, ss. 641-655.

⁵¹ Ahmet Hâşim, "Türk Edebiyatının Bugünkü Eğilimleri", [Çev.: ?], *Hareket*, S. 16-17, [Ankara] Haziran-Temmuz 1980; A.mlf., "Türk Yazınının Bugünkü Eğilimleri", [Çev.: Bilge Karasu], *Tan*, S. 2, [Ankara] Haziran 1982, ss. 75-86; A.mlf., "Türk Yazınının Bugünkü Eğilimleri", [Çev.: Bilge Karasu], *(TÖMER) Edebiyat Dergisi*, S. 1, Şubat-Mart 1996'dan alıntılanan Eray Canberk, "Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış", *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, [Haz.: Nazan Aksoy, Kemal Bek, Eray Canberk, Nedret Kuran, Nuran Kutlu, Mehmet Rifat, Sema Rifat, Necdet Sumer], Düzlem Yayınları, İstanbul, 1996, s.144.

⁵² Ahmed Hâşim, "Şiirde Ma'nâ", *Dergâh*, C. 1, S. 8, 5 Ağustos 1337 [1921], ss. 113-114.

⁵³ Ahmed Hâşim, "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar", *Piyâle, İlk ve Son Şiirler*, İlhâmi Fevzi Matbaası, İstanbul, 1926 ve A.mlf., a.g.m., *Piyâle*, İkinci Tab., İkdâm Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 3-18.

⁵⁴ Eray Canberk, "Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış", *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, s. 140.

Millî Mücadele'yi kalemini ve hitabet dilini kılıç gibi kullanarak destekleyen, Türk milletine İstiklâl Marşı'nı⁵⁵ kazandıran *Mehmet Akif Ersoy* (ö.1936)⁵⁶, İslâmî ve ahlâkî değerlerle yüklü şiirleri ile "millet-i merhûme"yi uyandırmayı amaçlamıştır. Sağlam kültürel ve edebî altyapısıyla 'sanat toplum içindir' ilkesinden hareket ederek aruz vezni mükemmel bir biçimde Türkçe'ye uyguladığı şiirlerinde pek çok konuyu kendine özgü değişik üslûplarla ele almış, halkın konuştuğu dille güçlü realist manzum hikâyeler yazmıştır. İlme de din kadar inanan Akif, Türk milletinin 'millî şairi' ve 'İstiklâl Marşı şairi' olarak şöhret kazanmıştır. *Safahat* adlı şiir kitabında toplanan şiirleri, sanat, edebiyat ve eleştiri konularında yazdığı makaleleri ile özlediği bir edebiyata işaretlerde bulunduğu için 1960'lardan sonra oluşacak Yeni İslâmî Akım'ın öncü şahsiyeti olarak kabul görecektir.

Cumhuriyet öncesi sanat ve edebiyat alanında sesini duyurmaya başlayan ve Batı tecrübesiyle sanat ve edebiyat anlayışına yeni bir düzen veren *Yahya Kemal Beyatlı* (ö.1958)⁵⁷, mükemmel eserleriyle

⁵⁵ İstiklâl Marşı ve tahlili konusunda bkz.: Kerim Yund, *İstiklâl Marşı Bilgisi*, Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul, 1961, 48 s.; Beşir Ayvazoğlu, *İstiklâl Marşı, Tarihi ve Manası*, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları, İstanbul, 1986, 63 s.; Rıdvan Canım – Etem Çalık, *Mehmet Akif ve İstiklâl Marşı*, Yedi İklim Yayınları, İstanbul, 1995; Mehmet Kaplan, "Türk İstiklâl Marşı", *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1978, ss. 83-89; A.mlf., "İstiklâl Marşı", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 211-216; Yaşar Çağbayır, *İstiklâl Marşı'nın Tahlili*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, 396 s.; Azmi Bilgin, "İstiklâl Marşı Üzerine Yapılan Çalışmalar", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 37, İstanbul 2008, ss. 23-34.

⁵⁶ Şiirleri: 1-*Safahat* (Birinci Kitap, 1.bs., Sırât-ı Müstakîm Matbaası, İstanbul, 1329 / 1911, 267 s.; 1914 ve 1929. [Toplam 44 manzumeden oluşan eser 3084 mısradan ibarettir.]), 2-*Süleymaniye Kürsüsü'nde* (İkinci Kitap, 1.bs., Sebülürreşâd Kütüphanesi, İstanbul, 1330 / 1912, 61 s.; 1916, 1918 ve 1928. [Tek bir şiirden oluşan eser, 1502 mısradır.]), 3-*Hakkın Sesleri* (Üçüncü Kitap, 1.bs., Sebülürreşâd Kütüphanesi, İstanbul, 1331/1913, 64 s.; 1918 ve 1928. [Toplam 10 manzumeden oluşan eser, 482 mısradan ibarettir.]), 4-*Fâtih Kürsüsü'nde* (Dördüncü Kitap, 1.bs., Tevsi'-i Tıbbât Matbaası, İstanbul, 1332 / 1914, 102 s.; 1914'te üç defa ve 1924. [Sebülürreşâd dergisinde 28 bölüm halinde yayımlanan tek bir şiirden oluşan eser, toplam 1692 mısradan ibarettir.]), 5-*Hatıralar* (Beşinci Kitap, 1.bs., Necm-i İstikbâl Matbaası, İstanbul, 1335 / 1917, 78 s.; 1918 ve 1928. [Toplam 10 manzumeden oluşan eser, 1314 mısradan oluşur.]), 6-*Âsım* (Altıncı Kitap, 1.bs., Amidi Matbaası, İstanbul, 1340 / 1924, 132 s.; 1928. [Tek bir manzumeden oluşan eser, toplam 2292 mısradan ibarettir.]), 7-*Gölgeler* (Yedinci Kitap, 1.bs., Matbaatü's-Şebâb, Kahire, 1349 / 1933, 95 s. [Toplam 41 manzumeden oluşan eser, 1374 mısradır.]). Türkiye'de 1928-1943 yılları arasında Safahat basılmamıştır. 'Safahat'ın latin harfli ilk baskısı [*Safahat*/Basılan ve Basılmayan Bütün Şiirler, Haz.: Ömer Rıza Doğrul, İnkılâp Kitabevi, İstanbul] 1943'te yapılmış ve bu tarihten sonradefalarca basılmış, edisyon kritiği yayımlanmıştır: Mehmet Akif Ersoy, *Safahat* [Edisyon Kritik. Haz.: M. Ertuğrul Düzdağ], Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1987. Nesirleri: 1-*Kur'an-ı Kerim'den Ayetler* (Haz. Ömer Rıza Doğrul, 1.bs., Yüksel Yayinevi, İstanbul, 1945); 2-*Mehmet Akif Ersoy'un Makaleleri* (Haz. Abdülkerim Abdulkadiroğlu – Nuran Abdulkadiroğlu, Kültür ve Turizm Tanıtma Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, 273 s.). Külliyat: İsmail Hakkı Şengüler, *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı I*, (Safahat, I. Kitap), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1990, 504 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı II*, (Safahat, II, III, IV. Kitap), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1990, 431 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı III*, (Safahat, V, VI. Kitap), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1991, 534 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı IV*, (Safahat, VI. Kitap ve Safahat Dışında Kalan Şiirlerin Bir Kısmı), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1992, 484 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı V*, (Makaleler ve Tercümeleler), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1992, 427 + 93 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı VI*, (Tercümeleler), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1991, 514 + 93 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı VII*, (Tercümeleler), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1992, 651 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı VIII*, (Abdülaaziz Çâviş'ten Tercümeleler), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1992, 600 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı IX*, (Tefsîr-i Şerifler, Hutbe, Vaaz ve Mektuplar), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1992, 562 s.; A.mlf., *Açıklamalı Mehmet Akif Külliyyatı X*, (Hayatı, Seciyesi, İdeali, Sanatı ve Eserleri), Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1992, 500 s. Hakkında bkz.: Eşref Edib, *Mehmed Akif'in Hayatı, Eserleri ve 70 Muharririn Yazıları*, Âsâr-ı İlmîyye Kütübhânesi Neşriyatı, İstanbul, 1939; M. Emin Erirşirgil, *Mehmet Akif, İslâmî Bir Şairin Romanı*, Maarif Yayınevi, İstanbul, 1954; Sezai Karakoç, *Mehmet Akif*, Yağmur Yayınları, İstanbul, 1968; M. Ertuğrul Düzdağ, *Safahat Tetkikleri*, Med Yayınları, İstanbul, 1979; Orhan Okay, *Mehmet Akif, Bir Karakter Heykelinin Anatomisi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1989, 143 s.; Kâzım Yetiş, *Mehmet Akif'in Sanat-Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992, VI+218 s.; Fazıl Gökçek, *Mehmet Akif Ersoy'un Şiiri Üzerinde Bir İnceleme*, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Entitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 1995, II+245 s.; Nazım Elmas, *Hisli Yürek / Mehmet Akif'in Şiir Sanatı*, Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası Yayın No:21, [Ankara, 2000], XI+276 s.; Himmət Uç, *Mehmet Akif ve Hikaye Sanatı*, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2000, 173 s.; *Millî Kültür, Mehmet Akif Ersoy Özel Sayısı*, S. 55, Aralık 1986, 96 s.; Adem Çalışkan, "Ölümünün 56. Yılında Mehmet Akif Ersoy'un Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri", *Din Öğretimi Dergisi, İki Aylık Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi*, S. 38, Ocak – Şubat 1993, ss. 76-90; *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Eğitim*, S. 75, Ocak-Şubat 1988, ss. 299-360; Hasan Bülent Kahraman, *Yahya Kemal Rimbâd'ı Okudu mu?*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997; Necdet Akay, "Yahya Kemal'in Deniz Türküsü", *Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 36, S. 422, Aralık 2008, ss. 22-24.

⁵⁷ Şiirleri: 1-*Kendi Gök Kubbemiz* (1.bs. Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1961), 2-*Eski Şiirin Rüzgârıyla* (1.bs. Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1962), 3-*Rubâiler ve Hayyam Rubâilerini Türkçe Söyleyiş* (1.bs., Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1963), 4-*Bitmemiş Şiirler* (1.bs.,Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1976). Hakkında bkz.: Adile Ayda, *Yahya Kemal / Kendi Ağzından Fikirleri ve Sanat Görüşleri*, Ajans Türk Yayınları, Ankara, 1962, 63 s.; Nihat Sami Banarlı, *Yahya Kemal Yaşarken*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yahya Kemal Enstitüsü, İstanbul, 1983; Komisyon, *Yahya Kemal Beyatlı*, Tokar Yayınları, İstanbul, 1984; *Doğumunun 100. Yılında Yahya Kemal Beyatlı*, Marmara Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Yayınları: 1, İstanbul, 1984; Mustafa Özbacı, *Yahya Kemal'in Duygu ve Düşünce Dünyası*, Sönmez Matbaası, Samsun, 1990, 228 s.; Mehmet Kaplan, "Yahya Kemal Şiirlerini Ne Zaman ve Kaç Yılda Yazdı?", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, Yıl: 9, S. 1, Ocak 1980, ss. 24-26; Mehmet Kaplan, "Gece Bestesi", *Millî Kültür*, S. 45, Haziran 1984; A.mlf., "Açık Deniz", *Şiir Tahlilleri / Tanzimat'tan Cumhuriyet'e*, 7.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981, c. 1, ss. 226-227; Hüseyin Tuncer, "Kar Müsiklerine Dair", *Millî Eğitim*, S. 75, Ocak-Şubat 1988, ss. 299-360; Hasan Bülent Kahraman, *Yahya Kemal Rimbâd'ı Okudu mu?*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997; Necdet Akay, "Yahya Kemal'in Deniz Türküsü", *Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*

Cumhuriyet devrinde vermeyi sürdürür. Fransa'dan dönüşünde bir ara "Nev-Yunânîlik" akımını⁵⁸ benimsemişse de ilerleyen süreçte bu anlayışı terk eden şair, kurucusu olduğu *Dergâh* dergisi etrafında kümelenen genç şairleri yönlendirmiş, saf şiir⁵⁹, şiirde mükemmellik ve şiir dili alanındaki görüşleriyle bu devir sanat ve edebiyatçıları üzerinde derin etkiler bırakmış bir şahsiyettir. "Ahmet Haşim'le birlikte saf şiirin peşinde olan Yahya Kemal Beyatlı, şiirde bizi biz yapan değerler üzerinde düşünür."⁶⁰

Millî Edebiyat devri öncü şairlerinden *Mehmet Emin Yurdakul* (ö.1944)⁶¹, Cumhuriyet devrinde de edebî faaliyetlerini sürdürmüş olmasına rağmen edebî kişiliğinde bir değişiklik yaratacak seviyeye ulaşamaz.

Bu dönemde, sayıları konusunda tartışmalar olsa da, ilk şiirlerini aruzla ve Edebiyat-ı Cedide zevki ile neşretmeye başlayarak sanat hayatına atılan ve aruzdan heceye geçişte önemli işlevleri olan *Hececiler* (veya *Hecenin Beş Şairi*),⁶² Cumhuriyet devrinde vermiş oldukları eserleriyle Türkçe'nin şiir dilindeki zaferini ilan etmişler, ele aldıkları millî konu ve temalarla bu devir Türk şiirini zenginleştirmişlerdir.

Beş hececiler, Türk şiirinde tam ve sürekli bir edebî topluluk olamamasına rağmen, hecenin bilinçli ve köklü bir biçimde yerleşmesini sağlamışlardır. Beş hececiler olarak bilinen Enis Behiç Koryürek (ö.1949)⁶³, Yusuf Ziya Ortaç (ö.1967)⁶⁴, Hâlid Fahri Ozansoy (ö.1971)⁶⁵, Orhan Seyfi Orhon

(*Nevin Önerker Armağanı*), (Haz.: Mehmet Ölmez), Simurg, Ankara, 1997, ss. 19-27; Adem Çalışkan, "Yahya Kemal'in 'Sessiz Gemi' Şiiri ve Tahlili", *İslâmî Edebiyat (Üç Aylık İlim – Kültür – Sanat Dergisi)*, [S. 32], [İstanbul] Ocak – Şubat – Mart 2001, ss. 28-32; *Kitap-lık, İki Aylık Edebiyat Dergisi* [Vesika-lık: Yahya Kemal], S. 56, Kasım-Aralık 2002, ss. 123-157; *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi (Yahya Kemal Beyatlı Özel Sayısı)*, Yıl: 13, S. 145, Ocak 2009.

⁵⁸ Geniş bilgi için bkz., Şevket Toker, "Edebiyatımızda Nev-Yunânîlik Akımı", *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, I, İzmir 1982, ss. 135-163; Şenol Demir, *Türk Edebiyatında Nevyunânîlik Akımının Kaynakları 1912-1950*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997, 288 s.

⁵⁹ Bu konuda bir çalışma için bkz.: Fuat Arpa, *Saf Şiir Anlayışı Üzerine Bir İnceleme*, Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2002, 150 s.

⁶⁰ Şerif Aktaş, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Türk Yurdu*, s. 113.

⁶¹ Şiirleri: 1-*Türkçe Şiirler* (1.bs., Matbaa-i Ebüzziyâ, Kostantiniyye, 1316 / 1900), 2-*Türk Sazı* (1.bs., Matbaa-i Hayriyye ve Şürekâsi, İstanbul, 1330/1914, 274 s.), 3-*Ey Türk Uyan* (1.bs., Matbaa-i Hayriyye ve Şürekâsi, İstanbul, 1330/1914, 32 s.), 4-*Tan Sesleri*, (1.bs., Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1331/1915, 32 s.), 5-*Ordunun Destanı* (1.bs., Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1331 / 1915, 40 s.), 6-*Dicle Önünde* (1.bs., Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1332 / 1916, 32 s.), 7-*Hastabakıcı Hanımlar* (1.bs., Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1333/1917, 16 s.), 8-*Turan'a Doğru* (1.bs., Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1334/1918, 94 s.), 9-*Zafer Yolunda* (1.bs., Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1334/1919, 36 s.), 11-*Aydın Kızları* (1.bs., Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1337/1921, 16 s.), 12-*Mustafa Kemal* (1.bs., Ahmed İhsan Matbaası, İstanbul, 1928 s.), 13-*Ankara* (1.bs., İkbâl Kitabevi, İstanbul, 1939, 32 s.); *Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-1 Şiirler*, [Haz.: Fevziye Abdullah Tansel], Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1969. Hakkında bkz.: Hilmi Yücebaş, *Millî Şairimiz Mehmet Emin Yurdakul*, İncili Çavuş Basımevi, İstanbul, 1917; Ferhan Oğuzkan, *Mehmet Emin Yurdakul, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1961; Y. Yazıcı, *Mehmet Emin Yurdakul*, Toker Yayınları, İstanbul, 19??; Mustafa Özarsı, *Mehmet Emin Yurdakul (Şiir Anlayışı ve Şiirlerindeki Millî Değerler)*, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 1996, 176 s.

⁶² Hececiler veya Hecenin Beş Şairi hakkında bkz.: Osman Selim Kocahanoğlu, *Millî Edebiyat Hareketi ve Beş Hececiler*, Toker Yayınları, İstanbul, 1976, 147 s.; H. Fethi Gözler, *Örnekli ve Uygulamalı Hece Vezni, Tarihi Tekâmülü / Aruz Hece Tartışmaları ve Hecenin Beş Şairi*, İnkılap ve Aka, İstanbul, 1980, 272 s.; Hüseyin Tuncer, *Beş Hececiler*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1994, 141 s.; Mehmet Erdoğan, "Türk Şiirinde Bir Geçiş Kuşağı: Hece Şairleri", *Dergâh*, c. 7, S. 78, Ağustos 1996, ss. 3-4.

⁶³ Şiirleri: 1-*Miras* (1.bs., İkbâl Kütüphanesi, İstanbul, 1927, 179 s.), 2-*Vâridât-ı Süleymân Çedikçi Süleyman Çelebi /Ruhundan İlhamlar* (1.bs., Pulhan Matbaası, İstanbul, 1949, 125 s.), 3-*Miras ve Güneşin Ölümü* (1.bs., Güneş Matbaacılık T.A.O., Ankara, 1951, LIV+240 s.). Hakkında bkz.: Fethi Tevetoğlu, *Enis Behiç Koryürek, Hayatı ve Eserleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985, 184 s.; Mehmet Kaplan, "Gemiciler", *Şiir Tahlilleri*, c.1, ss. 208-211.

⁶⁴ Şiirleri: 1-*Akından Akına* (1.bs., Hilâl Matbaası, İstanbul, 1332/1916, 52 s.), 2-*Cenk Ufukları* (1.bs., Kader Matbaası, İstanbul, 1336/1917, 22 s.), 3-*Aşıklar Yolu* (1.bs., Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, İstanbul, 1335/1919, 64 s.), 4-*Şairin Duası* (1.bs., Türk Dünyası Matbaası, İstanbul, 1335/1919, 16 s.), 5-*Yanardağ* (1.bs., Marifet Matbaası, İstanbul, 1928, 96 s.), 6-*Bir Servi Gölgesi* (1.bs., Ahmed Said Kitabevi, İstanbul, 1938), 7-*Kuş Cıvıltıları* (1938), 8-*Bir Rüzgâr Esti* (1.bs., Akbaba Yay., Yeni Matbaa, İstanbul, 1962, 75 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Önal, *Yusuf Ziya Ortaç*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, 156 s.

⁶⁵ Şiirleri: 1-*Rüya* (1.bs., Necm-i İstikbâl Matbaası, İstanbul, 1328/1912, 22 s.), 2-*Cenk Duyguları* (1.bs., Necm-i İstikbâl Matbaası, İstanbul, 1333/1917, 39 s.), 3-*Efsâneler* (1.bs., Mahmud Bey Matbaası, İstanbul, 1335/1919, 40 s.), 4-*Zakkum* (1.bs., Hukuk Matbaası, İstanbul, 1336/1920, 24 s.), 5-*Bulutlara Yakın* (1.bs., Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1336/1920, 64 s.), 6-*Gülistanlar Harâbeler* (1.bs., İkbâl Kütüphanesi, İstanbul, 1338/1922, 175 s.), 7-*Paravan* (1.bs., Ahmet İhsan Matbaası, İstanbul, 1929), 8-*Balkonda Saatler* (1.bs., İhsan Bey Matbaası, İstanbul, 1931, 16 s.), 9-*Sulara Dalan Gözler* (1.bs., Ülkü Basımevi, İstanbul, 1936, 96 s.), 10-*Hep Onun İçin* (1.bs., Çeltük Matbaası Koll. Şirketi., İstanbul, 1962, 16 s.), 11-*Sonsuz Gecelerin Ötesinde* (1.bs., Baha Matbaası, İstanbul, 1962, 96 s.). Hakkında bkz.: Metin Kayahan Özgül, *Halit Fahri Ozansoy*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, 207 s.; Abdullah Acehan, *Halit Fahri Ozansoy, Hayatı, Eserleri ve Sanatı*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya., 1998, 578 s.; Mehmet Kaplan, "Şadırvanlar", *Şiir Tahlilleri /Tanzimat'tan Cumhuriyet'e*, c.1, ss. 205-207.

(ö.1972)⁶⁶, Faruk Nâfiz Çamlıbel (ö.1973)⁶⁷ isimlerinden oluşan bu şairler Cumhuriyet döneminde yaşamış, eserlerinin büyük bir kısmını İstanbul Türkçesi ile bu devirde vermiş ve vefat etmişlerdir. Örneğin, “Sanat”⁶⁸ şiirinde Anadolu’yu “harcanmamış bir mevzu” gibi görerek poetik tavrını ve temini açıkça ifşa etmiş olan *Çamlıbel*, diğer arkadaşları gibi bu bağlamdaki şiirleriyle yeni dönemin tezleriyle uyumlu bir tavrı sürdüren şairlerden biridir.

Cumhuriyet devri Türk edebiyatı ve şiirini kronolojik olarak belli edebî nesiller olarak sınıflandırarak ele almak mümkündür. Bu tavır daha önce sözünü ettiğimiz görüşlerin pratize edilmesi açısından da son derece önemlidir. 1923-1960 yılları arasındaki Türk şiiri ve şairlerini kapsayan aşağıdaki ayırım, daha önce yapılmış bir ayırımın⁶⁹ geliştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu devirde sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanda toplumu değiştirme ve yeniden yapılandırma faaliyetleri gibi dil ve edebiyat alanındaki her bir faaliyet ve hareket de bu alanı değiştirme ve dönüştürme amacını taşır. Bu atmosfer içinde “Cumhuriyet devrinde şiir sahasında çeşitli akımlar ortaya çıkmış ve bu akımları temsil eden değerli şairler yetişmiştir.”⁷⁰ Fakat ortaya çıkan bu hareket ve akımların her birinin maziye karşı takındığı tavır ya bütünüyle ondan bağları kopartma ya da ondan bir biçimde yararlanma şeklinde kendisini gösterir. Görülen o ki, “Cumhuriyet devri Türk şiiri, Tanzimat’tan sonra gelişen ‘Yeni Türk Şiiri’ nin bir devamı olmakla beraber, bazı özelliklerle önceki devirlerin şiirlerinden ayrılır ve bu devrin şartlarına göre, nesiller boyunca değişir.”⁷¹ Şimdi nesiller / kuşaklar boyu değişen şiire daha yakından bir bakalım.

1923 Kuşağı: Cumhuriyet devri Türk şiirinin ilk kuşak şairleri olarak Ömer Bedrettin Uşaklı (ö.1946), Kemâlettin Kâmi Kamu (ö.1948), Ahmet Hamdi Tanpınar (ö.1962), Ahmet Kutsi Tecer (ö.1967), Ali Mümtaz Arolat (ö.1967), Necmettin Halil Onan (ö.1968), Salih Zeki Aktay (ö.1971), Arif Nihat Asya (ö.1975), Necip Fazıl Kısakürek (ö.1983), Hâlîde Nusret Zorlutuna (ö.1984), Zeki Ömer Defne (ö.1992) ... vb. öne çıkar. Kuşkusuz bu şairlerin şiir alanındaki etkinlikleri dikkate alınarak yapılacak sıralamaları ile burada tercih ettiğimiz ölüm tarihlerine göre sıralamaları farklıdır. Cumhuriyet’in ilanı ve onu izleyen yıllardaki ardarda gelen inkılâpların yaşandığı bir kültürel ortamda eserlerini veren bu kuşak, oluşan ve oluşmaya devam eden yeni anlayışa paralel bir anlayış ve dil ile şiirlerini oluştururken millî konuları öncelikli bir biçimde işlemeye gayret etmişlerdir.

Millî Mücadele yıllarında tanınmaya başlayan ve hece vezniyle kaleme aldığı “memleketçi şiir”leriyle tanınan *Ömer Bedrettin Uşaklı* (ö.1946)⁷², bir kaymakam olarak görevle gezmiş olduğu

⁶⁶ Şiirleri: 1-*Fırtına ve Kar* (1.bs., Ahmediye Matbaacılık Şirketi, İstanbul, 1335/1919, 40 s.), 2-*Peri Kızı İle Çoban Hikâyesi* (1.bs., Ahmed İhsan ve Şürekâsi, İstanbul, 1335/1919, 16 s.), 3-*Gönülden Sesler* (1.bs., Sebat Matbaası, İstanbul, 1338/1922, 218 s.), 4-*O Beyaz Bir Kuştı* (1.bs., Akbaba Matbaası, İstanbul, 1941, 78 s.), 5-*Kervan* (1.bs., Akbaba Matbaası, İstanbul, 1964, 104 s.), 6-*Şiirler* (1.bs., Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1970, 240 s.). Hakkında bkz.: İ. Engin Akkuş, *Orhan Seyfi Orhon’un Şiirleri Üzerine Bir İnceleme*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1997, 159 s.; Ali Donbay, *Orhan Seyfi Orhon, Hayatı, Gazeteciliği, Fikri ve Edebî Şahsiyeti, Eserleri*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 1998, 250 s.; Mehmet Kaplan, “Gönüm”, *Şiir Tahlilleri / Tanzimat’tan Cumhuriyet’e*, c.1, ss. 212-217.

⁶⁷ Şiirleri: 1-*Şarkın Sultanları* (1.bs., Orhâniye Matbaası, İstanbul, 1334/1918, 39+1 s.), 2-*Dinle Neyden* (1.bs., Hilâl Matbaası, İstanbul, 1335/1919, 61+2 s.), 3-*Gönülden Gönüle* (1.bs., Hukuk Matbaası, İstanbul, 1335/1919, 39+1 s.), 4-*Çoban Çeşmesi* (1.bs., Marifet Matbaası, İstanbul, 1926, 110 s.), 5-*Suda Halkalar* (1.bs., Sanâyi-i Nefise Matbaası, İstanbul, 1928, 158 s.), 6-*Bir Ömür Böyle Geçti* (1.bs., Semih Lutfi: Sühûlet Kütübhanesi, İstanbul, 1932, 239 s.), 7-*Elimle Seçtiklerim* (1.bs., Yeni Şark Kütübhanesi, İstanbul, 1935, 106 s.), 8-*Boğaziçi Şarkısı* (Sadettin Kaynak ile, 1.bs., 1936), 9-*Akar Su* (1.bs., İstanbul, Kanaat Kitabevi, 1936, 96 s.), 10-*Tatlı Sert* (1.bs., Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1938, 136 s.), 11-*Akıncı Türküleri* (1.bs., Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1938, 56 s.), 12-*Heyecan ve Sükûn* (1.bs., İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1959, 192 s.), 13-*Zindan Duvarları* (1.bs., Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1967), 14-*Han Duvarları* (Haz.: Nihat Sami Banarlı, 1.bs., Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları, İstanbul, 1969), 15-*Gurbet ve Saire* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003). Hakkında bkz.: Yusuf Ziya Ortaç, *Faruk Nâfiz, Hayatı ve Eserleri*, Ahmed Said Kitabevi, İstanbul, 1937, 64 s.; Hilmi Yücebaş, *Faruk Nâfiz Çamlıbel, Bütün Cepheleriyle Hayatı-Hatıraları-Şiirleri*, İstanbul, 1974, 384 s.; Vahap Kabahasanoğlu, *Faruk Nâfiz Çamlıbel*, Toker Yayınları, İstanbul, 1979, 151 s.; Mehmet Kaplan, “Han Duvarları”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 13-33; A.mlf., “Cumhuriyet Devrinde Memleket Şiirleri ve Faruk Nâfiz Çamlıbel”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 302-306; Necat Birinci, *Faruk Nâfiz*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1993, 208 s. Ayrıca bk.: Necat Birinci, “Faruk Nâfiz Çamlıbel’in Şiiri Üzerine Bir Deneme”, *Türk Dili*, S. 478, Ekim 1991, ss. 286-298; Rıfki Yazıcı, “Faruk Nâfiz’in Sanat Şiiri Üzerine”, *Türk Yurdu*, S. 104, Nisan 1996, ss. 25-29.

⁶⁸ Faruk Nâfiz, “Sanat”, *Hayat*, C.1, No. 5, 30 Kânûn-ı Evvel 1926, s. 88.

⁶⁹ Sözü edilen bu ayırım için bkz: Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Seçme Parçalar*, s. 19.

⁷⁰ Mehmet Kaplan, *Edebiyat II*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1977, s. 185.

⁷¹ Mehmet Kaplan, “Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Kısa Bir Bakış”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, s. 307.

⁷² Şiirleri: 1-*Deniz Sarhoşları* (1.bs., 1926; 2.bs., Ahmed İhsan Matbaası, İstanbul, 1929, 80 s.), 2-*Yayla Dumanı* (1.bs., Türkiye Matbaası, İstanbul, 1934, 62 s.), 3-*Sarıköz Mermerleri* (1940; Titaş Basımevi, Ankara, 1942, 140 s.), 4-İnci Enginün (haz.), *Ömer Bedrettin Bütün Eserleri*, 1.bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988; Şener Öztop, *Ömer Bedrettin Uşaklı, Hayatı, Sanatı, Şiirleri ve Makaleleri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992, 216 s. Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Deniz Sarhoşları”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 55-58; İlhan Geçer, *Ömer Bedrettin Uşaklı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986; Betül Özçelebi, “Ömer Bedrettin Uşaklı”, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, ss. 150-153; Ramis Dara, “Akşamdaki Saklı Aşk”, *Kırık Amfora / Eleştirel Denemeler*, 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 39-44.

Anadolu'nun çeşitli manzaralarıyla birlikte ölüm, sevgi, gurbet, deniz özlemi ... vb. tem ve konularını işlemiş, Ahmet Haşim'in tesirinde kalarak Empresyonist ve sembolik şiirler kaleme almıştır.

On beş yaşında başladığı ve aruzla kaleme aldığı şiirlerinden sonra yirmi bir yaşında aruzu terk ederek heceyi kullanmaya başlayan *Kemâlettin Kâmi Kamu* (ö.1948)⁷³, müteyeyyin insanlarca buruk karşılana bazı mısraları hariç tutulacak olursa Cumhuriyet devri Türk şiirinde “gurbet şairi” olarak ün kazanmıştır. Hayatı boyunca kaleme aldığı 55 şiirinde daha çok ‘savaş, kahramanlık, yurt sevgisi, gurbet ve aşk’ temalarını konu edinmiştir.

Cumhuriyet devri Türk şiirinde “Yahya Kemal’in şiir terbiyesiyle yetişen”⁷⁴ *Ahmet Hamdi Tanpınar* (ö.1962)⁷⁵, edebiyat tarihçiliği bir yana bırakılırsa, vezinli ve kafiyeli veya serbest tarzda kaleme aldığı şiirlerinde ‘rüya, zaman ve hayal’ gibi temleri belli mekânlardan hareketle estetik bir biçimde işler. Sınırlı sayıda şiir ele almasına rağmen, hakkında pek çok çalışmanın yapıldığı bir şair olarak Tanpınar’ın şiirleri ile nesirleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Şiirinde özellikle Paul Valéry’nin etkisi derindir. Şiir teorisi açısından “Şiir Hakkında”⁷⁶ adlı yazısı ile ölümünden birkaç ay önce Antalya Lisesi’nden bir genç kıza yazdığı mektubu son derece önemlidir. Devrin şartları gereği şiirde toplumsal işlevden kaçınan şair, bu mektubunda “... şiir, söylemekten ziyade bir susma işidir...” der.

Bu kuşak içinde *Ahmet Kutsi Tecer* (ö.1967)⁷⁷, önce ferdî temaları, özellikle “aşk, ölüm ve ızdırıp” temalarını işledikten sonra, Faruk Nafiz’in açtığı yolda, fakat ondan ayrı bir memleket şiirleri tarzına yönelmiştir. O’nun “memleket şiiri” kavramını “köylü milletin efendisidir”⁷⁸ görüşünden hareketle biraz da köy şiiri, köy havası muhtevasıyla doldurmak istediği görülür. Bu tarzda, çok taklit edilen bir çığır açmış, 1941-1945 yıllarında çalıştığı ‘Ülkü’ dergisini bir köy şiirleri ve folklor mektebi haline getirmiştir.

İlk şiirlerini ‘Sezâ’ mahlasıyla kaleme alan ve Millî edebiyat akımına katılarak önce hecenin, sonra serbest nazmın güzel örneklerini veren *Ali Mümtaz Arolat* (ö.1967)⁷⁹, “şiirlerinde hayal oyunlarını, renkli buluşları, aşk duygularını ve pastoral manzaraları ön planda tutar.”⁸⁰

Mütareke yıllarında ilk şiirlerini yazmaya başlayan ve bunları eserlerine almayan *Necmettin Halil Onan* (ö.1968)⁸¹, şiirlerinde aruz vezni yanında daha çok hece veznini kullanmış ve Cumhuriyet devri Türk şiirinde ‘Bir Yolcuya’ adlı şiiriyle tanınmış ve bu şiiri ile ders kitaplarında yerini almıştır. Millî edebiyatçıların ortaya attıkları şekil ve muhteva ile alakalı hususları benimsemiş ve sanat hayatında bundan ayrılmamıştır. Şiirlerinde en çok üzerinde durulan ‘vatan sevgisi, ölüm, aşk ve tabiat’ konularındır.

⁷³ Şiirleri: Rifat Necdet Evrimer, *Kemâlettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri*, Üçler Basımevi, İstanbul, 1949. Hakkında bkz.: Necmettin Esin, *Kemâlettin Kâmi*, Toker Yayınları, İstanbul, 1975, 158 s.; Gültekin Samanoğlu, *Kemâlettin Kâmi Kamu, Hayatı, San’atı ve Şiirleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986; Mehmet Kaplan, “Bingöl Çobanları”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 34-42; Ziya Karatekin, *Kemâlettin Kamu’nun Şiirleri*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.

⁷⁴ Şerif Aktaş, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, *Türk Yurdu*, S. 134, s. 115.

⁷⁵ Şiirleri: 1-*Bütün Şiirleri* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1961; 4.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1994, 168 s.). Hakkında bkz.: Turan Alptekin, *Bir Kültür Bir İnsan: Ahmet Hamdi Tanpınar ve Edebiyatımıza Bakışlar*, Nakışlar Yayınevi, İstanbul, 1975, 176 s.; Mehmet Kaplan, *Tanpınar’ın Şiir Dünyası*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1983; A.mlf., “Bursa’da Zaman”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 81-92; Mustafa Öztürk, *Tanpınar’ın Fikir Dünyası*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1988, X+383 s.; M. Orhan Okay, *Ahmet Hamdi Tanpınar*, Şule Yayınları, İstanbul, 2000, 176 s.; Ali İhsan Kolcu, *Zamana Düşen Çılgılık / Tanpınar’ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri & Tanpınar’ın Şiir Estetiği*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, 288 s.; Abdullah Uçman – Handan İnci, *Bir Gül Bu Karanlıklarda / Tanpınar İçin Yazılar*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2002, 709 s.; Ekrem Işın, *A’dan Z’ye Ahmet Hamdi Tanpınar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 51 s.; Ece Korkut, “Şiir Dili ve Bir Çözümleme Örneği: Tanpınar, ‘Ne İçindeyim Zamanın’”, *Türkbilgi, Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, S. 9, 2005, ss. 103-112.

⁷⁶ *Görüş*, c. 1, No: 1, Ankara 1930, ss. 18-24.

⁷⁷ Şiirleri: Vecihi Timuroğlu, *Ahmet Kutsi Tecer, Kişiliği, Sanat Anlayışı ve Tüm Şiirleri* (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1980). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Nerdesin”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 63-68; Sevgi Gökdemir, *Ahmet Kutsi Tecer*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, V+183 s.; Mustafa Özbacı, *Ahmet Kutsi Tecer (Şairliği ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme)*, Eser Ofset, Samsun, 1997, 270 s.

⁷⁸ Bkz., Cihat İmer, *Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ten Seçme Sözler*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981, s. 173.

⁷⁹ Şiirleri: 1-*Bir Gemi Yelken Açtı* (1.bs., Halk Kütüphanesi, İstanbul, 1926, 203 s.), 2-*Hayal İkliminden Dönen Diyor Ki* (1960). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Bir Gemi Yelken Açtı”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 43-50; Ahmet Yıldız, *Ali Mümtaz Arolat, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1988; İbrahim Tüzer, *Ali Mümtaz Arolat’ın Hayatı, Şairliği ve Şiirindeki Temalar Üzerine Bir İnceleme*, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2002, 192 s.; Mehmet Kaplan, “Bir Gemi Yelken Açtı”, *Şiir Tahlilleri II*, s. 49.

⁸⁰ Seyit Kemal Karaalioglu, *Resimli Motifli Türk Edebiyatı Tarihi*, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul, 1982, c. 4, s. 291.

⁸¹ Şiirleri: 1-*Çakıl Taşları* (1.bs., Ahmed Kâmil Matbaası, İstanbul, 1927), 2-*Bir Yudum Daha* (1.bs., Semih Lütfü - Sühûlet Kütüphanesi, İstanbul, 1933). Hakkında bkz.: Hasibe Mazıoğlu, “Necmettin Halil Onan’ın Kişiliği ve Şairliği”, *Türkoloji Dergisi*, C. 4, S. 1, Ankara 1972, ss. 1-36; Zeynep Korkmaz, “Necmettin Halil Onan ve Türk Diline Hizmeti”, *Türkoloji Dergisi*, C. 4, S. 1, ss. 37-79; Abdulkadir Hayber, *Necmettin Halil Onan*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, VI+153 s.

Bu konularla birlikte ‘tarih, hatıra, zaman, ümitsizlik, hüznün, ayrılık, yalnızlık ve kimsesizlik’ temalarıyla da sık sık karşılaşılır.⁸²

Eski inanç sistemi ve müesseselerinin sarsılıp bazı aydınların gözünden düşmesiyle birlikte başka sığınaklar arama bağlamında edebiyatımızda görülen ‘Nev-Yunânîlik’ akımının bir temsilcisi olarak *Salih Zeki Aktay* (ö.1971)⁸³, “Memleket şiirleri ile başlayıp, Yunan mitolojisini bir anlatma vasıtası olarak kullan(mış), Ali Mümtaz Arolat ile birlikte uzak iklimleri özlemiş. Ancak Salih Zeki bu yabancı kültüre tam nüfuz edemediği gibi, sınırlı şiir yeteneği de onun güzel şiirler söylemesine imkân vermemiştir. Bir ‘Elenist şair’ olma çabası başarılı olmamış, pitoreske dayanırken, ‘şiirinde anafikir ile teferruat arasında sıkı bir münâsebet’ kuramayarak ‘özden çok süse’ önem vermiştir.”⁸⁴

İlk şiiri Kastamonu Sultânîsi’nde öğrenci iken *Gençlik* dergisinde neşredilen ve ilerleyen yıllarda çeşitli dergilerde görülen şiirleri ile Millî edebiyat akımının Cumhuriyet’ten sonra yetiştirdiği en güçlü temsilcisi olarak *Arif Nihat Asya* (ö.1975)⁸⁵, aruz, hece ve serbest vezinle kaleme aldığı şiirlerinde Halk ve Divan edebiyatı nazım şekillerini kullanmıştır. Millî değer ve şahsiyetleri konu alan şiirleriyle dînî iman ve heyecanı işleyen şiirleri, 1950’den sonra yetişen yeni nesillerde tarih şuurunun ve dinî duyguların uyanmasında ve gelişmesinde önemli rol oynamıştır.⁸⁶ Rahat ve sade bir üslûpla kaleme aldığı şiirlerinde ‘din ve metafizik; kahramanlık ve tarih duygusu, millî duygu, vatan; aşk, tabiat, aile, töre, insanlık ve memleket güzellikleri’ gibi temaları işleyen şair, ‘Bayrak’⁸⁷ şiiriyle olduğu kadar mensur şiirleri ve ebced hesabıyla tarih düşürdüğü manzumeleri ile de tanınmıştır.

Şairliğe ilk adımını on iki yaşındayken, annesinin arzusuyla atan ve ilk şiirlerini Yeni Mecmua’da yayımlayan *Necip Fazıl Kısakürek* (ö.1983)⁸⁸, Cumhuriyet devri Türk şiirinde gerek düşünce dünyası ve gerekse şiir anlayışı bakımından tek başına bir ekoldür. Dönemin pek çok şairi gibi bohem

⁸² Bkz., Abdulkadir Hayber, *Necmettin Halil Onan*, s. 24. Ayrıca bkz., Hasibe Mazıoğlu, “Necmettin Halil Onan’ın Kişiliği, Eserleri ve Şairliği”, *Türkoloji Dergisi*, c. 4, S. 1, [Ankara] 1972, ss. 1-36.

⁸³ Şiirleri: 1-*Persefon* (1930), 2-*Asya Şarkıları* (1933), 3-*Pınar* (1936), 4-*Rüzgâr* (1939), 5-*Latın* (Efsaneler, 3 kitap, 1964, 1967, 1968), *Titon* (1966). Hakkında bkz.: Gülten İlhan, *Salih Zeki Aktay, Hayatı-Sanatı-Eserleri*, Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 1998, 282 s.; Namık Kemal Şahbaz, *Salih Zeki Aktay, Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 1999, 384 s.; Namık Kemal Şahbaz, *Salih Zeki Aktay (Hayatı – Eserleri – Edebî Kişiliği)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, 352 s.; Mehmet Kaplan, “Nemflerin Duası”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 51-54.

⁸⁴ İnci Enginün, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri)*, S. 481-482, Ocak-Şubat 1992, s. 587; A.mlf., *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 61.

⁸⁵ Şiirleri: 1-*Heykeltraş* (1.bs., Mahmud Bey Matbaası, İstanbul, 1340/1924, 48 s.), 2-*Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* (1.bs., Sabri Çelik Matbaası, İstanbul, 1946, 92 s.), 3-*Rubâiyât-ı Arif I* (1.bs., Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş., Ankara, 1956), 4-*Kökler ve Dallar* (1.bs., Toprak Dergisi Neşriyatı, İstanbul, 1964, 80 s.), 5-*Kıbrıs Rubâileri* (Rubâiyât-ı Arif II, Türkiye Millî Talebe Federasyonu Yayını, Ankara, 1964, 88 s.), 6-*Nisan* (Rubâiyât-ı Arif III, 1.bs., Güven Matbaası, Ankara, 1964, 120 s.), 7-*Emzikler* (Ankara, 1964), 8-*Kubbe-i Hadrâ* (1.bs., Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş., Ankara, 1956, 80 s.), 9-*Duâlar ve Âminler* (1.bs., Yağmur Yayınları, İstanbul, 1967, 112 s.), 10-*Kova Burcu* (Rubâiyât-ı Arif IV, 1.bs., Defne Yayınları, Ankara, 1967, 172 s.), 11-*Yüreke* (1.bs., Defne Yayınları, Ankara, 1967, 90 s.), 12-*Avrupa’dan Rubâiler* (Köprü, Kanadlar ve Gagalar birlikte, 1.bs., Defne Yayınları, Ankara, 1969), 13-*Aynalarda Kalan* (1.bs., Hız Dağıtım Yayınları, Ankara, 1969, 80 s.), 14-*Kundaklar* (1.bs., Didakta Yayınları, Ankara, 1969, 100 s.), 15-*Basamaklar* (1.bs., Didakta Yayınları, Ankara, 1971, 132 s.), 16-*Divançe-i Arif* (1.bs., Fon Matbaası, Ankara, 1971, 62 s.), 17-*Şiirler / Seçmeler* (Haz.: Ahmet Kabaklı, 1.bs., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1971, XLIII+99 s.), 18-*Ses ve Toprak: Bütün Eserleri:Şiirler 4* (1.bs., Ötüken Yayınları, İstanbul, 1976, 272 s.). Mensur Şiirleri: 1-*Yastığın Rüyası* (1.bs., Adana, 1930), 2-*Âyetler* (1.bs., Adana, 1936.). Hakkında bkz.: Sakin Öner, *Arif Nihat Asya*, Toker Yayınları, İstanbul, 1979; Saadetin Yıldız, *Arif Nihat Asya’nın Şiir Dünyası*, 1. bs., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997, 671 s.; Yavuz Bülent Bakiler, *Arif Nihat Asya İhtişamı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, 464 s.

⁸⁶ Necat Birinci, “Asya, Arif Nihat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, 1991, c. 3, s. 343.

⁸⁷ Arif Nihat Asya, “Bayrak”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 427-437; Bilge Ercilasun, “Arif Nihat Asya’nın Şiirlerinde Bayrak Kavramı”, *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, ss. 206-214.

⁸⁸ Şiirleri: 1-*Örümcek Ağı* (1.bs., Necm-i İstikbâl Matbaası, İstanbul, 1925, 64 s.), 2-*Kaldırımlar* (1.bs., İstanbul Nümüne Matbaası / İkbâl Kütüphanesi, İstanbul, 1928, 64 s.), 3-*Ben ve Ötesi* (1.bs., Semih Lütfü - Suhûlet Kütüphanesi, İstanbul, 1932, 160 s.), 4-*Sonsuzluk Kervanı* (1.bs., Serdengeçti Neşriyatı, Ankara, 1955, 192 s.), 5-*Çile* (1.bs., Bedir Yayınevi, İstanbul, 1962, 232 s.; 18.bs., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1992, 511+Ekler), 6-*Şiirlerim* (1.bs., Fatih Yayınevi, İstanbul, 1969, 280 s.), 7-*Esselâm / Mukaddes Hayattan Levhalar-* / (1.bs., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1973, 144 s.; 6.bs., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1997, 144 s.), 8-*Öfke ve Hiciv* (1.bs., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1988). Hakkında bkz.: Arif Bülenoğlu, *Necip Fazıl Kısakürek, Şiiri, Sanatı, Aksiyonu*, İstanbul, 1968; Selim Kocahanoğlu, *Türk Edebiyatında Necip Fazıl Kısakürek, Hayatı – Sanatı – Çilesi* (Hakkında Derlenmiş Yazılar), Ağrı Yayınları, İstanbul, 1982; (Komisyon), *Necip Fazıl Kısakürek*, Toker Yayınları, İstanbul, 1984; Mehmet Kaplan, “Kaldırımlar”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 69-80; M. Orhan Okay, *Necip Fazıl Kısakürek*, 1.bs., Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987; Hasan Çebi, *Bütün Yönleriyle Necip Fazıl Kısakürek’in Şiiri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987; Mustafa Miyasoğlu, *Necip Fazıl Kısakürek*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1992; Ekrem Sağroğlu, *Necip Fazıl Şiirinde Ölümler*, 1.bs., Esra Sanat Yayınları, Konya, 1997, 83 s.; *Hece Aylık Edebiyat Dergisi* [Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl], S. 97, Ocak 2005, 884 s.; Mehmet Rifat, “Necip Fazıl Kısakürek’in ‘Çile’ sini ‘Takdim’i ve ‘Poetika’sı”, *Metnin Sesi*, 1.bs., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 103-115; Ali Haydar Haksal, *Büyük Doğu Irmağı Necip Fazıl Kısakürek*, 1.bs., İnsan Yayınları, İstanbul, 2007, 256 s.

hayatı içinde şiirlerini kaleme alan ve çevresindekilerin taltifleri içinde kendine önemli bir yer edinen şairin 1934 yılında Nakşibendî şeyhi Abdülhakim Arvâsî ile tanışmasından sonra dünya görüşü gibi şiirini besleyen kaynak da değişir. Buna paralel olarak kaleme aldığı dinî ve edebî pek çok eseri ile yeni bir çevreye yeni bir şiir anlayışı ile hitap etmiştir. Dünya görüşü ve sanat anlayışındaki değişimin bir sonucu olarak bu dönemden önceki bazı şiirlerin ‘kendisi ile ilgisi kalmadığı’ni söylemiş ve “*Ben şiiri, her türlü hasis gayenin üstünde, doğrudan doğruya kendi zat gayesine –san’at için san’at-, fakat kendi zat gayesinin sırrıyla de Allah’a ve Allah davasının topluluğuna –cemiyet için san’at- bağlı kabul etmişim...*”⁸⁹ gibi cümlelerle yeni şiir anlayışını ortaya koymuştur. Böylelikle, ‘yalnızlık, fizikötesi kaygılar ve büyük kent sorunları yanında doğrudan İslâmî tem ve konular’ kendisini gösterir. Şiirleri, Nazım Hikmet ile yükselen “sosyal-ideolojik muhtevalı şiire bir reaksiyon”⁹⁰ niteliğini taşır ve tam karşı kutupta yer alır. O, Cumhuriyet devri Türk şiirinde 1946’da *Büyük Doğu* dergisinde kısım kısım neşredilmeye başlanan ve ilk defa 1955’de *Sonsuzluk Kervanı*’nda bütünleşen⁹¹, daha sonra *Çile*’nin sonuna alınan *Poetika*’sı⁹² ve kaleme aldığı çeşitli eserleri ile özlediği bir edebiyata işaretlerde bulunduğu için Mehmet Akif Ersoy gibi 1960’lardan sonra oluşacak Yeni İslâmî Akım’ın öncü şahsiyeti olarak kabul görecektir.

Millî edebiyat akımının öngördüğü sanat anlayışının Cumhuriyet’ten sonra bir kadın şair olarak takipçisi olan *Hâlîde Nusret Zorlutuna* (ö.1984)⁹³, şiire “Ağlayan Kahkahalar” adlı mensur şiiriyle ayağını atmış, ardından “Ric’at Devrinde” adlı şiirinin de *Kadınlar Dünyası* dergisinde neşredilmesinden sonra bir ‘şâire’ olarak tanınmıştır.⁹⁴ Şiirlerinde bir öğretmen olarak dolaştığı Anadolu’nun güzellikleri ile aşk temalarını işlemiştir.

Şairliğe ilk adımını Çankırı’da neşredilen *Hak Yolu* adlı dergide çıkan bir şiiri ile adım atan ve halk şiiri geleneğine bağlı kalarak yazdığı vezinli-kafiyeli şiirlerde gösterdiği başarıyla tanınan *Zeki Ömer Defne* (ö.1992)⁹⁵, daha sonra yerli motiflerle süslü serbest vezin denemeleri ile yeni şekiller kullanmış, ‘tabiat, yurt, millet, aşk ve insan’ gibi konu ve temaları işlemiştir. “Şiirlerinde gelenek ile yenilik arasında bir denge vardır.”⁹⁶

1928 Kuşağı: Cumhuriyet devri Türk şiiri bu tarihlerde *Yedi Meş’aleciler* ve *Serbest Nazımcılar* veya *İlk Toplumcu Gerçekçiler* adlı iki akımla karşılaşır. Devletin ve toplumun yeniden yapılandırılması amacı ile yapılan inkılâplar bu yıllarda devam eder. Bu yıl yapılan harf inkılâbı, alfabe değişikliği ile sosyal hayatta olduğu gibi edebî eserlerde de yeni bir dil kullanımını resmen zorunlu kılar.

(a) *Yedi Meş’aleciler (1928):*

Üyelerinin hepsi gençlerden oluşan ve içinde buldukları edebiyattan yakınlıkla bir araya gelen yedi kişilik yeni bir edebî topluluk olarak *Yedi Meş’aleciler*,⁹⁷ yayımlamak istedikleri ortak kitaba

⁸⁹ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, 18.bs., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1992, s. 13.

⁹⁰ M.Orhan Okay, *Necip Fazıl Kısakürek*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 24.

⁹¹ Orhan Okay, *Şiir Sanatı Dersleri –Cumhuriyet Devri Poetikası-*, s. 41.

⁹² Necip Fazıl Kısakürek, “Poetika”, *Çile*, ss. 469-499.

⁹³ Şiirleri: 1-*Geceden Taşan Dertler* (1.bs., Burhanettin Basımevi, İstanbul, 1930, 78+2 s.), 2-*Yayla Türküsü* (1.bs., Ülkü Basımevi, İstanbul, 1943, 78 s.), 3-*Yurdumun Dört Bucağı* (1.bs., Güney Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.O., Ankara, 1950, 96 s.), 4-*Ellerim Bomboş* (1.bs., Kür Yayınları, İstanbul, 1967, 119 s.). Hakkında bkz.: Zeki Gürel, *Hâlîde Nusret Zorlutuna, Hayatı ve Eserleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, XI+190 s.; Mehmet Kaplan, “Arz-ı Hal”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 424-426.

⁹⁴ Zeki Gürel, *Hâlîde Nusret Zorlutuna, Hayatı ve Eserleri*, s. 21.

⁹⁵ Şiirleri: 1-*Denizden Çalınmış Ülke* (1.bs., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971), 2-*Sessiz Nehir* (1985), 3-*Kardelenler* (1987). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Hepimiz Bir Yankının Çocuklarıyız”, *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 246-249; A.mlf., “Ziller Çalacak”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 324-332.

⁹⁶ Mehmet Kaplan, *Edebiyatımızın İçinden*, s. 248.

⁹⁷ *Yedi Meş’ale ve Yedi Meş’aleciler* hakkında bkz.: Hüseyin Tuncer, *Yedi Meş’aleciler*, 2.bs., Akademi Kitabevi, İzmir, 1998, 202 s. Ayrıca bkz.: Hâlid Fahri [Ozansoy], “Yedi Meş’ale”, *Servet-i Fünûn*, C. 63, Nr.: 1654-180, 26 Nisan 1928, ss. 378-379; Toksözlü, “Yedi Meş’ale, Yedi İddialı Genç”, *Hayat Mecmuası*, C. 3, S. 76, 10 Mayıs 1928, ss. 472-474; Abdullah Cevdet, “Yedi Meş’ale, İnkılâbın Felsefesi, Kervan”, *İctihâd*, S. 252, [İstanbul] 15 Mayıs 1928, ss. 4798-5001; Ahmed Hâşim, “Yedi Meş’aleciler”, *Meş’ale*, S. 1, 1 Temmuz 1928, s. 1; Muammer Lütfi [Bahşi], “Yedi Meş’ale’nin Kısa Bir Tarihçesi”, *Servet-i Fünûn*, Nr.: 1668-194, 2 Ağustos 1928, ss. 180-181; Hikmet Dizdaroğlu, “Yedi Meş’ale Hareketi”, *Varlık*, C. 21, S. 402, [İstanbul] Ocak 1954, ss. 6-7; N. Sami Özerdim, “Yedi Meş’aleciler”, *Türk Dili*, C. 9, S. 97, [Ankara] 1 Ekim 1959, ss. 13-15; Cevdet Kudret [Solok], “50. Yıldönümünde Yedi Meş’ale Üzerine Anılar”, *Varlık [Yedi Meş’ale Özel Sayısı]*, C. 44, S. 847, [İstanbul] Nisan 1978, ss. 3-6; Oktay Akbal, “Yedi Meş’ale 50 Yaşında”, *Varlık [Yedi Meş’ale Özel Sayısı]*, C. 44, S. 847, [İstanbul] Nisan 1978, ss. 7; Konur Ertop, “Yedi Meş’ale Hareketi”, *Hürriyet Gösteri*, S. 49 [İstanbul] Aralık 1984, ss. 40-42; Cevdet Kudret [Solok], “Yedi Meş’aleciler ve Eserleri Üzerine Bir Konuşma”, *Varlık*, C. 55, S. 970, [İstanbul] Temmuz 1988, ss. 14-15; Yusuf Çotuksöken, “Altmış Yıl Sonra ‘Yedi Meş’ale’”, *Hürriyet Gösteri*, S. 94, [İstanbul] Eylül 1988, ss. 40-41; Olcay Öneroy, “Cumhuriyet Döneminin İlk Edebî Topluluğu: Yedi Meş’aleciler”, *Türkoloji Dergisi*, C. 11, S. 1, [Ankara] 1993, ss. 37-49; Oktay Yivli, “Yedi Meş’ale Ortak Kitabı ve Yedi Meş’aleciler”, *Türk Dili*, S. 537, [Ankara] Eylül 1996, ss. 315-320; Öztürk Emiroğlu, “Yetmiş Yıl Sonra Yedi Meş’ale Üzerine”, *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı*, S. 20, Ağustos 1998, ss. 86-93; Halid Fahri [Ozansoy], “Yedi Meş’ale”, *Virgöl*, S. 22, Eylül 1999, ss. 61-63; Öztürk Emiroğlu, “Yedi Meş’ale Şairlerinin Şiirde İşledikleri Konular”, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, ss. 128-133; Bilge Yüksel, *Yedi Meş’ale Topluluğu*

verecekleri isim konusunda ilk tartışmalarını yaparlar. Bu bağlamda, kitap için “Yedi Dağın Çiçeği, Yedi Veren, Yedi Ses, Yedi Yıldız” adları yanında Cevdet Kudret’in teklif ettiği “Yedi Kollu Şamdan” ve Reşit Süreyya’nın önerdiği “Yedi Güneş” adları düşünüldüğü tartışılmış, neticede Sabri Esad’ın teklif ettiği “Yedi Meş’ale” isminde görüş birliğine varılmıştır.⁹⁸

Zaten Servet-i Fünûn’da yazan ve şiiirlerini bir ortak kitapta bir araya getirmeyi düşünen Kenan Hulûsi Koray (ö.1943), Muammer Lütfi Bahşi (ö.1947), Ziya Osman Saba (ö.1957), Vasfi Mahir Kocatürk (ö.1961), Sabri Esat Siyavuşgil (ö.1968), Yaşar Nabi Nayır (ö.1981) ve Cevdet Kudret Solok (ö.1992), 1928 yılında müşterek parayla Yedi Meş’ale⁹⁹ adlı ortak bir kitapta şiiirlerini yayımlarlar. Kitapta her ismin şiiirleri, kendilerine özgü bölümlerde farklı isimler altında bir araya getirilmiştir. Kitaba yazmış oldukları “Mukaddime / Önsöz”,¹⁰⁰ Cumhuriyet devrinin yeni oluşan bu ilk edebî topluluğunun poetik görüşlerini teorik anlamda ortaya koyan bir metindir.

Bu arada, Sabri Esad’ın Kadıköy’deki Yaşar Nabi’nin Şehzadebaşı’ndaki evinde toplantılara devam edilir. Yayımlanmış oldukları ortak kitap hayli ilgi uyandırınca, Yusuf Ziya, Sabri Esat aracılığı ile gençlerin “Meş’ale” adlı bir dergi etrafında toplanmalarını önerir. Bunun üzerine, Ankara’da “Meş’ale” [Sayı: 1-8, 1 Temmuz 1928-15 Teşrin-i Evvel (Ekim)1928] adlı dergi de yayımlanır. Yusuf Ziya, ilgisini kesmez ve onbeş günde bir yayımlanan derginin satış işleri için Ahmet Haşim’i görevlendirir. Ancak, o yıl harf inkilâbı yapıldığı için başka pek çok dergi gibi dergi yayımını sürdüremez ve kapanır.

Başlangıçta “... memleketimizde son edebî cereyanları gösterecek toplu bir eser vücuda getirmek arzusu”¹⁰¹ ile Millî Edebiyat yazarları ve bilhassa Faruk Nafiz’de odaklaşan ‘hecenin beş şairine’ tepki olarak ortaya çıkan¹⁰² *Yedi Meş’alecilerin Ortak Poetik Görüşleri*’ni şöylece maddeleştirmek mümkündür: 1-“Edebiyatımız öldü ölüyor” diyenler, gençlerin eserlerini okumadan konuşanlardır. Onlar öyle hareket etmekle “fuzûlî bir tefâhur ve ma’lûmât-furûşluk” göstermektedirler. 2-Edebiyatımız gerçî dünya edebiyatına göre geri kalabilir. Fakat böyledir diye aradaki mesafeyi taklitte kapayacak değillerdir. Tam tersine, hem taklitten edebiyatı, hem bu baş belasından kendilerini kurtarmayı “en büyük vazife” bileceklerdir. 3-Kendi şahsî duygularının, neşe ve sevgilerinin, nefret ve acılarının ifadesine mümkün merteye az yer vereceklerdir. 4-Marazî duygular, iğreti ve klişe benzetmeler, köksüz fikirler onlardan asla iltifat görmeyecektir: “...son zamanların renksiz ve dar Ayşe, Fatma terennümleri”ne yer vermeyecekler, duygularını başkalarının manevî yardımlarına muhtaç kalmadan ifade etmeye çalışacaklardır. 5-Kâri’ler (okurlar) aynı his ve fikirlerin değiştirile değiştirile kendilerine sunulmasından bıktılar, usandılar... Bu çürük zihniyetle mücadele” edeceklerdir. 6-“Canlılık, samimiyet ve daima yenilik” olacaktır.

Uzun sürmeyen bir hareket olarak “*Yedi Meş’alecilerin şiiirlerinden, onların batıdaki Parnas akımından etkilendikleri anlaşılmaktadır.*”¹⁰³ Bu bağlamda, Olcay Öner toy, Oktay Yivli, Hüseyin Tuncer ve Öztürk Emiroğlu’nun tespitleri dikkate değer nitelikler taşımaktadır.

Yedi Meş’aleciler içinde *Kenan Hulûsi Koray* (ö.1943), “Ahmet Hâşim tarzında kısa şiiirler ve onlardan daha güzel nesirler yazar.”¹⁰⁴ Diğer altı şair içinde tek nâsir, yani hikâyeci olarak bu grup içinde dikkati çeker.

Yedi Meş’aleciler içinde şairliğe ilk adımını 18-19 yaşlarında atan ve ilk şiiirlerini İzmir’de *Ahenk* gazetesinde yayımlayan *Muammer Lütfi Bahşi* (ö.1947)¹⁰⁵, ilk şiiirlerinde eski şiiirin tesirindedir. Tokadizâde Şekip, Tahirü’l Mevlevî ve Ahmet Hâşim etkisinde aruz, hece ve sonradan serbest vezinle maverâî ve hikemî tarzda kaleme aldığı şiiirlerinde memleket konuları ve sevgi temalarını işler.¹⁰⁶

ve *Türk Edebiyatındaki Yeri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, 723 s.

⁹⁸ Fahir Onger, “Ölümünün 13. Yıl Dönümünde Ziya Osman Saba Kendini Anlatıyor”, *Varlık*, S. 749, 1 Şubat 1970, ss. 10-11; Mustafa Miyasoğlu, *Ziya Osman Saba*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 30, 119.

⁹⁹ Sabri Es’ad, Yaşar Nâbî, Muammer Lütfi, Vasfi Mâhir, Ziyâ Osman, Cevdet Kudret, Kenan Hulûsî, *Yedi Meş’ale*, 1.bs., Muallim Ahmed Hâlid Kitabhânesi, Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, 126 s.; Bilge Yüksel, *Yedi Meş’ale ve Türk Edebiyatındaki Yeri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, 723 s.

¹⁰⁰ Sabri Es’ad, Yaşar Nâbî, Muammer Lütfi, Vasfi Mâhir, Ziyâ Osman, Cevdet Kudret, Kenan Hulûsî, “Mukaddime”, *Yedi Meş’ale*, ss. 3-4. Ayrıca bkz. Öztürk Emiroğlu, “Yedi Meş’ale Bildirisi (Mukaddime)”, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, ss. 134-135.

¹⁰¹ Sabri Es’ad ve diğerleri, “Mukaddime”, *Yedi Meş’ale*, s. 3.

¹⁰² Komisyon, “Yedi Meş’aleciler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1998, c. 8, s. 579.

¹⁰³ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 64.

¹⁰⁴ Hüseyin Tuncer, *Yedi Meş’aleciler*, s. 35.

¹⁰⁵ Şiiirleri: 1-*Dante’nin Ruhuna [Yedi Meş’ale]*, 1.bs., Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 43-60]. Hakkında bkz.: Hüseyin Tuncer, “Muammer Lütfi Bahşi”, *Yedi Meş’aleciler*, ss. 23-33.

¹⁰⁶ Bkz., Hüseyin Tuncer, *Yedi Meş’aleciler*, s. 23, 24.

Yedi Meş'aleciler arasında 'Sönen Gözler'¹⁰⁷ adlı şiiri ile şairliğe adımını atan ve ona sonuna kadar bağlı kalan *Ziya Osman Saba* (ö.1957)¹⁰⁸, "mümin, mütevekkil ve mütevazi kişiliği"¹⁰⁹ kadar Cahit Sıtkı Tarancı ile aralarındaki mektuplaşmaları ile de tanınan bir şair olarak önceleri vezinli kafiyeli hece vezniyle şiirlerini kaleme alırken, son zamanlarında serbest tarzı denemiş ve yaşadığı dönemde görülen bütün şiir tekniklerini kullanmıştır. Sade, açık ve yalın bir dille kaleme aldığı "şiirlerinde ölüm, ahiret ve Tanrı temalarında yoğunlaşma gösteren şair, bunların dışında, sıradan insanın günlük yaşayışı, acısı ve sevincini de konu edinir. Sevgi, özlem, kırgınlık gibi duyguları işleyen Z. Osman, yaşama sevincini ve mutluluğu şiirlerinde duygulu, içli ve ince bir biçimde, yaşama sevinci ve insan sevgisi dikkatleri çeker; temelde sevgi üzerine yoğunlaştığı gözlenir."¹¹⁰ Nazım şekilleri olarak, mesnevî, üçlük, dörtlük ve sone'yi kullanmıştır.

Millî edebiyat akımına yakın nitelikler taşıyan şiirleriyle *Vasfî Mahir Kocatürk* (ö.1961)¹¹¹, ilk önce epik şiirleriyle tanınmış, halk şiiri tarzında devam eden şiirlerinde kahramanlık, fedakârlık, millî şuur, vatan ve millet sevgisi gibi konu ve temleri ele almıştır. Cumhuriyet devrinde vermiş olduğu eserlere top yekun bir bakılacak olursa, onun şairlikten daha ziyade yazarlık yönünün öne geçtiği ve bir edebiyat tarihçisi ve incelemecisi kimliğiyle tanındığı görülür.

Aslında ilk şiirlerini 1927'lerde *Güneş* ve *Hayat* dergilerinde yayımlayarak şairliğe adım atan ve 1928'de de Yedi Meş'aleciler topluluğuna katılan *Sabri Esat Siyavuşgil* (ö.1968)¹¹², hece vezniyle kaleme aldığı şiirlerinde Empresyonizm'in etkisi ile ferdî duygularını işlemiş ve "edebiyatımızda 'hayal' yanı güçlü şiirler"¹¹³ yazmıştır. 1936'dan sonra şiirle ilgisini kesip bir "psikoloji profesörü olarak"¹¹⁴ kendisini bilimsel çalışmalara vermiştir.

İlk şiirinin 1926 yılında *Servet-i Fünûn*'da yayımlanışından iki yıl sonra Yedi Meş'aleciler'e katılan *Yaşar Nabi Nayır* (ö.1981)¹¹⁵, on yıl kadar şiirle meşgul olmuştur. İki arkadaşıyla birlikte kurduğu *Varlık* dergisi ve yayınevi ile adı özdeşleşmiştir. Bu dergi etrafında toplanan yeteneklere ve toplumcu gerçekçi çizgide gelişen edebiyata telif ve çeviri kitaplarıyla katkıda bulunmuş ve resmî görüş olarak Atatürkçülük yanında tavrı sergilemiştir.

Asıl adı Süleyman Cevdet olmasına rağmen 1927 yılında şiirlerini Cevdet Kudret adıyla yayımlayan, 1928'de Yedi Meş'ale topluluğuna katılan *Cevdet Kudret Solok* (ö.1992)¹¹⁶, çıkartılan ortak kitapta yer alan on bir şiiriyle dikkati çeker. "Şiirlerinde geniş ölçüde yalnızlık, özlem temalarını işler... Saz şiiri geleneğinden yararlanır. Sosyal konulara yönelir. Ferdî duygular ve kötümserliğin yanında kıskançlık, yasak sevgiler ve köy-kent çatışması gibi konuları ele aldığı gözlenir."¹¹⁷ Şiirden uzaklaşarak değişik takma adlar altında okullar için ders kitapları ve inceleme türünde çok değerli eserler kaleme almıştır.

¹⁰⁷ Ziya [Osman Saba], "Sönen Gözler", *Servet-i Fünûn*, Nr: 1586-112, Kânûn-ı Sâni (Ocak) 1927, s. 123.

¹⁰⁸ Şiirleri: 1-*Sebil ve Güvercinler* [*Yedi Meş'ale*, 1.bs., Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 79-88], 2-*Sebil ve Güvercinler* (1.bs., ABC Kitabevi, İstanbul, 1943, 85 s.), 3-*Geçen Zaman* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1947, 120 s.), 4-*Nefes Almak* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1957, 78 s.), 5-*Bütün Şiirleri: 1928-1957* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1962). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, "Düşümde", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 444-452; Mustafa Miyasoğlu, *Ziya Osman Saba*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987; Mustafa Kırıcı, *Ziya Osman Saba, Hayatı – Eserleri – Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun, 1991, VII+355 s.; Mehmet Nuri Yardım, *Ziya Osman Saba Sevgisi, Hikmet Neşriyat*, İstanbul, 2002 (Aynı eser, Nesil Yayınları, İstanbul, 2004); Bilge Yüksel, "Ziya Osman Saba ve Dergilerde Saklı Kalmış Şiirleri", *Bilig*, S. 38, Yaz 2006, ss. 15-34.

¹⁰⁹ Mustafa Miyasoğlu, *Ziya Osman Saba*, s. 5.

¹¹⁰ Hüseyin Tuncer, *Yedi Meşaleciler*, s. 174.

¹¹¹ Şiirleri: 1-*Dağların Derdi* [*Yedi Meş'ale*, 1.bs., Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 59-75], 2-*Tunç Sesleri* (1.bs., Vilayet Matbaası, Kastamonu, 1935, 37 s.), 3-*Geçmiş Geceler* (1.bs., Ticaret Basımevi, İstanbul, 1936, 172 s.), 4-*Bizim Türküler* (1.bs., İstanbul, 1937, 64 s.), 5-*Ergenekon* (1.bs., İstanbul, 1941, 60 s.), 6-*Hayat Şarkıları* (1.bs., Ankara, 1965, 167 s.). Hakkında bkz.: Hüseyin Tuncer, "Vasfî Mahir Kocatürk", *Yedi Meşaleciler*, ss. 87-108.

¹¹² Şiirleri: 1-*Aya Karşı Uluayan Köpek* [*Yedi Meş'ale*, 1.bs., Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 5-22], 2-*Odalar ve Sofalar* (1.bs., İstanbul, 1933, 78 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, "Odalar ve Sofalar", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 59-62; Hüseyin Tuncer, "Sabri Esat Siyavuşgil", *Yedi Meşaleciler*, ss. 61-86.

¹¹³ Hüseyin Tuncer, *Yedi Meşaleciler*, s. 63.

¹¹⁴ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 65.

¹¹⁵ Şiirleri: 1-*Şairin Bahçesi* [*Yedi Meş'ale*, 1.bs., Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 23-40], 2-*Kahramanlar* (1.bs., İstanbul, 1929), 3-*Onar Mısra* (1932). Ayrıca bkz.: Yaşar Nabi Nayır, *Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri*, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1937; A.mlf, *Şiir Sanatı*, (1.bs., İstanbul, 1948, 125 s.). Hakkında bkz.: Hüseyin Tuncer, "Yaşar Nabi Nayır", *Yedi Meşaleciler*, ss. 149-169; Nesrin Yücel, *Yaşar Nabi Nayır, Hayatı – Sanatı – Eserleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, 478 s.

¹¹⁶ Şiirleri: 1-*Cenaze İlahisi* [*Yedi Meş'ale*, 1.bs., Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 84-104], 2-*Birinci Perde* (1.bs., Hamit Matbaası, İstanbul, 1929, 105 s.). Hakkında bkz.: Hüseyin Tuncer, "Cevdet Kudret Solok", *Yedi Meşaleciler*, ss. 109-122; İhsan Kudret – Alpay Kabacalı, *Cevdet Kudret'e Saygı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, XVIII+287 s.; Adnan Özyalçın, *Edebiyatın Ağır İşçisi Cevdet Kudret*, Evrensel Basın Yayın, İstanbul, 2007, 256 s.

¹¹⁷ Hüseyin Tuncer, *Yedi Meşaleciler*, s. 111.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, Yedi Meş'aleciler ve ortaya koydukları ürünler, o devir edebiyat dünyasında dikkatleri çekmeyi başarmış ve çok kısa süren birliktelik, edebî açıdan bir hareketliliği de beraberinde getirmiştir. Gerek edebiyat teorisi ve gerekse şiir teorisi açısından 'bu yedi kişilik grup', başlangıçta yeni bir 'akım' iddiası taşımasına rağmen, sonraları 'akım', 'ekol' veya 'edebî topluluk' olmadıklarını bizzat kendileri söylemişlerdir. Vasfi Mahir Kocatürk'ün sözleri bu bağlamda örnek gösterilebilir:

“Yedi Meş'ale'ye birçokları bir edebî okul gözüyle baktıkları için birtakım vasıflar aradılar ve türlü türlü kusurlar buldular. Gerçi Yedi Meş'ale şairlerinde müşterek gibi görünen ve kendilerinden evvelki nesilden ayrılan bazı küçük yeni duyular vardı. Fakat bunun yepyeni bir edebiyat telâkkisi ile de hiçbir alâkası olamazdı. Esasen Yedi Meş'ale muayyen bir edebiyat okulunun beyannamesi değil, muhtelif seciyeleri ve telâkkileri olan yedi gencin bir araya toplanmış eserleri idi. Ahmet Haşim'in dediği gibi, Meş'alecilerin en büyük muvaffakiyeti kendilerinden bahsettirebilmek olmuştur. Yedi Meş'ale ne muayyen bir sanat telâkkisinin ifadesi, ne bir okul, ne de fevkalade bir kıymettir. Bu grubu teşkil eden şairlerin aralarında bir bağ vardı: Arkadaşlık...”¹¹⁸

(b)Serbest Nazımcılar veya İlk Toplumcu Gerçekçiler:

Nazım Hikmet'in ilk şiir kitabıyla birlikte Cumhuriyet devri Türk şiiri, biçimsel açıdan vezin ve kafiye yer vermemesine rağmen serbest nazım ve konuşma dilini kullanan ve muhteva açısından da sosyalist düşünceleri savunan *sosyalist şiirle* tanışmış olur. Çünkü, “Marksizm, edebiyat sahasında kendi ideolojisine en uygun olan toplumsal gerçekçiliği benimsemiştir.”¹¹⁹ Aslında bu olaya, Cumhuriyet öncesi dönemde Beşir Fuad¹²⁰ ve Abdullah Cevdet¹²¹ gibi şahsiyetlerle başlayan çabaların yavaş yavaş maya tutması ve kendine bir yer edinecek atmosfer bulması biçiminde bakılabilir.

Kendilerine 'serbest nazımcılar' veya 'ilk toplumcu gerçekçiler'¹²² de denilen bu şiirin Cumhuriyet devri Türk şiirindeki ilk temsilcileri Nazım Hikmet Ran (ö.1963), Ercüment Behzat Lav (ö.1984) ve İlhami Bekir Tez (ö.1984) isimlerinden oluşur. İlk toplumcu gerçekçiler veya öncü toplumcu gerçekçiler olarak bu şahsiyetler kendilerinden sonra gelen ve adına 1940-45 kuşağı adı verilen bir şair ve entelektüel kesimi derinden etkilemiş, izleri günümüze kadar gelmiştir. Ahmet Oktay, bu şairlerin çok belirgin bir özelliğini “Öncü toplumcularımız, dönemin tek partili yönetimi karşısında durumu kurtarmak için Kemalist ideolojinin araçlarını ve yöntemlerini kullanarak Marksist kimliklerini gizlediler.”¹²³ cümlesiyle ortaya koyar.

“Mehmed Nazım” imzası ile 1918 yılında *Yeni Mecmua*'da neşredilen ilk şiiri ile hececi şairlerin etkin olduğu bir zamanda sanat dünyasına adımını atan *Nazım Hikmet Ran* (ö.1963)¹²⁴, geleneksel şiirin

¹¹⁸ Vasfi Mahir Kocatürk, *Türk Edebiyatı Tarihi*, 2.bs., Edebiyat Yayınevi, Ankara, 1970, ss. 829-830.

¹¹⁹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 250.

¹²⁰ Hakkında bkz.: M. Orhan Okay, *İlk Türk Pozitivisti ve Naturalisti Beşir Fuad*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1973, 243 s.

¹²¹ Hakkında bkz.: M. Şükrü Hanoğlu, *Bir Siyasal Düşünür Olarak Doktor Abdullah Cevdet ve Dönemi*, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1981, 427 s.; Kemal Özdemir, *Doktor Abdullah Cevdet'in Edebî Dünyası*, *Abdullah Cevdet'in Şiirlerinin İncelenmesi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2003, 313 s.

¹²² “Toplumsal gerçekçilik” veya “toplumcu gerçekçilik” adı verilen bu anlayış hakkında bkz.: Ahmet Oktay, *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları*, BFS Yayınları, İstanbul, 1986, 556 s.

¹²³ Ahmet Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı (1923-1950)*, s. 71.

¹²⁴ Şiirleri: 1-835 *Satır* (1.bs., Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul, 1929), 2-*Jokond ile Si-Ya-U* (1929), 3-*Varan 3* (1.bs., Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul, 1930), 4-*I+I= Bir* (1.bs., Nail V. ile, İlhami Matbaası, İstanbul, 1930, 32 s.), 5-*Sesini Kaybeden Şehir* (1.bs., Remzi Kitaphanesi, İstanbul, 1931, 79 s.), 6-*Gece Gelen Telgraf* (1.bs., Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul, 1932), 7-*Benerci Kendini Niçin Öldürdü* (1.bs., Suhulet Kütüphanesi, İstanbul, 1932, 116 s.), 8-*Taranta Tabuya Mektuplar* (1.bs., Yeni Kitapçı, İstanbul, 1935), 9-*Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı* (1.bs., Yeni Kitapçı, İstanbul, 1936), 10-*Kurtuluş Savaşı Destanı* (1.bs., Yön Dergisi Yayınları, İstanbul, 1965), 11-*Saat 21-22 Şiirleri* (Haz.: Memet Fuat, 1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1965), 12-*Şu 1941 Yılında* (1.bs., Evren Yayınları, İstanbul, 1965), 13-*Dört Hapishaneden* (Haz.: Memet Fuat, 1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1966), 14-*Rubailer* (Haz.: Memet Fuat, 1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1966), 14-*Memleketimden İnsan Manzaraları* (Haz.: Memet Fuat, 5 Cilt, 1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1966-1967), 15-*Kuvâ-yi Milliye* (Haz.: Cevdet Kudret, 1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1968), 16-*Yeni Şiirler* (1.bs., Dost Yayınları, İstanbul, 1970), 17-*Son Şiirleri* (1.bs., Habora Yay., İstanbul, 1970), 18-*Tüm Eserleri* (Haz. Asım Bezirci, 8 Cilt, 1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1975-1980). Nesirleri: 1-*Sanat, Edebiyat, Kültür Dil (Yazılar I)*, Adam Yayınları, İstanbul, 1987. Hakkında bkz.: Ahmet Cevat, *Nazım Hikmet, Hayatı, Seçme Şiir ve Yazıları*, İstanbul, 1937; Orhan Seyfi Orhon, *Nazım Hikmet, Hayatı ve Eseri*, İstanbul, 1937; Afsar Timuçin, *Nazım Hikmet'in Şiiri*, 1978; Mehmet Kaplan, “Makinalaşmak”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 382-401; Asım Bezirci, *Nazım Hikmet*, 3.bs., Çınar Yayınları, İstanbul, 1993; M. İlhan Erdost, *Üç Şair (Nazım Hikmet, Cemal Süreya, Ahmet Arif)*, Onur Yay., Ankara, 1994, 96 s.; Mehmet Fuat, *Nâzım Hikmet, Yaşamı, Ruhsal Yapısı, Davaları, Tartışmaları, Dünya Görüşü, Şiirinin Gelişmeleri*, Adam Yayınları, İstanbul, 2000; Mehmet Fuat, *Nâzım Hikmet Üstüne Yazılar*, Adam Yayınları, İstanbul, 2001; *Nâzım Hikmet Günleri* (Sempozyum Bildirileri), Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara, 1994; Betül Özçelebi, “Nâzım Hikmet”, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, ss. 138-147; Mustafa Kara, “Tasavvufi Şiirin Gücü / Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Samih Rifat, Hasan Ali Yücel Tekke Şâiri Midir?”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 9, Bursa 2000, ss. 107-130; Olcay Öner, “Nazım

etkisindeki bu ilk şiirlerinde hece veznini kullanmış ve çoğunlukla da bireysel gençlik duygularını konu olarak seçmiştir. Öğrenim için gittiği Rusya’da 1922-1924 yılları arasında Viladimir Mayakovsky’nin şiirini tanıyıp etkilenen Nazım, manevî değerler dahil geleneksel sanat ve şiir anlayışlarını reddeden, sosyalist ve devrimci Rus şiiri olarak bilenen ve sadece serbest nazmı kullanan biçim ve muhteva yönünden farklı, Fütürizm akımından mühlhem bir şiiri Türk şiirine getirir. “Nazım Hikmet’in şiirleri kadar yankı uyandıran bir özelliği ‘Putları Yıkıyoruz’ kampanyasıyla önce Abdülhak Hâmid sonra da Mehmet Emin’e hücum etmesidir... Aşk duygularını işlediği lirik şiirlerine rağmen, onun asıl tesiri ve şöreti, bunlardan değil, propaganda mahiyetindeki şiirlerinden ileri gelir.”¹²⁵ Gerek dünya görüşü ve gerekse Sovyet tipi sosyalist şiiri ile kendinden sonra gelen sosyalist şairler neslinin yetişmesinde büyük katkısı olmuştur. Tanpınar, “bu şairin 1926 ile 1940 arasındaki şiirde büyük bir tesiri olduğu iddia edilemez.”¹²⁶ dese de, Nazım’ın biri 1930’larda, diğeri de ölümünden sonra olmak üzere Türk şiirinde derin etkisi olduğunu ve savunduğu ideoloji nedeniyle çok yakın zamanlara kadar yasaklı bir şair olarak kaldığını belirtmek gerekir.

İlk şiirlerini 1926’da *Resimli Ay*, *Servet-i Fünûn*, *Uyanış* gibi dergilerde yayımlayan *Ercüment Behzat Lav* (ö.1984)¹²⁷, Nazım Hikmet’inkine paralel bir dünya görüşü ve sanat anlayışıyla “gelenekçi şiire baş kaldıran; kübist, fütürist ve sürrealist özellikler gösteren şiirleriyle tanınmış, sürekli arayış içinde olmuş, şiirlerini öz ve biçim yönlerinden geliştirmeye çalışmış, son şiirlerinde, soyut imgelerden uzaklaşıp hümanist bir anlayışla toplumcu konuları işlemiş”¹²⁸, fakat Avrupa’daki yeni edebiyat akımlarını tanyanlardan olmasına rağmen Nazım Hikmet’in seviyesine ulaşamamıştır.

İlhami Bekir Tez (ö.1984)¹²⁹, 1924 yılından itibaren kaleme aldığı vezinli ve kafiyeli geleneksel halk şiiri özelliklerini gösteren ilk şiirlerinden sonra, dünya görüşlerini ve sanat anlayışlarını paylaştığı serbest nazma yönelerek toplumsal konuları ele almıştır.

1933 Kuşağı: Cumhuriyet devri Türk şiirinin bu kuşak şairleri arasında Cahit Sıtkı Tarancı (ö.1956), Behçet Kemal Çağlar (ö.1969), Ahmet Muhip Dıranas (ö.1980), Fazıl Hüsnü Dağlarca (ö.2008) ... vb. sıralanabilir. Bu şairler, Nazım Hikmet ve arkadaşlarının başlatmış oldukları şiir anlayışının dışında bir çizgide eserlerini vermişlerdir.

Şiire çok genç yaşta, öğrencilik yıllarında başlayan, geleneği reddetmeyen, fakat Fransız şiirinden etkilenen bir şair olarak *Cahit Sıtkı Tarancı* (ö.1956)¹³⁰, sade, temiz ve rahat bir üslûpta

Hikmet ve Şiiri Üzerine Birkaç Söz”, *Çağdaş Türk Dili*, [Nazım Hikmet Özel Sayısı-I], S. 172, Haziran 2002, ss. 199-203; *Kitaplık, İki Aylık Edebiyat Dergisi [Nazım Hikmet Özel Sayısı]*, S. 52, Mart – Nisan 2002; Turgay Fişekçi, “Nazım Hikmet’in Şiir Evreleri”, *Nazım Hikmet’e Armağan*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, ss. ??; Ersin Özarslan, *Nazım Hikmet, Hayatı ve Şiiri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2003, 953 s.; Doğan Aksan, “Kuvâyı Milliye Destanı’ndan”, “Angina Pectoris”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003, ss. 73-79, 80-83; *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi [Türkçenin Sürgün Şairi: Nazım Hikmet Özel Sayısı]*, S. 121, Ocak 2007, 700 s.; Özge Öztekin, “Modern Türk Şiirinde Geleneği Yeniden Üreten Şair: Nazım Hikmet ve Metinlerarasılık”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 1, Haziran 2008, ss. 129-150; Doğan Aksan, *Nazım Hikmet Şiirinin Gücü*, 1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009, 232 s.; Öykü Terzioğlu, *Nazım Hikmet ve Sömürgecilik Karşıtlığının Poetikası*, Phonix Yayınevi, Ankara, 2009, 208 s.

¹²⁵ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 54.

¹²⁶ Ahmet Hamdi Tanpınar, “Türk Edebiyatında Cereyanlar”, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, s. 114.

¹²⁷ Şiirleri: 1-*Çelenk* (Sedad Nâmi ile, C. 1, 1.bs., Orhaniye Matbaası, İstanbul, 1336/1920, 31 s.; C. 2, 1.bs., Evkâf-ı İslâmiye Matbaası, İstanbul, 1336/1920, 47 s.), 2-*S.O.S* (1.bs., Sinan Matbaası, İstanbul, 1931), 3-*Kaos* (1.bs., Ülkü Kitaphanesi, İstanbul, 1934), 4-*Açıl Kıldım Açıl* (1.bs., Haşet Kitabevi, Ankara, 1940, 192 s.), 5-*Mau Mau* (1.bs., Düşün Yayınları, İstanbul, 1962), 6-*Üç Anadolu* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1964, 74 s.), 7-*Altın Gazap* (1.bs., Yücel Yayınları, İstanbul, 1971, 167 s.), 8-*Bütün Eserleri* (Haz.: Doğan Hızlan, 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996, 697 s.). Hakkında bkz.: Eser Demirkan, *Ercüment Behzat Lav-Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996.

¹²⁸ Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar, Hayatları/Sanatları/Eserleri*, Kaya Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 284-285.

¹²⁹ Şiirleri: 1-*Çocuk Şiirleri* (1.bs., Ahmed İhsan Matbaası, İstanbul, 1927, 23 s.), 2-*24 Saat* (1.bs., İstanbul, 1929), 3-*Birinci Forma A* (1.bs., Orhaniye Matbaası, İstanbul, 1930, 16 s.), 4-*Herhangi Bir Şiir Kitabıdır* (1.bs., Nümune Matbaası, İstanbul, 1931, 16 s.), 5-*Mustafa Kemal* (1.bs., İstanbul, 1933), 6-*Olduğu Gibi* (1.bs., Sinan Basımevi, İstanbul, 1935, 80 s.), 7-*Hürriyete Kaside* (1.bs., Tan Matbaası, İstanbul, 1945, 16 s.), 8-*Birinci Seans* (1.bs., İstanbul, 1959), 9-*En Güzel Şarkı* (1.bs., Burhaneddin Erenler Matbaası, İstanbul, 1960, 20 s.), 11-*Yemmiş Yaşın Melankolisi* (1.bs., İstanbul, 1975), 12-*Unuttum* (1.bs., Alaz Yayınları, İstanbul, 1979, 78 s.). Hakkında bkz.: İlhami Bekir (Tez), “Nazım Meselesi”, *Yeni Türk Mecmuası*, c. 2, S. 15, Teşrinisani 1933, s. 1189; Nazım Hikmet, *Sanat, Edebiyat, Kültür, Dil*, Adam Yayınları, İstanbul, 1992, ss. 26-27; Ahmet Köklügiller, “Tez, İlhami Bekir”, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 475-476.

¹³⁰ Şiirleri: 1-*Ömrümde Sükût* (1.bs., Suhûlet Kütübhanesi, İstanbul, 1933, 65 s.), 2-*Otuz Beş Yaş* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1946, 142 s.), 3-*Düşten Güzel* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1952, 59+11 s.), 4-*Sonrası* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1957, 174 s.), 5-*Bütün Şiirleri* [Haz. Asım Bezirci], (1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1983, 220 s.). Nesirleri: 1-*Yazılar-Makaleler/Konuşmalar/Yanıtlar*, [Haz.: Hakan Sazyek], Can Yayınları, İstanbul, 1995. Hakkında bkz.: Güngör Gencay, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Gün Matbaası, İstanbul, 1956, 18 s.; Yaşar Gökşal, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Bimbir Kitap No: 18, İstanbul, 1962, 15 s.; Şevket Beysanoğlu, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Diyarbakır’ı Tanıtma ve Turizm Derneği Yayını, Ankara, 1969, 450 s.; Muzaffer

konuşma dilini kullanarak ‘sanat sanat içindir’ ilkesi doğrultusunda kaleme aldığı şiirlerinde klasik nazım şekilleri yanında sone ve terzarıma gibi Batı edebiyatı nazım şekillerini de kullanmıştır. Şiiri, “kelimelerle güzel şekilleri kurma sanatı”¹³¹, şairi de, bu “sanatı bilen adam”¹³² diye tanımlayan, her türlü tezli ve “-izm’li” cereyanlara karşı duran Tarancı¹³³, Ziya Osman Saba’ya yazdığı mektuplarında sanatı ve şiir anlayışına ilişkin pek çok şeyi dile getirmiş¹³⁴; kafiyenin reddedilmediği hece ve serbest vezinle kaleme aldığı şiirlerinde ‘yalnızlık, sıkıntı, kötümserlik, ölüm, yaşama sevinci, aşk ve kadın, bohem, tabiat, geçmişe ve çocukluğa özlem, günahkârlık duygusu ve Allah’a sığınma, millî duygular ... vb.’ konu ve temaları işlemiştir.

Cumhuriyet devri Türk şairleri içinde Ankaralı Aşık Ömer mahlasıyla ‘inkılâp edebiyatı’ bağlamında angaje şiirleriyle tanınan *Behçet Kemal Çağlar* (ö.1969)¹³⁵, sanat ve edebiyat gibi sanatçının da İnkılâbın hizmetinde olmasını ister.¹³⁶ “Çok kısıtlı şiir kabiliyetiyle Cumhuriyet’in dayandığı temelleri, Önder’i, tarihi bakış tarzını ihmal etmeksizin işler. Coşkun söyleyişi hiçbir zaman üstün sanat derecesine yükselememiştir... Halk şiir geleneği tesirinde hece veznini ve kafiye düzenini mekanik şekilde kullanması, şiddetli kelimeler ve tonla ifade ettiği duygu ve ülküleri zamanla basmakalıp bir hale dönmüştür. Halk şiir geleneğinden yararlanarak çok kıvrak söyleyişe ulaşan diğer şairler yanında bir gelişme gösteremeyen Behçet Kemal’in Atatürk’e bağlılığı ve sevgisi de ne yazık ki kalıcı ve etkili şiirler yazmasını sağlayamamıştır.”¹³⁷ Ancak, Faruk Nafiz Çamlıbel ile birlikte ‘Onuncu Yıl Marşı’ nı yazan ve Tanpınar’a göre, “bugünkü Türk şiirinde ihmal edilmez bir yeri”¹³⁸ olan şair, Kur’an-ı Kerim’den İlhamlar adlı kitabı ve Süleyman Çelebi’nin Mevlid’ine sanatta iddia ettiği tezine uygun tarzda sözde nazire olarak kaleme aldığı Mevlid’i ile devrinin mütedeyyin insanlarıncı takip edilmiştir.

Şairliğe ilk adımını 1926 yılında Ankara Lisesi’nden Muhip Atalay imzasıyla *Millî Mecmuu*’da yayımladığı ‘Bir Kadına’ adlı şiiriyle atan *Ahmet Muhip Dıranas* (ö.1980)¹³⁹, Cumhuriyet devri Türk şiirinde çeşitli dergilerde neşrettiği Necip Fazıl, Faruk Nafiz ve Baudelaire’nin sembolizminden etkilenerek vezinli (hece) ve kafiyeli tarzda ‘sanat sanat içindir’ ilkesine bağlı şiirlerinde “karamsar ve gamlı bir ruh hali içinde gurbet, yalnızlık, korku, ölüm, aşk ve tabiat temalarını işler.”¹⁴⁰ Öte yandan “son yıllarda yazdığı anlaşılabilir bazı şiirlerinde sosyal konulara da yer vermiştir. Aşkı ve tabiat sevgisini adeta bir din haline getirmiştir. Hayatın boşluk ve dramını sevgili ve güzellik duygusu doldurur... Şiirlerinde

Uyguner, *Cahit Sıtkı Tarancı, Hayatı-Sanati-Eseri*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1966; İlhan Geçer, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Toker Yayınları, İstanbul, 1977; Mehmet Kaplan, “Otuz Beş Yaş”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 107-116; A.mlf., “Gün Eksilmesin Pencereden”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 313-329; Gültekin Samanoğlu, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988; Enver Okur, *Cahit Sıtkı Tarancı, Hayatı – Eserleri - Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun, 1993, X+453 s.; Ramazan Korkmaz, *İkaros’un Yeni Yüzcü, Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, 400 s.; *Ölümünün 50. Yılında Cahit Sıtkı Tarancı, Diyarbakır, 21 Eylül 2006: Bildiriler*, 1.bs., Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2007, VI+96 s.

¹³¹ Nihat Kuşlu, “Cahit Sıtkı Tarancı ile Şiir ve Şair Hakkında Bir Konuşma”, *Kaynak*, S. 14, 1 Şubat 1949, s. 49.

¹³² Nihat Kuşlu, “Cahit Sıtkı Tarancı ile Şiir ve Şair Hakkında Bir Konuşma”, *Kaynak*, S.14, aynı yer.

¹³³ Ancak, Mehmet Kaplan’a göre, “Nazım Hikmet için yazdığı şiir, Tarancı’yı bazı milliyetçiler nazarında şüpheli bir insan haline getirmiştir...” [Bkz., *Edebiyatımızın İçinden*, s. 205].

¹³⁴ Bkz., Cahit Sıtkı Tarancı, *Ziya’ya Mektuplar*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1957; A.mlf., *Evime ve Nihal’e Mektuplar*, [Haz.: İnci Enginün], Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, VI+96 s.

¹³⁵ Şiirleri: 1-*Erciyes’tan Kopan Çığ* (1.bs., Muallim Ahmed Halid Kitabhanesi, İstanbul, 1932, 125 s.), 2-*Burada Bir Kalp Çarpıyor* (1933), 3-*Benden İçeri* (1.bs., Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1966), 4-*Kur’an-ı Kerim’den İlhamlar* (1.bs., Minnetoğlu Yayınları, İstanbul, 1966), 5-*Son Şiirleri* (Der.: Fikret Çağlar, 1.bs., İlker Basımevi, İstanbul, 1972, 111 s.). Hakkında bkz.: Enver Naci Gökşen, *Behçet Kemal Çağlar*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1970; Tarık Zafer Tunaya, “Toplumsal ve Siyasal Bir Portre Denemesi Behçet Kemal Çağlar”, *Türk Dili*, c. 21, S. 221, Şubat 1970, ss. 362-366; Mehmet Kaplan, “Baş Dönmeleri”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 438-443.

¹³⁶ Bkz., Betül Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, s. 52.

¹³⁷ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 50.

¹³⁸ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, s. 113.

¹³⁹ Şiirleri: 1-*Şiirler, Yaşam Öyküsü, Sanatçı Kişiliği ve Tüm Şiirleri* (1.bs., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1974), 2-*Kırık Saz* (1975). Nesirleri: 1-*Yazılar* (Adam Yayınları, İstanbul, 1994). Hakkında bkz.: Mehmet Acar, *Ahmet Muhip Dıranas’ta Şiir*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1982; Mustafa Kurci, *Ahmet Muhip Dıranas*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, 212 s.; Saadet Seval Candar, *Ahmet Muhip Dıranas ve Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, 125 s.; Alim Gür, *Ahmet Muhip Dıranas (Hayatı-Sanati-Eserleri)*, Tablet Yayınları, Konya, 2004; Oktay Yivli, *Ahmet Muhip Dıranas’ın Şiiri*, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, 250 s.; Mehmet Kaplan, “Fahriye Abla”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 93-106; A.mlf., “Elif”, *Hisar, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 253, Ekim 1978, s. 5; A.mlf., “Ağrı Şiiri”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 330-355; Hüseyin Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, s. 149; Ebru Burcu Yılmaz, “Ahmet Muhip Dıranas’ın ‘Gece’ Şiiri Üzerine Bir Çözümleme”, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 91, S. 652, Nisan 2006, ss. 366-370; Mehmet Rifat, “Ahmet Muhip Dıranas: ‘Fahriye Abla’ nın Anlatsal ve Söylemsel Kimliğine Bir Yaklaşım”, *Metin Sesi*, 1.bs., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 117-126.

¹⁴⁰ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1990, c. 3, s. 520.

Allah ile olan bağlarını koparmıştır. Şiirlerinde kendisini ve kâinâtı bomboş hisseden insanın trajedisi hissedilir.”¹⁴¹ Şiir diline kazandırmış olduğu kelimeleri (örneğin, ece, hoyrat, varalık, ... vb.) ustalıklı kullanır, mecaza ve yeni kavramlara yer vermesine rağmen üslûbu yapmacıktan uzaktır.

Cumhuriyet devri Tür edebiyatında şiire ilk adımını 1933 yılında *İstanbul* dergisinde yayımladığı ‘Yavaşlayan Ömür’ adlı şiiriyle atan *Fazıl Hüsnü Dağlarca* (ö.2008)¹⁴², bu tarihten itibaren verimli bir şair olarak şiirlerini başta *Varlık* olmak üzere çok çeşitli dergilerde yayımlamış ve belli başlı şairler arasında yerini almıştır. Aşık tarzında vezinli ve kafiyeli şiirlerini içeren ilk şiir kitabı ‘*Havaya Çizilen Dünya*’ ve onun ardından gelen ‘*Çocuk ve Allah*’ adlı şiir kitaplarıyla dikkatleri üzerine çekmiştir. İlk şiirlerinde geleneğe uyan şair bu eserinden sonra ondan uzaklaşır kendine özgü bir tarzı benimser. Şuur altı ve metafizik gibi derin felsefî konulardan millî ve kahramanlık konularına, 1950’lerden sonra toplumcu gerçekçilerin önemsedığı pek çok sosyal ve siyasal konulara kadar geniş bir yelpaze oluşturur. Şaşırtıcı dili, öztürkçe düşkünlüğü ile tanınan ve ‘*Türkçem benim ses bayrağım*’ diyen “Dağlarca’nın bütün şiirleri güzel değildir, fakat bazı şiirleri, şiirin kaynaklarına inmiş hakikî bir şairin ilham, derinlik ve parlütusunu haizdir.”¹⁴³

1940 Kuşağı: Atatürk devrinde yetişen ve edebiyat sahasına atılan bu nesil, Orhan Veli neslidir ve kendilerinden önceki nesillerin oluşturmuş oldukları şiir tecrübesi onlar için bir hazırlık evresi olmuştur. Mehmet Kaplan’a göre, “Cahit-Sıtkı-Orhan Veli nesli eski yazıyı bilen ve kısmen de olsa eski kültüre aşına son nesildir.”¹⁴⁴ Öte yandan, “Orhan Veli nesli eski inançların tamamıyla yıkıldığı, düşünen bir insanı tatmin edici bir dünya görüşünün okula ve hayata henüz iyice yerleşmediği bir devirde yetişmiştir.”¹⁴⁵ Okay’a göre, “şahsiyet olarak Garipçiler, Birinci Dünya Savaşı yıllarında doğan, iki savaş

¹⁴¹ Mehmet Kaplan, “Dıranas’ın Şiirleri”, *Edebiyatımızın İçinden*, s. 230, 231, 232.

¹⁴² Şiirleri: 1-*Havaya Çizilen Dünya* (1.bs., Bozkurt Matbaası, İstanbul, 1935, 158 s.), 2-*Çocuk ve Allah* (1.bs., Bozkurt Matbaası, İstanbul, 1940), 3-*Daha* (1.bs., Latif Dinçbaş Matbaası, İstanbul, 1943, 159 s.), 4-*Çakırın Destanı* (1.bs., Marmara Kitabevi, İstanbul, 1945, 128 s.), 5-*Taş Devri* (1.bs., Marmara Kitabevi, İstanbul, 1945, 56 s.), 6-*Üç Şehitler Destanı* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1949, 62 s.), 7-*Toprak Ana* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1950), 8-*Aç Yazı* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1951), 9-*İstiklâl Savaşı-Samsun’dan Ankara’ya* (1.bs., Marmara Kitabevi, İstanbul, 1951), 10-*İstiklâl Savaşı-İnönüler* (1.bs., Marmara Kitabevi, İstanbul, 1951), 11-*Sivasi Karınca* (1.bs., Yeditepe, İstanbul, 1951), 12-*İstanbul-Fatih Destanı* (1.bs., Yenilik Basımevi, İstanbul, 1953), 13-*Anıtkabir* (1.bs., Yenilik B., İstanbul, 1953), 14-*Âsû* (1.bs., Yenilik B., İstanbul, 1955, 200 s.), 15-*Delice Böcek* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1957), 16-*Batı Acısı* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1958), 17-*Mevlânâ’da Olmak-Gezi* (1.bs., Çağrı, Konya, 1958), 18-*Hoo’lar* (1.bs., Yenilik B., İstanbul, 1960), 19-*Özgürlük Alanı* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1960), 20-*Cezayir Türküsü* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1961), 21-*Aylam* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1962), 22-*Türk Olmak* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1963), 23-*Yedi Memetler* (1.bs., Kitap Yayınları, İstanbul, 1964, 63 s.), 24-*Çanakkale Destanı* (1.bs., Kitap Yayınları, İstanbul, 1965), 25-*Dışardan Gazel* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1965), 26-*Kazmalama* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1965), 27-*Yeryağ* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1965), 28-*Vietnam Savaşımız* (1.bs., Kitap Yayınları, İstanbul, 1966, 48 s.), 29-*Kubilya Destanı* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1968), 30-*Haydi* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1968), 31-*19 Mayıs Destanı* (1.bs., Kitap, İstanbul, 1969), 32-*Vietnam Körü* (1.bs., Yenilik B., İstanbul, 1970), 33-*Hiroşuma* (1.bs., Kitap Yay., Ankara, 1970), 34-*Dört Kanatlı Kuş-Seçilmiş Şiirler* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1970, 266 s.), 35-*Malazgirt Ululaması* (1.bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1971), 36-*Kınalı Kuzu Ağdı* (1.bs., İstanbul, 1972), 37-*Haliç* (1972), 38-*Gazi Mustafa Kemal Atatürk* (1.bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1973), 39-*Horoz* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1977), 40-*Hollandalı Dörtlükler* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1977), 41-*Nötron Bombası* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1981), 42-*Yunus Emre’de Olmak* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1981), 43-*İlk Yapıtla 50 Yıl Sonrakiler* (1.bs., İstanbul, 1985), 44-*Dişiboy* (1985), 45-*Takma Yaşamalar Çağı* (1986), 46-*Uzaklara Giyinmek* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1990), 47-*Dildeki Bilgisayar* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1992), 48-*Gazi Mustafa Kemal / Eylemlerde, 10 Kasım’larda* (1.bs., Yeni Gün Haber Ajansı, İstanbul, 1998), 49-*O’1923 / Tapınağa Asılmış Gövdeler* (1.bs., AD, İstanbul, 1998), 50-*Seviştilerken* (1.bs., Doğan, İstanbul, 1999), 51-*İmin Yürüyüşü* (1.bs., Doğan, İstanbul, 1999), 52-*Ötekinde Olmak* (1.bs., Doğan, İstanbul, 2000), 53-*Dün Geceki / En Sevmek (Şeyh Galib’e Çiçekler)* (1.bs., Doğan, İstanbul, 2000). Çocuklar İçin Şiirleri: 1-*Açıl Susam Açıl* (1.bs., Nova Makedonya, Üsküp, 1967), 2-*Kuş Ayak* (1.bs., Milliyet, İstanbul, 1971), 3-*Ayaküstü* (1.bs., Cem yayınevi, İstanbul, 1974), 4-*Yeryüzü Çocukları* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1974), 5-*Yanık Çocuklar Koçaklaması* (1.bs., Arıkan, İstanbul, 1976), 6-*Balina İle Mandalina* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1977), 7-*Yaramaz Sözcükler* (1.bs., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1979), 8-*Göz Masalı* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1979), 9-*Yazıları Seven Ayı* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1980), 10-*Şeker Yiyen Resimler* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1980), 11-*Cinoğlan* (1.bs., Derinlik, İstanbul, 1981), 12-*Hin İle Hincik* (1.bs., Derinlik, İstanbul, 1981), 13-*Güneş Doğduran* (1.bs., Derinlik, İstanbul, 1981), 14-*Çıplak* (1981), 15-*Koşan Ayılar Ülkesinde* (1982) ... Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Delice Böcek”, *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 221-227; A.mlf., “Epeski”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 158-173; Alpay Kabacalı (haz.), *Türkçenin Ses Bayrağı: Fazıl Hüsnü Dağlarca*, Tüyap Yayınları, İstanbul, 1987, 95 s.; Hüseyin Özçelebi, “Fazıl Hüsnü Dağlarca”, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 124-133; Tacettin Şimşek, *Fazıl Hüsnü Dağlarca, Hayatı ve Şiiri*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1999, 647 s.; A.mlf., “Masaldan Destana: Dağlarca’nın Şiiri”, *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi* [Türk Şiiri Özel Sayısı], Yıl: 5, S. 53/54/55, Mayıs-Haziran-Temmuz 2001, ss.181-195; Füsün Akatlı, “Dağlarca Şiirinin Felsefi Boyutu”, *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Anadolu Sanat, Süreli Sanat ve Kültür Dergisi*, S. 12, Şubat 2002, ss. 83-93; Doğan Aksan, “Ağır Hasta”, “Tutuklular”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 90-92, 93-96; Ahmet Soysal, *Arzu ve Varlık. Dağlarca’ya Bakışlar*, 2.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007; *Türk Dili Dergisi, Aylık Dergi / Yazınımız, Ekinimiz, Uygarlığımız, Dilimiz İçin Bakma, Özene Görevli Dergi* (Fazıl Hüsnü Dağlarca Özel Sayısı), Yıl: 22, C. 22, S. 130, Ocak – Şubat 2009.

¹⁴³ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 171.

¹⁴⁴ Mehmet Kaplan, *Nesillerin Ruhu*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1978, s. 31.

¹⁴⁵ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 176.

arası sıkıntıları yaşayan ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında bu (*aşağıda sözü edilen) fikirleri ortaya atan bir nesle mensupturlar...¹⁴⁶ “Sonra üçü de, çeşitli derecelerde, İkinci Dünya Savaşı esnasında Türk aydınları üzerinde büyük bir tesir yapan Marksist hayat görüşünü benimsediler.”¹⁴⁷ “Basit, sathî, idealsiz bir hayatı özlerler. İçkiye düşkünlükleri onları genç yaşta ölüme sürükler.”¹⁴⁸ Aslında bu tavırların ve benimsenen hayat anlayışının bu dönem şairlerinin çoğunda ortak olduğunu belirtmek gerekir.

(a)Garipçiler – Birinci Yeniler (1941):

Cumhuriyet devri Türk şiirinde Orhan Veli Kanık (ö.1950), Oktay Rifat Horozcu (ö.1988) ve Melih Cevdet Anday (ö.2002), 1941 yılında müşterek olarak yayımladıkları “Garip”¹⁴⁹ adlı kitap ve Gerçeküstücülük (Sürrealizm)¹⁵⁰ akımından ilham alan bir şiir anlayışı ile sanat alanına çıkmışlardır¹⁵¹. Yayımladıkları bu kitabın adı olarak “*Garip* sözcüğünün ‘alışılmadık, değişik’ ve ‘gurbette kalmış, uzak düşmüş’ anlamlarına gelmesi şiir anlayışlarını simgelemesi bakımından uygun bulunmuştu(r).”¹⁵² Orhan Veli neslinin, “Atatürk devrinde yetişen ve edebiyat sahasına atılan son nesil”¹⁵³ olduğunu belirtmek gerekir.

Asım Bezirci, olaya politik bir açıdan yaklaşarak Garip şiirini ‘İnönü Diktası’ nın şiiri¹⁵⁴, hatta “resmî şiir” olarak gören Attila İlhan’a paralel bir tavırla bu şiirin doğduğu ortamı şöyle değerlendirir: “Bilindiği üzere, Birinci Yeni –asıl adıyla Garip şiiri- CHP diktasının iyice azgınlaştığı ve Dünya Savaşı’nın da etkisiyle toplumdaki bunalmaların iyice keskinleştiği bir dönemde doğar. Bu dönemde demokrat ve toplumcu dergiler susturulur, eserler toplatılır, şairler ya hapse atılır ya da sürgüne gönderilir... İşte Garip akımı bu koşullar altında oluşur.”¹⁵⁵

Cumhuriyet devri Türk şiirinde yayımladıkları kitaba nispetle *Garipçiler*, İkinci Yeniler ortaya çıktıktan sonra ise *Birinci Yeniler*¹⁵⁶ olarak anılan bu kuşak, şiiri düz konuşmadan ayıran bütün özellikleri atarak, o özelliklere alışmış olanlarca ‘garip’ sayılacak yeni bir şiir estetiği getirmişler ve şiir hakkındaki görüşlerini “Garip Önsözü” ile edebiyat dünyasına duyurmuşlardır.

Bu neslin lideri konumundaki Orhan Veli tarafından kaleme alınan ‘Önsöz’, ‘Kitâbe-i Seng-i Mezar’¹⁵⁷ adlı şiirinin neşri üzerine daha çok eleştirel bağlamdaki yazılara cevap mahiyetinde *Varlık* dergisinde yazmış olduğu dört makalenin (Aralık 1939-Ocak 1940) bir araya getirilip yeniden derlenmesinden oluşur. Bu ‘Önsöz/Mukaddime’, şiirle ilgili çeşitli konuları içeren dokuz bölümden ibarettir. Kapağında Orhan Veli’nin, içinde ise üç Garip’çinin isimlerini gösteren “Garip, büyük boyda, kaba bir kağıda basılmış olup, 60 sayfa içinde, Melih Cevdet’in 16, Oktay Rifat’ın 21, Orhan Veli’nin 25 şiirini ihtiva etmektedir. Kitap, üzerinde “Bu kitap, sizi alışılmış şeylerden şüphe etmeye davet edecektir” cümlesi yazılı bir kuşakla satışa çıkarılmıştır.

Garip mukaddimesi, neler getirmiştir, neler götürmüştür, alışılmış şeyler neydi ve okuyanları nelerden şüpheye davet etmiştir?¹⁵⁸ bunları anlamak ve Garip şiirinin özelliklerini tespit etmek için ‘Önsöz’e, yani ‘Mukaddime’ye başvurmak gerekir.

¹⁴⁶ Orhan Okay, *Şiir Sanatı Dersleri – Cumhuriyet Devri Poetikası-*, s. 19. *Alıntıda parantez içi ifade bana aittir: A.Ç.

¹⁴⁷ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 175.

¹⁴⁸ Orhan Okay, *Şiir Sanatı Dersleri – Cumhuriyet Devri Poetikası-*, s. 19.

¹⁴⁹ Orhan Veli (Melih Cevdet-Oktay Rifat), *Garip*, 1.bs., Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1941, 60 s.

¹⁵⁰ Bkz. S. Hilav – E. Ertem – S. Maden (haz.), *Gerçeküstücülük*, 2 Cilt, De Yayınevi, İstanbul, 1962; Tuğrul İnal, “Gerçeküstücülük”, *Türk Dili* [Yazın Akımları Özel Sayısı], S. 349, [Ankara] 1981, ss. 262-280; *Gergedan* [Gerçeküstücülük Özel Sayısı], S. 6 [İstanbul] Ağustos 1987; İlhan Berk, *Gerçeküstücülük (Antoloji)*, 1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 2005, 336 s.

¹⁵¹ Bkz., Vecihi Timuroğlu, “Gerçeküstücülük ve Garipçilik”, *Melih Cevdet / Bilge ve Duyarlı (Kürşat’la Söyleşi)*, 1.bs., Prospero Yayınları, Ankara, 1994, ss. 24-35.

¹⁵² Eray Canberk, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirine Genel Bir Bakış”, *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, s. 152.

¹⁵³ Mehmet Kaplan – İnci Engin’in – Zeynep Kerman – Necat Birinci – Abdullah Uçman, *Atatürk Devri Türk Edebiyatı*, c. I, s. XXXIV.

¹⁵⁴ Attila İlhan, *İkinci Yeni Savaşı*, Yazko, İstanbul, 1983, s. 5. Attila İlhan, aynı eserinin arka kapağına koyduğu cümlelerinde şunları söyler: “*Hesaplaşma hareketi başladığında, siyasal iktidarı kaybetmiş de olsa, “resmî şiir” Garip şiiriydi.*”

¹⁵⁵ Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, s. 57.

¹⁵⁶ Garipçiler veya Birinci Yeniler hakkında bkz.: Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1996; Hüseyin Tuncer, *Garipçiler*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1997, 214 s. Ayrıca bkz.: Alemdar Yalçın, “Garipçiler ve Hisarcılar” [Türk Şiirinde İki Grup Üzerine], *Türk Edebiyatı*, S. 121, [İstanbul] Kasım 1983, ss. 37-40; Hakan Sazyek, “Garipçilerin İlk Eserleri”, *Adam Sanat*, S. 80, Temmuz 1992, ss. 53-67; Hasan Bülent Kahraman, “Garip Şiirini Modernist Şiir Bağlamında Yeniden Temellendirme Denemesi (2)”, *Varlık*, S. 1011, 1991; Vecihi Timuroğlu, “Garipçilerin Amacı”, *Melih Cevdet / Bilge ve Duyarlı (Kürşat’la Söyleşi)*, 1.bs., Prospero Yayınları, Ankara, 1994, ss. 14-18; Yusuf Yıldırım, *Orhan Veli Kanık ve Garipçiler (Melih Cevdet Anday – Oktay Rifat)*, Toket Yayınları, İstanbul, 2004, 223 s.; Öztürk Emiroğlu, “Garip Hareketinin Özellikleri ve Eleştiriler”, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, ss. 137-138; Yasemin Mumcu Ay, “Türk Şiirinde Garip Hareketi”, *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/1-II, Winter 2009, ss. 1227-1276.

¹⁵⁷ Orhan Veli, “Kitâbe-i Seng-i Mezar”, *İnsan*, S. 5, 1 Birinci Teşrin [Ekim] 1938, ss. 393-394.

¹⁵⁸ Orhan Okay, *Şiir Sanatı Dersleri-Cumhuriyet Devri Poetikası-*, s. 2.

Edebiyat dünyasına 1936 yılından itibaren ilk şiirlerini *Varlık* dergisinde yayımlayarak atılan ve ortak kitap 'Garip'i neşredene kadar yaklaşık 4-4,5 yıllık bir şiir tecrübesine sahip olan Garipçilerin ortaya koydukları *Garip veya Birinci Yeni şiirinin özellikleri* ana hatları ile şöylece sıralanabilir: **1-Şiir** bir söz söyleme sanatıdır¹⁵⁹. **2-Şiirde** vezin ve kafiye kesin olarak uyulması gereken ahenk unsuru olmamalıdır¹⁶⁰. **3-Şiirde** şekil şiirin bizzat kendisidir¹⁶¹. **4-Şiir** dilinde şâirânelikten kaçınılarak dildeki her kelimeye yer verilmeli ve meselenin söyleyiş olduğu bilinmelidir.¹⁶² **5-Halkın** kullandığı dilin şiir dili için en verimli kaynak olduğu kavranmalıdır. **6-Şiir** dilinde edebî sanatlar olarak bilinen söz ve mana sanatlarına başvurulmamalı, görülen ve hissedilen şeyler herkesin kullandığı kelimelerle anlatılmalıdır.¹⁶³ **7-Şiirde** parça ve mısra güzelliğinden daha çok bütün güzelliği önemslenmelidir¹⁶⁴. **8-Ahenk** konusunda, mısra ve musiki görüşler benimsenmemelidir¹⁶⁵. **9-Anlam** şiirin temelidir, fakat düz ve dolaysız olmalı, fikirle karıştırılarak aynı şeyler sanılmamalıdır¹⁶⁶. **10-Şiirde** yapıya büyük önem verilir¹⁶⁷. **11-Şiir** dinî öğreti ve ideoloji emrinde veya bunları aşlamakta bir araç olarak kullanılmamalıdır¹⁶⁸. **12-Kendilerinden önceki** gelenek içeriği ve dünya görüşüyle birlikte terk edilmelidir.¹⁶⁹ **13-Şiirin sınırları**

¹⁵⁹ Garip Önsözünde bu, "Şiir, yani söz söyleme sanatı..." şeklinde ifadesini bulur [Bkz. Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, 14.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1992, s. 23. Bundan sonra alıntılarda [G.Ö./s. 23] şekli kullanılacaktır]. Bu şiir tanımında şiirin malzemesinin söz olduğu ve Ahmet Haşim'in şiiri sözden ziyade musikiye yakın görmesinin aksi bir tutum takınıldığı görülmektedir. Orhan Veli Önsöz'de ve şiirlerinde Haşim'i ve şiir anlayışını değişik vesilelerle hedef alır.

¹⁶⁰ Aslında Garipçiler bu görüşe vezinli ve kafiyeli şiirden geçerek gerçek ulaşımlardır. Onların ilk şiirleri vezinli ve kafiyeli şiirlerden oluşmaktadır [Örneğin: O. Veli'nin *Oaristys, Ebâbil, Düşüncelerimin Başucunda, Eldorado, Ave Maria, Odamda, Efsane*; O. Rifat'ın *Eza*; M. Cevdet'in *Beklemek ...* adlı şiirlerinde olduğu gibi]. Orhan Veli'nin Önsöz'de "İlk insanlar kafiyeyi ikinci satırın kolay hatırlanmasını temin için, yani sadece hafızaya yardımcı olmak maksadıyla kullanmışlardır. Fakat, onda, sonradan bir güzellik buldular. Onu, hikmet-i vücûdu aşağı yukarı aynı olan vezinle birlikte kullanmayı bir maharet saydılar... Bugünkü insan, öyle zan ve temenni ediyorum ki, vezinle kafiye'nin kullanılışında kendini hayrete düşüren bir güçlük yahut da büyük heyecanlar temin eden bir güzellik bulmayacaktır... Bir şiirde eğer takdir edilmesi lazım gelen bir ahenk varsa, onu temin eden şey ne vezindir ne de kafiye. O ahenk vezinle kafiye'nin dışında da, vezinle kafiye'ye rağmen de mevcuttur" [G.Ö./s. 24] cümleleriyle kesin olarak karşı çıktığı vezin ve kafiye konusunda daha sonraki yıllarda ılımlı bir tavır takındığı kendisiyle yapılan röportajlardan anlaşılmaktadır.

¹⁶¹ Bunun "Diyebileceğim ki, güzel mısra, en iyi ifadesini bulmuş hayal değil, içini kendisine en uygun hayal ile doldurabilmiş şekildir" [Bkz., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991, c. 4, s. 39] şeklinde dile getirildiği görülür.

¹⁶² "... haddizâtında güzel olan kelimenin şiire malzemelik etmesi şiir için bir kazanç değil... eski şiirin hususiyeti .. edadır, ismi de 'şâirâne'dir. Bu edaya biz kelimesi getirmiş... O lâgatın çerçevesinden kurtulmadıkça şâirâneneden kurtulmaya da imkân yok. Şiire yeni bir dil getirme cehdi işte böyle bir kurtulma arzusundan doğuyor. 'Nasır' ve 'Süleyman Efendi' kelimelerinin şiire sokulmasını hazmedemeyenlerse şâirâne'ye tahammül edebilenler, hatta onu arayanlar, hem de bilhassa arayanlardır. Halbuki 'eskiye ait olan her şeyin, her şeyden evvel de şâirânenin aleyhinde bulunmak lâzım'..." [G.Ö./s. 36]. Ayrıca bkz.: Sezay Soykara, *Garip Hareketi Şiir Dili*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001, 283 s.

¹⁶³ "Lafız ve mana sanatları çok kere zekânın tabiat üzerindeki değiştirici, tahrip edici hassalarından istifade eder... Teşbih, eşyayı, olduğundan başka türlü görmek zorudur... Halbuki teşbihle istiarenden kaçan, gördüğünü herkesin kullandığı kelimelerle anlatan adamı bugünün münevveri garip telakki etmektedir... Yazının peyda olduğu günden beri yüzbinlerce şâir gelmiş, her biri binlerce teşbih yapmış. Hayran olduğumuz insanlar bunlara birkaç tane daha ilave etmekle acaba edebiyata ne kazandıracaklar? Teşbih, istiare, mübalağa ve bunların bir araya gelmesinden meydana çıkacak bir hayal zenginliği, ümit ederim ki, tarihin aç gözünü artık doyurmuştur." [G.Ö./s. 25]. Bundan dolayıdır ki, Mehmet Kaplan'ın söylediğine göre, "Orhan Veli kendi şahsiyetini bulduktan sonra "gibi" edatını kullanmamaya adeta yemin etmiştir" [Bkz., Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 112].

¹⁶⁴ "Şiir öyle bir bütündür ki, bütünlüğünün farkında bile olunmaz. Sıvanmış, boyanmış bir binanın tuğlaların arasındaki harcı göremeyiz. Bina tamamıyetini ancak bu harçla temin ettiği zamandır ki, onu teşkil eden tuğlaları teker teker görmek, onların vasıfları üzerinde düşünmek fırsatını elde ederiz... Tuğla güzel değildir. Sıva güzel değildir. Fakat bunlardan tereküp eden bir mimârî eseri güzeldir." [G.Ö./s. 35].

¹⁶⁵ "Şiirde hücum edilmesi lâzım geldiğine inandığım zihniyetlerden biri de mısra ve musiki zihniyetidir... Şiiri şiir, resimi resim, musikiyi musiki olarak kabul etmeli. Her sanatın kendine ait hususiyetleri, kendine ait ifade vasıtaları var. Meramı bu vasıtalarla anlatıp bu hususiyetlerin içinde kapalı kalmak hem sanatın hakiki kıymetlerine hürmetkâr olmak, hem de bir cehde, bir emeğe yer vermek demek değil mi? Güzel olanı temin edecek güçlük her halde bu olmalı. Şiirde musiki, musikide resim, resimde edebiyat bu güçlüğü yenemiyen insanların başvurdukları birer hileden başka bir şey değildir" [G.Ö./s. 35, 28].

¹⁶⁶ "Şiir, bütün hususiyetini edasından alan bir söz sanatıdır. Yani tamamıyla manadan ibarettir. Mana, insanın beş duyusuna değil kafasına hitap eder... Şiiri şiir yapan, sadece, edasındaki hususiyettir; o da manaya aittir... "bütün kıymeti manasında olan şiir..." [G.Ö./s. 29, 31, 33]. Öte yandan Ahmet Kabaklı, Orhan Veli'ye göre, "Şiirin bir mana sanatı olması, bir fikir sanatı olmasını gerektirmez. Şiirdeki mana, resimdeki renk, musikideki ses gibi birşey" olduğunu söyler [Bkz., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 24]. Bu görüşler, şiirde mana aranmaması gerektiğini savunan Ahmet Haşim'in anlayışının tam aksidir.

¹⁶⁷ "Yapıyı temelinden değiştirmelidir... Sanat..., cehit ve hüner işiyimş..." [G.Ö./s. 26, 34].

¹⁶⁸ Orhan Veli'ye göre, şiir, büyük sanayi devrinden önce "din ve feodal zümrenin köleliğini yapmaktan başka bir işe yaramamıştır" Şimdi de "burjuvazinin malı"dır [G.Ö./s. 26] Orhan Veli, Garip'in bu bahsinde adeta kendisini zorlayarak, şiir anlayışını Marksist bir mecraya sokar. Bu hatalı görüş ve sakat teşhis üzerine, bugünkü şiirin, artık "müreffeh sınıfların değil, çalışan insanların hakkı olduğunu ve onların zevkine hitap etmesi gerektiğini" [bk. G.Ö./s. 26] ileri süren Orhan Veli, bu cümlelerin hemen arkasından, "bir sınıfın ihtiyaçlarının müdafasını yapmadığını" da belirtir. Bu çelişki onun şiirlerinde de görünür [Geniş bilgi için bkz., Orhan Okay, *Şiir Sanatı Dersleri - Cumhuriyet Devri Poetikası*, ss. 15-16].

¹⁶⁹ "... eskiye ait olan herşeyin, herşeyden evvel de şâirânenin aleyhinde bulunmak lâzım" [G.Ö./s. 36]. "... vezniyle, kafiyesiyle, kiplardan öğretilmiş çeşitli sanatlarıyla bütün bir geleneğe..." [Bkz., Orhan Veli, *Nesir Yazıları, Varlık Yayınları*, İstanbul, 1953, s.8, 20, 60]. "Yapıyı temelinden değiştirmelidir. Biz, senelerden beri zevkimize ve irademize hükmetmiş, onları tayin etmiş,

genişletilerek saflık ve basitlik aranır.¹⁷⁰ **14-Sanatkâr**¹⁷¹ taklitçi¹⁷², sanat ise toplum / halk kütelleri içindir¹⁷³. **15-Şiirde** çocukluk ve ona dönüş arzusu belirgindir¹⁷⁴. **16-Garip** şiiri veya Birinci Yeni şiirinde A. Breton'un "devrimci bir akım olduğu için Marksizmin yanında hatta üstünde gördüğü"¹⁷⁵ Gerçeküstücülük (Sürrealizm) akımının etkileri vardır¹⁷⁶. **17-Yaygınlaşma** eğilimi gösteren bu akım ve toplumsal gerçekçiliğin de etkisiyle konular ve temalar devrine uygun bir biçim alır¹⁷⁷, geleneksel değerlerle alay, nükte, tekerleme, dünyevî arzular, içgüdülere göre yaşam şiire girer¹⁷⁸.

Orhan Veli Kanık (ö.1950)¹⁷⁹, Cumhuriyet devri Türk şiirinde Garip akımının bir lideri olarak tanınmış ve edebiyat tarihlerine geçmiştir. Mehmet Ali Sel mahlası ile 1936 yılından itibaren *Varlık* dergisi başta olmak üzere diğer dergilerde yayımladığı vezinli (aruz-hece) ve kafiyeli tarzda ilk şiirlerinde Ahmet Haşım, Necip Fazıl ve Cahit Sıtkı'nın etkileri vardır. 1941 yılında ise kendilerinden önceki şiir ve sanat anlayışını temelden değiştirmeyi amaçlayan bir tavırla ortaklaşa *Garip* adlı kitabı neşreder. Ortaya konulan poetik görüşler aslında üç arkadaşın düşünce ve anlayışları olmasına rağmen Orhan Veli tarafından deklare edilmiştir. Şiirin özellikleri Garip şiirinin özelliklerinden ibarettir. Geleneksel değer

onlara şekil vermiş edebiyatların sıkıcı ve bunalımcı tesirinden kurtulabilmek için o edebiyatların bize öğretmiş olduğu her şeyi atmak mecburiyetindeyiz" [G.Ö./ss. 26-27]. Ahmet Kabaklı'nın da dile getirdiği gibi, atılmak istenen ve "inkâr edilen şey biçimi ve özüyle 900 yıllık Türk şiiridir..." [Bkz., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 23]. Şiir alanında bu tavırlar yaygınlaşırken, aynı yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan Tercüme Bürosu ve yayın organı Tercüme dergisi ile dünya klasikleri çevrilerle ülkede yayımlanmaya çalışılır...

¹⁷⁰ "Edebiyat tarihinde her yeni cereyan şiire yeni bir hudut getirdi. Bu hududu azami derecede genişletmek, daha doğrusu, şiiri huduttan kurtarmak bize nasip oldu... Bizim kendi hesabımıza, bu hudut genişletme işinde ele geçirdiğimiz ganimetlerin başlıcaları arasında saflıkla basitlik var... Safiyetle basitliği çocukluk hatıralarımızda aynı zenginlik, aynı giriftlik ve tecride karşı duyulan aynı düşmanlıkla buluyoruz..." [G.Ö./s. 31, 32].

¹⁷¹ "Sanatkâr, kendini verdiği sanatın hususiyetlerini keşfetmek, hünerini de bu hususiyetler üzerinde göstermek mecburiyetindedir. ... sanatkâr, elde edilmiş bir melekeyi rüya ve saire cinsinden haller dışında da kullanabilen adamdır..." [G.Ö./s. 29, 33].

¹⁷² "Sanatkâr mükemmel bir taklitçidir. Usta sanatkâr, taklitçi değilmiş gibi görünür... Basitlikle iptidâilik, ikisi de, sanat eserine hakiki güzelliği getirirler. İyi bir sanatkâr onları çok güzel taklit eder" [G.Ö./s. 34].

¹⁷³ Orhan Veli, bir soruşturmaya verdiği cevapta bunu belirtmeye çalışır: "Edebiyatın halk kütellerine birşeyler söylemesi lâzım. Okur yazarları halka doğru götüren bir edebiyat isterim. Yeni edebiyatın çoğunluğa hitap etmesini istiyorum. Çoğunluk, okuyup anlamalıdır. Anlayabilmesi için de edebiyatta kendi meselelerinden bahsedilmesi lâzım... Bugünkü dünyada çoğunluğu fakir halk teşkil ediyor. Demek ki edebiyat da onların edebiyatı olacaktır. Kahramanını onun içinden seçecek, hayatını o hayatın içinden alacaktır." 1940 şiiri, işte o yolu tutmuştur. Geniş yığınım arasında yaşamakta olan Süleyman Efendi, Vesikalı Yar, Şoförün Karısı, Kuşçu Amca gibi halk tipleri alınmıştır. Silik, kimsesiz ve refahsız kişilerin duyguları anlatılmıştır [Bkz., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 24]. Bu görüşleri Orhan Veli'nin "Açlıktan bahsediyorsun; / Demek ki sen komünistsin" [Orhan Veli, "Cevap", *Bütün Şiirleri*, s. 120] mısraları ile birlikte düşünmek gerekir.

¹⁷⁴ "Safiyetle basitliği çocukluk hatıralarımızda aynı zenginlik, aynı giriftlik ve tecride karşı duyulan aynı düşmanlıkla buluyoruz..." [G.Ö./s. 33]. Bu nedenle, aradıkları mutluluğu çocukluk yılları ve hatıralarında bulan Orhan Veli'nin çocukluk özlemiyle ilgili pek çok şiirinin olduğunu burada hatırlamak gerekir.

¹⁷⁵ Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*, 1.bs., Papirüs Yayınevi, İstanbul, 1999, s. 200.

¹⁷⁶ "Bu hususta bizim arzumuz en çok yaklaşan sanat cereyanı surrealistlere cereyanıdır" [G.Ö./s. 32]. Aslında Orhan Veli, sürrealistlerin asırlarca geliştirilip işlenen ve geleneksel hale gelen bütün sanat ve edebiyat kurallarını, vezin ve kafiyeyi atmalarını; hiçbir zaman aklın, estetik amaçların, ahlakî değerlerin ve geleneğin denetimine tabi tutulamayan otomatik yazıyı; yine, şiirin esas işçiliği diye kabul ettikleri şuuraltı benimsemelerini ve böylece iptidâilik ve basitlik yoluyla çocukluk yıllarını ile hatıralarını elde etme yöntemlerini kabul etmesine rağmen, onlarla kendilerinin anlam yitimine uğrama kaygısıyla karıştırılmamasını ister.

¹⁷⁷ Bu şiirde, konular arasında tercih sırası gözeticiler. Örneğin, aşk, hürriyet, salata, sokak satıcısı, altındag mahallesi, rakı şişesi, rakı şişesi içindeki balık, çürüten otlar, maskeli balo, ekmek, sakal, nasıl, ekmek, bulut, çiçek... birbirine denk tutulan konulardır. Bunlar arasında güzellik çirkinlik farkı görülmemiştir. "Konunun bayağısı yoktur, ancak işlemekte bayağılık vardır" diye düşünülebilir [Bkz., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 25]. Her gün yeniden doğmuş gibi dünyanın güzelliklerine hayran ve şaşırılmış gözlerle bakmak, başını alıp gitmek, yalnızlık, tatminsizlik ve avarelik çoğu şiirin konusudur.

¹⁷⁸ Yeni şiir alaycıdır. Şakaya ve nükteye çok yer verir. İç hayatı olmayan insan tipiyle, kök tutmuş sahte değerlerle, samimiysiz iddialarla, felsefeyle, aşırı duyarlılıkla alay eder. Silik yaşamayı, büyük konulardan kaçmayı, küçük tasa ve sevinçleri şiirin başlıca temaları haline getirir. Fizikötesi veya soyut temalar yerine ekmek derdini, geçim sıkıntısını, günlük sevimlileri ve cinsî arzuları işler. Din ve tarihle ilgileri zaten kesik olduğu için ebediyet özlemi veya ötelere hasreti kalkmış onun yerini günlük hayatı, tenin bütün istekleriyle yaşamak tutkusu ve kendini içgüdülere bırakmak eğilimi almıştır. Orhan Veli'nin *Böcekler* [Bkz., *Bütün Şiirleri*, s. 51] şiirinde soyut tasarlardan kaçarak vücudun arzularına teslim olmanın böcekçe mutluluğu belirtilmiştir: *Düşünme / Arzu et sade! / Bak, böcekler de öyle yapıyor.* [Krş., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 23, 24]. Eskinin yüce değerlerini de temsil eden sevgili imajı "vesikalı yar"e kadar düşmüştür.

¹⁷⁹ Şiirleri: 1-*Garip* (Oktay Rifat-Melih Cevdet ile birlikte, 1.bs., Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1941, 60 s.), 2-*Vazgeçemediğim* (1.bs., Marmara Kitabevi, İstanbul, 1945, 10 s.), 3-*Destan Gibi* (1946), 4-*Yenisi* (1.bs., İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1947, 30 s.), 5-*Karşı* (1.bs., Güneş Matbaacılık, Ankara, 1949, 31 s.), 6- *Bütün Şiirleri* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1951; *Bütün Şiirleri* [Haz. Asım Bezirci], Can Yayınları, İstanbul, 1982). Nesirleri: 1-*Nesir Yazıları* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1953; *Denize Doğru* [Düz Yazıları], 2.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1969). Hakkında bkz.: Asım Bezirci, *Orhan Veli*, 1.bs., Gözlem Yayınları, İstanbul, 1967; Muzaffer Uyguner, *Orhan Veli Kanık* (Hayatı, Sanatı, Eseri), Varlık Yayınları, İstanbul, 1972; Mehmet Kaplan, "Oktay'a Mektuplar", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 129-140; Bilge Ercilasun, *Orhan Veli Kanık*, Hayatı, Sanatı ve Eserlerinden Seçmeler, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994; Hüseyin Özçelebi, "Orhan Veli", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 138-143; T. D. Melikov, "Garip Akımı ve Orhan Veli'nin Sanatı" (Çev. Özlem Parer), *Littera / Edebiyat Yazıları*, C. 15, Aralık 2004, ss. 161-170; Yılmaz Daşcıoğlu, *Türk Şiirinde Bir Garip Adam Orhan Veli*, Beykoz Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2005.

yargıları ve sanat anlayışını benimseyenlerce yadırganan, bunlara reaksiyoner bir tavırda olanlar tarafından da önemsenen şiirleri aslında o devrin toplumsal hayatının bir aynası konumundadır.

Varlık dergisinde 1936 yılında çıkan şiirleriyle şairliğe adımını atan *Oktay Rifat Horozcu* (ö.1988)¹⁸⁰, arkadaşı Orhan Veli gibi ilk şiirlerinde geleneksel şiirin şekil özelliklerine yer verir. 1941’de ortaklaşa yayımladıkları *Garip* kitabıyla yeni şiirin öncüleri arasına girer. 1956’lı yıllardan sonra Jacques Prevert etkisiyle daha serbest bir söyleyişe kayan şairin ironik ve eleştirel bir tavırla başta adaletsizlik olmak üzere toplumsal konuları işler. İkinci Yeni’nin imkânlarından yararlanır. 1970’lerden sonra zengin bir şiire ulaştığı söylenir. Bir başka ifadeyle, “Oktay Rifat da, Melih Cevdet gibi, Orhan Veli ile beraber yola çıkmış, ilkin açık ve seçik, çoğu sosyal gayeli şiirler yazmış, sonra batıdan gelen ‘gerçek-üstücülük’ ve ‘soyutçuluk’ akımlarının tesiri ile bir nevi kelime oyunculuğu adı verilebilecek bir tarzda eserler kaleme almıştır.”¹⁸¹ Oktay Rifat’ın şiir hakkındaki yazılarının¹⁸² teorik yönleriyle onun şiirini anlama açısından son derece önemlidir.

Arkadaşları gibi 15 Kasım 1936’da *Varlık* dergisinde yayımlanan ‘Ukde’ adlı şiiriyle şairliğe ilk adımını atan *Melih Cevdet Anday* (ö.2002)¹⁸³, “Orhan Veli ile beraber yola çıkan, fakat şahsî bir ilhama ve şair mizacına sahip olmadığı için, çeşitli üslupları deneyen bir şairdir. Eserlerinde duygudan ziyade düşünce ön plândadır. Belki hakikî bir şiir duygusundan mahrum olduğu için, bu eksikliği ilk eserlerinde marksist ideoloji¹⁸⁴, daha sonra materyalist felsefî fikirlerle telafiye çalışmıştır... Bedri Rahmi gibi Melih Cevdet de folkloru marksist zaviyeden ele alır... Melih Cevdet için mühim olan, üslûp değil, muhteva, daha doğrusu ‘maksat’ veya ‘ideoloji’dir.”¹⁸⁵ O’na göre, “Şiir, bilinen sözcüklerle bilinmedik sözler kurnaktır...”¹⁸⁶ “...Şiir, bilinmeyen bir dünyanın söylemidir.”¹⁸⁷ Şair ise, “bilinçli bir deli ve bilinçli bir

¹⁸⁰ Şiirleri: 1-*Garip* (Orhan Veli ve Melih Cevdet ile birlikte, 1.bs., Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1941, 60 s.), 2-*Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Averelik Üstüne Şiirler* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1945, 79 s.), 3-*Güzelleme* (1.bs., Çankaya Matbaası, Ankara, 1945, 16 s.), 4-*Aşağı Yukarı* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1952, 69 s.), 5-*Karga İle Tilki* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1954, 60 s.), 6-*Perçemli Sokak* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1956, 59 s.), 7-*Aşık Merdiveni* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1958), 8-*İkilik-Aşağı Yukarı, Karga İle Tilki* (1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1963, 78 s.), 9-*Elleri Var Özgürlüğün* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1966, 63 s.), 10-*Şiirler* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1969, 111 s.), 11-*Yeni Şiirler* (1.bs., E Yayınları, İstanbul, 1973, 118 s.), 12-*Çobanlı Şiirler* (1.bs., Koza Yayınları, İstanbul, 1976, 116 s.), 13-*Bir Cigara İçimi* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1979, 75 s.), 14-*Elifli* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1980, 17 s.), 15-*Denize Doğru Konuşma* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 142 s.), 16-*Dilsiz ve Çıplak* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1984, 141 s.), 17-*Koca Bir Yaz* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1987, 127 s.), 18-*Bütün Şiirleri I-III* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1991-1999). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “II”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 174-185; Tanık Özcan, *Oktay Rifat’ın Şiirlerinin ve Romanlarının İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Elazığ, 1999, 534 s.; A.m.f., *Şair ve Söziin Mahşeri Oktay Rifat*, 1.bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 2005, 564 s.; Alphan Akgül, *Oktay Rifat Şiirinde Güneş’in Üç Hali*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, IX+96 s.; Nuray Küçükler, *Oktay Rifat Şiirinde Değişim ve Yenilenme*, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, 105 s.; *Kitap-ık, Aylık Edebiyat Dergisi* (Özel Dosya: Oktay Rifat), S. 119, Eylül 2008, 124 s.

¹⁸¹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 175.

¹⁸² Bkz., Oktay Rifat Horozcu, *Şiir Konuşması*, Adam Yayınları, İstanbul, 1992.

¹⁸³ Şiirleri: 1-*Garip* (Orhan Veli ve Oktay Rifat ile birlikte, 1.bs., Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1941, 60 s.), 2-*Rahatı Kaçan Ağaç* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1946, 40 s.), 3-*Telgrafhane* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1952, 60 s.), 4-*Yanyana* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1956, 34 s.), 5-*Kolları Bağlı Odiseus* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1962, 47 s.), 6-*Göçebe Denizin Üstünde* (1.bs., Cem yayınevi, İstanbul, 1970, 73 s.), 7-*Teknenin Ölümü* (1.bs., Sander Yayınları, İstanbul, 1975, 138 s.), 8-*Sözcükler –Bütün Şiirleri* (1.bs., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1979, 399 s.), 9-*Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* (Yeni Şiirleri, 1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1981, 112 s.), 10-*Tanıdık Dünya* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1984, 93 s.), 11-*Güneşte* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1989, 77 s.), 12-*Yağmurun Altında* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1995, 63 s.), 13-*Rahatı Kaçan Ağaç* (Toplu Şiirler-I, 1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1996), 14-*Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* (Toplu Şiirler-II, 1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1996). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Atom”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 150-157; Mehmet Yalçın, “M. C. Anday’ın Bir Şiiri: Orta Yaşlı Kadın”, *Şiirin Ortak Paydası / Şiirbilime Giriş*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, 1991, ss. 223-254; Alpay Kabacalı, *Melih Cevdet Anday*, Tüyap, İstanbul, 1991, 111 s.; Melih Cevdet Anday [Dosya], *Sombahar*, S. 23, Mayıs-Haziran 1994, ss. 27-68; Vecihi Timuroğlu, *Melih Cevdet / Bilge ve Duyarlı (Kürsat’la Söyleşi)*, 1.bs., Prospero Yayınları, Ankara, 1994, 216 s.; Mehmet Zaman Saçoğlu, *A’dan Z’ye Melih Cevdet Anday*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 80 s.; Doğan Aksan, “Unuttum Kendimi”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 97-100; Yalçın Armağan, *Melih Cevdet Anday Şiirinde Zaman*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VIII+91 s.; Mitat Durmuş, *Melih Cevdet Anday’ın Şiirleri ve Şiir Sanatı*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004, 677 s.; Orhan Kahyaoğlu, *Güneşte Ayıklanmış -Melih Cevdet Anday Şiiri-*, Nektaplar, 2004, 366 s.; Kaan Özkan – Alphan Akgül, *Melih Cevdet Anday / Bütün Yüzyılları Yaşadım*, Alkim Yayınevi, Ankara, 2004; Baki Asiltürk, “Melih Cevdet Anday’ın ‘Güneşte’ Şiirinin Anlam ve Yapı Ekseninde Çözümlemesi: Brueghel’den Yansıyan Uyum”, *Hilesiz Terazi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 85-92.

¹⁸⁴ Orhan Veli ve Oktay Rifat ile birlikte Nazım Hikmet’in hapishanedeki açlık grevine destek vermek amacıyla iki günlük açlık grevine katılması Mehmet Kaplanın bu görüşünü doğrular. [Bkz., Mehmet Zaman Saçoğlu, *A’dan Z’ye Melih Cevdet Anday*, s. 48].

¹⁸⁵ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 151, 152.

¹⁸⁶ Melih Cevdet Anday, “Şiirin Sürekliliği”, *Akan Zaman Duran Zaman 1*, 1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1984, s. 131.

çocuktur; mekanları bilerek karıştırır ve şakayı, bilmeye yeğler.”¹⁸⁸ Diğer arkadaşları gibi onun da şiirde yapmış oldukları yaşadıkları toplumun sosyal ve kültürel yaşamı ile doğrudan ilişkilidir.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, vaktiyle Nurullah Ataç’ın hararetle desteklediği Garip şiiri, rahatsızlık duyulsa da büyük ölçüde Gerçeküstücülüğün derin izlerini taşır. Eskiye ait olanlar reddedilirken yeni ilkeler konmaya çalışılmış ve bu “yapının değiştirilmesi” olarak isimlendirilmiştir. Garip Önsözü’nde geçmişin eleştirisi ve yıkılması bağlamı dışında bize ait sorunlar gündeme gelmez. Okay’a göre, “Feodalizm, batı edebiyat ekolleri, diğer sanatlar, tenkitçiler hep batı sistemi hakkındaki örneklerle desteklenir.”¹⁸⁹ Günümüzün edebiyat ve şiir anlayışı açısından değerlendirildiğinde vaktiyle yapıldığı gibi, lehte ve aleyhte pek çok şey söylemek mümkünse de, bugün hayatta olmayan Garipçiler ve Garip şiiri edebiyat tarihlerinde kendisine/kendilerine birer sayfa ayırtmayı başarmıştır.

1945 Kuşağı: Cumhuriyet devri Türk şiirinin bu kuşak şairleri arasında Asaf Halet Çelebi (ö.1958), Bedri Rahmi Eyüboğlu (ö.1975), Behçet Necatigil (ö.1979), Sabahattin Kudret Aksal (ö.1993), Cahit Külebi (ö.1997), Necati Cumalı (ö.2001), Salah Bırsel (ö.2002), Attila İlhan (ö.2005), Bekir Sıtkı Erdoğan (d.1926) ... vb. isimler sayılabilir.

Şiire öğrencilik yıllarında başlayan *Asaf Halet Çelebi* (ö.1958)¹⁹⁰, ilk şiirlerinde geleneksel çizgiye uyararak gazeller ve rubâiler yazdıktan sonra, 1937’den itibaren ‘yeni şiir’ anlayışıyla Garip şiirini müjdelercesine serbest tarzda şiirler ve son yıllarında da İslâm tasavvufundan mülhem mistik¹⁹¹ şiirler yazmıştır. Doğu ve Batı kültürlerini birleştirme eğilimi şiirlerinin konusunu Tevrat, İncil, Eski Mısır mitolojisi ve Budizm dahil geniş bir alandan seçme imkânı vermiştir. “Çağdaş bir müslüman sanatçı olarak tanınan Asaf Halet Çelebi’nin”¹⁹² İslâm dini açısından düşünüldüğünde soğuk ve garip karşılanacak şiirleri yanında, genel olarak şiirlerinde Gerçeküstücülük, hatta hurûflilik ve letrizm gibi akımların etkisinin olduğu ileri sürülmüştür. Teorik açıdan Asaf Halet Çelebi’ye yaklaşılabilecek olursa, onun devrindeki şiir anlayışlarına ve kendine yöneltilen eleştirilere cevap mahiyetinde bir poetikaya sahip olduğu görülür. Şair *İstanbul Sanat Edebiyat Dergisi* [Temmuz-Aralık 1954]’nde ‘Benim Gözümle Şiir Davası’ üst başlığıyla altı sayı halinde [“Şaf Şiir”, “Şiirde Vuzuh”, “Şiirde Şekil”, “Mücerred Şiir”, “Şiirde Ruh Ânı” ve “Şiirlerimde Mistisizm Temâyülü” adlarıyla] yayımlanan poetik yazılarında, şiir anlayışını, şiirinin akrabalık ilişkilerini, dayanaklarını ve şiirde anlam ile yapı sorununu sistematik olarak açmıştır.¹⁹³

Şairliğe ilk adımını 1928 yılında *Muhit* dergisinde yayımlanan şiiriyle adımını atan *Bedri Rahmi Eyüboğlu* (ö.1975)¹⁹⁴, bilhassa 1938 yılından sonra toplumcu dergilerde çıkan şiirleriyle tanınmaya başlamış, halk şiiri ve dilinin derin etkilerini taşıyan şiirlerinde resim sanatının imkanlarından yararlanmış. Şiirlerinde ‘şehveti kollayan aşk, yaşama sevinci ve tabiat, ... vb.’ temaları işleyen şairin gerek halk dili ve üslûbunu kullanması ve gerekse folklorlardan yararlanması ideolojik bağlantıları ile yakından ilişkili bulunmuştur. Savunulan ideoloji gereği devrin pek çok şairinde olduğu gibi mazi ile

¹⁸⁷ Melih Cevdet Anday, “Ozan ve Aydın”, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1986.

¹⁸⁸ Melih Cevdet Anday, “Şiir Yaşantısı”, *Çerçeve*, Nisan 1989.

¹⁸⁹ Orhan Okay, *Şiir Sanatı Dersleri – Cumhuriyet Devri Poetikası*, s. 22.

¹⁹⁰ Şiirleri: 1-*He* (1.bs., Ahmet Sait Matbaası, İstanbul, 1942), 2-*Lâmelif* (1.bs., Sebat Basımevi, İstanbul, 1945, 16 s.), 3-*Om Mani Padme Hum* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1953, 75 s.), 4-*Bütün Şiirleri* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998, 128 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Mağara”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 186-195; Mustafa Miyasoğlu, *Asaf Halet Çelebi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994, 290 s.; Bilal Kırmırlı, *Asaf Halet Çelebi*, Şule Yayınları, İstanbul, 2000, 183 s.; Mehmet Can Doğan, *A’dan Z’ye Asaf Hâlet Çelebi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 61 s.; Nurullah Çetin, “Asaf Halet Çelebi’nin ‘Sidharta’ Şiiri”, *Türk Dili*, S. 529, Ocak 1996, ss. 70-74; Uğur Soldan, “Asaf Halet Çelebi’nin Şiir Dünyası”, *Kaşgâr*, S. 24, Kasım-Aralık 2001; Alaaddin Karaca, “Asaf Hâlet Çelebi’ye Göre Şiir”, *Asaf Hâlet Çelebi Kitabı*, (Haz. Şaban Özdemir – İlyas Dirin – Hüseyin Su), Hece Yayınları, Ankara, 2003, ss. 73-93.

¹⁹¹ Bu bağlamda bir çalışma için bkz.: Halil Sarı, *Modern Türk Şiirinde Mistik Düşünce*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 1999, 204 s.

¹⁹² Mustafa Miyasoğlu, *Asaf Halet Çelebi*, s. 44.

¹⁹³ Bkz., Mehmet Can Doğan, *A’dan Z’ye Asaf Hâlet Çelebi*, s. 38. Poetik metin için bkz., Mustafa Miyasoğlu, *Asaf Halet Çelebi*, ss. 121-156.

¹⁹⁴ Şiirleri: 1-*Yaradana Mektuplar* (1.bs., İdeal Matbaası, İstanbul, 1941), 2-*Karadut* (1.bs., Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul, 1948, 45 s.), 3-*Tuz* (1.bs., Osman Bey Matbaası, İstanbul, 1952, 47 s.), 4-*Üçü Birden* (Bütün Şiirleri, 1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1953, 123 s.), 5-*Dördü Birden* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1956, 156 s.), 6-*Karadut 69* (Bütün Şiirler, 1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1969, 236 s.), 7-*Dol Karabakır Dol* (Bütün Şiirler, 1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974, 294 s.), 8-*Yaşadım* (1.bs., Oda Yayınları, İstanbul, 1977, 97 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Yaradana Mektuplar”, *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 207-213; Abdullah Çelik, *Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996; Alev Sınar Çılgin, “Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Şiirlerinde Masal Unsurları”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 7, S. 27, Kasım 2005 - Ocak 2006, ss. 29-48; Ramazan Melih Erzen, *Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Şiiri Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007; Melih Erzen, “Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Şiirinde Yalnızlık, Kaçış ve Yabancılaşma”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol. 1 / 4, Summer 2008, ss. 203-217; Doğan Aksan, “Sitem”, “Çakıl”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 84-86, 87-89.

bağlar kopartıldığından içgüdülere göre yaşama yolu tercih edilmiştir. Mehmet Kaplan'a göre, "şairlerinde 'geleneksel' din anlayışına ve Tanrı'ya karşı oldukça laubali bir dil kullanan Bedri Rahmi'nin ... şiiri bu bakımdan dikkate şayandır."¹⁹⁵

Şiire karşı ortaokul yıllarında ilgi duyan ve 1935'te *Varlık* dergisinde yayımlanan 'Gece ve Yas'¹⁹⁶ şiiriyle şairliğe ilk adımını atmış olan *Behçet Necatigil* (ö.1979)¹⁹⁷, Cumhuriyet devri Türk edebiyatında güçlü bir şair olarak kabul görmüştür. "İlk şiirlerinde umumiyetle açık bir üslûp kullanan Behçet Necatigil, daha sonra, diğer toplumsal gerçekçi şairler gibi kapalı, manası güç anlaşılır şiirler kaleme almıştır... Dünyaya bakış tarzının marksist olduğu, şiirlerinde güçlükle sezilebilen Behçet Necatigil"¹⁹⁸, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Türk edebiyatına hakim olan geniş 'toplumsal gerçekçilik' akımının içinde yer alır¹⁹⁹. "Şiirlerinde en çok ev, aile, orta halli insanın sorunları, çocukluk, gençlik, ihtiyarlık, aşk, ölüm, yalnızlık, anı, edebiyat, sanat, kentleşme, sanayileşme, uygarlık ve Atatürk temalarına yer vermiştir."²⁰⁰ Eserlerinde Batı, halk ve divan şiirini ustaca birleştiren şair, bu şiirlerden özel bir biçimde yararlanmış. Aruz (*Hayıfname* şiirinde), hece (ilk şiirlerinde) ve serbest vezinle kaleme aldığı şiirlerinde dili bilinçli bir biçimde kullanan şair, başta tevriye ve cinas olmak üzere edebî sanatlarla da yer vermiştir.²⁰¹

Şiire 1938 yılında *Varlık* dergisinde yayımlanan şiiriyle başlayan ve şiire kendisini özendirenlerden birinin Ahmet Muhip Dıranas olduğunu söyleyen²⁰² *Sabahattin Kudret Aksal* (ö.1993)²⁰³, ilk şiirlerinde Birinci Yeni şiirinin tesirindeyken, 1960'lı yıllardan sonra bu tesirden uzaklaşarak felsefi ağırlıklı şiirlere yönelir. "Şiirde asıl gayenin 'güzelliğe ulaşmak' olduğuna inanan, nazım tekniğinde titizlik gösteren, hayata ve insanlara sevgi ile bakan"²⁰⁴ Aksal'ın temel çerçevesi 'çevre, zaman ve insan' ilişkisine dayanan bu şiirlerinin şekil ve muhteva yönüyle küçük şiirler olduğu görülür. Mehmet Kaplan'ın "Orhan Veli, Cahit Sıtkı nesline" mensup saydığı Sabahattin Kudret'in, "eskinden onlarınki

¹⁹⁵ Mehmet Kaplan, "Karadut", *Şiir Tahlilleri II*, s. 128.

¹⁹⁶ Behçet Necati, "Gece ve Yas", *Varlık*, S. 54, 1 Ekim 1935.

¹⁹⁷ Şiirleri: 1-*Kapalı Çarşı* (1.bs., Marmara Kitabevi, İstanbul, 1945), 2-*Çevre* (1.bs.,Varlık Yayınları, İstanbul, 1951), 3-*Evlere* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1953), 4-*Eski Toprak* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1956), 5-*Arada* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1958), 6-*Dar Çağ* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1960), 7-*Yaz Dönemi* (1.bs., 1960; 2.bs., Ataç Kitabevi, İstanbul, 1963), 8-*Divançe* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1965), 9-*İki Başına Yürümek* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1968), 10-*En/Cam* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1970), 11-*Zebra* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1973), 12-*Kareler Aklar* (1.bs., Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1973), 13-*Sevgilerde* (1.bs., Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1976), 14-*Beyler* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1978), 15-*Söyleriz* (Haz. Kamuran Şipal, Cem Yayınevi, İstanbul, 1980), 16-*Bütün Eserleri 1, Şiirler 1* (Kapalı Çarşı, Çevre, Evler, Eski Toprak, Arada), [Haz.: Ali tanyeri-Hilmi Yavuz], 1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1981), 17-*Bütün Eserleri 2, Şiirler 2* (Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, İki Başına Yürümek, En/Cam, Zebra), (Haz.: Ali Tanyeri-Hilmi Yavuz, 1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1982). Hakkında bkz.: Hüseyin Cöntürk, *Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne*, Kardeş Matbaası, Ankara, 1964; Mehmet Kaplan, "Dışarda", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 212-233; Elçin Yahşi, *Behçet Necatigil*, Cem Ofset Matbaası A.Ş., İstanbul, 1988; İbrahim Demirci, *Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1990, V+285 s.; Fatma Türe, *Bir Usta, Bir Dünya: Behçet Necatigil*, Yapı Kredi Kültür Merkezi, İstanbul, 1993; G.Gonca Gökalp, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri ve Behçet Necatigil", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, Temmuz 1993, ss. 347-362; Nurullah Çetin, *Behçet Necatigil, Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, 1.bs., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, XVIII+476 s.; Selim İleri, *Kırık İnceliklerin Şairi: Behçet Necatigil*, Kof Yayınları, İstanbul, 1999; Yılmaz Daşcıoğlu, *Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Şekil ve Muhteva Yönünden İncelenmesi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya, 2001, 765 s.; Şehnaz Şişmanoğlu, *Behçet Necatigil ve Şiirin Ev Hali*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VII+89 s.; Doğan Aksan, "Solgun Bir Gül Dokununca", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 106-109; Yılmaz Taşcıoğlu, *Dar Vakitlerde Geniş Zamanlar / Behçet Necatigil'in Şiiri*, 1.bs., 3F Yayınları, İstanbul, 2006, 384 s.; Hasan Akay, *Kare-Deniz / Behçet Necatigil'in Şiiri Üzerine*, 1.bs., 3F Yayınları, İstanbul, 2006, 184 s.

¹⁹⁸ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 216, 399.

¹⁹⁹ Mehmet Kaplan, *Edebiyatımızın İçinden*, s. 233.

²⁰⁰ Nurullah Çetin, *Behçet Necatigil, Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, s. 387.

²⁰¹ Mehmet Kaplan, "Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Cinaz, Tevriye ve İstihdam Sanatları", *Millî Kültür*, c. II, S. 9, Şubat 1981, ss. 15-19; A.mlf., *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 433-441.

²⁰² Sabahattin Kudret Aksal, *Bütün Yapıtları: Denemeler, Konuşmalar, 'Geçmişle Gelecek' ve Başka Yazılar*, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul, 1998, s. 54.

²⁰³ Şiirleri: 1-*Şarkılı Kahve* (1.bs., ABC Kitabevi, İstanbul, 1944, 63 s.), 2-*Gün Işığı* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1953, 95 s.), 3-*Duru Gök* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1958, 62 s.), 4-*Elinle* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1962, 44 s.), 5-*Bir Sabah Uyanmak* (1.bs., Varlık yayınları, İstanbul, 1962, 94 s.), 6-*Eşik* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1970, 121 s.), 7-*Çizgi* (1.bs., Cem yayınevi, İstanbul, 1976, 158 s.), 8-*Şiirler* (Toplu Şiirler, 1979), 9-*Zamanlar* (1.bs., Karacan Yayınları, İstanbul, 1982, 95 s.), 10-*Bir Zaman Düşü* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1984), 11-*Buluşma* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1990), 12-*Batık Kent* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, "Geceyle Gelen", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 494-497; Sabahattin Kudret Aksal [Dosya], *Türk Dili*, S. 37, Temmuz-Ağustos 1993, ss. 43-60; Muzaffer Uyguner, *Sabahattin Kudret Aksal, Yaşamı, Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2000; Arif Yılmaz, *Sabahattin Kudret Aksal'ın Hayatı, Sanatı ve Şiirleri Üzerinde Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004, 609 s.

²⁰⁴ Kenan Akyüz, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 12/II, s. 603.

gibi aydınlık, ferdî aşk, saadet ve avarelik şiirleri” yazmasına rağmen, “daha sonra o(nun) da kapalı, karanlık, arka plana gizlenen, politik ve sosyal fikirleri sembolik şekilde ifade veya telkin eden şiirler”²⁰⁵ yazmaya başladığını dile getirir.

Asıl adı Mahmut Cahit Erençan olmasına rağmen, şiire Nazmi Cahit takma adıyla 1938’de *Gençlik* dergisinde yayımlanan ilk şiiriyle adımını atan *Cahit Külebi* (ö.1997)²⁰⁶, Cumhuriyet devri Türk edebiyatında 1940 sonrası toplumcu gerçekçi şiirin önemli şairleri arasında kabul edilir. Önemli çalışmalarına da konu olan şair ‘Şiir Yöntemim’ adlı şiirinde poetik görüşlerini açıklar. Bu şiirinde “*Kimse yazmamı istemedi./Beş yaşında kendim başladım*” diyen şairin şiirlerinde ‘halk, doğa ve kadın’ önemli öğeler olarak dikkati çeker. “Köylü dilini kullanmak, o dili şiir dili haline getirmek, sonra da Anadolu’nun yazgısını bir köylü kilimi dokur gibi şiirinde işlemek, Cahit Külebi’nin şiir anlayışının ana çizgileri olarak belirir.”²⁰⁷ Öte yandan, “şiirlerinin ilk okunuşta bıraktıkları intiba, sadelik, rahatlık ve kolaylıktır”²⁰⁸. Ona göre, “Şiir, en eski sanatlardan biridir” ve “insanın kendi ana dili çalgısında söylenen bir türküdür.”²⁰⁹ Serbest tarzda kaleme aldığı eserlerinde kafiyenin ahenginden ve yinelemelerin verdiği ritimden yararlanan Külebi’nin şiirinde lirizm önemli bir öğe olarak görülür. Külebi’nin şiirlerinde başta Sivas ve Tokat olmak üzere ‘Edirne’den Ardahan’a kadar’ bütün bir Anadolu’yu ve kentlerini görmek mümkündür. Nevit Kodallı tarafından ‘Atatürk Oratoryosu’ olarak bestelenen ‘Atatürk Kurtuluş Savaşında’²¹⁰ adlı uzun epik şiiriyle Atatürk’e karşı sevgisini ortaya koyar.

Şairliğe ilk adımını 1939 yılında *Urla Halkevi Dergisi*’nde yayımlanan bir şiiriyle adımını atan *Necati Cumalı* (ö.2001)²¹¹, Birinci Yeni etkisindeki ilk şiirlerinden sonra şiirini yaşantı üzerine kurmuş, ardından yaşama sevinci, tabiat, aşk, özlem ve bazı toplumsal temalara eğilmiştir. İnci Enginün’e göre, “Şair özellikle yaşantı şiiriyle dikkati çeker. Küçük hikâye ve şiirde başarılı olan Necati Cumalı’nın bütün dünyası kendi yaşantısına girenlerden ibarettir, denilebilir. Ege bölgesindeki hayatı, mesleğinden gelen dava konuları ve bunların insan ruhundaki akisleri, hikâyelerinde olduğu gibi şiirlerinde de geçer.”²¹² Ayrıca, “doğrudan doğruya konuşma dilinden kaynaklanan, canlı bir konuşma dil”i²¹³ kullanan Cumalı, yer yer edebî sanatların imkânından da yararlanır.

Akranları gibi 1937 yılında *Güzdüz* dergisinde yayımladığı ‘Yalnızlık’ adlı şiiriyle edebiyat ortamına giren²¹⁴ *Salah Birsal* (ö.2002)²¹⁵, Cumhuriyet devri Türk şiirinde ‘sanatsız bir sanat’ prensibi

²⁰⁵ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 495.

²⁰⁶ ‘Cahit Külebi’ adıyla yayımladığı şiirleriyle meşhur olduktan sonra, soyadını yargı yoluyla değiştirerek gerçek aile adı ‘Gullabi’den gelen ‘Külebi’yi almıştır. Şiirleri: 1-*Adamın Biri* (1.bs., Üniversite Matbaası, İstanbul, 1946, 48 s.), 2-*Rüzgâr* (1949), 3-*Atatürk Kurtuluş Savaşı’nda* (1.bs., Yenilik Yayınevi, İstanbul, 1952), 4-*Yeşeren Otlar* (1.bs., Yayın yeri yok, İstanbul, 1954), 5-*Süt* (1.bs., Hisar Yayınevi, İstanbul, 1965), 6-*Şiirler* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1969, 271 s.), 7-*Sıkıntı ve Umut* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1977), 8-*Yanğı* (1.bs., Derinlik Yayınevi, İstanbul, 1980), 9-*Türk Mavisini* (1.bs., Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1982), 10-*Bütün Şiirleri* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 258 s.), 11-*Güz Türküleri* (1991). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Külebi’nin Şiirleri”, *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 242-245; A.mlf., “Tokad’a Doğru”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 282-293; Muzaffer Uyguner, *Cahit Külebi, Yaşamı, Şiiri, Yapıtları, Seçmeler*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1991; İsmail Çetişli, *Cahit Külebi ve Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998, 376 s.; Doğan Aksan, “Hikâye”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örnekleler Şiir Çözümlemeleri*, ss. 110-113; Mustafa Şerif Onaran, *A’dan Z’ye Cahit Külebi, Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul, 2004, 55 s.; Hüseyin Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 147-149; Vecihi Timuroğlu, “Cahit Külebi’nin ‘Tokat’a Doğru’ Şiiri Üzerine Bir Çözümleme Denemesi”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi* (Dosya: Cahit Külebi), Yıl: 77, S. 1225, 1 Ekim 2009, ss. 9-14.

²⁰⁷ Mustafa Şerif Onaran, *A’dan Z’ye Cahit Külebi*, s. 38.

²⁰⁸ Mehmet Kaplan, *Edebiyatımızın İçinden*, s. 243.

²⁰⁹ Cahit Külebi, *Şiir Her Zaman*, Başak Yayınları, Ankara, 1985, s. 13.

²¹⁰ Cahit Külebi, *Bütün Şiirleri*, 3.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1988, ss. 165-179.

²¹¹ Şiirleri: 1-*Kızılçullu Yolu* (1.bs., ABC Kitabevi, İstanbul, 1943, 32 s.), 2-*Harbe Gidenin Şarkıları* (1.bs., Marmara Kitabevi, İstanbul, 1945, 32 s.), 3-*Mayıs Ayı Notları* (1.bs., Milli Mecmua Basımevi, İstanbul, 1947, 32 s.), 4-*Güzel Aydınlık* (1.bs., Varlık yayınları, İstanbul, 1951, 78 s.), 5-*Denizin İlk Yükselişi* (1.bs., Yenilik Yayınevi, İstanbul, 1954, 94 s.), 6-*İmbaila Gelen* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1955, 79 s.), 7-*Güneş Çizgisi* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1957), 8-*Yağmurlu Deniz* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1968, 182 s.), 9-*Başaklar Gebe* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1970, 135 s.), 10-*Ceylan Ağdı* (1.bs., Sander Yayınları, İstanbul, 1974, 111 s.), 11-*Aç Güneş* (Bütün Şiirleri, 1.bs., Karacan Yayınları, İstanbul, 1980, 352 s.), 12-*Bozkırda Bir Atlı* (1.bs., Yozko, İstanbul, 1981, 99 s.), 13-*Yarasın Beyler* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 97 s.), 14-*Tufandan Önce* (1983), 15-*Aşklar Yalnızlıklar Toplu Şiirler I* (1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1985), 16-*Kismetli Kapalı Gençlik Toplu Şiirler II* (1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1986). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Karakolda”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 234-247; Şerif Aktaş, “Necati Cumalı”, *Türk Dili*, S. 454, Ekim 1989, ss. 197-202; Hüseyin Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 143-145; Kemal Bek, “Cumalı’nın ‘Karakolda’ Şiiri Konusunda Düşünce Araştırmaları”, *Şiir Den Eleştiriyeye*, Bordo-Siyah Klasik Yayınlar, İstanbul, 2004, ss. 113-122.

²¹² İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 97.

²¹³ Kenan Akyüz, “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı”, *İslâm Ansiklopedisi*, c. 12/II, s. 603.

²¹⁴ İhsan Işık, *Yazarlar Sözlüğü*, 2.bs., Risale Yayınları, İstanbul, 1998, s. 137.

²¹⁵ Şiirleri: 1-*Dünya İşleri* (1947), 2-*Hacivatın Karısı* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Kitapları, Ankara, 1953), 3-*Ases* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1960, 31 s.), 4-*Kirikname* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1961, 26 s.), 5-*Haydar Haydar* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1972), 6-*Köçekçeler (Toplu Şiirleri)*, 1.bs., 1981; Adam Yayınları, İstanbul, 1996, 158 s.), 7-*Varduman* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993), 8-*Yalelli* (1994), 9-*Rumba Da Rumba* (1995), 10-*Yaşama Sevinci* (1.bs.,

doğrultusunda Birinci Yeni ile pek çok benzerlikler taşıyan ilk iki kitabından sonra, yabancı yazarların düşüncelerinden de yararlandığı müstakil poetika niteliğindeki eseri *Şiirin İlkeleri* ile birlikte ilk tavrından uzaklaşarak 'sanatlı bir sanata' yönelir. Bu tarihten sonraki eserlerinde bu ilkelere uymasa da şiir teorisi açısından son derece önemli bu eserinde "Şiir bir bütündür. Şiirin kendisinden ayrı olarak, ne konusundan, ne anlamından, ne özünden, ne kelimesinden, ne kalıbından, ne de şeklinden lâf açılabilir. Ama bu, şiir, konusu, anlamı ve özü olmayan nesnedir demek te değildir... Şair yeni bir zevki olan adamdır. Buna ise bir yoldan bir eğitmeden hatta hatta bir öğretimden geçilerek varılır..."²¹⁶ der. Gençliğinde sokak şiirleri yazan ve sokağı kafasına denge taşı kabul eden şairin genel anlamda şiirlerinde toplumcu gerçekçi dünya görüşüyle hareket ettiğinden ironi ve kara mizah ağır basar. Dil ve üslup açısından kültür ve mizacına uygun tarzda dille istediği gibi oynayarak bayağılığa ve argoya kayar. Hislerinden daha ziyade zekâsı ile hareket etmeyi sever.

Lise yıllarında şiir yazmaya başlayan ve "Balıkçı Türküsü" adlı ilk şiirinin 1 Ekim 1941'de *Yeni Edebiyat* gazetesinde yayımlanmasıyla şairliğe adımını atan *Attila İlhan* (ö.2005)²¹⁷, ilk şiirlerinde 'Nevin Yıldız' ve 'Beteroğlu' mahlaslarını kullanmış ve bir şiir yarışmasında kendisine ikincilik kazandıran 'Cebbaroğlu Mehmed' adlı şiiriyle edebiyat dünyasının ilgisini çekerek tanınmış şairler arasına girmeyi başarmıştır. 1954 yılına kadar genelde karamsar, fakat toplumsal konuları işleyen şair, bu tarihten sonra bireysel konulara kaymıştır. Marksist dünya görüşünün veya "toplumsal gerçekçiliğin Türkiye'de en tanınmış temsilcilerinden biri olan *Attila İlhan*'ın şiirleri bu bakımdan dikkate şayandır. Onun eserlerinde toplumsal gerçekçilik ile aşırı romantizm ve modern sanata ait birçok unsur birbirine karışır... *Attila İlhan*, sosyal görüşü bakımından marksisttir. Şiirlerinde marksist edebiyata ait temlere sık sık rastlanır."²¹⁸ Genel olarak yalnızlık, umutsuzluk, karamsarlık, bunalım, aşk, yolculuk, tedirginlik, yabancılaşma, barış, özgürlük, ölüm, insan sevgisi şiirlerinin başlıca temalarıdır.²¹⁹ Nazım Hikmet şiirini devam ettirme adına Mavi hareketini oluşturma faaliyetlerinde aktif rol alan, Garipçilere ve bazılarınca öncülerii arasında sayıldığı halde İkinci Yenilere eleştiriler yönelten şair, bu tavrıyla ciddi anlamda usta-çırak ilişkisine önem veren Marksist veya sosyalist şairler arasında kendine özel bir yer edinme çabasında gözükür. Edebiyatın pek çok türünde eser vermiş olan "Attila İlhan, şiirlerinin son baskısına, onları neden yazdığını açıklayan notlar eklemiştir... İmlâ kurallarını bütünüyle reddetmiş veya kendisine has bir imlâ tarzı geliştirmiş olan *Attila İlhan* (büyük harf kullanmaz ama özel isimleri ek almaları halinde (') ile ayırır) dil konusunda çok keyfidir. Günlük dilden kaybolan çok eski kelimeleri, Fransızca veya Almanca kelimelerle beraber kullanır..."²²⁰ Devrinde yaşayan genç nesil üzerinde değişik şekillerde etkili olduğunu söylemek gerekir.

Adam Yayınları, İstanbul, 1995), 11-*İnce Donanma* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1995, 59 s.), 12-*Çarleston* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1996), 13-*Baş ve Ayak* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1997), 14-*Sevdim Seni Ey İnsan* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1997), 15-*Nardenk* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1998, 71 s.). Deneme-Eleştiri: *Şiirin İlkeleri*, 1.bs., Yenilik Yayınları, İstanbul, 1952, 71 s.; 3.bs., Koza Yayınları, İstanbul, 1976, 126 s. Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, "Kuzunâme", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 485-489; A.mlf., "Hacıvatın Karısı ve Salah Bırsel", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 259-269; Muzaffer Uyguner, *Salah Bırsel, Yaşamı, Şiirleri, Günlükleri, Romanı, Denemeleri, Tarihleri ve Yapılarından Seçmeler*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1991; Mahmut Bahar, *Salah Bırsel'in Hayatı, Şiir ve Denemeleri Üstüne Bir İnceleme*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1995; Salah Bırsel [Dosya], *Sombahar*, S. 29, Mayıs-Haziran 1995, ss. 22-54; Abdullah Rıza Ergüven, "Ases'ten Çarleston'a Salah Bırsel", *Türk Dili Dergisi, Aylık Dergi*, Yıl: 10, C. 10, S. 58, Ocak-Şubat 1997.

²¹⁶ Salah Bırsel, *Şiirin İlkeleri*, 2.bs., Yenilik Yayınları, İstanbul, 1954, s. 7, 10, 15. Bu konuda ayrıca bkz., Mehmet Rifat, "Salah Bırsel: Şiirin İlkeleri", *Sombahar*, S. 23, Mayıs-Haziran 1994, ss. 83-96.

²¹⁷ Şiirleri: 1-*Duvar* (1.bs., 1948; 4.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1977, 212 s.), 2-*Sisler Bulvarı* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Yayınları, İstanbul, 1954), 3-*Yağmur Kaçağı* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Yayınları, İstanbul, 1955), 4-*Ben Sana Mecburum* (1.bs., Ataç Kitabevi, İstanbul, 1960), 5-*Belâ Çiçeği* (1.bs., Ataç Kitabevi, İstanbul, 1962), 6-*Yasak Sevişmek* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1968, 78 s.), 7-*Tutuklunun Günlüğü* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1973, 122 s.), 8-*Böyle Bir Sevmek* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1977, 135 s.), 9-*Elde Var Hüziin* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1982), 10-*Korkunun Krallığı* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1987), 11-*Ayrılık Sevdaya Dahil-Bütün Şiirleri* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1995), 12-*Korkunun Krallığı* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 2000, 175 s.), 13-*Bela Çiçeği* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 2001, 136 s.), 14-*Kimi Sevsem Sensin-Bütün Şiirleri* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 2001, 123 s.). Hakkında bkz.: Zeynep Ankara (haz.), *Yalnız Şövalye Attila İlhan*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1996; Yakup Çelik, *Şubat Yolcusu / Attila İlhan'ın Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998, 556 s.; Mehmet Kaplan, "Yorgun Serüvenci", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 248-265; Serap Akçaoğlu, "Ayrılık Sevdaya Dahil Şiiri Üzerine Bir İnceleme", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 44, Ağustos 2000, ss. 50-56; A.mlf., "Ayrılık Sevdaya Dahil Şiiri Üzerine Bir İnceleme-II", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 45, Eylül 2000, ss. 67-70; Doğan Aksan, "Cinayet Saati", "Ben Sana Mecburum", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 114-116, 117-121; Yakup Çelik (ed), *Attila İlhan Armağanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006, 492 s.; Şerif Aktaş, "Cumhuriyet Dönemi Modern İnsan Tipi - Attila İlhan ve Poetikası Üzerine", *Attila İlhan Armağanı*, (Ed. Yakup Çelik), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006, ss. 373-388.

²¹⁸ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 250-251.

²¹⁹ Ahmet Köklüğüller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 219.

²²⁰ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 106.

Şiire 1949 yılında Şadırvan dergisinde çıkan şiiriyle başlayan *Bekir Sıtkı Erdoğan* (d.1926)²²¹, halk şiirinden mülhem gerek aruz ve gerekse hece ile vezinli kafiyeli şiirlerinde samimî bir dil kullanmasına ve bazı şiirleri bestelenmesine rağmen dönemin diğer şairleri içinde başarılı bulunmamıştır.

1945 kuşağı içinde *Toplumcular / Sosyalist şairlerden* Cahit Irgat (ö.1971), Ceyhun Atuf Kansu (ö.1978), Ömer Faruk Toprak (ö.1979), Nevzat Üstün (ö.1979), Enver Gökçe (ö.1981), Suat Taşer (ö.1982), A. Kadir (Abdülkadir Meriçboyu, ö.1985), Metin Eloğlu (ö.1985), Ahmed Arif (ö.1991), Rıfat Ilgaz (ö.1993), Can Yücel (ö.1999), Mehmet Kemal (Kurşunluoğlu, d.1920), Arif Damar (d.1925), Mehmet Başaran (d.1926), Şükran Kurdakul (d.1927) adları öne çıkan simalar olarak kaynaklara girmiştir.

Nazım Hikmet'in çevresinde toplanan ilk marjinal boyutta sosyalist, Marksist şairlerce ileri sürülen toplumcu gerçekçi şiir veya sosyalist şiir, 1946 sonrası çok partili döneme geçişin yarattığı imkânlardan da yararlanarak bir gelişim içine girer.²²² Nazım Hikmet'in 1938'de cezaevine girmesiyle birlikte bu şairler kendileri de şaibeli olarak algılandılar da ilerleyen yıllarda 1940'tan itibaren kurulan Köy Enstitüleri ve sosyalist eğilimli derneklerin yarattığı ortamda ilgi odağı haline gelirler ve devrin gençlerini etkilerler. 1950-1960 yılları arasındaki siyasal atmosfer içinde rahat manevra alanı bulamayan, hatta bazıları kovuşturmaya uğrayıp tutuklanan veya eserleri toplattırılan, fakat çeşitli dergiler vasıtasıyla şu veya bu şekilde söylemlerini sürdüren bu şairlerden birkaçı üzerinde duralım. Mehmet Kaplan'ın daha derinlemesine yaptığı tespitler yanında²²³, Kenan Akyüz de önemli tespitlerde bulunur: "... bu şairlerin çoğu şiirlerini yalnız sosyalist konulara ayırmış değillerdir. Sosyalist şiirin kalıplaşmış olan yoksulluk, sosyalizm hayranlığı, faşizm düşmanlığı, sosyal adaletsizlik, hürriyetsizlik, siyasî baskı vb. gibi konularının yanında, kendi hayatları ile yakın çevrelerinin yaşayışı da oldukça geniş yer tutar. Doktriner, katı ideolojik kalıplara pek azında rastlanır. Kendi şahsî istekleri, özlemleri, dertleri, duyguları, hayalleri de şiirlerini doldurur. Ülkenin yoksulluğuna, zaten kendileri de yoksul olan bu şairlerin yoksulluklarından gelen acılar da sık sık karışır. Umûmiyetle serbest nazmı kullanırlar. Dilleri, konuşma dilinin bütün özelliklerini ve sıcaklığını taşır. Uydurma sözlere kapılarını pek açmazlar. Söyleyişçe de, hepsi kendi sesleri ile konuşur."²²⁴

Toplumcu-gerçekçi şiir anlayışının en güçlü şairlerinden biri olan *Cahit Irgat* (ö.1971)²²⁵, romantik ve egzotik özellikler taşıyan ilk şiirlerinde 'Cahit Saffet' imzasını kullanmıştır. Daha sonraki şiirlerinde ise "kötümser, öfkeli bir söyleyişle toplumsal bozuklukların eleştirisine yönelmiş", bu nedenle "toplumcu bir dünya görüşüyle toprak emekçilerini, küçük memurları, kendini satan kadınları, yoksulları, geçim sıkıntısı çeken insanları, kısaca yaşam güçlükleri altında acı çeken insanların çirpınışlarını yansıtmaya çalışmıştır."²²⁶

İlk şiirlerini 1938'de lise yıllarında yayımlayan *Ceyhun Atuf Kansu* (ö.1978)²²⁷, halk şiirinin etkilerini taşıyan bu manzumelerin ardından 1945'li yıllardan sonra toplumcu-gerçekçi şiire yönelerek o

²²¹ Şiirleri: 1-*Bir Yağmur Başladı* (1.bs., Güney Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.O., Ankara, 1949, 46 s.), 2-*Dostlar Başma* (1.bs., Baha Basımevi, İstanbul, 1965, 165 s.). Hakkında bkz.: Ahmet Çoban, *Bekir Sıtkı Erdoğan, Hayatı – Eserleri – Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1991, 290 s.; *Bekir Sıtkı Erdoğan: Eserlerinden Seçilmiş Şiirler ve Almanca Çevirileri İle*, İstanbul Özel Alman Lisesi, İstanbul, 1993, 95 s.; Sultan Erdoğan, *Bekir Sıtkı Erdoğan, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şiirlerinin Tematik Bakımdan İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1998; Hasan Bozkurt, *Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Şiirinde Ses Organizasyonu*, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2002, 243 s.; Muhsin Karabey, *Geleneksel Şiirin Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Sanatına Etkisi*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2002, 293 s.; Mehmet Kaplan, "Binbirinci Gece", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 333-338.

²²² Bu konuda bir çalışma için bkz.: Canan Berhumoğlu, *1940 Toplumcu Gerçekçi Şiirin Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Yeri*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2001, 188 s.

²²³ Mehmet Kaplan'ın bu bağlamda yer yer yaptığı tespitlerden birkaçı şöyledir: "Bizde Marksist şairler, umumiyetle, kalabalığa hitap eden, sınıflar arasındaki eşitsizlik, kapitalizm aleyhtarlığı, adalet, hürriyet, ihtilal, barış vb. gibi hissi temleri işlemişlerdir..." [Bkz., *Şiir Tahlilleri II*, s. 152].

²²⁴ Kenan Akyüz, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 12/II, s. 604.

²²⁵ Şiirleri: 1-*Bu Şehrin Çocukları* (1.bs., Arpad Yayınevi, İstanbul, 1945, 64 s.), 2-*Rüzgârlarım Konuşuyor* (1947), 3-*Ortalık* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1952, 59 s.), 4-*Irgatın Türksüsü* (1.bs., Ağaoglu Yayınevi, İstanbul, 1969, 160 s.), 5-*Seçme Şiirler* (Der: Memet Fuat, 1.bs., Adam yayınları, İstanbul, 1998, 61 s.). Hakkında bkz.: Asım Bezirci, *On Şiir On Şair*, May Yayınları, İstanbul, 1971.

²²⁶ Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar, Hayatları/Sanatları/Eserleri*, ss. 214-215.

²²⁷ Şiirleri: 1-*Bir Çocuk Bahçesinde* (1.bs., Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1941, 64 s.), 2-*Bağbozumu Sofrası* (1.bs., Ülkü Basımevi, Ankara, 1944, 122 s.), 3-*Çocuklar Gemisi* (1.bs., Koşal Basımevi, Ankara, 1946, 15 s.), 4-*Yanık Hava* (1.bs., Varlık yayınları, İstanbul, 1951, 76 s.), 5-*Haziran Defteri* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1951), 6-*Yurdumdan* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1960, 77 s.), 7-*Bağsızlık Güllü* (1.bs., Toplum Yayınları, Ankara, 1965, 55 s.), 8-*Sakarya Meydan Savaşı*

anlayışta manzumeler yazmıştır. Mehmet Kaplan'a göre, "yolunu şaşırması .. gençleri haklı, masum, yiğit gösteren şiirler" yazan "Ceyhun Atuf Kansu, Cumhuriyet devrinde yetişen tek kötü şair değildir. Ondan daha kötü yüzlerce şair vardır."²²⁸

1940 kuşağı olarak tanınan toplumcu-gerçekçi şairlerden olan *Ömer Faruk Toprak* (ö.1979)²²⁹, hece vezniyle kaleme aldığı ilk şiirlerinde romantik ve ferdî duygularını işlemiştir. Daha sonra 1944'lü yıllardan itibaren "Yürüyüş ve Ant dergilerinde yayımlanan toplumsal gerçekçi şiirleriyle tanınmıştır."

Şairliğe ilk adımını 1935'li yıllarda yazdığı şiirleriyle atan *Nevzat Üstün* (ö.1979)²³⁰, 1940 sonrası toplumcu-gerçekçi şairleri arasında sayılmış, "1946'dan sonra Garip akımının izlerini taşıyan şiirleriyle tanın(mış), daha sonra toplumcu gerçekçi bir çizgiye yönelmiş"²³¹ ve o tarzda şiirler yazmıştır.

Şiir yazmaya 1940'ta başlamasına rağmen ilk şiirini 1943 yılında Yurt ve Dünya dergisinde yayımlayan *Enver Gökçe* (ö.1981)²³², toplumcu-gerçekçi şiirleri ile tanınmıştır. "Halk şiirinin söyleyiş özelliklerinden yararlanmış, genellikle kısa dizelerden oluşan, kendine has toplumcu bir şiir geliştirmiştir. Hayatına karşın olayların toplumsal bir bakış açısıyla işlendiği bu şiirlerde, kimi zaman kendinden sonra gelenleri etkilemiş bir şairdir."²³³

1940 sonrası toplumcu-gerçekçi şairler arasında düşünce ögesi ağır basan şiirleriyle *Suat Taşer* (ö.1982)²³⁴, özellikle ilk şiirlerinde (1940-1950), bu sert vurgulu fikrî ögenin slogancılığa uzandığı görülür. Daha sonraki şiirlerinde ise, ferdî duyguları işler. Bu dönemde yazdıklarının bazıları da yergi özelliği taşır.²³⁵

İlk şiirlerini 'Ali Karasu' takma adıyla *Ses ve Yeni Edebiyat* dergilerinde yayımlayan *A.Kadir (Abdülkadir Meriçboyu)*, (ö.1985)²³⁶, şiir yazmayı ölümüne dek sürdürerek toplumcu şiirin öncüleri arasında yerini aldı... Şiirlerinin özünü savaş acıları, yoksul kişiler, yaşama sevgisi, özgürlük ve daha iyi bir dünya özlemi vb. gibi toplumsal gerçekler oluşturur.²³⁷

Şiire 1943 yılında *Kovan [İzmir]* dergisinde yayımlanan şiiriyle başlayan *Metin Eloğlu* (ö.1985)²³⁸, Garip akımının izleri de bulunan ilk şiirlerinde açık ve anlaşılır bir dille toplumsal konuları

(1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1970, 252 s.), 9-*Buğday, Kadın, Gül ve Gökyüzü* (1.bs., Gü, İstanbul, 1970, 76 s.), 10-*Tüm Şiirleri* (Haz.: Vecihi Timuroğlu, 2 Cilt, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978). Hakkında bkz.: *Metin Erkal, Ceyhun Atuf Kansu, Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tema Bakımından İncelenmesi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1998, 387 s.; Mehmet Kaplan, "Ayaş Yolunda", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 490-493; Selma Ağabeyoğlu (Yay. Haz.), *Ceyhun Atuf Kansu Şiir Buluşması (10-11 Nisan 1999)*, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara, 1999, 162 s.

²²⁸ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 491, 493.

²²⁹ Şiirleri: 1-*İnsanlar* (1.bs., Sebat Basımevi, İstanbul, 1943, 46 s.), 2-*Hürriyet* (Suat Taşer'le, Ant Yayını, İzmir, 1945, 111 s.), 3-*Dağda Ateş Yakanlar-Şiirler-* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Kitapları, Ankara, 1955, 33 s.), 4-*Susan Anadolu* (1.bs., Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1966, 47 s.), 5-*Ay Işığı* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1973, 73 s.), 6-*Tüm Şiirleri* (Haz: Füzün Toprak, 1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1983). Hakkında bkz.: Ahmet Köklügiller, "Toprak, Ömer Faruk", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 478.

²³⁰ Şiirleri: 1-*Oluş* (1.bs., Aydınlik Basımevi, İstanbul, 1946, 38 s.), 2-*Yaşadığımız Devre Dair Şiirler* (1.bs., Tan Matbaası, İstanbul, 1951, 88 s.), 3-*Cüceler Çarşısı* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1956, 96 s.), 4-*Yükler Kapısı* (1.bs., Düşün Yayınevi, İstanbul, 1961, 52 s.), 5-*Güneş Ülkesi* (1.bs., Orhan Mete ve Koll. Şti. Matbaası, İstanbul, 1966, 32 s.), 6-*Hey Sen Amerikalı* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1967, 64 s.), 7-*Köprü Başı* (Tüm Şiirleri, 1.bs., Var Yayınevi, İstanbul, 1969, 279 s.), 8-*Ak Yeşil Kavak Ağaçları* (1.bs., Var Yayınları, İstanbul, 1972, 104 s.), 9-*Sabah* (1.bs., İstanbul, 1978). Hakkında bkz.: Ahmet Köklügiller, "Üstün, Nevzat", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 499.

²³¹ Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 499.

²³² Şiirleri: 1-*Dost Dost İlle Kavga* (1.bs., Yücel Y., İstanbul 1973; 4.bs., Doğrultu Yayınları, İstanbul, 1978, 92 s.), 2-*Panzerler Üstümüze Kalkar* (1.bs., Doğrultu Yayınları, İstanbul, 1977, 63 s.), 3-*Şiirler* (1.bs., AYKO, Ankara, 1981, 146 s.), 4-*Bütün Şiirleri* (1.bs., Belge Yayınları, İstanbul, 1999, 128 s.). Hakkında bkz.: Özgen Seçkin-Metin Turan (Haz.), *Enver Gökçe Üzerine (Eleştiri-Tanıtma-İnceleme ve Söyleşiler)*, 1.bs., Damar Yayınları, Ankara, 1991, 175 s.

²³³ Bkz., ve krş., Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 176.

²³⁴ Şiirleri: 1-*Bir* (1943), 2-*1943* (Fethi Giray'la, 1.bs., Çalışkan Basımevi, Ankara, 1943, 34 s.), 3-*Hürriyet* (Ömer Faruk Toprak'la, 1.bs., Ant Yayını, İzmir, 1945, 111 s.), 4-*Merhaba* (1.bs., Emek Bam-Yayınevi, Ankara, 1952, 62 s.), 5-*Haraç Mezat* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Kitapları, Ankara, 1954, 79 s.), 6-*İkinci Kurtuluş* (1.bs., Bengi Matbaası, Ankara, 1960, 64 s.), 7-*Hayret Bey'in Serüveni* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1968, 79 s.), 8-*Evrende Ellerimiz* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1970, 72 s.). Hakkında bkz.: Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 465-466.

²³⁵ Bkz., ve krş., Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, aynı yer.

²³⁶ Şiirleri: 1-*Tebliğ* (1943), 2-*Hoş Geldin Halil İbrahim* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1959, 63 s.), 3-*Dört Pencere* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1962, 31 s.), 4-*Mutlu Olmak Varken* (Toplu Şiirler, 1.bs., Fono Matbaası, ?, 1968). Hakkında bkz.: G. Aktas-A. Timuçin-E. Canberk, A. Kadir (Anma Kitabı), Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, 1989; A. Kadir [Dosya], *Düşün*, S. 5/35, Mart 1987, ss. 14-23.

²³⁷ Bkz., ve krş., Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 27-28.

²³⁸ Şiirleri: 1-*Düdüklü Tencere* (1.bs., Ümit Yaşar Yayınları, İstanbul, 1951), 2-*Sultan Palamut* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Kitapları, İstanbul, 1957, 35 s.), 3-*Odun* (1.bs., Alpaslan Matbaası, İstanbul, 1959, 30 s.), 4-*Horozdan Korkan Oğlan* (1.bs., Dost Yayınları, Ankara, 1960, 58 s.), 5-*Türkiye'nin Adresi* (Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1965, 43 s.), 6-*Ayşemayşe* (1.bs., Yay Yayınları, İstanbul, 1968, 59 s.), 7-*Dizin* (1.bs., Güney Yayınları, İstanbul, 1971, 130 s.), 8-*Yumuşak G* (1.bs., Baha Matbaası,

işlerken, daha sonra İkinci Yeni şiirinin etkisiyle kapalı, soyut, alışılmış dil kurallarına ters düşen daha çok kelimelere ağırlık veren şiirler yazmıştır. Şiirlerinin ortak özellikleri aşk, yaşama sevinci, küçük tersliklerin yarattığı öfkeler, toplumsal aksaklıkların eleştirisidir.²³⁹

İlk şiirini 1940'ta *Seçme Şiirler Demeti*'nde yayımlayan²⁴⁰ Ahmed Arif (ö.1991)²⁴¹, “belli bir çevrede çok şöhret kazanmış” bir şair olarak dikkati çeker. “Cemal Süreya'ya göre Ahmed Arif şiirlerinde ‘Doğu Anadolu’nun, sınırboylarının yersel görüntüleri içinde oraların türküleri’ni kalkandıran bir şairdir... Ahmet Arif, doktrin itibarıyla marksisttir... Ahmet Arif’in şahsiyetini başlıca üç özellik teşkil eder: Doğulu oluş, Marksizm ve gerillacılık... Ne Doğulu oluş, ne Marksizm, ne de gerillacılık bir insanı şair yapmaz.”²⁴² Ahmed Arif şiirlerinde, içlerinde yaşayarak onlarla bütünleştiği Anadolu insanlarının her türlü sorunları ve beklentilerini dile getirmiştir. En çok hapisane atmosferi, özgürlük, dayanışma, özlem, umut, korkusuzluk, umarsızlık, halkın çekisi, baskılar, yiğitlik gibi konu ve izlekleri işlemiştir.²⁴³

Şairliğe adımını 1927 yılında atan *Rıfat Ilgaz* (ö.1993)²⁴⁴, halk şiiri tarzında bireysel duygularını dile getiren ilk şiirlerinden sonra 1940'tan itibaren toplumsal gerçekçilik tarzını benimseyerek fakir insanların acılarını ve sevinçlerini konu edinen mizah, yergi ve eleştirel öğelerle yüklü şiirler kaleme almıştır. Şairliği yanında mizahî hikâye ve romanlarıyla, özellikle *Hababam Sınıfı* (1959) adını taşıyan romanıyla tanınmıştır.

Kendine özgü biçim denemeleriyle dikkati çeken 1940 sonrası toplumsal-gerçekçi şairlerden biri olan *Can Yücel* (ö.1999)²⁴⁵, halk deyişlerinden, tekrarlardan ve argodan yararlanarak esprili bir şiir diline yönelmiş ve kimi zaman yergiye kaçan bir anlatımla toplumsal konuları işlemiş(tir)²⁴⁶. Manzum vasiyetnamesinde “dua istemediği”ni ve “ölüm bir eşek şakasıdır” ifadeleri alaycı tavrını açıkça gösterir. Can Yücel’in göze çarpan en önemli özelliği günümüz şiirinde gittikçe yaygınlaşan dil malzemesindeki argo ve küfrün bolluğudur²⁴⁷.

İstanbul, 1975, 42 s.), 9-*Rüzgâr Ekmek* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1978, 111 s.), 10-*Yine* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 223 s.), 11-*Şiirce* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 211 s.), 12-*Hep* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 71 s.), 13-*Ay Parçası* (1.bs., Yazko Yayınları, İstanbul, 1983, 92 s.), 14-*Önce Kadınlar* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1984, 77 s.), 15-*Bu Yalnızlık Benim: Toplu Şiirler 1951-1984* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, 536 s.), 16-*İbresiz Bir Pusula* (Kitaplarına Girmemiş Şiirleri, 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007, 104 s.). Hakkında bkz.: Asım Bezirci, *Metin Eloğlu*, 1.bs., Güneş Yayınları, İstanbul, 1971, 141 s.; Doğan Aksan, “Aşkılama”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 131-133.

²³⁹ Bkz., ve karşı., Ahmet Köklüğüller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 144.

²⁴⁰ Mehmet Aydın, “Namus İşçisi Bir Şair”, *Şairlerden İzler*, s. 67.

²⁴¹ Şiirleri: 1-*Hasretinden Prangalar Eskittim* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1977, 94 s.), 2-*Yurdum Benim Şahdamarım* (Everest Yayınları, İstanbul, 2003). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Karanfil Sokağı”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 559-564; Ahmet Oktay, *Karanfil ve Pranga / Ahmet Arif’in Şiiri Üzerine Eleştirel Bir Çalışma*, Metis Yayınları, İstanbul, 1990; M. İlhan Erdost, *Üç Şair (Nazım Hikmet, Cemal Süreya, Ahmet Arif)*, Onur Yay., Ankara, 1994, 96 s.; Ziya Şeker, *Ahmet Arif ve Şiirlerini Besleyen Kaynaklar*, Ürün Yay., Ankara, 1997, 187 s.; Doğan Aksan, “Hasretinden Prangalar Eskittim”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 134-137.

²⁴² Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 561, 562.

²⁴³ Mehmet Aydın, “Namus İşçisi Bir Şair”, *Şairlerden İzler*, s. 67.

²⁴⁴ Şiirleri: 1-*Yarenlik* (1.bs., AB Neşriyatı, İstanbul, 1943, 48 s.), 2-*Sınıf* (1.bs., Devrim Kitabevi, İstanbul, 1944, 64 s.), 3-*Yaşadıkça* (1.bs., Çopuroğlu Matbaası, İstanbul, 1947, 62 s.), 4-*Devam* (1.bs., 1953; 4.bs., Çınar Yayınları, İstanbul, 1992, 77 s.), 5-*Üsküdar’da Sabah Oldu* (1954), 6-*Suluk Soluğa* (1.bs., Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1962, 63 s.), 7-*Karakulçuk* (1.bs., Öncü Kitabevi, İstanbul, 1969, 75 s.), 8-*Uzak Değil* (1.bs., May yayınları, İstanbul, 1971, 192 s.), 9-*Güvercin Uyur mu* (1.bs., Doyuran Matbaası, İstanbul, 1974, 96 s.), 10-*Kulağımız Kirişte* (1.bs., Çınar Yayınları, İstanbul, 1983), 11-*Ocak Katırı Alagöz* (1987), 12-*Sınıf ve Dosyası* (1.bs., Çınar Yayınları, İstanbul, 1989, 94 s.), 13-*Bütün Şiirleri (1927-1991)* (1.bs., Çınar Yayınları, İstanbul, 2003, 376 s.). Hakkında bkz.: Asım Bezirci, *Rıfat Ilgaz*, 1.bs., Boyut Yayınları, İstanbul, 1988; Hasan Hüseyin Yalvaç, *Bu Bir Rıfat Ilgaz Kitabıdır*, Sone Yayınları, İstanbul, 1995; Hüseyin Özturun, *Şair Olarak Rıfat Ilgaz*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997, 388 s.; Hüseyin Özçelebi, “Rıfat Ilgaz”, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 133-138; *Rıfat Ilgaz Sempozyumu*, Çınar Yayınları, İstanbul, 2007, 903 s.

²⁴⁵ Şiirleri: 1-*Yazma* (1.bs., NebioğluYayınevi, İstanbul, 1951, 47 s.), 2-*Sevgi Duvarı* (1.bs., Sander Yayınları, İstanbul, 1974), 3-*Bir Şiysin Şiirleri* (1.bs., Konuk Yayınları, İstanbul, 1974, 164 s.), 4-*Ölüm ve Oğlum* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1976, 119 s.), 5-*Şiir Alayı* (1.bs., Yazko Yayınları, İstanbul, 1981, 180 s.), 6-*Rengarenk* (1.bs., Hakan Ofset, İstanbul, 1983, 96 s.), 7-*Gökyokuş* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1984, 125 s.), 8-*Canfeda* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1986), 9-*Beşibiryerde* (Toplu Şiirler, 1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1985, 327 s.), 10-*Çok Bi Çocuk* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1988), 11-*Altıbiryerde* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1988), 12-*Kısa Devre* (1.bs., Yeni Yaprak Yayınları, İstanbul, 1990, 26 s.), 13-*Kuzgunun Yavrusu* (1.bs., Yeni Yaprak Yayınları, İstanbul, 1990, 24 s.), 14-*Gece Vardiyası* (1.bs., Papirüs Yayınları, İstanbul, 1991, 111 s.), 15-*Güle Güle Seslerin Sessizliği* (1.bs., Papirüs Yayınları, İstanbul, 1993, 116 s.), 16-*Gezintiler* (1.bs., Papirüs Yayınları, İstanbul, 1994, 109 s.), 17-*Maaile* (1.bs., Papirüs Yayınları, İstanbul, 1995, 10 s.), 18-*Seke Seke* (1.bs., Papirüs Yayınları, İstanbul, 1997, 216 s.), 19-*Alavara* (1.bs., Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1999, 140 s.), 20-*Mekânın Datça Olsun* (1.bs., Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2000, 144 s.). Hakkında bkz.: Vecihi Timuroğlu, “Kendisinden Sonrakileri Zorlayan Şair Can Yücel”, *Cumhuriyet Kitap*, 27 Ocak 2000; Doğan Aksan, “Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 123-126.

²⁴⁶ Bkz. ve karşı., Ahmet Köklüğüller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 531.

²⁴⁷ Bkz. ve karşı., İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 121.

Edebiyatımızda 1940 kuşağı olarak tanınan şairlerden biri olarak *Mehmet Kemal (Kurşunluoğlu, d.1920)*²⁴⁸, toplumsal bozuklukları, kimi zaman ince bir duyarlılıkla, kimi zaman da yergiye kaçan bir anlatımla dile getirmiştir... Şairliği düzyazılarına da yansır, canlı ve akıcı bir anlatımı var(dır).²⁴⁹

İlk şiirlerinde ‘Arif Hüsnü’ ve ‘Arif Barikat’ mahlaslarını kullanan *Arif Damar (d.1925)*²⁵⁰, 1940 sonrası toplumsal-gerçekçilik anlayışına bağlı bir şair olarak “toplum sorunlarına bağlı, toplumun gelişmesine destek olan, toplum mutluluğu için savaştan bir sanat” anlayışından hareketle,²⁵¹ şiirimizdeki değişimleri yakından izlemekle, bu değişimlerden etkilenmeye açık olmakla birlikte ‘yaşanılan ortama koşut bir siyasal öz ve bunu yalın, anlaşılır bir dille şiirleştiren bir biçim bütünlüğü’ taşıyan şiir anlayışını sürdürmü(müş); eşitlik, özgürlük, işsizlik, ekmek kavgası, siyasal ve bireysel zorbalığa karşı çıkış, emeğe ve emekçiye saygı gibi yaşamı doğrudan etkileyen olguları toplumcu bir dünya görüşü açısından işle(miştir)²⁵².

Köy Enstitülü toplumcu gerçekçi şair ve yazarlardan biri olan *Mehmet Başaran (d.1926)*²⁵³, Köy Enstitüleri Dergisi’nde şiirler yayımlayarak edebiyata girmiş, toplumcu bir dünya görüşüyle şiirlerini ve diğer nesir türündeki eserlerini yayımlamıştır.

Öğrencilik yıllarında 1942’de şiir yazmaya başlayan *Şükran Kurdakul (d.1927)*²⁵⁴, vezinli ve kafiyeli tarzındaki geleneksel tarzda kaleme aldığı ilk şiirlerinden sonra, yeni şiirin imkânlarından yararlanarak toplumsal gerçekçi şiire yönelmiş²⁵⁵ ve o dünya görüşünün şiirlerini yazmıştır. “Toplumsal acılar karşısında duyarlı bir insanın tepki ve başkaldırmalarını yansıttığı şiirleri zaman zaman yüksek sesle ve kalabalıklara okunmaya elverişli şiirlere de dönüşen”²⁵⁶ Şükran Kurdakul, şiir yanında edebiyat tarihi alanındaki çalışmalarıyla da tanınmıştır.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, yukarıda da değinildiği gibi, Sosyalist veya bir başka ifadeyle Marksist şiir hareketi, başta Nazım Hikmet olmak üzere ilk temsilcilerin gayretiyle kökü dışarıda bir dünya görüşüne dayandığı halde kendilerine 1940 kuşağı²⁵⁷ adı verilen şairler²⁵⁸ sayesinde bu

²⁴⁸ Şiirleri: 1-*Birinci Kilometre* (1.bs., Sebat Basımevi, İstanbul, 1945, 63 s.), 2-*Dünya Güzel Olmalı* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Kitapları, Ankara, 1954, 73 s.), 3-*Söz Gibi* (1.bs., Derinlik Yayınları, İstanbul, 1977, 92 s.), 4-*Öğle Rakıları* (1.bs., Broy Yayınları, İstanbul, 1986, 58 s.), 5-*Tukenmez* (Bütün Şiirleri, 1.bs., Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, 1990, 244 s.). Hakkında bkz.: Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 290-291.

²⁴⁹ Bkz. ve krş., Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, aynı yer.

²⁵⁰ Şiirleri: 1-*Günden Güne* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1956, 36 s.), 2-*İstanbul Bulutu* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1958, 61 s.), 3-*Kedi Aklı* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1959, 30 s.), 4-*Saat Sekizi Geç Vurdu* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1961, 31 s.), 5-*Alıcı Kuş* (1.bs., Fahir Onger Yayınları, İstanbul, 1966, 32 s.), 6-*Seslerin Ayak Sesleri* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1975, 87 s.), 7-*Ölüm Yok Ki* (1.bs., Türkiye Yazıları, Ankara, 1980, 61 s.), 8-*Alıcı Kuşu Kardeşliğin* (1.bs., Yazko Yayınları, 1981, 74 s.), 9-*AyŞ Ayakta Değildi* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1984, 69 s.), 10-*Acı Ertelenirken* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1986), 11-*Yoksulduk Dünyayı Sevdik* (1.bs., Bilim Kitabevi, İstanbul, 1988, 61 s.), 12-*Ay Kar Toplamaz Ki* (Toplu Şiirler 2, 1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1990, 222 s.), 13-*Onarırcın Kendini* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1992, 47 s.), 14-*Eski Yağmurları Dinliyorum* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995), 15-*Kitaplar Kitabı* (Toplu Şiirler, 1.bs., Gendaş Yayınları, İstanbul, 2001, 456 s.).

²⁵¹ Bkz. ve krş., Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 126-127.

²⁵² Eray Canberk, “Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış”, *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, s. 171.

²⁵³ Şiirleri: 1-*Ahlat Ağacı* (1.bs., Yücel Yayınevi, İstanbul, 1953, 64 s.), 2-*Karşılama* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1958, 62 s.), 3-*Nisan Haritası* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1960, 55 s.), 4-*Kocakent* (1.bs., Ekin Basımevi, İstanbul, 1963, 63 s.), 5-*Pıtraklı Mehmet* (1.bs., Öncü Kitabevi, İstanbul, 1969, 88 s.), 6-*Gök Ekin* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1975, 94 s.), 7-*Meşe Seli* (1.bs., 1982; 2.bs., Başak Yayınları, Ankara, 1993, 80 s.), 8-*Günler Tuz Rengi* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1986, 94 s.), 9-*Sis Dağının Başında Borana Bak Borana* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1990), 10-*Eylülün Kızgın Soluğu* (1.bs., Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1996, 192 s.), 11-*Koca Bir Troya Dünya* (1.bs., Çınar Yayınları, İstanbul, 1997), 12-*Pir Sultan Ölür Ölür Dirilir* (1.bs., Evrensel Basım-Yayın, İstanbul, 2002, 96 s.). Hakkında bkz.: Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 76-77; Mehmet Kaplan, “Tozuttur Gider Bir At”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 532-535.

²⁵⁴ Şiirleri: 1-*Tomurcuk* (1.bs., Ülkü Kitabevi, İzmir, 1943, 16 s.), 2-*Zevklerin ve Hulyaların Şiirleri* (1.bs., Ülkü Kitabevi, İzmir, 1944, 22 s.), 3-*Giderayak* (1.bs., Sinan Matbaası, İstanbul, 1956, 30 s.), 4-*Nice Kaygılardan Sonra* (1963), 5-*İzmir’in İçinde Amerikan Neferi* (1.bs., Ataç Kitabevi, İstanbul, 1965, 31 s.), 6-*Halk Orduları* (1.bs., Ataç Kitabevi, İstanbul, 1969, 63 s.), 7-*Acılar Dönemi* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1977, 79 s.), 8-*Bir Yürekten Bir Yaşamdan* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1982, 79 s.), 9-*Ökselerin Yöresinde* (1.bs., Evrensel Basım-Yayın, İstanbul, 1984, 86 s.), 10-*Ölümsüzlerle 1982-1984* (1.bs., İzlem Yayınevi, İstanbul, 1985, 64 s.), 11-*İhtiyar Yüzyıla* (1.bs., Ümit Yay., ?, 1997), 12-*Seçme Şiirler* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 2000, 79 s.). Hakkında bkz.: Öner Yağcı, *Şükran Kurdakul, Yaşamı, Sanatı, Yapıları*, Çınar Yayınları, İstanbul, 1994, 320 s.; Alpay Kabacalı, *Coşkun’un ve Direncin Şiirleri Şükran Kurdakul*, 1.bs., Tüzyap Yayınları, İstanbul, 2000, 88+16 s.

²⁵⁵ Bkz. ve krş., Ahmet Köklügiller, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 276-277.

²⁵⁶ Eray Canberk, “Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış”, *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, s. 171.

²⁵⁷ Bkz. Hikmet Altunkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayınları, İstanbul, 1977.

²⁵⁸ Bu konuda bkz.: Hikmet Dizdaroğlu, “Toplumcu Gerçekçilik: Nazım Hikmet ve 1940 Kuşağı”, *Adam Sanat*, S. 62, Ocak 1991, ss. 54-74; Canan Berhumoğlu, *1940 Toplumcu Gerçekçi Türk Şiirinin Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Yeri*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2001, 188 s.; Eray Canberk, “1940 Kuşağı’ Şiiri ve Günümüz Şiirine Etkileri”, *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi (Türk Şiiri Özel Sayısı)*, Yıl: 5, S. 53-54-55, Mayıs – Haziran – Temmuz 2001, ss. 102-108; Hakan Sazyek, “1940 Toplumcu Gerçekçi Kuşağı”, *Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2007, C. 8, ss.

yıllardan sonra, 1950-1960 yılları arasında kısa süreli kabuğa çekilmelere rağmen, daima ele geçen fırsatlar iyi kullanıldığı için, bilhassa 1960'lı yıllardan itibaren etkisini genişleterek Türk şiirini nüfuzu altına alacak diğer toplumcu şairlerle 1980'li yıllara kadar güçlü bir biçimde dairesini genişleterek gelir. Ancak, 12 Eylül 1980 askerî darbesinin oluşturduğu ortamda gerilemeye başlar, 1990'lı yılların başında Rusya'da başlayan demokratikleşme hareketleri ile asıl kaynağını kaybederek etkinliğini kaybeder.

1950 Kuşağı: 1950'den sonra girilen demokratik dönemde memlekette fikirler çoğalır ve çeşitlenir. Buna bağlı olarak, muhtelif karakterli edebî topluluklar ve edebî verimler doğar... Reaksiyon edebiyatları ve reaksiyon edebî toplulukları, akımları görülür.²⁵⁹ Kısaca ifade etmek gerekirse, Cumhuriyet devri Türk şiiri bu tarihlere ulaştığında önemli şiir akımlarını oluşturan edebî kuşaklara şahit olur.²⁶⁰ Bunlardan biri *Hisarcılar*, diğeri *Maviciler*'dir.

(a)Hisarcılar (1950-1980):

Çeşitli vesilelerle 1948 yılından itibaren Ankara Halkevi'nde (şimdiki Türk Ocağı binası) toplanarak edebiyat sohbetlerinde bulunan ve halkın teveccühlerini kazanan gençler, Garipçilerin veya Birinci Yenilerin 'yeni şiir' olarak niteledikleri anlayışın başlangıçta dikkatleri üzerlerine çekmelerine rağmen bu tarihlere tamamen çıkırından çıktığını ve dejenere olduğunu kabul ederek bu anlayışa ve sosyalist şiire bir reaksiyon olarak yoksunluğunu hissettikleri bir dergi çıkartmak ve etrafında toplanmak isterler. Bu konuda Behçet Kemal Çağlar'ın özel bir gayret gösterdiği ifade edilir.²⁶¹ Mehmet Çınarlı tarafından 1949 yılında ilk dergi çıkartma teklifi ileri sürülmüştür. Bu nedenle, "yabancı taklitçiliğine karşı millî sanatı, ideoloji baskısına karşı hür düşünceyi, dilde tasfiyeciliğe karşı yaşayan Türkçe'yi savunmasını" arzuladıkları derginin adı konusunda, başlangıçta "Kale" denilmesi düşünülmüşse de "telaffuz bakımından 'e' sesinin bir düşüş göstermesi ve ağzı doldurmaması" gibi nedenlerden ötürü bundan vazgeçilerek, yine bahsi geçen ilkeleri savunmada kale vazifesi göreceği anlayışıyla "Hisar" adında görüş birliğine varılır.

Dergiyi çıkarma kararı veren sekiz şair [İlhan Geçer, Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu, Mustafa Necati Karaer, Yahya Benekay, Fikret Sezgin, Hasan İzzet Arolat ve Fehmi Özçelik, bir de Munis Faik Ozansoy], Ankara'da Ulus Meydanı'ndaki Atatürk heykeline çok yakın bir yerdeki İstanbul Pastanesi'nde bir araya gelerek derginin yönetim kadrosunu gizli oyla seçerler ve süreç başlar. Adı geçen şairlerden Fikret Sezgin, Hasan İzzet Arolat ve Fehmi Özçelik belli bir süre sonra dergiden ayrılırken, Nevzat Yalçın grubu katılır.

Hisar [Fikir ve Sanat Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 1] 16 Mart 1950'de yayım hayatına başlar, 1957-1964 yılları arasında yayımını durdurur, 1964'ten itibaren fasıllarla neşredilir ve neticede 30 yıl 10 ay devam ettikten sonra, [Sayı: 277] Aralık 1980'de yayım hayatına son verir.

Cumhuriyet devri Türk şiirinde Münis Faik Ozansoy (ö.1975), Mustafa Necati Karaer (ö.1995), Nüzhet Erman (ö.1996), Mehmet Çınarlı (ö.1999), Gültekin Sâmanoğlu (ö.2003), İlhan Geçer (ö.2004), Yahya Benekay (d.1925) ve Nevzat Yalçın (d.1926)'dan oluşan şairler grubuna çıkartmış oldukları dergiye nispetle *Hisarcılar*²⁶² adı verilir.

Edebiyat ve sanat dünyasına atılan her edebî nesil gibi derginin ilk sayısı ile birlikte niçin çıktıklarını, neye karşı olduklarını ve neyi savunacaklarını dile getirecek poetika niteliğinde bir yazı Mehmet Çınarlı tarafından yazılır²⁶³, fakat Münis Faik Ozansoy'un "*Bunu doğru görmüyorum. Herkes çok lâf ediyor, bir iş ortaya getirmiyor. Şunu yapacağız, bunu yapacağız demektense eserlerimizle ne olduğumuzu göstereyim. Yazılarımızı, şiirlerimizi neşrederim, herkes bizim ne olduğumuzu görsün. Başlangıçta böyle bir manifestoya lüzûm yok*"²⁶⁴ demesi üzerine neşredilmesinden vazgeçilir. Bu nedenle, Mehmet Çınarlı bir bildiri ile ortaya çıkmadıklarından, zamanla değerlendirmelerde bir takım yanlışlıklar yapıldığını bizzat söyler. Bu eksikliği kaleme aldıkları yazılarda ve çeşitli vesilelerle kendileriyle yapılan

²⁵⁹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 171.

²⁶⁰ Bu yılların edebî faaliyetlerini konu edinen bir çalışma için bkz.: İhsan Safi, *1951-1955 Yılları Arasındaki Edebî Faaliyet*, 4 cilt, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996, 1569 s.

²⁶¹ Mehmet Çınarlı, "Mektuplar XII", *Türk Dili*, S. 488, Ağustos 1992, s. 135.

²⁶² Geniş bilgi için bkz.: Ali Bulut, "Türk Şiirinde En Çarpıcı Değişmeyi Yapan Garip Akımına İlk Sistemli Tepki: Hisarcılar", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 6, Samsun 1991, ss. 1-19; Hıfzı Toz, "Geçmişten Günümüze Köprü: Hisar Dergisi ve Hisarcılar", *Türk Yurdu*, C. 18, S. 132, Ağustos 1998, ss. 62-69; Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000, XV+530 s.; Hıfzı Toz, "Hisarcılar", *Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2007, C. 8, içinde; Öztürk Emiroğlu, "Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar", *Turkish Studies / International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4 / 1-II Winter 2009, ss. 1309-1331.

²⁶³ Mehmet Çınarlı, "Hisar'dan Hatıralar", *Türk Dili*, S. 425, Mayıs 1987, s. 307.

²⁶⁴ Aynı yer.

röportajlarda gidermeye çalışmışlardır. Örneğin, 1967 yılında Hisarcıların katıldığı ve H. Rıdvan Çongur'un hazırlayıp sunduğu "Anadilimiz" adlı Türkiye Radyolarında sunulan bir programda Hisarcılar'ın sanat anlayışları, Hisar dergisinin yayın ilkeleri ve tarihçesi anlatılır.²⁶⁵

Hisar dergisinde de yayımlanan²⁶⁶ ve kaynaklarda kullanılan bu metinden hareket edilerek *Hisarcıların Ortak Amaçları* dört ilke halinde şöylece sıralanabilir: **1-Sanat hiçbir ideolojinin veya siyâsî görüşün propaganda aracı yapılamaz. Sanatçı eserini yaratırken tamamıyla hür ve bağımsız olmalıdır.**²⁶⁷ "...Bu ilkelerin başında sanatın bağımsızlığı gelir. Bize göre şairin veya yazarın kalemini herhangi bir ideolojinin hizmetine vermesi onun bir sanatçı olarak ölümü demektir. Sanat eserinin bir propaganda vasıtası haline getirilmesinin kesinlikle karşısındayız."²⁶⁸ **2-Batıyı taklit veya kopya ederek, millî bir sanat yaratılamaz. Türk sanatı kendi rengi, havası ve özellikleri içinde geliştirilebildiği takdirde bir değer kazanır ve Batı sanatıyla boy ölçüşmek imkânını bulur**²⁶⁹: "... Hisar'ı çıkaranların üzerinde birleştikleri ikinci ilke, modern Türk edebiyatının Batı'nın bir kopyası olmaktan çıkarılıp millî bir karaktere kavuşturulmasıdır... Batı edebiyatı iyice incelenip, bu edebiyatın ürünlerinden faydalanılması elbette lüzumludur. Ama bu faydalanma hiçbir zaman taklitçilik ve kopyacılık şeklinde olmamalıdır. Biz bir milletin edebiyatının, o milletin edebiyatının, o milletin ruhunu, mizacını, özelliklerini aksettirmesi gerektiğine inanıyoruz. Kısacası sanat eseri millî bir karakter taşımalıdır."²⁷⁰ **3-Sanatın sürekli olarak değişmesi, yenileşmesi esastır. Fakat bu değişme ve yenileşme eskiyi red ve inkâr ederek, eskiyle bütün bağları kopararak, sağlıklı ve tutarlı bir şekilde gerçekleştirilemez. Yeni eskiye dayanmalı, eskiden güç almalıdır**²⁷¹: "... Bize göre sanatta yenilik, eskiyle bütün bağları koparıp soysuzlaşmak demek değildir. Yeni mutlaka eskiye dayanacak eskiden kuvvet alacaktır. Yahya Kemal bunu; "Ne harâbî ne harâbâtîyim / Kökü mâzide olan âftîyim" beytiyle ifade eder... Biz bu anlayışla, Hisar'da, kökümüzden kopmadan bugünün sanatını vermeye çalışıyoruz. Şürde yenilik yapmak için vezni veya kaftıyeyi atmaya zarur görmediğimiz gibi, yeterli de görmüyoruz. Hisar'da aruz, hece, serbest her üç şekilde de şiirler yayımlanıyor. Ama bunların hepsinin de yeni bir ruh ve anlayışla yazılmış olmasına elden geldiği kadar dikkat ediyoruz."²⁷² **4-Edebiyatın dili, yaşayan, konuşulan, canlı dildir. Konuşulan dilde Türkçe karşılığı bulunan yabancı kelimelerin yazı dilinden çıkarılması yerinde olmakla birlikte, kelimelerde bir ırk ayrımı yapılarak, halkın kullanıp durduğu ve kendi hançeresine uydurduğu kelimelerin, asılları Arapça veya Farsça'dır diye dilimizden atılıp yerlerine "öztürkçe" adıyla yeni kelimeler uydurulması, özellikle, "Öztürkçe" sayılan bir kelimeye çeşitli kavramları karşılama görevi verilerek nüansların ortadan kaldırılması, dilin fakirleştirilmesi doğru değildir**²⁷³: "Bizim üzerinde titizlikle durduğumuz ve birleştiğimiz dördüncü nokta da dil konusudur... Yalnız şunu tekrarlayayım ki biz yaşayan canlı Türkçe'nin edebiyat dili olmasına taraftarız. Halkın konuştuğu dilden ayrı bir yazı dili, adeta yeni bir divan dili yaratılmasını son derece zararlı buluyoruz."²⁷⁴

Edebiyat tarihinde 'Hisarcılar' olarak yer alan bu edebî topluluk için merhum Mehmet Kaplan, "Çoğu Hisar dergisinde toplanan bir şairler grubu, ... her biri kendisine has bir üslup ve tutumla materyalist-marksist dünya görüşüne karşı milliyetçi ve memleketçi hayat görüşünü savunurlar"²⁷⁵ değerlendirmesinde bulunmuştur. Şimdi Hisarcılar üzerinde kısaca duralım.

Şairliğe ilk adımını 1930'larda daha Galatasaray Lisesi öğrencisiyken yayımladığı şiirleriyle adımını atan *Münis Faik Ozansoy* (ö.1975)²⁷⁶, dönemin çeşitli dergilerinde şiirlerini yayımladıktan sonra,

²⁶⁵ Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, s. 46. Ayrıca bkz. Öztürk Emiroğlu, "Hisar Topluluğu (1950)", "Topluluğun Oluşumu ve Temsilcileri", "Sanat Anlayışları", *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*, s. 151, 151-154, 156-160.

²⁶⁶ "Radyoda Hisar Saati", *Hisar*, S. 113-114, Şubat, Mart 1967, ss. 17-18, 16-18. Ayrıca bkz. ve krş., Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, ss. 47-48.

²⁶⁷ Mehmet Çınarlı, "Hisar", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981, c. 4, s. 243.

²⁶⁸ Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, s. 47.

²⁶⁹ Mehmet Çınarlı, *A.g.m.*, s. 243.

²⁷⁰ Öztürk Emiroğlu, *A.g.e.*, s. 47.

²⁷¹ Mehmet Çınarlı, *A.g.m.*, s. 243.

²⁷² Öztürk Emiroğlu, *A.g.e.*, s. 47.

²⁷³ Mehmet Çınarlı, *A.g.m.*, s. 243.

²⁷⁴ Öztürk Emiroğlu, *A.g.e.*, ss. 47-48.

²⁷⁵ Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, s. 311.

²⁷⁶ Şiirleri: 1-*Büyük Mabedin Eşiğinde* (1.bs., Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938, 76 s.), 2-*Hayal Ettiğim Gibi* (1.bs., Ar Basımevi, Ankara, 1948, 44 s.), 3-*Yakarış* (1.bs., Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1959, 22 s.), 4-*Bir Daha* (1.bs., Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1959, 43 s.), 5-*Zaman Saati* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1965, 63 s.), 6-*Yakınma* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1968, 38 s.), 7-*Kaybolan Dünya* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1971, 64 s.). Hakkında bkz.: Ali Osman Baş, *Münis Faik Ozansoy, Şiir ve Nesirlerinin Tematik İncelenmesi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1993, XIII+180 s.; M. Necati Karaer, "Zaman Saati'nin Düşündürdükleri", *Hisar, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 24, Aralık 1965, ss. 14-15; Mehmet Çınarlı, "Sanatçı

1950'de Hisar dergisinin kuruluşuna ve çevresinde toplanan Hisarcılar grubuna katılmıştır. Aruz ve hece veznini kullanan şair vezinli kafiyeli tarzdaki şiirleriyle Yahya Kemal tarzına bağlı bir şair olarak politika ve ideolojiden uzak sade ve açık konuşma dili ile şiirler yazmıştır. Şiirlerinde 'zaman ve ölüm, Tanrı'ya yöneliş, yakınlarının kaybindan duyduğu ızdırap, aşk ve tabiat, millî ve kültürel değerler ... vb.' işlediği konular arasındadır²⁷⁷.

Şiir yazmaya ilkokul sıralarında (1938) başlayan, *Kayseri Gazetesi*'nde 1942 yılında neşredilen 'Türk' adlı şiirinin dışında, aynı yıl "ortaokul birinci sınıfta iken"²⁷⁸ bir edebî dergide de "Yurdumun Dağlarına"²⁷⁹ adlı şiiri yayımlanarak şairliğe adımını atan *Mustafa Necati Karaer* (ö.1995)²⁸⁰, bu tarihten itibaren dönemin çeşitli dergilerinde şiirlerini yayımladıktan sonra, 1950'de Hisar dergisinin kuruluşuna ve çevresinde toplanan Hisarcılar grubuna katılmıştır. Şiirinde çocukluğunda dinlemiş olduğu halk hikâyeleri ve ninnilerinin tesiri büyüktür. "Şiirin kaynağı sevgi ve güzelliştir"²⁸¹ iddiasında bulunan şair, 'aşk ve kadın, ölüm ve mistisizm ... vb.' konuları işlemiştir. Arkadaşları gibi sosyalist şiir ve İkinci Yeni şiirine karşı tezlerle Hisarcıların sanatta ileri sürdükleri ilkelere uygun tarzda şiirler kaleme almıştır.

Şiirlerini 1942 yılından itibaren başta *Yedigün* dergisi olmak üzere çeşitli dergilerde yayımlayan *Nüzhet Erman* (ö.1996)²⁸², 1950 yılında çıkan Hisar dergisi etrafında şekillenen Hisarcılar grubuna dahil olarak derginin sürekli yazar şairlerinden olmuştur. Geleneksel Türk şiirinin biçim, dil ve üslûp özelliklerini yansıtan şiirlerinde memleket ve Anadolu insanının problemlerini ele almış ve kendi şiirini "yüzdeyüz hürriyet ve sosyal güvenlik içindeki tok, sağlıklı ve okumuş insan özlemiyle dolu olan eserlerimle onun, akvaryum aydınlarının keyfini kaçırın sanat anlayışının tam bir kesitini, özellikle epeski ve taptaze Anadolu'yu bulmak mümkündür"²⁸³ cümleleriyle anlatmıştır.

İlk şiirlerini lise talebesi iken 1941'den itibaren başta *Antalya Gazetesi* olmak üzere devrin diğer dergilerinde yayımlayan ve bilhassa *Çınaraltı* dergisinde çıkan şiirleriyle tanınan *Mehmet Çınarlı* (ö.1999)²⁸⁴, 1950 yılında Hisar dergisinin kurucuları arasında yer alır ve bu dergi etrafında kümelenen Hisarcılar grubunun en güçlü ve adı dergiyle özdeşleşen bir siması olarak dikkati çeker. Gerek Hisar dergisinde ve gerekse diğer dergilerde grubun sanat ve edebiyat anlayışını gündeme getiren derginin teorisyen şahsiyetlerinden biridir. Türk şiirinin geleneksel değerlerine bağlı kalarak aruz ve hece vezniyle kaleme aldığı şiirlerinde şekil ve muhteva mükemmelliği dikkati çeker. Fakat kendisinde "geleceğe uymakla beraber, onu aşan bir taraf"²⁸⁵ var olduğu söylenir. Şiirlerinde şekil, ahenk ve manayı ihmal etmeyen şair, dil konusunda da hassastır ve bir kuyumcu titizliğiyle kelimelerini seçer. Vezinli ve kafiyeli tarzdaki şiirlerinde 'gazel, yeni mesnevi, dörtlük ve beşlik, vb.' gibi nazım şekillerini kullandığı görülür.

Dostların I: Munis Faik Ozansoy", *Töre*, S. 24, Mayıs 1972; Muzaffer Uyguner, "Ozansoy'un Gazelleri Üzerine", *Hisar*, S. 137, Mayıs 1975, ss. 22-23; Gültekin Samanoğlu, "Ozansoy'u Anarken", *Hisar*, S. 172, Mart 1978, ss.5-6.

²⁷⁷ Bkz. ve karşı., Komisyon, "Ozansoy, Münis Faik", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1990, c. 7, s. 168, 169.

²⁷⁸ Necmettin Turinay, "Mustafa Necati Karaer'in Görüşleri", *Türk Edebiyatı*, S. 120, Ekim 1983, s. 41.

²⁷⁹ Mustafa Necati Karaer, "Yurdumun Dağlarına", *Çınaraltı*, S. 49, 1942.

²⁸⁰ Şiirleri: 1-*Sevmek Varken* (1.bs., Hisar Yayınları, İstanbul, 1972, 161 s.), 2-*Güvercin Uçurmak* (1.bs., Hisar Yayınları, İstanbul, 1977, 125 s.), 3-*Kuşlar ve İnsanlar* (1.bs., Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982), 4-*Kerem ile Aslı* (1.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1984), 5-*Ses Mimarlarımızdan Şiirler* (1.bs., Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995, 48 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, "Samanyolu ve Şiir", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 570-577; Hulusi Geçgel, *Mustafa Necati Karaer'in Şiiri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 1996; Özcan Ünlü, *Mustafa Necati Karaer Armağanı* (Ortak Kitap), İstanbul Yayınları, İstanbul, 1996, 292 s.; Mustafa Miyasoğlu, "Mustafa Necati Karaer'in Şiiri", *Türk Edebiyatı*, S. 269, Mart 1996, ss. 49-51; Ezel Karamanoğlu, *Mustafa Necati Karaer, Edebî Faaliyetleri ve Şiirlerinin Edebî Sanatlar Yönünden İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, 311 s.

²⁸¹ Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topuluğu ve Edebî Faaliyetleri*, s. 37.

²⁸² Şiirleri: 1-*Yeşil* (1.bs., Ülkü Kitabevi, Ankara, 1945, 68 s.), 2-*A Benim Canım Efendim* (1.bs., Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1959, 79 s.), 3-*Anadolu 1970* (1.bs., Ceylan Yayınları, İstanbul, 1970, 80 s.), 4-*Gazi Mustafa Kemal* (1972), 5-*Hem Hürriyet Hem Ekmek* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974, 112 s.), 6-*Türk* (1989), 7-*Halk Halktır* (1.bs., Ankara, 1990), 8-*Hergün Yeni Doğarız* (1.bs., Ecdad Yayınları, Ankara, 1996, 263 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, "Şiir Değildir", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 540-543; Abdulkadir Güler, "Şair Nüzhet Erman'ın Ardından", *Çağrı*, S. 447, Şubat 1997.

²⁸³ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 311.

²⁸⁴ Şiirleri: 1-*Güneş Rengi Kadehlerle* (1.bs., Mars Matbaası, Ankara, 1958, 63 s.), 2-*Gerçek Hayali Aştı* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1969, 71 s.), 3-*Bir Yeni Dünya Kurmuşum* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1974, 111 s.), 4-*Zaman Perdesi* (1.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1983, 206 s.), 5-*Güzelliklere Doyamam* (1.bs., Ecdad Yayınları, Ankara, 1995, 114 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, "Gerçek Hayali Aştı", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 523-527; Şerif Aktaş, "Mehmet Çınarlı'nın Şiirine Bakış", *Türk Dili*, S. 443, Kasım 1988, ss. 244-248; Ali Bulut, *Mehmet Çınarlı, Hayatı - Eserleri - Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun, 1991, V+269 s.; Hanife Özer, *Mehmet Çınarlı, Edebî Şahsiyeti ve Şiirleri*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, 337 s.

²⁸⁵ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 523.

İlk şiir tecrübelerini değişik mahlaslar kullanarak Konya’da neşredilen gazeteler ve başta ‘*Bayrak, Nilüfer, Güney*, vb.’ dergiler olmak üzere devrin çeşitli dergilerinde yayımladıktan sonra, asıl soyadı ‘Samancı’ olmasına rağmen, 1948 yılında ‘O Kadın’ adlı şiirinin ‘Sâmanoğlu’ imzasıyla ‘*Çınaraltı*’ dergisinde çıkışıyla dikkatleri üzerine çeken *Gültekin Sâmanoğlu* (ö.2003)²⁸⁶, 1950-1957 ve 1964-1980 yılları arasında bilhassa bir teğmen olarak kurucuları arasında bulunduğu Hisar dergisinde ve diğer çeşitli dergilerde yazarak tanınmıştır. “Yaşantının dağınık duyularla idrakine dayanan şiirlerinde, saadeti ve güzelliği arar. Hatıraların, esrarlı müphem duyguların anlatıldığı bu şiirlerde, şair dıştan gelen etkilerin ortadan kaldırılmasıyla mutluluğa ulaşır.”²⁸⁷ Vezinli (hece) ve kafiyeli şiirlerinde sade, açık ve konuşma dilini kullanan şair, politik fikirlerden uzak kalmasına rağmen, dinî ve millî duygulara bağlıdır.

Şiir yazmaya öğrencilik yıllarında yazmasına rağmen ilk şiirini 1934 yılında *Vakit* gazetesinde yayımlayarak şairliğe adımını atan *İlhan Geçer* (ö.2004)²⁸⁸, dönemin çeşitli edebiyat dergilerinde yazarken 1950 yılında kuruluşuna katıldığı ve idari görevlerinde bulunduğu Hisar dergisinde şiirlerini yayımlar. Hece vezni ve serbest tarzda kaleme aldığı şiirlerinde bir duygu ve hüznün şairi olarak görünür.²⁸⁹ Hisarcılar içinde ‘sanat sanat içindir’ görüşünü savunan ve şiir hakkındaki görüşlerini ‘Şiire Dair’²⁹⁰ adlı yazısında dile getiren şair, şiirlerinde “aşk ve hüznün, karamsarlık, yalnızlık, geçip giden yılların özlemi, anılar” vb. konu ve temleri işlemiştir.

İlk şiirlerini 1941 yılından itibaren *Çınaraltı* ve 1949’da *Şadırvan* dergisinde yayımlayan *Yahya Benekay* (d.1925)²⁹¹, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi olarak 1950 yılında çıkan Hisar dergisi etrafında şekillenen Hisarcılar grubuna dahil olarak derginin şairleri arasına girmiştir. Şiirlerini henüz kitaplaştırmamış olan şairin, Hisar’da yazıları hariç, toplam 19 adet şiiri yayımlanmıştır.

İlk şiirlerini Kıbrıs’ta *Nevzat Yalçın* (d.1926)²⁹², 1950 yılında çıkan Hisar dergisi etrafında şekillenen Hisarcılar grubuna 4.sayıdan itibaren dahil olarak derginin idarî görevlerini de üstlenen bir şair olarak tanınmış ve edebî şahsiyetini bu dergide bulmuştur. “Edebiyat ortamına aruz vezniyle yazılmış şiirlerle giren Nevzat Yalçın, Hisar’da ağırlıklı olarak hece vezniyle ve serbest tarzda yazılmış şiirler yayımlar.”²⁹³ İngiltere tecrübesi olan şair, Hisarcılar içinde Batı şiirine en fazla tanıdık ve bağlı olan Nevzat Yalçın, eserleri, sanat ve dil hakkındaki poetik görüşlerini Ahmet Kabaklı’ya yazılı olarak açıklamış²⁹⁴, şiirlerinde ‘Kıbrıs Türklerinin dramı, aşk, yurt özlemi, toplumsal sorunlar ve anarşi, vb.’ gibi konu ve temleri işlemiştir.

(b) *Maviciler (1952):*

Teoman Civelek’in sahipliğinde Ankara Atatürk Lisesi öğrencileri Ülkü Arman, Ümran Kıratlı, Bekir Çiftçi ve Güner Sümer tarafından çıkartılan ve daha sonra dönemin yazar ve şairlerini de çevresinde toplayan *Mavi* [Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Sayı: 1-24, 1 Kasım 1952 - 1 Ekim 1954; bir aylık aradan sonra devamı mahiyetinde *Son Mavi*, Sayı: 1-8, 1 Aralık 1954 - 1 Nisan 1956] adlı dergi²⁹⁵, Cumhuriyet devri Türk şiirinde *Maviciler*²⁹⁶ veya *Mavi Hareketi* diye bilinen yeni bir edebî topluluğun oluşumuna ortam hazırlar.

²⁸⁶ Şiirleri: 1-*Alacakaranlık* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1970, 142 s.), 2-*Uzun Vuran Gölge* (1.bs., Baha Matbaası, İstanbul, 1983, 78 s.). Hakkında bkz.: Yaşar Şimşek, *Gültekin Samanoğlu (Hayat – Sanat ve Eserleri)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007, 273 s.; Mehmet Kaplan, “Alacakaranlık”, *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 286-291; A.mlf., “Geceleyn Çiçekler”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 544-549; Abdullah Satoğlu, “Gültekin Samanoğlu’nun Ardından”, *Türk Edebiyatı*, S. 357, Temmuz 2003.

²⁸⁷ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 102.

²⁸⁸ Şiirleri: 1-*Büyüyen Eller* (1.bs., Örnek Matbaası, Ankara, 1954, 63 s.), 2-*Belki* (1.bs., Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1960, 64 s.), 3-*Bir Bulut Geçti* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1973, 79 s.), 4-*Yeşil Çağ* (1.bs., Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1976, 25 s.), 5-*Hüzzam Beste* (1986), 6-*Özlem Rıhtımı* (1986). Hakkında bkz.: Necmettin Turinay, “İlhan Geçer’in Görüşleri”, *Türk Edebiyatı*, S. 120, Ekim 1983, s. 33; Mehmet Kaplan, “Küçük İstasyonlar”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 467-472; Fahriye Dağ, *İlhan Geçer’in Şiiri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 1998, 172 s.

²⁸⁹ Bkz., Mehmet Çınarlı, “Geçer, İlhan”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1979, c. 3, s. 310.

²⁹⁰ Bkz., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 274.

²⁹¹ Şiirleri: Şair henüz şiirlerini kitaplaştırmamıştır. Hakkında bkz.: Gültekin Sâmanoğlu, “Yahya Benekay”, *Hisar*, S. 25, Mayıs 1952, s. 12.

²⁹² Şiirleri: 1-“A” *Sokağı* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1969, 78 s.), 2-*Güneş ve Adam* (1.bs., Hisar Yayınları, Ankara, 1977, 95 s.). Hakkında bkz.: Gültekin Sâmanoğlu, “Nevzat Yalçın”, *Hisar*, S. 23, Mart 1952, s. 14.

²⁹³ Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, s. 32.

²⁹⁴ Bkz., Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, ss. 315-317.

²⁹⁵ Bkz., Öztürk Emiroğlu, “Mavi Dergisi”, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, s. 169; Enis Akın, “‘Mavi’ Dergisi ve 1950’li Yılların Başlarında Şiire Bağlanma Tartışması Üzerine Bir Not”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1208, Mayıs 2008, ss. 63-67.

²⁹⁶ Geniş bilgi için bkz.: Ahmet Oktay, “Mavi Bir Dergi Olarak Beklentileri Karşılamamış, Sadece Haber Vermişti”, *Milliyet Sanat*, S. 61, 1 Aralık 1982, s. 3; Memet Fuat, “Mavi Hareketi Nedir?”, *Adam Sanat*, S. 2, Ocak 1986; Mustafa Özcan, *Mavi Hareketi ve*

Teoman Civelek kaleme aldığı bir tür beyanname niteliğini taşıyan “Mavi’nin Düşündürdükleri”²⁹⁷ adlı yazısıyla derginin niçin çıktığı konusundaki görüş ve düşüncelerini açıklar.

Dergi yönetiminin İstanbul’a giderek *Attila İlhan* (ö.2005) ile evinde görüşmesi, derginin hem dünya görüşü hem de sanat çizgisinde belirleyici bir rol oynar. Çünkü bu görüşme ile “Derginin sosyal realist bir çizgi izlemesi ve imgeci bir sanatı savunması konusunda görüş birliğine”²⁹⁸ varılmıştır. Yazı ve görüşleriyle dergi üzerinde derin etkileri olan Attila İlhan’la birlikte hem Garipçiler’e hem de Hisarcılar’a karşı “Gerçek sanatı, gerçek kıymeti ortaya koyacak”²⁹⁹ bir kalem kavgasına tutuşulmuştur. Attila İlhan, Nazım Hikmet’in şiirini bu dergide devam ettirdiği tarzında beyanatlarda bulunmuştur. Ancak derginin toplumsal gerçekçilik³⁰⁰ çizgisindeki yayın hayatı Teoman Civelek’in dergiden ayrılmasına sebep olur.

Kısaca söylemek gerekirse, Maviciler genç bir oluşum olmalarına rağmen, basın-yayın dünyasının hareketli bir döneminde edebiyatta gündem oluşturmuşlar ve Türk edebiyatında bazı tartışmaların yaşanmasına öncülük etmişlerdir. Ayrıca Ahmet Oktay’a göre “Mavi”nin başlattığı kavga, sonraki yıllarda Pazar Postası’nda daha değişik boyutlarda sürdürülür ve şiirsel açıdan “İkinci Yeni”nin doğmasına neden olur.³⁰¹

1955 Kuşağı: Bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de serbest çağrışımlara dayanan anlaşılması güç şiir akımı moda haline gelerek dönemin şairlerini kendisine çeker. Cumhuriyet devri Türk şiirinin hareketli geçen bu yıllarında *İkinci Yeniler*³⁰² veya *Anlamsızlar* olarak tanınan bir şiir akımı ortaya çıkar.

(a) *İkinci Yeniler veya Anlamsızlar (1955):*

Cumhuriyet devri Türk şiirinde Garipçiler ile başlayan şiir anlayışının tüm yenilik iddialarına rağmen zamanla eskimeye yüz tutması ve geçmişi toptan inkâra kalkması üzerine, 1950’lere gelindiğinde ‘Hisar’ dergisi etrafında toplanan şairler grubu olan Hisarcılar, 1952 yılına gelindiğinde ise ‘Mavi’ dergisi etrafında toplanan, özellikle Attila İlhan’ın yönlendirici olduğu Mavi hareketi taraftarlarının şiddetli eleştirileri devam ederken, önceleri 1953 yılından itibaren *Yeditepe*, *Yenilik*, *A*, *İstanbul* ve *Şiir Sanatı* gibi dergilerde, 1956’dan sonra ise *Pazar Postası* dergisi başta olmak üzere dönemin diğer dergilerinde şiirlerini neşreden Turgut Uyar (ö.1985), Edip Cansever (ö.1986), Cemal Süreya Seber (ö.1990), Ece Ayhan (ö.2002), İlhan Berk (d.1916), Ercüment Uçarı (d.1928), Kemal Özer (d.1935), Ülkü Tamer (d.1937) ve dünya görüşü itibarıyla farklı bir şahsiyet Sezai Karakoç (d.1933) gibi şairler, İkinci Yeni hareketi³⁰³ olarak daha farklı bir şiir anlayışıyla ortaya çıkarlar.

Tartışmalar, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1979, 157 s.

²⁹⁷ Teoman Civelek, “Mavi’nin Düşündürdükleri”, *Mavi*, S. 1, 1 Kasım 1952, s. 1.

²⁹⁸ Ahmet Oktay, “Mavi Bir Dergi Olarak Beklentileri Karşılamamış, Sadece Haber Vermişdir”, *Milliyet Sanat*, S. 61, 1 Aralık 1982, s. 3.

²⁹⁹ Teoman Civelek, “Dergiler Arasında”, *Mavi*, S. 9, Temmuz 1953, s. 4.

³⁰⁰ Bu konuda bkz.: Suphi Nuri İleri, *Yeni Edebiyat-Sosyalist Gerçekçilik*, Scala Yayıncılık, İstanbul, 1998.

³⁰¹ Öztürk Emiroğlu, “b.Mavi Grubu”, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, s. 63.

³⁰² İkinci Yeni konusunda kaynakça için bkz.: Ramazan Kaplan, *Şiirimizde İkinci Yeni Hareketi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1981, 115 s.; Süheyla Dönmez, *İkinci Yeni Hareketi’nde Dil Problemi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993, 104 s.; Cevat Akkanat, *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, XVII+362 s.; Hüseyin Tuncer, *İkinci Yeni(ciler) / Sıkı Şairler*, Orkun Kitabevi, İzmir, 2005, 205 s.; Alaattin Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*, 1.bs., Hece Yayınları, Ankara, 2005, 528 s.; Mehmet H. Doğan (haz.), *İkinci Yeni Şiir*, 1.bs., İkaros Yayınları, İstanbul, 2008, 320 s.; Cemal Süreya Seber, “İkinci Yeniler ve Üvercinka”, *Çağrı, Kültür, Sanat, Bilim Dergisi*, C. 1, S. 10, [Ankara] Ekim 1958, ss. 7-8; Necdet Eruygur, “İkinci Yeniler”, *Yeni Ufuklar*, C. 7, S. 76-77, [İstanbul] Eylül 1958, ss. 143-145; A. Turgut, “‘İkinci Yeni’ Sorunu”, *Maya*, C. 1, S. 4, [İzmir] Nisan 1960, ss. 12-13; Hüseyin Cöntürk, “İkinci Yeni ve Eleştirmeciler”, *Yeditepe*, C. 10, S. 21, [İstanbul] 16 Mart 1960, ss. 8-9; Konur Ertop, “İkinci Yeni Şiir Akımı ve Dil Deformasyonu”, *Türk Edebiyatçıları Birliği Yıllığı*, İstanbul 1961, ss. 217-223; Güngör Özmen, “Ozanın Bağımsızlığı ve İkinci Yeninin Sanat Çıkışındaki Yanlışlık”, *Çele*, C. 5, S. 59, [Ankara] Mart 1968, ss. 10-11; Muzaffer Erdost, “İkinci Yeni Üzerine Muzaffer Erdost’la Bir Konuşma”, *Türk Dili*, C. 35, S. 309, [İstanbul] Haziran 1977, ss. 530-535; Bedrettin Cömert, “İkinci Yeni Akımı’nın Şiirimizdeki İşlevi”, *Oluşum*, S. 8/50, Haziran 1978, ss. 8-14; Asım Bezirci, “İkinci Yeni Şiirinin Kurucusu Kimdi?”, *Yazko Edebiyat*, C. 2, S. 9, [İstanbul] Temmuz 1981, ss. 119-122; Ahmet Oktay, “İkinci Yeni Üzerine”, *Hürriyet Gösteri*, S. 56, [İstanbul] Temmuz 1985, ss. 134-136; Asım Bezirci, “İkinci Yeni Bir Kaçış Şiiri midir?”, *Varlık*, C. 54, S. 940, Ocak 1986, ss. 4-7; Cemal Süreya, “Önceki Kuşakta İkinci Yeni Etkisi”, *Argos*, C. 1, S. 6, [İstanbul] Şubat 1989, ss. 148-149; Hikmet DüNDAR, “İkinci Yeni Olayı”, *İslâmî Edebiyat*, S. 20, Nisan – Mayıs – Haziran 1993, ss. 20-21; Tuğrul Tanyol, “İkinci Yeni ve Ötesi”, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu (20-21-22 Kasım 1998)*, [Ankara] Kasım 1998, ss. 231-239; Mustafa Şerif Onaran, “İkinci Yeni’den Toplumcu Şiire”, *Papirüs*, S. 36, Şubat 2000; Hasan Bülent Kahraman, “İkinci Yeni Şiiri: Bir Kurucu Modernist Şiir”, *Türk Şiiri, Modernizm, Şiir*, 1.bs., Bıke yayınları, İstanbul, 2000, ss. 99-130; Mehmet H. Doğan, “Türk Şiirinde İkinci Yeni Dönemeci”, *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, [Şiir Özel Sayısı], S. 53-54-55, [Ankara] Nisan 2001, ss. 93-101; Güven Turan, “İkinci Yeni’den Sonra Olan Biten Ne?”, *Varlık*, S. ?, Haziran 2005, ss. 3-5.

³⁰³ Bkz. Öztürk Emiroğlu, “İkinci Yeni Hareketi (1954)”, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, s. 183.

Edebiyat teorisi açısından bakıldığında edebiyat araştırmacısı ve incelemecileri tarafından bu şiirin başlangıcı, bitişi, akım olup olmadığı, adı, ömrü ... vb. pek çok konu üzerinde tartışmaların yapıldığını kabul etmek gerekir.³⁰⁴ İkinci Yeni'nin bir 'akım' olup olmadığı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Örneğin, Asım Bezirci³⁰⁵, Atilla İlhan, Edip Cansever³⁰⁶, Ramazan Kaplan³⁰⁷ ve Memet Fuat dahil bu bağlamda yazı yazarların pek çoğuna göre İkinci Yeni akım değildir, fakat İlhan Berk³⁰⁸, Cevdet Kudret³⁰⁹, Mehmet Kaplan,³¹⁰ ve Muzaffer İlhan Erdost³¹¹ ise bu şiir hareketinin bir akım olduğu görüşündedirler. Yine "bu hareketle ilgilenenler, İkinci Yeni'nin ömrü konusunda genellikle birbirine yaklaşan ifadeler kullanır. Gerek araştırmacılar, gerekse içinde yer alanlar, hareketin ömrünün '5-6 yıl'lık kısa bir zaman dilimini kapsadığı, öyle ki, bu sürecin 'ilk ve kesin belirtileri'nin 1955-56 yıllarında Yeditepe dergisinde görüldüğü, 'gelişmesi, dal budak salması, tartışmalara konu olması' ise 1956-1958 yıllarında *Pazar Postası*'nda olduğu ve bu tarihlerden, özellikle de '1960'tan sonra' kendi derinliğine çekildiği yolundadır."³¹² Ramazan Kaplan da, "Sınırlı bir kadroya sahip olmayan bu hareket, pek çok taraftar bulmuş, pek çok tenkide uğramış ve nihayet 1960'a doğru gücü zayıflamaya başlayarak kendisiyle birlikte oluşan canlı şiir ortamı da sönmüştür."³¹³ cümleleriyle benzer bu görüşü paylaşmıştır.

Dönemin edebiyat çevrelerinin etkin dergisi *Varlık*, bu şairler grubunun eserlerini yayımlamamakla³¹⁴ onların bir karşı grup olarak Ankara'da neşredilen *Pazar Postası* ve diğer dergilerde bir araya gelmelerinde etkili olmuştur.

İkinci Yeni'nin isim babası Muzaffer Erdost'tur. Onun, *Akis*'in edebiyat sayfasında çıkan "Şiirimizin Kaderi" adlı imzasız bir yazıya cevap olarak kaleme aldığı "İkinci Yeni"³¹⁵ adlı yazısı, bu şiir hareketine ad olarak benimsenmiştir. Ancak bu adı da gerek mantıksal açıdan ve gerekse pratikler açısından eleştirenler ve doğru bulmayanlar vardır.³¹⁶ Öte yandan, her şiir hareketi gibi İkinci Yeni'ye de biri politik diğeri sanatsal olmak üzere başlıca iki açıdan eleştirilerin yöneltildiği, hatta bu şiir hareketinin özelliklerinin tespitinde bu iki yaklaşımın belirgin olduğunu belirtmekte yarar vardır. Örneğin, olaya politik bir açıdan yaklaşarak Garip şiirini 'İnönü Diktası'nın şiiri' olarak gören Atilla İlhan için "İkinci Yeni ise Menderes Diktası'nın" şiiridir.³¹⁷

İkinci Yeniler'e "anlamsızlar", şiirine ise "anlamsız şiir" de denilmektedir. Bunun şiirde anlam konusundan hareket edilerek yapılan bir adlandırma olduğunu unutmamak gerekir. Cevdet Kudret'in dediği gibi, "İkinci Yeni, figürlü resme tepki olarak doğan soyut resmin yaptığı işi edebiyatta şiire uygulayarak, anlamlı şiire karşı bir soyut şiir kurma çabası gibi görünmektedir; buna ikinci bir ad olarak "anlamsız şiir" denmesi de buradan geliyor."³¹⁸ Sezai Karakoç istisna edilecek olursa, Mehmet Kaplan'ın tespitine göre, "Bizde İkinci Yeni adı ile anılan akım, Gerçek-üstüçülük, İmgecilik (imagisme) akımı ile Marksist ideolojinin bir karışımıdır."³¹⁹

Görüldüğü üzere, dünya görüşü, inanç, felsefi, sosyal, siyasal ve estetik anlayış bakımından karışık bir grup olan İkinci Yeniler edebiyat ortamına belli bir manifesto yayımlayarak çıkmamışlardır. Bu nedenle İkinci Yeni şiir hareketinin özellikleri belli bir ortak poetik görüşü yansıtan metinlerden değil, bu hareket içinde eser veren şairlerin bizzat şiirleri, röportajları, şiir üzerine yazıları, hatıraları ... vb. materyaller üzerinde inceleme ve araştırma yapan eleştirmenler ve akademisyenlerce tespit edilmeye çalışılmıştır. Kaynaklara bakıldığında İkinci Yeni şiirinin özellikleri verilirken edebî, siyâsî ve içtimâî

³⁰⁴ Bkz., Cevat Akkanat, *Gelenek ve İkinci Yeni*, ss. 60-61.

³⁰⁵ Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, s. 42.

³⁰⁶ Edip Cansever, "İkinci Yeni ve Eleştirmeciler", [Soruşturmayı haz.: Fahir Aksoy], *Yeditepe*, S. 31, Ocak 1960, s. 9.

³⁰⁷ Ramazan Kaplan, *Şiirimizde İkinci Yeni Hareketi*, s. 8.

³⁰⁸ İlhan Berk, *Şairin Toprağı*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1992, s. 93.

³⁰⁹ Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatından Seçme Parçalar*, s. 17.

³¹⁰ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 592.

³¹¹ Muzaffer Erdost, *İkinci Yeni Yazıları*, Onur Yayınları, Ankara, 1997, s. 85.

³¹² Cevat Akkanat, *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, ss. 68-69.

³¹³ Ramazan Kaplan, "Bir Dil Hareketi Olarak İkinci Yeni", *Millî Eğitim*, S. 88, Ağustos 1989, s. 19.

³¹⁴ Muzaffer Erdost, *İkinci Yeni Yazıları*, ss. 76-77.

³¹⁵ Muzaffer Erdost, "İkinci Yeni", *Son Havadis*, S. 226, 19 Ağustos 1956. Ayrıca bkz., Muzaffer Erdost, *İkinci Yeni Yazıları*, ss. 76-77.

³¹⁶ Örneğin, Asım Bezirci bunlardan biridir. O'na göre, "Ayrıca, bu şiire 'İkinci Yeni' denilmesi de yersizdi. Namık Kemal, Tevfik Fikret, Ahmet Haşım, Yahya Kemal, Nazım Hikmet ile Orhan Veli'lerin ve Hececilerin şiirimizde yaptıkları yenilikler göz önünde tutulursa, İkinci Yeni'ye ancak 'sekizinci yeni' demek gerekirdi" [Bkz., Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, s. 99].

³¹⁷ Atilla İlhan, *İkinci Yeni Savaşı*, Yazko, İstanbul, 1983, s. 5. Atilla İlhan, aynı eserinin arka kapağına koyduğu cümlelerinde şunları söyler: "Hesaplaşma hareketi başladığında, siyasal iktidarı kaybetmiş de olsa, "resmî şiir" Garip şiiriydi. Mavi hareketi (toplumsal gerçekçilik), ulusal olması gereken bir bileşimle, topluncu sanatı öne geçirme teşebbüsüdür. "Soğuk Savaş", bunu tehlike sayıp teşebbüsü torpillemiş, giderek İkinci Yeni "resmî şiir" olmuştur."

³¹⁸ Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatından Seçme Parçalar*, s. 17.

³¹⁹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 592.

açılardan yaklaşıldığı dikkati çeker. Ansiklopedi maddeleri bir kenara bırakılırsa, çeşitli vesilelerle İkinci Yeni şiirinin özelliklerini ortaya koymaya çalışan şahsiyetler arasında Attila İlhan³²⁰, İlhan Berk³²¹, Cevdet Kudret³²², Asım Bezirci³²³, Bedrettin Cömert³²⁴, Ramazan Kaplan³²⁵, Attila Özkırımlı³²⁶, Eser Gürson³²⁷, Cevat Akkanat³²⁸ ve Ramazan Korkmaz³²⁹ sayılabilir.

İkinci Yeni Şiirinin Özellikleri'ni şöylece sıralamak mümkündür: Asım Bezirci tarafından bu konu üç kategoride ele alınır: **(a) Birinci Yeniye Karşı:** 1-İmgeye (sembole) kapılarını yeniden ve sonuna kadar açmak. 2-Edebî sanatlara özgürlük tanımak. 3-"Basitlik, alelâdelik ve sadelik"ten ayrılmak. 4-Konuşma diline, ortak dile sırt çevirmek. 5-Halkın hayatından ve kültüründen uzaklaşmak. Folkloru şiire düşman bellemek. 6-Şehirli "küçük adam"a tip çizmeğe boş vermek. 7-Nükte, şaşırtma ve tekerlemeden kaçmak. 8-Şiiri ustan ve anlamdan kaydırmak. 9-Duyguya ve çağrışıma yaslanmak. 10-Konuyu, hikâyeyi, olayı atmak. 11-"Fakir ekseriyete" değil, "aydın azınlığa" seslenmek. **(b) Birinci Yeni'ye Yakın:** 1-Garip akımı gibi, İkinci Yeni de Türk şiiri geleneğiyle bağını koparır. Biliyoruz: Garipçiler, "vezniyle, kafiyesiyle, kitaplardan öğrenilmiş çeşitli sanatlarıyla bütün bir geleneğe" savaş açmışlardı. Gerçi, İkinci Yeniler böyle bir savaşa kalkışmazlar, ama gelenekle bir ilişki de kurmazlar. 2-Garip akımı gibi İkinci Yeni de gözlerini çokluk Batı'ya çevirir; modern şairlere (özellikle de Gerçek-üstüçüclere) ilgi gösterir. 3-Garip akımı gibi İkinci Yeni de "dizeci (mısraçı) şiir"e karşı çıkar. 4-Garip akımı gibi İkinci Yeni de ideolojik "bağlanma"ya yanaşmaz... "Salt şiire, arı şiire" varmaya çalışır. Bu yüzden de Nazım Hikmet'in başlattığı ve öbür ülkücülerin sürdürdüğü Toplumsal/Toplumcu Gerçekçi akıma uzak durur. 5-Garip akımı gibi İkinci Yeni de biçime öncelik tanır, içeriği gereğince önemsemez. Bundan dolayı, çoğun biçimciliğe kayar. 6-Garip akımı gibi İkinci Yeni de toplumsallık, sınıfsallık ve tarihsellik bilincini taşımaz. 7-Garip akımı gibi İkinci Yeni de "siyaset dışı" kalır. **(c) Birinci Yeni'nin Dışında:** 1-İçerik ve biçimce Türk şiir geleneğinden bağları koparmak: Hatta, bu yolda Garipçileri bile geride bırakır. 2-Biçimi içerikten üstün ya da ayrı görmek, ona öncelik tanımak: Şiirde anlamı, düşünceyi, demeci, konuyu, temi, hikâyeyi, tasvirî -dolayısıyla içeriği- ya önemsemeyiz ya da dıştalar. 3-Dilde değiştirmelere (deformation) gitmek: Bunun için konuşma diline, yaygın/ortak dile sırt çevrilir, soyut bir dile ulaşmaya çalışılır, Türkçe'nin yapısı zorlanır, gramer kuralları az-çok çiğnenir: Sözdizimi bozulur, seslerle hecelerin, sıfatlarla fiillerin yerleri değiştirilir ya da saptırılır, öznesi olmayan ya da anlamı tamamlamayan tümceler düzenlenir, birbiriyle ilgisiz ya da az ilgili sözcükler yan yana getirilir vb... 4-Anlatımda karıştırmalara (synaesthesia) başvurmak: Bunun için duyular ya da algılar birbirine karıştırılır: Bir duyunun, algının yerine öbürü konular; değişik izlenimler, karşıt duyumlar ve imgeler arasında eşitlik kurulur; duyulardan (göz, kulak, burun, dil, deri) birine ilişkin algılar ya da sıfatlar başka bir duyuya mal edilir vb... 5-Özgür çağrışım yöntemini kullanmak. Bunun için irak ya da kopuk çağrışımlarla çalışılır: Çağrışımlar arasındaki bağ ya iyice gevşetilir ya da kesilir; birdenbire bir çağrışımın, bir imgeden, bir dizeden ötekine atlanır. Hatta, bazan -anlamı bozmak ya da kaldırmak için- 'karşıt çağrışım'lara başvurulur; çağrışımların birlik ve uyumuna bakılmaz. 6-Soyutlamaya yönelmek. Bunun için parça bütünden, tekil çoğuldan koparılır: Gerçekte birbirine bağlı olan nitelikler yahut nesnelere tasarım yoluyla birbirinden ayrılır; varlıkların birçok özelliklerinden yalnızca bir ikisi öne sürülür; insanlar hem birbirlerinden, hem de kendilerini belirleyen çağ, çevre, yer ve toplumdan soyularak sunulur; sözden (dolayısıyla anlamdan, konudan, düşünceden) kaçmaya eğilimli soyut bir dil kullanılır vb... 7-Anlamdan uzaklaşmaya yönelmek. Bunun için anlam bazan ya geriye itilir ya da atılır: Bir şeyi doğrulamak, anlatmak, tasvir etmek gibi işlemlerden, konu, olay ve hikâyeden sıyrılmaya uğraşılır. Bu uğraşma İkinci Yeni'nin "anlamsız şiir" diye adlandırılmasına yol açar. Gerçi şairlerin hepsi tümüyle bu ada uygun ürün vermez, ama hiçbiri de tümüyle ona sırt çevirmez. Her şair az ya da çok ona yakınlık duyar. 8-İmgeyi içeriğin üstüne çıkarmak ya da dışına kaydırmak. Bunun için imge anlamın önüne ya da yerine geçirilir, gerçeklikle imgenin bağlantısı gevşetilir ya da koparılır, karşıt ya da uzak çağrışımlı imgeler kurulur. 9-Uş (akıl) dışına

³²⁰ Attila İlhan, *İkinci Yeni Savaşı*, s. 42, 168.

³²¹ Şair, 1957 yılında Türk-Alman Kültür Merkezi'nde yaptığı bir söyleşisinde özel olarak bu konuyu ele almıştır. *Bkz.*, İlhan Berk, "İkinci Yeni'nin İlkeleri Ya Da Salt Şiir", *Şairin Toprağı*, ss. 93-95.

³²² *Bkz.*, *Türk Edebiyatından Seçme Parçalar*, ss. 17-18; A.mlf., *Bir Bakıma*, İnkılap ve Aka, İstanbul, 1977, ss. 21-27.

³²³ Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, ss. 7-44 vd.

³²⁴ Bedrettin Cömert, "İkinci Yeni Akımı'nın Şiirimizdeki İşlevi", *Oluşum*, S. 8/50, Haziran 1978, ss. 8-14; A.mlf., *Eleştiriye Beş Kala*, Ayko Yayınları, İstanbul, 1981, ss. 301-310.

³²⁵ Ramazan Kaplan, *Şiirimizde İkinci Yeni Hareketi*, s. 8, 16-17 vd.; A.mlf., "Bir Dil Hareketi Olarak İkinci Yeni", *Millî Eğitim*, S. 88, Ağustos 1989, ss. 19-23.

³²⁶ Attila Özkırımlı, *Edebiyat İncelemeleri, Yazılar I*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1993, s. 150.

³²⁷ Eser Gürson, *Edebiyattan Yana*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001, s. 13.

³²⁸ Cevat Akkanat, *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, ss. 71-83.

³²⁹ Ramazan Korkmaz-Tarık Özcan, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri/İkinci Yeni Şiir Hareketi", *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000*, [Haz.: Ramazan Korkmaz-Hülya Argunşah-Ali İhsan Kolcu-Ayşenur Külahloğlu İslam-Cafer Gariper-Osman Gündüz-Tarık Özcan], 2.bs., Grafiker Yayınları, Ankara, 2005, ss. 270-271.

yönelmek. Bunun için –seyrek de olsa- usun kuralları, mantığın ilkeleri aşılar yahut çiğnenir, gerçeğin niteliği bozulur yahut düzeni yıkılır... 10-Kapalı olmak... Değiştirim, karıştırım, soyutlama, sıçrama, geleneksizlik, anlamsızlık, usdışılık vb. edimler şiirleri az ya da çok örtülü, güç anlaşılır, hatta bazan hiç anlaşılabilir kılarlar... 11-Okurdan uzaklaşmak (yahut mutlu, aydın azınlığa seslenmek)... ‘Kapalı olmak’ gibi ‘okurdan uzaklaşmak’ ve az okunmak da İkinci Yeni’nin her zaman geçerli bir ilkesi değildir. 12-İkinci Yeni ... okurları umursamadığı gibi halkı da umursamaz. Hatta, halka seslenmeye, konuşma diline yaslanmaya karşı çıkar. 13-Çevreden ayrılmak. Bunun için ortak dilden, konuşma dilinden kaçılır. Yalnızca şiirimizin (geleneğimizin) değil, toplumumuzun, ulusumuzun da tarihiyle bağlar çoğun ya gevşetilir ya da koparılır. Hatta, daha ileri gidildiği de olur: Toplumsal/ulusal çevre gibi doğal çevreyle de pek ilgilenilmez. Eğer arada sırada toplumdaki, doğadan söz açılırsa, bu da genellikle parçalayıcı, soyutlayıcı, değiştirici bir biçimde yapılır.³³⁰

Bunları pekiştirmek ve örneklendirmek gerekirse, şu cümlelere yer vermek gerekli olacaktır. Cevdet Kudret’e göre, “Sürrealist şiire uygulanan bilinçaltını kurcalama yöntemlerinden de yararlanılarak kurulan bu yeni akım, soyutluğu sağlamak için, alışılmadık yeni sözcükler üretme (*canlamak, gecemsizlik, çınsızlık*), hatta anlamsız sözcükler uydurma (*üvercinka*), yeni tamlamalar kurma (*tenha boyun, kolay köşe, ham Cuma, çınsızlığın güvensizliği, vb.*), yeni anlatım biçimleri deneme (*gidip gelmemek biçimindeki oda, vb.*), gramer kurallarını bozma (*siz git ey, siz bak ey! –yüpyürek- dükkânlar, kahvelersiz sokaklar, vb.*), yeni mecazlar kurma (*çıplak ayaklı camlar, vb.*), cümle içinde sözcüklerin düzenini bozarak gerçeğin alışılmış düzeni alt-üst etme (*Bekle ki soğanlar salatalar yağsın, / Nisan yağmuru yeşersin*), yeni görüntüler arama (*telgraf tellerinde gemi leşleri, vb.*), birbiriyle ilgisiz öğeleri yanyana getirme (*A harfinden bir çarşı güneşi gözünüzde, -Geri rahvanımda ön akşam tülü*) vb. gibi yollara başvurulmuştur... İkinci Yeni akımı, böylece, konuşma dilinden ayrı bir dil kurarak ve gerçeğe aykırı görüntüler icat ederek “anlam” ile ilişkisini koparma yoluna girmiş; bunun sonucu olarak, topluma dönük olma yerine çok dar bir aydın azınlığına seslenmiş; bir şey anlatma (hikâye etme, tasvir etme, vb.) yerine uzak çağrışımlarla yetinmiş; hatta herhangi bir çağrışım yapmadan da, sözcükleri alışılmadık biçimlerde istif etmeyi yeterli görmüş; bütünüyle de, şiirde alışılmış her şeyi (anlam da içinde olmak üzere) atma, bozma yolunu seçmiştir.”³³¹

İkinci Yeni şiiri ile Divan şiiri arasında sathî de olsa benzerlik kurulduğu iddia edilir. Hatta Asım Bezirci bu konuda fikirlerini maddeler halinde sıralar, fakat objektif bir yaklaşımla olaya yaklaşılsa, benzerlik veya ilişki denilen şeyin Divan şiirinin ruhu ile uzaktan yakından bir ilişkisinin olmadığı anlaşılır. Bu şiirde *serbest nazım, mensur şiir, dörtlük* veya *sonne* gibi nazım şekillerinin yanında Divan edebiyatı nazım şekillerinin [örneğin, *gazel, kaside (münacat, naat), rubâi, mesnevî, şarki, terkîb-i bend, tercî-i bend, müstezad ... vb.*] kullanılması bu görüşü çürütmüş sayılamaz.³³² Bu tavır ve algılama biçiminin İkinci Yeni şiirinin Birinci Yeni’ye tepki olarak doğmasından, tez olarak onun ilkelerinin zıddını savunma çabasından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

İkinci Yeni şiirinde Batı edebiyatında da önemsenen şairler izlenmiştir.³³³ Bu bağlamda Batı şiirinde etkin olan *Sürrealizm, Egzistansiyalizm, Dadaizm* ve *Letrizm* gibi akımların İkinci Yeni şairleri ve şiiri üzerinde etkileri vardır.

....

Şairliğe ilk adımını 22 Haziran 1947’de *Yedigün* (Sayı: 46) dergisinde yayımlanan ‘Yol’ adlı şiiriyle adımını atan ve ‘Arz-ı Hal’ şiiriyle 1948’de *Kaynak* dergisinin açtığı şiir yarışmasındaki ikinciliği paylaşmasıyla Nurullah Ataç’ın takdirini kazanarak tanınan *Turgut Uyar* (ö.1985)³³⁴, Garip şiirinin

³³⁰ Alıntı için bkz., Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, ss. 9-37.

³³¹ Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatından Seçme Parçalar*, ss. 17-18. Bu konuda daha başka örnekler için bkz., Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, ss. 25-32; Ramazan Kaplan, “Bir Dil Hareketi Olarak İkinci Yeni”, *Millî Eğitim*, S. 88, ss. 20-22.

³³² Ancak bu Cumhuriyet devri Türk şiirinde Divan şiiri ve gelenekle ilişkiler kurulmamıştır anlamına gelmez. Bu konuda bir çalışma için bkz., Hasan Aktaş, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Divan Şiiri Motif ve Mazmunlarından Yararlanma*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1997.

³³³ Bazı kaynaklarda bunların isim sıralandığı görülmektedir. Bkz., Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, s. 67; Özdemir İnce, *Şiir ve Gerçeklik*, Broy Yayınları, İstanbul, 1985, ss. 116-117; Enis Batur, *E/Babil Yazıları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995, s. 99; Erdoğan Alkan, *Şiir Sanatı: Dünyada ve Türkiye’de Şiir Akımları, Şiirin Temel Sorunları-Kavramları*, ss. 483-500.

³³⁴ Şiirleri: 1-*Arz-ı Hal* (1.bs., Karacan Yayınları, İstanbul, 1949), 2-*Türkiyem* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1952, 95 s.), 3-*Dünyanın Engüzel Arabistan’ı* (1.bs., Açık Oturum Yayınları, Ankara, 1959, 76 s.), 4-*Tütünler Islak* (1.bs., Dost Yayınları, Ankara, 1962, 37 s.), 4-*Her Pazartesi* (1.bs., Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1968, 120 s.), 5-*Divan* (1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 1970, 87 s.), 6-*Toplandılar* (1.bs., Cem Yayınları, İstanbul, 1974, 141 s.), 7-*Kayayı Delen İncir* (1.bs., Karacan Yayınları, İstanbul, 1981), 8-*Büyük Saat (Toplu Şiirler)* (1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1981, 510 s.), 9-*Dün Yok mu?* (1984), 10-*Sonsuz ve Öbürü* (1.bs., Broy Yayınları, İstanbul, 1985), 11-*Bütün Şiirleri* (3 Cilt, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994). Hakkında bkz.: Hüseyin Cöntürk, *Turgut Uyar*, De Yayınevi, İstanbul, 1961; Hüseyin Cöntürk-Asım Bezirci, *2 İnceleme: Turgut Uyar-Edip Cansever*, De Yayınevi, İstanbul, 1961, 85 s.; Mehmet Kaplan, “Göge Bakma Durağı”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 309-323; Tomris

etkileri bulunan ve 1952 yılına kadar devam eden vezin ve kafiye yer verilen ilk şiirlerinde aşk, ayrılık, ölüm gibi bireysel konuları işlemiştir. 1952-1954 yılları arasında toplum kuralları ve törelerle çatışma temine önem veren Uyar, 1954'te İkinci Yeni hareketine katılarak topluluğun önemli simalarından biri haline gelmiş, dolayısıyla önceki konu ve temalarla birlikte vezinli kafiye şiirden vezinsiz, kafiyesiz ve 'anlamsız' bir şiire yönelmiştir. 'Divan' adlı eseriyle gelenekle bağ kurmaya çalıştığı iddia edilmişse de sathî bir çaba olmaktan ileri gidememiştir³³⁵. Genel anlamda şiiri İkinci Yeni şiirinin özelliklerini gösterir. Mehmet Kaplan'a göre, "Turgut Uyar'ın yaratıcı kabiliyeti Cemal Süreya'dan ve İkinci Yeni akımını benimseyen diğer şairlerden daha kuvvetli ve zengindir."³³⁶

Öğrencilik yıllarında Mart 1944'te *İstanbul* dergisinde yayımlanan bir şiiriyle şairliğe ilk adımını atan ve ilerleyen süreç içinde bazısının kuruluşuna katıldığı pek çok dergide şiirlerini yayımlayan *Edip Cansever* (ö.1986)³³⁷, bir arayış içinde olduğu ve Birinci Yeni tesirindeki ilk şiirlerinden sonra, 1954'ten itibaren İkinci Yeni ilkeleri doğrultusunda vezinsiz, kafiyesiz anlamsız bir şiire yönelir. Dönemin moda fikirlerinden Marksist dünya görüşü ve Varoluşçuluk akımının etkisindeki şiirleri yanında,³³⁸ kaleme aldığı yazılarıyla poetik görüşlerini de açıklamaya çalışmıştır. Edip Cansever, "çok deneme yapan, en yeni akımları izleyen, her yıl değişik şiirlerle ortaya çıkmaya çalışan, fakat (Hüseyin Cöntürk'ün hükmüyle) "çok arayıp az bulan" bir şair"³³⁹ olarak değerlendirilmiştir.

Edebiyat dünyasına 1947-1950 yılları arasında daha Haydarpaşa Lisesi'nde öğrenciyken aruzla birtakım şiirler yazarak giren ve ilk şiiri 'Şarkısı Beyaz' 1953'te Mülkiye dergisinde yayımlanan³⁴⁰ *Cemal Süreya Seber* (ö.1990)³⁴¹, 1955 yılından itibaren kurucuları arasında olduğu İkinci Yeni hareketinin en

Uyar, *Şiirde Dün Yok Mu*, Can Yayınları, İstanbul, 1999; Turgut Uyar [Dosya], *Ludingirra*, Yıl: 1, S. 2, Bahar 1997, ss. 29-151; Türkân Kodal, "Sâlihât-ı Nisvandan Saffet Hanımefendiye Şiirinin Anlam Çerçevesi Açısından Değerlendirilmesi", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 44, Ağustos 2000, ss. 71-77; A.mlf., "Sâlihât-ı Nisvandan Saffet Hanımefendiye Şiirinin Anlam Çerçevesi Açısından Değerlendirilmesi-II", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 45, Eylül 2000, ss. 60-66; Alaattin Karaca, "Şairliğinin İlk Döneminde Turgut Uyar", *Arayışlar Dergisi*, S. 12, 2004, ss. 21-40; Zübeyde Şenderin, *Turgut Uyar'ın Hayatı, Sanatı, Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, 421 s.; Nilay Özer, *Turgut Uyar'ın Divan'ında Bir Araç Olarak Biçim*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, IX+132 s.; Baki Asiltürk, "Turgut Uyar'ın 'Göğe Bakma Durağı' Şiirin Ses, Anlam ve Uzam Çerçevesinde İncelenişi", *Hilesiz Terazi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 104-117.

³³⁵ Bkz., Cevat Akkanat, *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, ss. 168-174.

³³⁶ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 322.

³³⁷ Şiirleri: 1-*İkinci Üstü* (1.bs., İşıl Kitap ve Basımevi, İstanbul, 1947, 32 s.), 2-*Dirlik-Düzenlik* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1954, 80 s.), 3-*Yerçekimli Karanfil* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1957), 4-*Umutsuzlar Parkı* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1958, 77 s.), 5-*Petrol* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1959, 31 s.), 6-*Nerde Antigone* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1961), 7-*Tragedyalar* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1964, 85 s.), 8-*Çağırılmayan Yakup* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1966, 64 s.), 9-*Kirli Ağustos* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1970, 845 s.), 10-*Sonrası Kalır* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1974, 91 s.), 11-*Ben Ruhi Bey Nasılsınız* (1.bs., Koza Yayınları, İstanbul, 1971), 12-*Sevda İle Sevgi* (1.bs., Koza Yayınları, İstanbul, 1977, 103 s.), 13-*Şairin Seyir Defteri* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1980, 50 s.), 14-*Yeniden-Bütün Şiirleri* (1.bs., Cem Yayınları, İstanbul, 1981, 575 s.), 15-*Bezik Oynayan Kadınlar* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1982, 109 s.), 16-*İlk Yaz Şikayetçileri* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1984, 71 s.), 17-*Oteller Kenti* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1985), 18-*Yerçekimli Karanfil* (Toplu Şiirleri I, 5.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1995, 434 s.), 19-*Şairin Seyir Defteri* (Toplu Şiirleri II, 7.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1997, 423 s.). Hakkında bkz.: Hüseyin Cöntürk-Asım Bezirci, 2 *İnceleme: Turgut Uyar-Edip Cansever*, De Yayınevi, İstanbul, 1961, 85 s.; Hüseyin Cöntürk, *Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne*, Kardeş Matbaası, Ankara, 1964; Ahmet Oktay, "Cansever'in Şiirine Analitik Bir Yaklaşım", *Birikim*, S. 16, Haziran 1978; Mehmet Kaplan, "Masa da Masaymış Ha", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 303-308; Şerif Aktaş, "Edip Cansever", *Türk Dili*, S. 462, Haziran 1990, ss. 272-275; Veysel Çolak, *Edip Cansever'de Şairin Kantı*, Era Yay., İstanbul, 1997, 63 s.; Mustafa Durak, "Edip Cansever'in 'Kaçışına Uğrayan Çiçek' Adlı Şiirinin Çözümlemesi", *Düşlem*, S. 18, Ekim 1998; Nazan Yatkın, *Edip Cansever'in Hayatı, Eserleri, Şiirlerinin Yapı ve Tema Bakımından İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2000, 135 s.; Mehmet H. Doğan, "Edip Cansever'in İlk Şiirleri Üzerine Bir Kazıbilim Denemesi", *Kitap-lık, İki Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 51, Ocak-Şubat 2002, ss. 169-174; Murat Devrim Dirlikyapan, *'İkinci Yeni' Dışında Bir Şair: Edip Cansever*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VIII+114 s.; Yalçın Armağan (haz.), *O Ben Ki: Edip Cansever*, Alkım Yayınevi, Ankara, 2005; Baki Asiltürk, "Hiç Kimselerin İlgilenmediği Bazı Olayların Tarihçisi Olarak Edip Cansever", *Hilesiz Terazi*, ss. 213-227.

³³⁸ Bkz., Mustafa Kutlu, "Cansever, Edip", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 2, ss. 18-19.

³³⁹ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 484.

³⁴⁰ Bkz., Mehmet Aydın, "Kati Çemberlerin Kırıcısı Cemal Süreya", *Şairlerden İzler*, s. 80.

³⁴¹ Şiirleri: 1-*Üvercinka* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1958, 60 s.), 2-*Göçebe* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1965, 46 s.), 3-*Beni Öp Sonra Doğur* (1.bs., E Yayınları, İstanbul, 1973), 4-*Sevda Sözleri* (1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1984), 5-*Güz Bittiği* (1.bs., Dönemli Yayıncılık, İstanbul, 1988), 6-*Sıcak Nal* (1.bs., Dönemli Yayıncılık, İstanbul, 1988), 7-*Sevda Sözleri-Bütün Şiirleri* (1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1990; 2.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996, 325 s.). Hakkında bkz.: Feyza Perinçek, *Cemal Süreya Arşivi*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1991, 168 s.; M. İlhan Erdost, *Üç Şair (Nazım Hikmet, Cemal Süreya, Ahmet Arif)*, Onur Yay., Ankara, 1994, 96 s.; Feyza Perinçek-Nursel Duruel, *Cemal Süreya: Şairin Hayatı Şiire Dahil*, 1.bs., Kaynak Yayınları, İstanbul, 1995, 428 s.; Berna Akyüz, *Cemal Süreya'nın Şiiri*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, 151 s.; Nursel Duruel, *A'dan Z'ye Cemal Süreya*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003; Mehmet Selim Ergül, *Cemal Süreya Şiirinde Bedenin Yazımsallaşması*, Bilkent

güçlü şairi olarak şiirlerini yazmaya başlamış, hayatı boyunca çok çeşitli dergilerde eleştiri yazıları da dahil ürünlerini yayımlamaya devam etmiştir. Biçim kaygısı ağır basan, duyguyla çağrışımlara yaslanan ve aydın azınlığa seslenen ilk şiirlerinden sonra, 1953'ten itibaren kaleme aldığı şiirlerini topladığı *Üvercinka* adlı ilk şiir kitabı³⁴², İkinci Yeni şiirinin en güçlü eserleri arasında kabul edilmiştir. Kendisine ödül kazandıran *Göçebe*'de "tarihin derinliklerine ve Anadolu insanına ayna tutan", *Beni Öp Sonra Doğur*'da "evrensel konulara uza(nan) ve yaşadığı çağı geniş bir görüngü içinde ele alan" Cemal Süreya, "*Uçurumda Açan* adını verdiği son dönem ürünlerinde ise bakışlarını yeniden kendisine ve yakın çevresine çevir"miştir.³⁴³ "Türk ve Batı Şiirinin zenginliklerinden yararlan(nan)"³⁴⁴ Cemal Süreya, ilk eserlerinden sonra, "insanî öze, yeni söyleyişlere, diplerde belirginleşen tarih içindeki uygarlıklara ve varoluşlara" yönelmiş, "insanın kurtuluş ve mutluluğunu, erotik ve Freud'a yönelik ilişkilerde"³⁴⁵ aramıştır. Bütün şiir kitaplarında çok bergin, çarpıcı ve abartılı bir biçimde bütün boyutlarıyla dışılık yönü vurgulanmış kadın dünyası ortaya konmuştur. Öte yandan, "İslâmî mukaddesler, Türk tarihi, ahlâk ve aile"ye karşı tavrı olumsuz olan³⁴⁶ Cemal Süreya genel olarak şiirlerinde, "günlük yaşamayı, toplumu, kadını, maddî hazları, açlığı, basit gerçekleri, sevimliyi, tutsaklığı, hürlüğü... Kısacası hareket halinde olan ve yaşayan insanı"³⁴⁷ konu edinmiştir. Dil konusunda İkinci Yeni'nin genel tavrını benimseyen Cemal Süreya, "Çağdaş şiir geldi kelimeye dayandı" cümlesiyle başlayan "Folklor Şiire Düşman"³⁴⁸ ve "Şiir Anayasaya Aykırıdır"³⁴⁹ adlı yazılarında olduğu gibi diğer deneme ve eleştiri türündeki eserlerinde³⁵⁰ şiir görüşlerini teorik olarak ortaya koymuştur.

Şiirlerini Şubat 1954'te *Türk Dili* dergisinde başlayarak devrin diğer edebî dergilerinde yayımlayarak şairliğe adımını atan *Ece Ayhan* (ö.2002)³⁵¹, İkinci Yeni akımının uzun soluklu şiirleriyle dikkati çeken "*eytişimsel özdekçi* düşünceye bağlı"³⁵² en önemli şairlerinden biridir. "Ece Ayhan'ın şiiri, ... kendisinin oluşturduğu bir dünya içerisinde denklemlerini iyi kuran, kendinden emin, yoğun, her kelimesinin bedeli fazlasıyla ödenmiş gibi duran, ama diğer taraftan da anlamı çok derinlerine çeken, okuru umursamaz görünen estetik bir şiirdir. Ece Ayhan, şiiri bütün fazlalıklardan arındırarak şiirde bir safiyet denemesi yapmak ister gibidir. Bu nedenle onun şiiri geniş bir kitle tarafından okunma imkânı

Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VIII+113 s.; Mehmet Doğan, *Cemal Süreya'nın Şiiri (Yapı, Tema ve Anlatım)*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007; Vedat Akdamar, *Cemal Süreya ve Sonrası*, Artshop Yayıncılık, İstanbul, 2008, 391 s.; Doğan Aksan, "Ülke", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 141-149; G.Gonca Gökalp-Alparslan, "Metinlerarası İlişkiler Işığında Cemal Süreya Şiirinin Bileşenleri", *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/1 – I Winter 2009, ss. 435-463.

³⁴² Kitaba adını veren 'Üvercinka' adlı şiirin tahlili için bkz.: Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 266-281.

³⁴³ Bkz., Mehmet Aydın, "Kati Çemberlerin Kırıcısı Cemal Süreya", *Şairlerden İzler*, ss. 80-81.

³⁴⁴ Eray Canberk, Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış", *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, s. 167.

³⁴⁵ Alıntılar için Bkz., Mehmet Aydın, "Kati Çemberlerin Kırıcısı Cemal Süreya", *Şairlerden İzler*, ss. 82.

³⁴⁶ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 492; İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 114.

³⁴⁷ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 487.

³⁴⁸ Cemal Süreya, "Folklor Şiire Düşman", *a dergisi*, S. 6, 1 Ekim 1952, ss. 1-2. Daha sonra bu bağlamdaki yazılarını aynı adla kitaplaştırmıştır: Cemal Süreya, *Folklor Şiire Düşman*, Can Yayınları, İstanbul, 1992, 151 s.

³⁴⁹ Cemal Süreya, "Şiir Anayasaya Aykırıdır", *Papirüs*, Mayıs 1961.

³⁵⁰ Örnek olarak bkz., Cemal Süreya, *Şapka Dolu Çiçekle*, 1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1976.

³⁵¹ Şiirleri: 1-*Kınar Hanım'ın Denizleri* (1.bs., Açık Oturum Yayınları, Ankara, 1959, 44 s.), 2-*Bakışsız Bir Kedi Kara* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1965, 23 s.), 3-*Ortadoksluklar* (1.bs., De Yayınları, İstanbul, 1968), 4-*Devlet ve Tabiat ya da Orta İki Den Ayrılan Çocuklar İçin Şiirler* (1.bs., e Yayınları, İstanbul, 1973, 111 s.), 5-*Yort Savul* (1.bs., Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1977, 206 s.), 6-*Zambaklı Padişah* (1.bs., Tan Yay., Ankara, 1981, 45 s.), 7-*Çok Eski Adıyıldır* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 62 s.), 8-*Kolsuz Bir Hattat* (1.bs., Beyaz Yay., İstanbul, 1987, 76 s.), 9-*Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup Ya Da Özel Bir Fuhuş Tarihi: Düzşirler* (1.bs., 1991; 3.bs., Piya Kitaplığı Yay., İstanbul, 1997, 102 s.), 10-*Son Şiirler* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993, 33 s.), 11-*Bütün Yort Savul'lar/Bütün Şiirler* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, ?). Hakkında bkz.: Mehmet Yalçın, "Ece Ayhan'dan Bir Örnek / Bakışsız Bir Kedi Kara", *Şiirin Ortak Paydası / Şiirbilime Giriş*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, 1991, ss. 255-277; Ece Ayhan [Dosya], *Ludingirra*, Yıl: 1, S. 2, Bahar 1997, ss. 24-116; Mustafa Durak, "Yeni Bir Kuram ve Yeni Bir Uygulamayla Bir Şiiri ve Bir Şairi Anlamak (Ece Ayhan: 'Bakışsız Bir Kedi Kara')", *Düşlem*, S. 19-20, Kasım-Aralık 1998, ss. 27-32; Enis Batur, "Tahta Troya – Ece Ayhan Şiiri Üzerine Bir Metinçözüm Denemesi", *Başkalaşım I-X*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000, ss. 67-140; Hulusi Geçgel, *İkinci Yeni Şiirinin Çevresinde Ece Ayhan*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Edirne, 2002, 231 s.; Ahmet Orhan, *Ece Ayhan ve Tarih Yaklaşımı*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, V+97 s.; Mustafa Aydoğan, "Bir İkinci Yeni Şairi Ece Ayhan", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl: 6, S. 70, Ekim 2002, ss. 98-101; Ahmet Soysal, *A'dan Z'ye Ece Ayhan*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003; Doğan Aksan, "Fayton", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 10-152; Orhan Kahyaoğlu, *Mor Külhani Ece Ayhan Şiiri*, (Haz.: Orhan Kahyaoğlu), Nektaplar Yay., İstanbul, 2004; Hulusi Geçgel, "Çanakkaleli Bir Şair: Ece Ayhan", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, S. 3, Mart 2005; Erdoğan Kul, *Ece Ayhan'ın Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007, 551 s.

³⁵² Komisyon, "Ece, Ayhan", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, c. 2, s. 421.

bulamamıştır.”³⁵³ “Geleneksel sanatları mollaların lakırdısı”³⁵⁴ olarak gören, “Türkçeyi garip ve kasti bozmalar, (meselâ ‘debelenmiş’ yerine ‘gebelenmiş’ gibi) kelimeleri, cümleleri ters yüz etme gibi oyunlarla kullanan ve hemen bütün ‘orijinalliği’ bundan ibaret olan ve ‘görüntücü imge ustası’ gibi övgüleri de bundan ötürü kazanan Ece Ayhan için 2.Yeni’nin ilkelerine olduğu gibi bağlı ve bu grubun ‘en fazla sözü edilen şairi’ denilmiştir.”³⁵⁵ Öte yandan, toplumsal adalet ve maddî aşk şiirlerinde işlediği temalar olarak dikkati çeker.

Şairliğe ilk adımını Manisa Halkevi’nin yayın organı olan *Uyanış* dergisinde 1935’te çıkan şiiriyle adımını atan ve bu çabasını “çağdaş şiirimizin hep babası gibi gördüğü” Ahmet Haşim etkisine bağlayan *İlhan Berk* (d.1916)³⁵⁶, aynı yıl ilk şiir kitabı *Güneşi Yakanların Selamı*’nı da yayımlayarak bunu adeta pekiştirir. Geleneksel vezinli-kafiyeli tarzdaki ilk şiirlerinden sonra, “sürekli bir arayış içinde olmuş, sonunda kendine has bir şiir dili oluşturarak İkinci Yeni’nin öncülerinden olmuştur. İlhan Berk, Türk şiirinde ‘çok deney yapan, şiire yeni yapılar arayan’ bir şair olarak bilinir.”³⁵⁷ İlhan Berk, *Güneşi Yakanların Selamı*, *İstanbul, Günaydın Yeryüzü*, *Türkiye Şarkısı* ve *Köroğlu* adlarını taşıyan eserlerini Marksist, komünist bakış açısıyla “hep birlikte tepilen bir yolun şiirleriydi” diyerek reddetmiştir.³⁵⁸ Şair, 1957 yılında Türk-Alman Kültür Merkezi’nde yaptığı “İkinci Yeni’nin İlkeleri Ya da Salt Şiir”³⁵⁹ adlı bir söyleşisinde İkinci Yeni şiirinin prensip ve ilkelerini ele almıştır. İlhan Berk şiirinin temaları, “şiirinin her evresinde yeni bir bakışla ve yorumla işle(nen) cinsellik, tarih, coğrafya, bitkilerin dünyası (ve) kenttir.”³⁶⁰ “Erotizm, şiirin atardamarıdır”³⁶¹, “Şiir bir şey söylemekten çok, duyurur”³⁶², “Şair bir dil bulmanandır.”³⁶³ ve “Biz, ‘İkinci Yeni’ şairleri olarak, yeni bir dilbilgisi ve yeni bir söz dizimiyle, yeni bir istifle de kuşanmıştık.”³⁶⁴ gibi tanımlamalarda bulunan İlhan Berk, şiir konusundaki görüşlerini başka eserleri³⁶⁵ yanında *Poetika*³⁶⁶ adlı eserinde müstakil olarak bir araya getirmiştir.

³⁵³ Mustafa Aydoğan, “Bir İkinci Yeni Şairi Ece Ayhan”, *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 70, s. 99.

³⁵⁴ Ece Ayhan, *Yort Savul*, Adam Yayınları, İstanbul, 1982, s. 51.

³⁵⁵ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 506.

³⁵⁶ Şiirleri: 1-*Güneşi Yakanların Selamı* (1.bs., Manisa Halkevi Neşriyatı, İzmir, 1935, 92 s.), 2-*İstanbul* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1947), 3-*Günaydın Yeryüzü* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1952), 4-*Türkiye Şarkısı* (1953), 5-*Köroğlu* (1.bs., Seçilmiş Hikayeler Dergisi Kitapları, Ankara, 1955, 41 s.), 6-*Galile Denizi* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1958), 7-*Çivi Yazısı* (1.bs., Ataç Kitabevi, İstanbul, 1960, 46 s.), 8-*Otağ* (1.bs., Gergedan Yayınları, İstanbul, 1961, 31 s.), 9-*Mısrıkolyoniğne* (1.bs., Dost Yayınları, Ankara, 1962, 29 s.), 10-*Aşıkane* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1968, 46 s.), 11-*Şenlikname* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1972), 12-*Şiirler* (1975), 13-*Taş Baskısı* (1975), 14-*Atlas* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1976, 191 s.), 15-*Kül* (1.bs., 1978; 2.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1992, 134 s.), 16-*İstanbul Kitabı* (1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1979, 72 s.), 17-*Kütaflar Kitabı* (1.bs., Yazko Yayınları, İstanbul, 1981, 120 s.), 18-*Deniz Eskisi* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 118 s.), 19-*Şifalı Otlar Kitabı* (1.bs., Karacan Yayınları, İstanbul, 1982, 133 s.), 20-*Şiirin Gizli Tarihi* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1983, 122 s.), 21-*Galata* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1985, 205 s.), 22-*Delta ve Çocuk* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1984, 123 s.), 23-*Güzel İrmak* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1988, 87 s.), 24-*Pera* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1990, 194 s.), 25-*Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1993, 89 s.), 26-*Avluya Düşen Gölge* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1996, 119 s.), 27-*Şeyler Kitabı-Ev* (1.bs., Sel Yay., İstanbul, 1997, 131 s.), 28-*Yaşamın Sayılar* (1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1998, 95 s.), 29-*Eşik* (Toplu Şiirleri-I. 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999), 30-*Aşk Tahtı* (Toplu Şiirleri-II. 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999), 31-*Akşama Doğru* (Toplu Şiirleri-III. 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999), 32-*Şeyler Kitabı* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, 436 s.), 33-*Kuşların Doğum Gününde Olacağım* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005, 114 s.), 34-*Tümcelerle Geliyorum* (1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007, 114 s.) Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Galile Denizi”, *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 250-253; A.mlf., “Balad”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 196-211; Sezai Karakoç, “Galile Denizi”, *Edebiyat Yazıları II*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1986, ss. 30-35; Orhan Koçak, “Kalmak İmkansız”: İlhan Berk’in Şiiri ve Poetikası Üzerine Bir Deneme”, *Defter*, 19, Kış 1992, s. 158; Tanık Özcan, *İlhan Berk, Hayatı-Şiirleri*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1995; Ali Akgün, *İlhan Berk Şiirinde Nesne Sorunu*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, VI+97 s.; Selahattin Özpalabıyıklar, *A’dan Z’ye İlhan Berk*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 64 s.; Doğan Aksan, “Ne Böyle Sevdalar Gördüm”, “Akşama Doğru”, *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, ss. 101-102, 103-105; Nurullah Çetin, “İlhan Berk’in Şiirine Genel Bir Bakış”, *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 93, Eylül 2004, ss. 80-95; Feridun Andaç, *İlhan Berk’le Şiirin Anayurdunda*, 1.bs., Dünya Kitapları, İstanbul, 2005; Tarık Özcan, *Aykırı ve Şair İlhan Berk*, 1.bs., Popüler Yayınları, İstanbul, 2009, 388 s.

³⁵⁷ Ahmet Kot, “Berk, İlhan”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, s. 400.

³⁵⁸ Selahattin Özpalabıyıklar, *A’dan Z’ye İlhan Berk*, s. 41. Ancak, bu eserlerden bazısı nedeniyle kovuşturma da geçiren şairle ilgili bir anekdot konunun farklı bir yönünü ortaya koyar. Mustafa Miyasoğlu’nun tespitine göre, “1980 öncesi yayınlanan *Oluşum* adlı dergide, İlhan Berk adlı şair, Rusya’nın kendisi gibi genç şair ve yazarları yıllarca gönderdikleri paralarla desteklediklerini, Nihilist tavırlarını ancak böyle geliştirdiklerini açık çek bir tarzda, biyografisini anlatırken belirtmişti(r)” [*Bkz., Kültür Hayatımız*, 1.bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s. 148].

³⁵⁹ *Bkz.*, İlhan Berk, “İkinci Yeni’nin İlkeleri Ya Da Salt Şiir”, *Şiirin Toprağı*, ss. 93-95.

³⁶⁰ Eray Canberk, “Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış”, *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, s. 170.

³⁶¹ İhsan Işık, *Yazarlar Sözlüğü*, s. 126.

³⁶² Selahattin Özpalabıyıklar, *A’dan Z’ye İlhan Berk*, s. 8.

³⁶³ Selahattin Özpalabıyıklar, *A.g.e.*, s. 24.

³⁶⁴ Selahattin Özpalabıyıklar, *A.g.e.*, s. 29.

³⁶⁵ İlhan Berk, *Şiirin Toprağı*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1992, 150 s.; A.mlf., *İnferno*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994, 171 s.; A.mlf., *Kanath At*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994, 185 s.; A.mlf., *Logos*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996, 61 s.

İlk şiiri 1945 yılında Zonguldak'ta çıkan *Bucak* dergisinde yayımlanan *Ercüment Uçarı* (d.1928)³⁶⁷, “zamanla kendine aklın ve hayal gücünün soyutlamalarına yaslanan bir duygu evreni kur(muş)”³⁶⁸ ve İkinci Yeni çizgisinde yazdığı şiirleriyle tanınmış bir şairdir. Bir ara hikâye de yazmasına rağmen şiirde karar kılan, izlenimci, yer yer Gerçeküstücü anlaşılması zor şiirler yazan ve şiir hakkında “Şiir benim için bir kaçıştır. Kendimden, çevremden, kozmozdan. Ve onlara koşarak yeniden varmaktır.” diyen Ercüment Uçarı, şiirlerinde çoğunlukla kendini konu edinmiştir.³⁶⁹

Şiire öğrencilik yıllarında *Harika* dergisinde yayımlanan şiirleriyle başlayan *Kemal Özer* (d.1935)³⁷⁰, İkinci Yeni şairleri arasında yer almış, bir ara hikaye de yazmış olması hareket içinde kendisini geri plana itmiştir. İmgeye ağırlık veren, ferdiyetçi, soyut bir anlatıma yaslanan ilk şiirlerinden sonra, 1963-70 arası şiirden uzaklaşmasına rağmen, 1970'lerin ortamında günlük olaylardan hareketle Marksizm veya toplumsal gerçekçilik perspektifinden okura mesaj verme eğiliminde şiirler yazmıştır. Öte yandan, “İkinci Yeni'leri toplayan 'a' dergisini 1956-1960 arasında çıkaran ve şiir üzerinde denemeleri de olan Kemal Özer, kuşaktaşları arasında biçime, mısra kuruluşuna, kelime seçimine, iç âhenge, kafiyelere ve iç bütünlüğe önem veren şairlerdendir.”³⁷¹ denilmiştir.

Şairliğe ilk adımını 1954 yılında *Kaynak* dergisinde çıkan şiiriyle atan ve şiirlerini dönemin başta *Pazar Postası* olmak üzere çeşitli dergilerinde yayımlayan *Ülkü Tamer* (d.1937)³⁷², İkinci Yeni akımının atmosferindeki ilk şiirlerinden sonra ustalık döneminin eserlerini vermiştir. “Ülkü Tamer, Nazım Hikmet nevinden kendini Marksist ideolojiye adanmış bir şair intibai vermekle beraber, şiirlerinde çağdaş politik, sosyal hadise ve ideolojilerle ilgili unsurlara sık sık rastlanır... Ülkü Tamer, kelimelerle oynamasını, onlarla güzel hayaller, vehimler, görüntüler yaratmasını bilen bir şairdir. ‘Şiir İçin Cevaplar’ şiiri, onun hakim olan sanatçı yönünü gösteren güzel bir örnektir.”³⁷³ Şiirlerinde çocuk duyarlılığını öne alan bir kimlikte görünür... Şekil bakımından düzyazıya yatkın örneklerle, halk şiiri türlerine ve başka biçimlere ilgi duysa da bu çeşitlilik içinde kendi şiirinin sesini her zaman korumayı başarmıştır.³⁷⁴

Cumhuriyet devri Türk edebiyatında ilk şiiri ‘*Sabır*’ 1950 yılında *Büyük Doğu*'da yayımlanan ve sanat hayatına İkinci Yeni şairleri ile birlikte atıldığı için onlarla birlikte anılan, fakat dünya görüşü açısından onlardan bütünüyle ayrı bir yelpazede bulunan *Sezai Karakoç* (d.1933)³⁷⁵, başlangıçta İkinci

³⁶⁶ İlhan Berk, *Poetika*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997, 58 s.

³⁶⁷ Şiirleri: 1-*Cümbüşçübaşı* (1.bs., Dost Yayınları, Ankara, 1958, 79 s.), 2-*Et* (1.bs., Ekin Basımevi, İstanbul, 1960, 30 s.), 3-*Kuyuda Yusuf* (1.bs., Baha Matbaası, İstanbul, 1962, 24 s.), 4-*Avlanırken Bir Korku* (1.bs., Karagüneş Yayınları, İstanbul, 1967, 30 s.), 5-*Albatros Adı Bir Gün Gelecek* (1.bs., Garanti Matbaası, İstanbul, 1971, 79 s.), 6-*Geçmiş Zaman Tevellüdü* (1988), 7-*Ziba Sokağı* (1991), 8-*Ay Batarken Kancama* (1994), 9-*Yırtıksız Sözler* (1996). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Aşk”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 565-569.

³⁶⁸ Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 15.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1993, s. 326.

³⁶⁹ Bkz. ve karşı., Komisyon, “Uçarı, Ercüment”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 8, s. 454.

³⁷⁰ Şiirleri: 1-*Gül Yordamı* (1.bs., Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1959, 41 s.), 2-*Ölü Bir Yaz* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1960, 31 s.), 3-*Tutsak Kan* (1963), 4-*Kavga'nın Yüreği* (1.bs., Yücel Yayınları, İstanbul, 1973, 63 s.), 5-*Yaşadığımız Günlerin Şiirleri* (1.bs., Habera Kitabevi, İstanbul, 1974, 95 s.), 6-*Sen De Katılmalsın Yaşamı Savunmaya* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1975, 94 s.), 7-*Geceye Karşı Söylenmiştir* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1978, 78 s.), 8-*Kimlikleriniz Lütfen* (1.bs., Yazko Yayınları, İstanbul, 1981, 60 s.), 9-*Araya Giren Görüntüler* (1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1983, 80 s.), 10-*Çağdaş ve Boyun Eğmeyen* (Toplu Şiirleri, 1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1985), 11-*Sınırlamıyor Beni Sevda* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1987, 80 s.), 12-*İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle* (1.bs., Yordam Yayıncılık, İstanbul, 1990, 48 s.), 13-*Bir Adı Gurbet* (1.bs., Yordam Yayıncılık, İstanbul, 1993), 14-*Oğulları Öldüren Analar* (1.bs., Yordam Yayıncılık, İstanbul, 1995, 64 s.), 15-*XX.Yüzyıldan Duvar Kabartmaları 1: Bütün Şiirleri 1959-1981* (1999), 16-*XX.Yüzyıldan Duvar Kabartmaları 2: Bütün Şiirleri 1983-1999* (1999). Hakkında bkz.: Sonnur Sezer, “Kemal Özer Şiirinin Tanıkları”, *Cumhuriyet Kitap*, S. 495, 12 Ağustos 1999; Doğan Hızlan, “Kemal Özer'in Şiir Durakları”, *Hürriyet Cumartesi Eki*, 30 Aralık 2000; Zeynep Uzunbay, “Kemal Özer ve ‘Temmuz İçin Yaralı Semah’”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Yıl: 76, S. 1221, 1 Haziran 2009, ss. 29-31; Mustafa Şerif Onaran, “Bir Şiir Emekçisi: Kemal Özer”, *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Yıl: 77, S. 1223, 1 Ağustos 2009, ss. 24-26.

³⁷¹ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 551.

³⁷² Şiirleri: 1-*Soğuk Otların Altında* (1.bs., A Dergisi Yayınları, İstanbul, 1959, 61 s.), 2-*Gök Onları Yanıltmaz* (1.bs., Zema, Gaziantep, 1960, 26 s.), 3-*Ezra İle Gary* (1.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1962, 29 s.), 4-*Virgül'ün Başından Geçenler* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1965, 28 s.), 5-*İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür* (1.bs., De Yayınevi, İstanbul, 1966, 25 s.), 6-*Sarıgöller* (1.bs., Cem Yayınevi, İstanbul, 1974, 127 s.), 7-*Ne Biliyorum* (1.bs., Milliyet Yayınları, İstanbul, 1977, 304 s.), 8-*Seçme Şiirler* (1.bs., Karacan, İstanbul, 1981), 9-*Yanardağın Üstündeki Kuş* (Toplu Şiirler, 1.bs., Can Yayınları, İstanbul, 1986, 265 s.); 2.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1994, 270 s.). Hakkında bkz.: Mehmet Kaplan, “Düello”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 586-598; Ülkü Tamer [Dosya], *Ludingirra*, Yıl: 2, S. 5, Bahar 1998, ss. 45-121; Kemal Bek, “Ülkü Tamer'in İmgeleri”, *Şiirden Eleştiriyeye*, ss. 135-146.

³⁷³ Mehmet Kaplan, “Düello”, *Şiir Tahlilleri II*, s. 593, 594.

³⁷⁴ Komisyon, “Tamer, Ülkü”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 8, s. 219.

³⁷⁵ Şiirleri: 1-*Şiirler I: Hızır'la Kirk Saat* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1967), 2-*Şiirler II: Taha'nın Kitabı / Gül Muştusu* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1968 / 1969), 3-*Şiirler III: Körfez, Şahdamar, Sesler* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, ayrı bs: 1959 / 1962 / 1968), 4-*Şiirler IV: Zamana Adanmış Sözler* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1975), 5-*Şiirler V: Ayınlar* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1977), 6-*Şiirler VI: Leyla İle Mecnun* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1980), 7-*Şiirler VII: Ateş Dansı* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1987, 38 s.), 8-*Şiirler VIII: Alın yazısı Saati* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1989, 63 s.), 9-*Şiirler IX: Monna Rosa / İlk Şiirler* (1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1998), 10-*Gün Doğmadan / Şiirler* (1.bs., Diriliş Yayınları,

Yeni şiirinin imkânlarından yararlanarak şiire başlamasına rağmen, gittikçe kendine özgü bir şiir kainatı kurmuştur. İkinci Yeni şiiri ile biçimsel benzerlikler taşıyan şiirlerinde muhteva bambaşka bir hüviyettir. Çünkü, “Sezai Karakoç’un şiiri sadece İslâmî niteliğiyle değil, Asur’dan Hıristiyan kültürünü de içine alacak şekilde çok zengin muhtevası ve anlatım özellikleriyle değişik çevrelerin değişik yorumlarıyla değerlendirilmektedir.”³⁷⁶ İkinci Yeni önemini yitirdiği zamanlarda kendisi daha da belirgin bir hale gelmiş, 1960’lı yıllardan sonra ise olgunlaşmaya başlamıştır. ‘Diriliş’ tezi ile aynı adı taşıyan dergisi ve yayınevi sayesinde geniş bir tesir sahası yaratarak edebiyat tarihimizde kendisine önemli bir yer edinmiştir. Kullanmış olduğu kapalı dil, deneme ve eleştirileri hariç tutulursa, şiirlerinin kalabalık halk kitlelerinden daha ziyade usta okur kategorisine dahil edilebilecek entelektüel kesim tarafından okunma gibi bir sonucu doğurmuştur denilebilir. Varoluşçuluk akımının bir sonucu olarak İkinci Yeni şiirinde “her şey insanda başlar ve biter”³⁷⁷, fakat o, şiirini metafizik alana açarak bunu dönüşüme uğrattır. “*Sanat tutumum, genel dünya görüşümün bir bölümünden başka bir şey değildir*”³⁷⁸ diyen Sezai Karakoç’ta “*Sanat, kaçsa da, inkâr etse de, ‘Tanrı’ya doğru’dur hep.*”³⁷⁹ O’na göre, “*şair, milletin sözcüsü, yorumcusu ve gerekirse yol gösterendir. Şair milletin kalbidir. Atan nabzı, çarpan yüreğidir.*”³⁸⁰ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan* adlı şiir kitabında toplanan şiirleri, sanat, edebiyat, deneme ve eleştiri konularında yazdığı makaleleri ile ‘diriliş tezi’ şeklinde dillendirdiği yeni yeşermekte olan bir edebiyat uğruna çabalarından ötürü, 1960’lardan sonra oluşacak Yeni İslâmî Akım’ın öncü şahsiyeti olarak kabul görecektir.

SONUÇ

Türk Edebiyatı’nın en son evresi olarak Cumhuriyet devri Türk edebiyatı 1923’ten günümüze kadar uzanmaktadır. Bu devir Türk şiirinin 1960’lı yıllara kadar gelişen evresini konu eden bu çalışmamızda görülmüştür ki, bu şiir, geçmişe uzanan bağları olmakla birlikte büyük ölçüde çehresini Batı’ya çevirmiştir.

Bu dönem şiiri, ilgili tarihler arasında değişik edebiyat topluluklarınca yine değişik sanat ve estetik anlayışlara bağlı sanatçılarca çoğunlukla birbirine karşıt eğilimler halinde devam etmiştir. Bu devir sonrasında olduğu gibi bu tarihler arasında toplumun içinde bulunduğu siyasal, sosyal ve ekonomik olaylar şiirde yansımaları bulduğu gibi, ülke dışı sanat, edebiyat ve düşünce akımları da kendisine taraftar bulabilmiştir. Cumhuriyet’in kurucu gücü şu veya bu şekilde bu dönem boyunca şiir ve şairler üzerinde varlığını hissettirmiş, hangi kesimden olursa olsun öngörülen çizgiyi aştığı iddia edilen eser ve sahipleri kovuşturmayla uğramıştır.³⁸¹

İstanbul, 2000, 686 s.). Hakkında bkz.: Selahattin İpek, *Hızır Kırk Saat Üstüne*, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Erzurum 1977; Şakir Diclehan, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*, 1.bs., Pıran Yayınları, İstanbul, 1980, 318 s.; Ebubekir Eroğlu, *Sezai Karakoç’un Şiiri*, 1.bs., Bürde Yayınları, İstanbul, 1981, 86 s.; Mehmet Kaplan, “Kapalı Çarşı”, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 356-369; Mehmet Kaplan “Sezai Karakoç (II)”, *Türk Edebiyatı*, S. 213, Temmuz 1991, ss. 5-10; Mehmet Erdoğan, “Sezai Karakoç’un Şiir Coğrafyası”, *Dergah, Aylık, Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 2, S. 24, Şubat 1992, s. 11; *Yedi İklim, Sanat, Kültür, Edebiyat [Dergisi]*, c. 6, S. 44-45, Kasım – Aralık 1993, 160 s.; Turan Karataş, “Sezai Karakoç, İkinci Yeni’nin Neresinde?”, *Dergah, Aylık, Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 7, S. 76, Haziran 1996, ss. 7-8; Hasan Akay, “Yeni Türk Edebiyatında Âmentüler-II / 2. Diriliş Neslinin Âmentüsü”, *Dergâh, Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 8, S. 87, Mayıs 1997, ss. 7-8; Mustafa Kirenci, *Diriliş Akımının Ekseni: Medeniyet Perspektifi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 1997; Mehmet Erdoğan, “Monna Rosa: Bir Efsane Şiir”, *Dergâh, Aylık Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 9, S. 104, Ekim 1998, ss. 8-9; Turan Karataş, *Doğu’nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, 1.bs., Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1998, 604 s.; *Kitap Dergisi* [Özel Sayı: Kendisi Olabilen ve Kendisi Kalabilen Bir Düşünür Şair: Sezai Karakoç], Yıl: 13, S. 93, Aralık 1998, ss. 5-101; *Ludingirra*, [Sezai Karakoç (Dosyası)], S. 9, Bahar 1999, ss. 33-95; Ahmet Ada, “İkinci Yeni ve Monna Rosa”, *Virgöl, Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, S. 16, Şubat 1999, ss. 15-17; Eser Rüzgar, “Sezai Karakoç’un ‘İkinci Ayın’ İsimli Şiirinin Tahlil Denemesi”, *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür Sanat Aylık Dergi*, S. 121, Nisan 2000, ss. 32-34; *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, S. 126, Eylül 2000, 136 s. [Bu özel sayıda yer alan bazı imzalar ve yazıları: İsmail Killoğlu, “Şiir ve Uygarlık”, ss. 27-31; Ali Haydar Haksal, “Sezai Karakoç’un Poetikası: Diriliş Ruhunun Şiiri”, ss. 44-48; İbrahim Demirci, “Sesler’in Çevresinde”, ss. 53-54; Ali Yıldız, “Balkon”, ss. 78-81; Süleyman Çelik, “Kar Şiiri”, ss. 83-84; Cevat Akkanat, “Sezai Karakoç’un Gelenekle İlgili Düşünceleri ve Şiirindeki Geleneksel Şekil Unsurları”, ss. 95-102]; *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi* [Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş], S. 73, Ocak 2003, 537 s.; Baki Asiltürk, “Sezai Karakoç Şiirine Anlatım Özellikleri Çerçevesinde Bir Bakış”, *Hilesiz Terazî*, 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 228-243; Ali Haydar Haksal, *Sezai Karakoç / Eleğimsağmalarda Gökanıtı*, 1.bs., İnsan Yayınları, İstanbul, 2007, 152 s.; Servet Tiken, “Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Kültürel Bir Sembol: Akrep”, *Atatürk Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 15, S. 37, Erzurum 2008, ss. 159-172.

³⁷⁶ İnci Engin’in, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 118.

³⁷⁷ Sezai Karakoç, “Dişimizin Zarı”, *Edebiyat Yazıları II*, 1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1986, s. 28.

³⁷⁸ Sezai Karakoç, “Sanat Görüşü, Şiirimiz-Akımlar, Toplum ve Şair Hakkında”, *Edebiyat Yazıları II*, s. 36.

³⁷⁹ Sezai Karakoç, “Fizikötesi ve Sanatçı”, *Edebiyat Yazıları I*, 2.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1988, s. 22.

³⁸⁰ Sezai Karakoç, “Şair”, *Edebiyat Yazıları I*, s. 47.

³⁸¹ Bunun sonucu olarak ‘hapishane’ veya ‘cezaevi’ şiirleri yazılmış antolojiler oluşturulmuştur. Bu konuda örnek olarak bkz.: Ahmet Uysal, *Mahpushane Şiirleri Antolojisi*, Adam Yayınları, İstanbul, 1974, 200 s.; Fehmi Uzal – Halil İbrahim Özcan (haz.),

Tatlısu gerçekliği ile hareket etmek isteyenler toplumsal ve düşünce temlerinden uzak durarak şiirin sanatsal ve estetik boyutları üzerinde yoğunlaşmışlar veya şiirin iç sorunları üzerinde durmuşlar veyahut da kapalı ve anlaşılmasız bir üslup benimsemişlerdir. Bu arada bu tutum bağımsız sanatçılar ve şairler dediğimiz kesimin oluşmasına da sebep olmuştur. Bu şairler, topluluklar halinde değil, bireysel olarak başarılı ve orijinal eserler vermeyi kendilerine ilke edinmişlerdir. Bu dönem Türk şiirinde genel olarak, “en çok rağbet gören konular, şahsî duygu ve hayallerden, metafizik mes’elelere, çocukluk yıllarına duyulan özlemlere, şuuraltı hayata, Atatürk ve yurt sevgilerine, Türk Yunan ve Lâtin mitolojilerine³⁸² kadar uzanır.”³⁸³ Öte yandan, eski şiir neyi savunmuş, inanmış ve saymışsa, yeni şiir onu red ve inkâr etmiş, alaya almıştır. Şiir ve şiirin tanımının ortaya çıkan yeni anlayışlar ve pratikler gereği genişletilmesi zorunluluğu doğmuştur. Daha önceleri, “vezinli ve kafiyeli söz” olarak tanımlanan şiirin, bu devirden itibaren artık “duygu ve düşüncelerin insan ruhunda ürpertiler uyandıracak biçimde ölçülü-ölçüsüz, kafiyeli-kafiyesiz, genellikle nazım halinde anlatılan biçimine şiir adı verilir”³⁸⁴ şeklinde tanımlanması bu görüşümüzü doğrular. Öte yandan Tanzimat devri Türk şiirinde Recâzâde Mahmûd Ekrem Bey’in “zerrâtan şümûsa kadar” genişlettiği şiir konuları bu devirde daha da genişler. Bu şiir büyük konulara yüz çevirip silik konuları, küçük tasaları ve küçük sevinçleri ele alır. Eskiye alaya alan bu şiir, ‘zamandan kaçış’ gibi bazı eski temalara yeni bir ruh kazandırmış, ‘öte’ duygusu kaybedildiği için tam zıddı olan ‘yaşama sevinci’ gibi yeni temalar edinmiştir. İnsan gibi eşya da yer değiştirmiştir. Şiirin felsefesine ve iddialarına uygun insanlar, önceki mekânlara benzemeyen yeni yerler şiirlerde arzı endam eder. Şiirin şeklinde olduğu gibi muhtevasında değişiklikler yapılmaya çalışılmıştır. Kuramsal düşünürler ve poetikalar kaleme alanlarca muhtevadaki değişiklik, beraberinde zevklerde değişikliği yaratacağı için önemli sayılmıştır. Yapı değişikliği ile Türk şiir geleneğinde –çoğunlukla mazi ile ilişkiyi kesmeyi amaçlayan yabancı düşünce ve sanat anlayışlarının öngörülerini doğrultusunda- bir kırılmanın gerçekleştirilmesine uğraşmıştır. Gerek bireysel ve gerekse edebî topluluklar tarafından şiir sanatı üzerine toplu görüş ve düşünceleri içeren poetikalar ve manifestolar hazırlanıp yayımlanmış, müstakil kitaplar ve yazılar kaleme alınmıştır. Kuşkusuz bunlar, bu devir Türk şiiri için son derece önemli kaynak niteliği de taşımaktadır.

Bu devir Türk şiirini besleyen kaynaklar içinde gelenek, nesilden nesile aktarılmak istenilen değerler ve miraslar, egemen temayül gereği eleştirel yaklaşımın bir yansıması olarak büyük bir şair kitlesi tarafından ‘terk edilmesi gereken şeyler’ olarak algılandığından, dışarıdan ve yabancı olamı dönüştürüme uğratarak millileştirme işlevini görememiştir. Ortaya çıkan ve yeri doldurulamayan bu boşluk, yabancı düşünce akımlarının güdümündeki şiir anlayışlarına davetiye çıkarmıştır. Böyle bir ortamda, Cumhuriyet öncesinden devralınan düşünce akımları yanında dışarıdan Toplumsal-gerçekçilik / Marksizm, Gerçek-üstüçülük, Varoluşçuluk ve Dadaizm³⁸⁵ gibi akımlar bu devir Türk şiire girmiş, serbest çağrışımlara dayanan anlaşılması güç şiir akımı yapay ve taklit niteliği taşısa da moda haline gelmiştir. “Bu akım aslında şuur-altı psikolojisinin estetik bir ifadesi olmakla beraber, bazıları onu sosyal ve politik fikirleri telkin maksadıyla bir vasıta olarak kullanmışlardır.”³⁸⁶ Bunun sonucunda gerek kendini koruma refleksi ve gerekse Cumhuriyet’in kurucu felsefesi bir denge unsuru olarak müdahil olmuşsa da sözü edilen bu boşluk genellikle millî bünyeye karşıt düşünce akımlarının şiiri ile doldurulurken, kendimize özgü olan cılız kalmıştır. Zamanla bu, kaygan bir zemin üzerinde birbirleriyle çelişen sanat ve şiir anlayışlarının ortaya atılması şeklinde kendini göstermiştir. Toplumun siyasal ve sosyal yapısı ile paralellik gösteren bu atmosferde egemen hale gelen şiir, “Okuyucuyu şaşırtma, ironi ve kelime oyunu, modern şiirin özelliklerindedir. Her şair kendi mizaç ve gayesine göre bu teknikten yararlanmışır”³⁸⁷. Modern şiirin özelliklerinden birisi (de) duyguları bütün karışıklığı ile ifade etmektir. Bundan dolayı ona, hayatın kompleksliğini, anlaşılmağını, hatta bazen abesliğini hissettiren teferruat da karışır.”³⁸⁸ Görülen o ki, her yeni eskiyor, her doğan ölüyor. Bu durumu, “Cumhuriyet devrinde, özellikle şiir alanında, hiçbir akım uzun ömürlü ve süreklili olmamış, aşağı yukarı her beş yılda bir yeni bir kuşak, yeni bir şiir estetiğiyle ortaya çıkmıştır”³⁸⁹ tespiti çok güzel bir biçimde açıklar. Aslında bütün bunlar, 1960’tan

1980-1990 *Cezaevi Şiir Antolojisi*, Melsa Yayınları, İstanbul, 1992, 255 s.; Refik Durbaş, *Türk Yazınından Seçilmiş Cezaevi Şiirleri Antolojisi*, Adam Yayınları, İstanbul, 1993, 459 s.

³⁸² Bu konuda yapılan bir çalışma için bkz., Aydın Afacan, *Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Yunan ve Latin Mitolojyası*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999, 117 s.

³⁸³ Kenan Akyüz, “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı”, *İslâm Ansiklopedisi*, c. 12/II, s. 601.

³⁸⁴ Krş., Recep Toparlı, *Türk Dili IV*, Atatürk Üniversitesi Y., Erzurum 1987, s. 38.

³⁸⁵ Bkz. Cemal Süreya, “Yeni Şiirimiz ve Dada”, *Vatan Gazetesi*, 5 Mayıs 1959.

³⁸⁶ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 486.

³⁸⁷ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, s. 301.

³⁸⁸ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*, ss. 316-317.

³⁸⁹ Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatından Seçme Parçalar*, s. 16.

günümüze uzanan süreçte Türk şiirine rengini verecek farklı damarlara işaret etmektedir. İnceleme konusu edilen dönemde bazı şairler, bu dünyaya gözlerini yumarken büyük bir çoğunluğu eserlerini 1960 sonrası yıllarda vermeyi sürdürürler.

Tanzimat'tan beri devam eden medeniyet değiştirme sürecinin canlı bir biçimde yaşandığı, keskin ayrımlarının ve pratiklerinin sergilendiği bu devir Türk şiiri, 1960'lı yıllardan sonra mevcut edebî akımlar yanında yenileriyle birlikte daha da hareketli ve eser açısından verimli bir döneme girer, belirginleşen düşünce ve sanat akımlarına göre farklı damarlar ve kümelenmeler halinde günümüze kadar gelir. Bu günden o yıllara bir bakıldığında 'maziye reddeden şair ve entelektüellerimizin yanlış bir yolu yürüme adına kendilerini harcamış olduklarını görmek' insanımız açısından bir kayıptır denilebilir.

Son olarak şunu ifade etmek gerekir ki, kuruluş devrinin belli başlı heyecanlı dönemleri ve anlarını bünyesinde barındıran, tarihin ve zamanın eleştiri süzgecinden geçen bu devir Türk şiiri, edebiyat biliminin kuralları bağlamında yeniden değerlendirilerek nesnel bir biçimde ortaya konmalıdır.³⁹⁰ Bu devir edebiyatı ve şiiri, bazı duyarlılıkların vurgulu, bazılarının silik takdimi biçiminde değil, bizi biz yapan değerlerin ne olduğuna artık karar vererek ve maziyle hesaplaşmadan vazgeçilip onunla barışarak kendimize özgü bakış açımızla bir bütün olarak sunulmalıdır. Artık kendimizden uzaklaşarak ve başkalarını örnek alarak kendimiz olamayacağımız bilinmelidir. Başkalarının dünya görüşü, sanat, kültür, edebiyat ve şiir anlayışı benimsenerek, kendi dünya görüşümüz, sanat, kültür, edebiyat ve şiir anlayışımız reddedilerek Türk milletinin tümünün sesi olan bir şiir oluşturulamaz. Şiirimiz dahil diğer edebî türleri de kapsayacak şekilde edebiyatımızın bir felsefesi ve teorisi ortaya konmalıdır. Bu alandaki gecikme, telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracaktır. Bugün kendi kültür ve edebiyatını bütün yönleriyle ortaya koyup takdim etmeyenler, takdim edilen başka kültür ve edebiyatlar karşısında mukavemet gösteremeyerek çok geçmeden topyekûn bir asimileye uğrayacaktır. Bu problemin çözümünde edebiyat araştırmacıları ve eleştirmenlerine son derece büyük görevler düşmektedir. Unutulmamalıdır ki her ağaç kendi özsuyla beslenir. Cumhuriyet devri Türk şiirinin 1960'a kadar olan sürecini bir bütün olarak ele alan bu uzun soluklu makalede böyle bir görevi üstlenme çabası söz konusudur.

1-YARARLANILAN ESERLER

- A. Afetinan, *M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1971, 125 s.
- Ahmed Hachim, "Les Tendances Actuelles de la Littérature Turque", *Mercure de France*, Nr. 627, 1 Ağustos 1924, ss. 641-655.
- Ahmed Hâşim, "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar", *Piyâle, İlk ve Son Şiirler*, İlhâmi Fevzi Matbaası, İstanbul, 1926 ve A.mlf., a.g.m., *Piyâle*, İkinci Tab', İkdâm Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 3-18.
- Ahmed Hâşim, "Şiirde Ma'nâ", *Dergâh*, C. 1, S. 8, 5 Ağustos 1337 [1921], ss. 113-114.
- Ahmet Haşim, "Türk Edebiyatının Bugünkü Eğilimleri", [Çev.: ?], *Hareket*, S. 16-17, [Ankara] Haziran-Temmuz 1980.
- Ahmet Haşim, "Türk Yazımının Bugünkü Eğilimleri", [Çev.: Bilge Karasu], *Tan*, S. 2, [Ankara] Haziran 1982, ss. 75-86.
- Ahmet Haşim, "Türk Yazımının Bugünkü Eğilimleri", [Çev.: Bilge Karasu], *(TÖMER) Edebiyat Dergisi*, S. 1, Şubat-Mart 1996.
- AKKANAT, Cevat, *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, XVII+362 s.
- AKSAL, Sabahattin Kudret, *Bütün Yapıtları: Denemeler, Konuşmalar, Geçmişle Gelecek ve Başka Yazılar*, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul, 1998.
- AKTAŞ, Şerif, "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Hakkında", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık 1998, ss. 2887-2888.
- AKTAŞ, Şerif, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Türk Yurdu*, [Cumhuriyetin 75. Yılı Özel Sayısı], c. 18, S. 134, Ekim 1998, ss. 110-115.
- AKYÜZ, Kenan, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı", *İslâm Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1988, c. 12/II, ss. 599-604.
- ALKAN, Erdoğan, *Şiir Sanatı: Dünyada ve Türkiye'de Şiir Akımları, Şiirin Temel Sorunları-Kavramları*, Yön Yayınları, İstanbul, 1995, 575 s.
- ALTINKAYNAK, Hikmet, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayınları, İstanbul, 1977.
- ANDAY, Melih Cevdet, "Ozan ve Aydın", *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1986.
- ANDAY, Melih Cevdet, "Şiir Yaşantısı", *Çerçeve*, Nisan 1989.
- ANDAY, Melih Cevdet, "Şiirin Sürekliliği", *Akan Zaman Duran Zaman 1*, 1.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1984, s. 131.

³⁹⁰ Cumhuriyet devri edebî eleştirisinin öznel tavrı ve bu tavrı benimseyenlerin oluşmakta olan edebiyatı ve şiiri biçimlendirici etkisi tartışılmalıdır. Mustafa Şerif Onaran'ın Sami Karaören'in *Şiir Her Zaman* [Kelebek Yayınları, İstanbul, 1985] adlı eserinden alıntılanarak aktardığı Cahit Külebi'nin anlattıkları bu bağlamda son derece anlamlıdır. Cahit Külebi şunları söylüyor: "Ya 1953 ya da 1954'teydi. Türk Dili dergisi Yazı Kurulu, çalışmalarını bitirmiş, Nurullah Ataç ve Suut Kemal Yetkin'le bir şiir üzerinde konuşuyorduk. Sanıyorum Behçet Necatigil'in şiiriydi. Genellikle Ataç benimle zıtlar, Yetkin ise silik bir içtensizlik gösterirdi. Bana karşı çıktılar. Ataç 'Türkiye'de iki şair var. Biri, Yahya Kemal, öbürü Nazım, gerisi bizim isteğimize bağlı. İyi dersek iyi, başarısız dersek kötü şair sayılır' dedi. Şaşkınlıkla Suut Kemal'e baktım. O da Ataç'ın sözlerini yineler şeyler söyledi" [Bkz., Mustafa Şerif Onaran, *A'dan Z'ye Cahit Külebi*, s. 10]. Herkesin önemli bulduğu bu iki kişi, kim bilir kaç şairi ve şiiri 'istedikleri gibi' verdikleri 'iyi dersek iyi ya da başarısız dersek kötü' kararlarıyla yok saydılar veya var saydılar? Günümüzde buna benzer tavırları sürdürmeye çalışanların ne yazık ki hâlâ çoğunlukta olduğunu da gözardı etmemek gerekir. Artık bu anlayışların tamamen terkedilerek nesnel bir biçimde sorun ele alınmalıdır.

- AYDIN, Mehmet, "Katı Çemberlerin Kırıcısı Cemal Süreya", *Şairlerden İzler*, Repta Yayınları, İstanbul, 1993, ss. 80-86.
- AYDIN, Mehmet, "Namus İşçisi Bir Şair", *Şairlerden İzler*, ss. 67-71.
- AYDOĞAN, Mustafa, "Bir İkinci Yeni Şairi Ece Ayhan", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl: 6, S. 70, Ekim 2002, ss. 98-101.
- AYHAN, Ece, *Yort Savul*, Adam Yayınları, İstanbul, 1982, 142 s.
- AYTAÇ, Gürsel, *Genel Edebiyat Bilimi*, 1.bs., Papirüs Yayınevi, İstanbul, 1999, 272 s.
- BATUR, Enis, *E/Babil Yazıları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995, 385 s.
- Behçet Necati, "Gece ve Yas", *Varlık*, S. 54, 1 Ekim 1935.
- BERK, İlhan, "İkinci Yeni'nin İlkeleri Ya Da Salt Şiir", *Şairin Toprağı*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1992, ss. 93-95.
- BERK, İlhan, *İnferno*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994, 171 s.
- BERK, İlhan, *Kanatlı At*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994, 185 s.
- BERK, İlhan, *Logos*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996, 61 s.
- BERK, İlhan, *Poetika*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997, 58 s.
- BERK, İlhan, *Şairin Toprağı*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1992, 150 s.
- BEZİRCİ, Asım, *İkinci Yeni Olayı*, 2.bs., Su Yayınevi, İstanbul, 1986.
- BEZİRCİ, Asım, *On Şiir On Şair*, May Yayınları, İstanbul, 1971.
- BİRİNCİ, Necat, "Asya, Arif Nihat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, 1991, c. 3, s. 343.
- BİRSEL, Salah, *Şiirin İlkeleri*, 2.bs., Yenilik Yayınları, İstanbul, 1954.
- CANBERK, Eray, "Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış", *Şiir ve Şiir Kuramı Üstüne Söylemler*, [Haz.: Nazan Aksoy, Kemal Bek, Eray Canberk, Nedret Kuran, Nuran Kutlu, Mehmet Rifat, Sema Rifat, Necdet Sumer], Düzlem Yayınları, İstanbul, 1996, ss. 137-192.
- CANSEVER, Edip, "İkinci Yeni ve Eleştirmeciler", [Soruşturmayı haz.: Fahir Aksoy], *Yeditepe*, S. 31, Ocak 1960, s. 9.
- Cemal Süreya, "Folklor Şiire Düşman", *a dergisi*, S. 6, 1 Ekim 1952, ss. 1-2.
- Cemal Süreya, "Şiir Anayasaya Aykırıdır", *Papirüs*, Mayıs 1961.
- Cemal Süreya, "Yeni Şiirimiz ve Dada", *Vatan Gazetesi*, 5 Mayıs 1959.
- Cemal Süreya, *Folklor Şiire Düşman*, Can Yayınları, İstanbul, 1992, 151 s.
- Cemal Süreya, *Şapkam Dolu Çiçekle*, 1.bs., Ada Yayınları, İstanbul, 1976.
- CENGİZ, Metin, *Toplumcu Gerçekçi Şiir 1923-1953*, Tüzm zamanlar Yayınevi, İstanbul, 2000, 178 s.
- Cevdet Kudret, *Bir Bakıma*, İnkılap ve Aka, İstanbul, 1977.
- Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatından Seçme Parçalar*, 2.bs., İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. Şti., İstanbul, 1981.
- CİVELEK, Teoman, "Dergiler Arasında", *Mavi*, S. 9, Temmuz 1953, s. 4.
- CİVELEK, Teoman, "Mavi'nin Düşündürdükleri", *Mavi*, S. 1, 1 Kasım 1952, s. 1.
- CÖMERT, Bedrettin, "İkinci Yeni Akımı'nın Şiirimizdeki İşlevi", *Eleştiriye Beş Kala*, Ayko Yayınları, İstanbul, 1981, ss. 301-310.
- CÖMERT, Bedrettin, "İkinci Yeni Akımı'nın Şiirimizdeki İşlevi", *Oluşum*, S. 8/50, Haziran 1978, ss. 8-14.
- CUNBUR, Müjgân, *Atatürk ve Millî Kültür*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1981.
- ÇETİN, Nurullah, *Behçet Necatigil, Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, 1.bs., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, XVIII+476 s.
- ÇINARLI, Mehmet, "Geçer, İlhan", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1979, c. 3, s. 310.
- ÇINARLI, Mehmet, "Hisar'dan Hatıralar", *Türk Dili*, S. 425, Mayıs 1987, s. 307.
- ÇINARLI, Mehmet, "Hisar", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981, c. 4, s. 243.
- ÇINARLI, Mehmet, "Mektuplar XII", *Türk Dili*, S. 488, Ağustos 1992, s. 135.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, "Toplumcu Gerçekçilik: Nazım Hikmet ve 1940 Kuşağı", *Adam Sanat*, S. 62, Ocak 1991, ss. 54-74.
- DOĞAN, Eser, *Edebiyattan Yana, A'dan Z'ye Asaf Hâlet Çelebi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 61 s.
- EMİROĞLU, Öztürk, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.
- ENGİNÜN, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 3.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 2002, 460 s.
- ENGİNÜN, İnci, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri)*, S. 481-482, Ocak-Şubat 1992, ss. 565-784.
- ERCİLASUN, Bilge, "Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Bayrak Kavramı", *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, ss. 206-214.
- ERDOST, Muzaffer, "İkinci Yeni", *Son Havadis*, S. 226, 19 Ağustos 1956.
- ERDOST, Muzaffer, *İkinci Yeni Yazıları*, Onur Yayınları, Ankara, 1997, 122 s.
- Faruk Nafiz, "Sanat", *Hayat*, C.1, No. 5, 30 Kânûn-ı Evvel 1926, s. 88.
- FUAT, Memet, "Mavi Hareketi Nedir?", *Adam Sanat*, S. 2, Ocak 1986.
- GÜREL, Zeki, *Hâlîde Nusret Zorlutuna, Hayatı ve Eserleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, XI+190 s.
- GÜRSON, Eser, *Edebiyattan Yana*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001, 162 s.
- HAYBER, Abdulkadir, *Necmettin Halil Onan*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, VI+153 s.
- HOROZCU, Oktay Rifat, *Şiir Konuşması*, Adam Yayınları, İstanbul, 1992.
- IŞIK, İhsan, *Yazarlar Sözlüğü*, 2.bs., Risale Yayınları, İstanbul, 1998.
- İLERİ, Suphi Nuri, *Yeni Edebiyat-Sosyalist Gerçekçilik*, Scala Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- İLHAN, Attila, *İkinci Yeni Savaşı*, 3.bs., Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1996.
- İLHAN, Attila, *İkinci Yeni Savaşı*, Yazko, İstanbul, 1983.
- İMER, Cihat, *Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten Seçme Sözler*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981.
- İNAN, M. Akif, "Ana Hatlarıyla İlk Dönem Cumhuriyet Şiiri", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül - Aralık 1998, ss. 2905-2907.
- İNCE, Özdemir, *Şiir ve Gerçeklik*, Broy Yayınları, İstanbul, 1985, 206 s.
- KABAKLI, Ahmet, "1940 Şiiri ve Garip'çiler", *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991, c. 4, s. 23, 24, 25.
- KABAKLI, Ahmet, "Ahmet Muhip Dıranas (1909-1982)", *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1990, c. 3, s. 520.
- KABAKLI, Ahmet, "Edip Cansever (1928-1986)", *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 484.
- KABAKLI, Ahmet, "İlhan Geçer (1918)", *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 274.
- KABAKLI, Ahmet, "Kemal Özer (1935)", *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 551.
- KABAKLI, Ahmet, "Nevzat Yalçın (1926)", *Türk Edebiyatı*, c. 4, ss. 315-317.
- KABAKLI, Ahmet, "Nüzhet Erman (1926)", *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 311.

- KABAKLI, Ahmet, "Orhan Veli Kanık (1914-1950)", *Türk Edebiyatı*, c. 4, s. 39.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, "Cumhuriyet Edebiyatı Epistemolojisi: Kısıtlamalar ve Bir Yaklaşım Önerisi", *Varlık, Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1109, Şubat 2000, ss. 46-51.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, "Yitirilmemiş Zamanın Ardında: Ahmet Hamdi Tanpınar ve Muhafazakâr Modernliğin Estetik Düzlemi", *Doğu-Batı, Düşünce Dergisi*, Yıl: 3, S. 11, Mayıs – Haziran – Temmuz 2000, s. 20.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, *Türk Şiiri, Modernizm, Şiir*, 1.bs., Bülke Yayınları, İstanbul, 2000.
- KAPLAN, Mehmet – İnci Enginün – Zeynep Kerman – Necat Birinci – Abdullah Uçman, *Atatürk Devri Türk Edebiyatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, c. I, XXXIV+651 s.
- KAPLAN, Mehmet, "Ahmet Arif: Karanfil Sokağı", *Şiir Tahlilleri II / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 4.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1984, ss. 559-564.
- KAPLAN, Mehmet, "Ali Mümtaz Arolat: Bir Gemi Yelken Açtı", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 43-50.
- KAPLAN, Mehmet, "Attila İlhan: Yorgun Serüvenci", *Şiir Tahlilleri II*, s. 250.
- KAPLAN, Mehmet, "Bedri Rahmi Eyüboğlu: Karadut", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 117-128.
- KAPLAN, Mehmet, "Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Cinaz, Tevriye ve İstihdam Sanatları", *Millî Kültür*, c. II, S. 9, Şubat 1981, ss. 15-19.
- KAPLAN, Mehmet, "Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Cinaz, Tevriye ve İstihdam Sanatları", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, 1.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1987, c. 2, ss. 433-441.
- KAPLAN, Mehmet, "Birinci Baskıya Önsöz", *Şiir Tahlilleri II*, s. 7.
- KAPLAN, Mehmet, "Cahit Sıtkı Tarancı: Otuzbeş Yaş Şiiri", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 107-116.
- KAPLAN, Mehmet, "Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiir Estetiği", *Edebiyatımızın İçinden*, 1.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1978, ss. 196-206.
- KAPLAN, Mehmet, "Cemal Süreya: Üvercinka", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 266-281.
- KAPLAN, Mehmet, "Ceyhan Atuf Kansu: Ayaş Yolunda", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 490-493.
- KAPLAN, Mehmet, "Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Kısa Bir Bakış", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 307-312.
- KAPLAN, Mehmet, "Dıranas'ın Şiirleri", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 228-232.
- KAPLAN, Mehmet, "Fazıl Hüsnü Dağlarca: Epeski", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 158-173.
- KAPLAN, Mehmet, "Hepimiz Bir Yankının Çocuklarıyız", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 246-249.
- KAPLAN, Mehmet, "İçten Bakış", *Edebiyatımızın İçinden*, s. 233.
- KAPLAN, Mehmet, "Külebi'nin Şiirleri", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 242-245.
- KAPLAN, Mehmet, "Mehmet Çınarlı: Gerçek Hayali Aştı", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 523-527.
- KAPLAN, Mehmet, "Melih Cevdet Anday: Atom H", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 150-157.
- KAPLAN, Mehmet, "Nazım Hikmet: Makinalaşmak", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 382-401.
- KAPLAN, Mehmet, "Nesillerin Ruhunu", *Nesillerin Ruhunu*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1978, s. 31.
- KAPLAN, Mehmet, "Oktay Rifat: İF", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 174-185.
- KAPLAN, Mehmet, "Turgut Uyar: Göge Bakma Durağı", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 309-323.
- KAPLAN, Mehmet, "Ülkü Tamer: Düello", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 586-598.
- KAPLAN, Mehmet, *Edebiyat II*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1977, s. 185.
- KAPLAN, Ramazan, "Bir Dil Hareketi Olarak İkinci Yeni", *Millî Eğitim*, S. 88, Ağustos 1989, ss. 19-23.
- KAPLAN, Ramazan, *Şiirimizde İkinci Yeni Hareketi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1981, 115 s.
- KARA, Mustafa, *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2002, s. 213.
- KARAALIOĞLU, Seyit Kemal, *Resimli Motifli Türk Edebiyatı Tarihi*, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul, 1982, c. 4, s. 291.
- KARAER, Mustafa Necati, "Yurdumun Dağlarına", *Çınaraltı*, S. 49, 1942.
- KARAKOÇ, Sezai, "Dişimizin Zarı", *Edebiyat Yazıları II*, 1.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1986, s. 28.
- KARAKOÇ, Sezai, "Fizikötesi ve Sanatçı", *Edebiyat Yazıları I*, 2.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1988, s. 22.
- KARAKOÇ, Sezai, "Sanat Görüşü, Şiirimiz-Akımlar, Toplum ve Şair Hakkında", *Edebiyat Yazıları II*, s. 36.
- KISAKÜREK, Necip Fazıl, "Poetika", *Çile*, ss. 469-499.
- KISAKÜREK, Necip Fazıl, *Çile*, 18.bs., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1992, 511 s.+Fotograflar.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, 2.bs., Edebiyat Yayınevi, Ankara, 1970, ss. 829-830.
- Komisyon, "Ece, Ayyhan", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, c. 2, s. 421.
- Komisyon, "Özansoy, Münis Faik", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1990, c. 7, s. 168, 169.
- Komisyon, "Tamer, Ülkü", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1998, c. 8, s. 219.
- Komisyon, "Uçarı, Ercüment", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 8, s. 454.
- Komisyon, "Yedi Meşaleciler", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 8, s. 579.
- KORKMAZ, Ramazan – ÖZCAN, Tarık, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri/İkinci Yeni Şiir Hareketi", *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000*, [Haz.: Ramazan Korkmaz-Hülya Argunşah-Ali İhsan Kolcu-Ayşenur Külahlıoğlu İslam-Cafer Gariper-Osman Gündüz-Tarık Özcan], 2.bs., Grafiker Yayınları, Ankara, 2005, ss. 270-271.
- KOT, Ahmet, "Berk, İlhan", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, c. 1, s. 400.
- KÖKLÜGİLLER, "İrgat, Cahit", Ahmet, *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar, Hayatları/Sanatları/Eserleri*, Kaya Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 214-215.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "A. Kadir (Abdülkadir Meriçboyu)", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 27-28.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Damar, Arif", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 126-127.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Eloğlu, Metin", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 144.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Gökçe, Enver", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 176.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "İlhan, Atilla", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 219.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Kurdakul, Şükran", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 276-277.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Lav, Ercüment Behzat", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 284-285.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Mehmed Kemal (Kuşunluoğlu)", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 290-291.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Taşer, Suat", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 465-466.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Üstün, Nevzat", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 499.
- KÖKLÜGİLLER, Ahmet, "Yücel, Can", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, s. 531.
- KUŞLU, Nihat, "Cahit Sıtkı Tarancı ile Şiir ve Şair Hakkında Bir Konuşma", *Kaynak*, S. 14, 1 Şubat 1949, s. 49.
- KUTLU, Mustafa, "Cansever, Edip", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, c. 2, ss. 18-19.

- KÜLEBİ, Cahit, *Bütün Şiirleri*, 3.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1988.
- KÜLEBİ, Cahit, *Şiir Her Zaman*, Başak Yayınları, Ankara, 1985.
- MARAS, Mehmet Atilla, "Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Genel Bir Bakış", *Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık 1998, ss. 2898-2899.
- MİYASOĞLU, Mustafa, *Asaf Halet Çelebi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994, 290 s.
- MİYASOĞLU, Mustafa, *Kültür Hayatımız*, 1.bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 1999.
- MİYASOĞLU, Mustafa, *Ziya Osman Saba*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- MİYASOĞLU, Mustafa, *Ziya Osman Saba*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- NECATİGİL, Behçet, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 15.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1993, s. 326.
- OKAY, M. Orhan, "Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler" [*Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme]*, Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık 1998, ss. 2892-2897.
- OKAY, M.Orhan, *Necip Fazıl Kısakürek*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- OKAY, Orhan, "Poetika Bahislerinin Tasnifi Yahut Kategoriyalar", *Yedi İklim*, S. 10, [İstanbul] Aralık 1987, ss. 11-12.
- OKAY, Orhan, *Şiir Sanatı Dersleri / Cumhuriyet Devri Poetikası*, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını, Erzurum, 1987, 69 s.
- OKTAY, Ahmet, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı (1923-1950)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, VIII+1300 s.
- OKTAY, Ahmet, *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları*, BFS Yayınları, İstanbul, 1986, 556 s.
- ONARAN, Mustafa Şerif, *A'dan Z'ye Cahit Külebi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004, 55 s.
- Orhan Veli (Melih Cevdet-Oktay Rifat), *Garip*, 1.bs., Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1941, 60 s.
- Orhan Veli, "Kitâbe-i Seng-i Mezar", *İnsan*, S. 5, 1 Birinci Teşrin [Ekim] 1938, ss. 393-394.
- Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, 14.bs., Adam Yayınları, İstanbul, 1992, 218 s.
- Orhan Veli, *Nesir Yazıları*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1953.
- OY, Aydın, *Şiir Dünyamızda Atatürk*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, VIII+198 s.
- ÖZKIRIMLI, Atilla, *Edebiyat İncelemeleri, Yazılar I*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1993.
- ÖZPALABİYYIKLAR, Selahattin, *A'dan Z'ye İlhan Berk*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 64 s.
- RİFAT, Mehmet, "Salah Birsal: Şiirin İlkeleri", *Sombahar*, S. 23, Mayıs-Haziran 1994, ss. 83-96.
- Sabri Es'ad, Yaşar Nâbî, Muammer Lütfi, Vasfî Mâhîr, Ziyâ Osman, Cevdet Kudret, Kenan Hulûsî, *Yedi Meş'ale*, 1.bs., Muallim Ahmed Hâlid Kitabhânesi, Akşam Matbaası, İstanbul, 1928, 126 s.
- Sabri Es'ad, Yaşar Nâbî, Muammer Lütfi, Vasfî Mâhîr, Ziyâ Osman, Cevdet Kudret, Kenan Hulûsî, "Mukaddime", *Yedi Meş'ale*, ss. 3-4.
- SAÇLIOĞLU, Mehmet Zaman, *A'dan Z'ye Melih Cevdet Anday*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 80 s.
- SAZYEK, Hakan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1996.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, "Şiir Hakkında", *Görüş*, c. 1, No: 1, Ankara 1930, ss. 18-24.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, "Türk Edebiyatında Cereyanlar", *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977, s. 113, 114.
- TARANCI, Cahit Sıtkı, *Evime ve Nihal'e Mektuplar*, [Haz.: İnci Enginün], Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, VI+96 s.
- TARANCI, Cahit Sıtkı, *Ziya'ya Mektuplar*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1957.
- TİMUROĞLU, Vecihi, "Garipçilerin Amacı", "Gerçeküstüçülük ve Garipçilik", *Melih Cevdet / Bilge ve Duyarlı (Kürşat'la Söyleşi)*, 1.bs., Prospero Yayınları, Ankara, 1994, ss. 14-18, 24-35.
- TOKER, Şevket, "Edebiyatımızda Nev-Yunânîlik Akımı", *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, I, İzmir 1982, ss. 135-163.
- TOPARLI, Recep, *Türk Dili IV*, Atatürk Üniversitesi Y., Erzurum 1987.
- TUNCER, Hüseyin, *Yedi Meşaleciler*, 2.bs., Akademi Kitabevi, İzmir, 1998, 202 s.
- TURİNAY, Necmettin, "Mustafa Necati Karaer'in Görüşleri", *Türk Edebiyatı*, S. 120, Ekim 1983, s. 41.
- Ziya [Osman Saba], "Sönen Gözler", *Servet-i Fünûn*, Nr: 1586-112, Kânûn-ı Sâni (Ocak) 1927, s. 123.

2-TAVSİYE EDİLEN ESERLER

- A. Kadir [Dosya], *Düşün*, S. 5/35, Mart 1987, ss. 14-23.
- Abdullah Cevdet, "Yedi Meş'ale, İnkılâbın Felsefesi, Kervan", *İctihâd*, S. 252, [İstanbul] 15 Mayıs 1928, ss. 4798-5001.
- ACAR, Mehmet, *Ahmet Muhip Dranas'ta Şiir*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1982.
- ACEHAN, Abdullah, *Halit Fahri Ozansoy, Hayatı, Eserleri ve Sanatı*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya, 1998, 578 s.
- ADA, Ahmet, "İkinci Yeni ve Monna Rosa", *Virgöl, Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, S. 16, Şubat 1999, ss. 15-17.
- AFACAN, Aydın, *Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Yunan ve Latin Mitologyası*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999, 117 s.
- AĞABEYOĞLU, Selma (Yay. Haz.), *Ceyhan Atuf Kansu Şiir Buluşması (10-11 Nisan 1999)*, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara, 1999, 162 s.
- AĞAOĞLU, Halit, *Köy Enstitüleri Yolunda*, Ahmet Sait Basımevi, İstanbul, 1949, 112 s.
- Ahmed Hâşim, "Yedi Meş'aleciler", *Meş'ale*, S. 1, 1 Temmuz 1928, s. 1.
- Ahmet Cevat, *Nazım Hikmet, Hayatı, Seçme Şiir ve Yazıları*, İstanbul, 1937.
- AKATLI, Füsün, "Dağlarca Şiirinin Felsefi Boyutu", *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Anadolu Sanat, Süreli Sanat ve Kültür Dergisi*, S. 12, Şubat 2002, ss. 83-93.
- AKAY, Hasan, "Yeni Türk Edebiyatında Âmentüler-II / 2. Diriliş Neslinin Âmentüsü", *Dergâh, Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 8, S. 87, Mayıs 1997, ss. 7-8.
- AKAY, Hasan, *Kare-Deniz / Behçet Necatigil'in Şiiri Üzerine*, 1.bs., 3F Yayınları, İstanbul, 2006, 184 s.
- AKAY, Necdet, "Yahya Kemal'in Deniz Türküsü", *Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış (Nevin Önberk Armağanı)*, (Haz.: Mehmet Ölmez), Simurg, Ankara, 1997, ss. 19-27.
- AKBAL, Oktay, "Yedi Meşale 50 Yaşında", *Varlık [Yedi Meşale Özel Sayısı]*, C. 44, S. 847, [İstanbul] Nisan 1978, s. 7.
- AKÇAOĞLU, Serap, "Aynalık Sevdaya Dahil Şiiri Üzerine Bir İnceleme", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 44, Ağustos 2000, ss. 50-56

- AKÇAOĞLU, Serap, "Aynlık Sevdaya Dahil Şiiri Üzerine Bir İnceleme-II", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 45, Eylül 2000, ss. 67-70.
- AKDAMAR, Vedat, *Cemal Süreya ve Sonrası*, Artshop Yayıncılık, İstanbul, 2008, 391 s.
- AKGÜL, Alphan, *Oktay Rifat Şiirinde Güneş'in Uç Hali*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, IX+96 s.
- AKGÜN, Ali, *İlhan Berk Şiirinde Nesne Sorunu*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, VI+97 s.
- AKIN, Enis, " 'Mavi' Dergisi ve 1950'li Yılların Başlarında Şiirde Bağlanma Tartışması Üzerine Bir Not", *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, S. 1208, Mayıs 2008, ss. 63-67.
- AKKUŞ, İ. Engin, *Orhan Seyfi Orhon'un Şiirleri Üzerine Bir İnceleme*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1997, 159 s.
- AKSAL, Sabahattin Kudret [Dosya], *Türk Dili*, Sayı: 37, Temmuz-Ağustos 1993, ss. 43-60.
- AKSAN, Doğan, "Ağır Hasta", "Tutuklular", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, 1.bs., Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2003, ss. 90-92, 93-96.
- AKSAN, Doğan, "Aşklama", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 131-133.
- AKSAN, Doğan, "Cinayet Saati", "Ben Sana Mecburum", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 114-116, 117-121.
- AKSAN, Doğan, "Fayton", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 10-152.
- AKSAN, Doğan, "Hasretinden Prangalar Eskittim", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 134-137.
- AKSAN, Doğan, "Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 123-126.
- AKSAN, Doğan, "Hikâye", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 110-113.
- AKSAN, Doğan, "Kuvâyı Milliye Destanı'ndan", "Angina Pectoris", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003, ss. 73-79, 80-83.
- AKSAN, Doğan, "Ne Böyle Sevdalar Gördüm", "Akşama Doğru", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 101-102, 103-105.
- AKSAN, Doğan, "Sitem", "Çakıl", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 84-86, 87-89.
- AKSAN, Doğan, "Solgun Bir Gül Dokununca", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 106-109.
- AKSAN, Doğan, "Unuttum Kendimi", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 97-100.
- AKSAN, Doğan, "Ülke", *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlenmeleri*, ss. 141-149.
- AKSAN, Doğan, *Nazım Hikmet Şiirinin Gücü*, 1.bs., Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009, 232 s.
- AKSOY, Ömer Asım, "İnkılâp Edebiyatı ve Nutuklar", *Başpınar*, S. 7, [Gaziantep] Eylül 1939, ss. 3-4, 7.
- AKTAŞ, G. - A. Timuçin - E. Canberk, A. Kadir (Anma Kitabı), *Gerçek Sanat Yayınları*, İstanbul, 1989.
- AKTAŞ, Hasan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Divan Şiiri Motifi ve Mazmunlarından Yararlanma*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1997.
- AKTAŞ, Şerif, "Edip Cansever", *Türk Dili*, S. 462, Haziran 1990, ss. 272-275.
- AKTAŞ, Şerif, "Mehmet Çınarlı'nın Şiirine Bakış", *Türk Dili*, S. 443, Kasım 1988, ss. 244-248.
- AKTAŞ, Şerif, "Necati Cumalı", *Türk Dili*, S. 454, Ekim 1989, ss. 197-202.
- AKTAŞ, Şerif, "Cumhuriyet Dönemi Modern İnsan Tipi – Atilla İlhan ve Poetikası Üzerine", *Atilla İlhan Armağanı*, (Ed. Yakup Çelik), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006, ss. 373-388.
- AKYÜZ, Berna, *Cemal Süreya'nın Şiiri*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, 151 s.
- ALANGU, Tahir, *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (1919-1930) / Antoloji*, c. 1, 2.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1968.
- ALANGU, Tahir, *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (1930-1940) / Antoloji*, c. 2, 2.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1968.
- ALANGU, Tahir, *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (1940-1950) / Antoloji*, c. 3, 2.bs., İstanbul Matbaası, İstanbul, 1968.
- ALPAY, Necdet, *Türk Şiirinde Atatürk*, Hür Yay., İstanbul, 1980, 608 s.
- ALPTEKİN, Turan, *Bir Kültür Bir İnsan: Ahmet Hamdi Tanpınar ve Edebiyatımıza Bakışlar*, Nakışlar Yayınevi, İstanbul, 1975, 176 s.
- ALTINKAYNAK, Hikmet, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayınları, İstanbul, 1977.
- AND, Metin, *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.
- ANDAÇ, Feridun, *İlhan Berk'le Şiirin Anayurdunda*, 1.bs., Dünya Kitapları, İstanbul, 2005.
- ANDAY, Melih Cevdet [Dosya], *Sombahar*, S. 23, Mayıs-Haziran 1994, ss. 27-68.
- ANKARA, Zeynep (haz.), *Yalnız Şövalye Atilla İlhan*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1996.
- ARMAĞAN, Yalçın, *O Ben Ki: Edip Cansever*, Alkım Yayınevi, Ankara, 2005.
- ARMAĞAN, Yalçın, *Melih Cevdet Anday Şiirinde Zaman*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VIII+91 s.
- ARPA, Fuat, *Saf Şiir Anlayışı Üzerine Bir İnceleme*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2002, 150 s.
- ASİLTÜRK, Baki, *1980 Kuşağı Türk Şiirinin Poetikası*, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, 2006, 214 s.
- ASİLTÜRK, Baki, "Melih Cevdet Anday'ın 'Güneşte' Şiirinin Anlam ve Yapı Ekseninde Çözümlemesi: Brueghel'den Yansıyan Uyum", *Hilesiz Terazi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 85-92.
- ASYA, Arif Nihat, "Bayrak", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 427-437.
- ATABAŞ, Hüseyin - Aydın Şimşek - Devrim Dirlikyapan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara, 1998, 394 s.
- AY, Yasemin Mumcu, "Türk Şiirinde Garip Hareketi", *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4 / 1-II Winter 2009, ss. 1227-1276.
- AYDA, Adile, *Yahya Kemal / Kendi Ağzından Fikirleri ve Sanat Görüşleri*, Ajans Türk Yayınları, Ankara, 1962, 63 s.
- AYHAN, Ece [Dosya], *Ludingirra*, Yıl: 1, S. 2, Bahar 1997, ss. 24-116.
- AYVAZOĞLU, Beşir, *İstiklâl Marşı, Tarihi ve Manası*, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları, İstanbul, 1986, 63 s.
- AYVAZOĞLU, Beşir, *Ömrüm Benim Bir Ateşi / Ahmet Haşim'in Hayatı, Sanatı, Estetiği, Dramı*, Ötügen Neşriyat A.Ş., İstanbul, 2000, 328 s.
- BAHAR, Mahmut, *Salah Birsal'in Hayatı, Şiir ve Denemeleri Üstüne Bir İnceleme*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1995.

- Bahri Savcı, "İnkılâp Edebiyatında İnkılâp", *Bağ*, C. 1, S. 4, [İzmir] Aralık 1941, ss. 3-4.
- BAKİLER, Yavuz Bülent, *Arif Nihat Asya İhtişamı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, 464 s.
- BALTACIOĞLU, İsmail Hakkı, "İnkılâp Edebiyatı Ne Olabilir?", *Yeni Adam*, S. 6, 5 Şubat 1934, s. 7.
- BANARLI, Nihat Sami, *Yahya Kemal Yaşarken*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yahya Kemal Enstitüsü, İstanbul, 1983.
- BAŞ, Ali Osman, *Munis Faik Ozansoy, Şiir ve Nesirlerinin Tematik İncelenmesi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1993, XIII+180 s.
- BAŞARAN, Mehmet, *Özgürleşme Eylemi: Köy Enstitüleri*, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1990, 158 s.
- BATUR, Enis, Enis Batur, "Tahta Troya – Ece Ayhan Şiiri Üzerine Bir Metinçözüm Denemesi", *Başkalaşım I-X*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000, ss. 67-140.
- BEK, Kemal, "Cumali'nin 'Karakolda' Şiiri Konusunda Düşünce Araştırmaları", *Şiirden Eleştiriye*, Bordo-Siyah Klasik Yayınlar, İstanbul, 2004, ss. 113-122.
- BEKMAN, Münir Müeyyed, "İnkılâp Edebiyatı Meselesi", *Çığır*, S. 29-30, [Ankara] Mayıs – Haziran 1935, ss. 9.
- BERHUMOĞLU, Canan, *1940 Toplumcu Gerçekçi Şiirin Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Yeri*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2001, 188 s.
- BERK, İlhan, *Gerçeküstüçülük (Antoloji)*, 1.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 2005, 336 s.
- BEYSANOĞLU, Şevket, *Cahit Sıkkı Tarancı*, Diyarbakır'ı Tanıtma ve Turizm Derneği Yayını, Ankara, 1969, 450 s.
- BEZİRCİ, Asım, "İkinci Yeni Bir Kaçış Şiiri midir?", *Varlık*, C. 54, S. 940, Ocak 1986, ss. 4-7.
- BEZİRCİ, Asım, "İkinci Yeni Şiirinin Kurucusu Kimdi?", *Yazko Edebiyat*, C. 2, S. 9, [İstanbul] Temmuz 1981, ss. 119-122.
- BEZİRCİ, Asım, *Metin Eloğlu*, 1.bs., Güney Yayınları, İstanbul, 1971, 141 s.
- BEZİRCİ, Asım, *Nâzım Hikmet*, 3.bs., Çınar Yayınları, İstanbul, 1993.
- BEZİRCİ, Asım, *Orhan Veli*, 1.bs., Gözlem Yayınları, İstanbul, 1967.
- BEZİRCİ, Asım, *Rıfat Ilgaz*, 1.bs., Boyut Yayınları, İstanbul, 1988.
- BİLGİN, Azmi, "İstiklal Marşı Üzerine Yapılan Çalışmalar", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 37, İstanbul 2008, ss. 23-34.
- BİRİNCİ, Necat, "Faruk Nafiz Çamlıbel'in Şiiri Üzerine Bir Deneme", *Türk Dili*, S. 478, Ekim 1991, ss. 286-298.
- BİRİNCİ, Necat, *Faruk Nafiz, Boğaziçi Yayınları*, İstanbul, 1993, 208 s.
- BİRLER, Reşide Ömür, *Erken Cumhuriyet İdeolojisinin Türk Edebiyatı Üzerinden İncelenmesi: 1930-1945*, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000, 135 s.
- BİRSEL, Salah [Dosya], *Sombahar*, S. 29, Mayıs-Haziran 1995, ss. 22-54.
- BOZKURT, Hasan, *Bekir Sıkkı Erdoğan'ın Şiirinde Ses Organizasyonu*, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2002, 243 s.
- BULUT, Ali, *Çağdaş Türk Şiirinde Edebi Gruplaşmalar*, 1.bs., Cem Ofset Matbaacılık-Gazetecilik-Yayıncılık, Samsun, 2003, XII+287 s.
- BULUT, Ali, *Mehmet Çınarlı, Hayatı – Eserleri - Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun, 1991, V+269 s.
- BULUT, Ali, "Türk Şiirinde En Çarpıcı Değişmeyi Yapan Garip Akımına İlk Sistemli Tepki: Hisarcılar", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 6, Samsun 1991, ss. 1-19.
- BÜLENDÖĞLU, Arif, *Necip Fazıl Kısakürek, Şiiri, Sanatı, Aksiyonu*, İstanbul, 1968.
- CANATAK, Abdülmecit, *Cumhuriyet Devri Türk Şiirinde Tarih Teması (1923-1960)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2001, 785 s.
- CANDAR, Saadet Seval, *Ahmet Muhip Dıranas ve Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, 125 s.
- CANIM, Rıdvan – ÇALIL, Etem, *Mehmet Akif ve İstiklal Marşı*, Yedi İklim Yayınları, İstanbul, 1995.
- CELAL, Metin, *Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Papirüs Yayınevi, İstanbul, 1998.
- Cemal Süreya, "Önceki Kuşakta İkinci Yeni Etkisi", *Argos*, C. 1, S. 6, [İstanbul] Şubat 1989, ss. 148-149.
- Cevdet Kudret, "50. Yıldönümünde Yedi Meşale Üzerine Anılar", *Varlık [Yedi Meşale Özel Sayısı]*, C. 44, S. 847, [İstanbul] Nisan 1978, ss. 3-6.
- Cevdet Kudret, "Yedi Meş'aleciler ve Eserleri Üzerine Bir Konuşma", *Varlık*, C. 55, S. 970, [İstanbul] Temmuz 1988, ss. 14-15.
- Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman / Cumhuriyet Dönemi (1923-1959)*, c. III, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1990.
- CEYHAN, Nesime, *Edebiyat Sosyolojisi Açısından 12 Eylül Şiiri*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000.
- CÖMERT, Bedrettin, "İkinci Yeni Akımı'nın Şiirimizdeki İşlevi", *Oluşum*, S. 8/50, Haziran 1978, ss. 8-14.
- CÖNTÜRK, Hüseyin – BEZİRCİ, Asım, *2 İnceleme: Turgut Uyar-Edip Cansever*, De Yayınevi, İstanbul, 1961, 85 s.
- CÖNTÜRK, Hüseyin, "İkinci Yeni ve Eleştirmeciler", *Yeditepe*, C. 10, S. 21, [İstanbul] 16 Mart 1960, ss. 8-9.
- CÖNTÜRK, Hüseyin, *Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne*, Kardeş Matbaası, Ankara, 1964.
- CÖNTÜRK, Hüseyin, *Turgut Uyar*, De Yayınevi, İstanbul, 1961.
- CUNBUR, Müjgan, "Atatürk ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, c. 2, S. 22, Ekim 1973, ss. 15-18.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar, *İstiklâl Marşı'nın Tahlili*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, 396 s.
- ÇALIŞKAN, Adem, "Ölümünün 56. Yılında Mehmet Akif Ersoy'un Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri", *Din Öğretimi Dergisi, İki Aylık Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi*, S. 38, Ocak – Şubat 1993, ss. 76-90.
- ÇALIŞKAN, Adem, *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı (1923-1993)*, Gayr-ı Matbu, Samsun, 1993, XVI+937 s.
- ÇALIŞKAN, Adem, "Yahya Kemal'in 'Sessiz Gemi' Şiiri ve Tahlili", *İslâmî Edebiyat (Üç Aylık, İlim – Kültür – Sanat Dergisi)*, [S. 32], [İstanbul] Ocak – Şubat – Mart 2001, ss. 28-32.
- CANBERK, Eray, "1940 Kuşağı Şiiri ve Günümüz Şiirine Etkileri", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi (Türk Şiiri Özel Sayısı)*, Yıl: 5, S. 53-54-55, Mayıs – Haziran – Temmuz 2001, ss. 102-108.
- ÇEBİ, Hasan, *Bütün Yönleriyle Necip Fazıl Kısakürek'in Şiiri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- ÇEÇEN, Anıl, *Atatürk'ün Kültür Durumu Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990, 445 s.
- ÇELİK, Abdullah, *Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.
- ÇELİK, Yakup, *Şubat Yolcusu / Attila İlhan'ın Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998, 556 s.
- ÇELİK, Yakup (ed.), *Attila İlhan Armağanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006, 492 s.
- ÇETİN, Nurullah, "Asaf Halet Çelebi'nin 'Sidharta' Şiiri", *Türk Dili*, S. 529, Ocak 1996, ss. 70-74.
- ÇETİN, Nurullah, "İlhan Berk'in Şiirine Genel Bir Bakış", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 93, Eylül 2004, ss. 80-95.
- ÇETİSLİ, İsmail, *Cahit Külebi ve Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998, 376 s.

- ÇILGIN, Alev Sinar, "Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun Şiirlerinde Masal Unsurları", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 7, S. 27, Kasım 2005 - Ocak 2006, ss. 29-48.
- ÇINARLI, Mehmet, "Sanatçı Dostlarım I: Munis Faik Ozansoy", *Töre*, S. 24, Mayıs 1972.
- ÇOBAN, Ahmet, *Bekir Sıtkı Erdoğan, Hayatı – Eserleri - Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1991, 290 s.
- ÇOLAK, Veysel, *Edip Cansever'de Şairin Kanı*, Era Yay., İstanbul, 1997, 63 s.
- ÇONOĞLU, Salim, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Ölüm 1920-1950*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007, 285 s.
- ÇOTUKSÖKEN, Yusuf, "Altmış Yıl Sonra 'Yedi Meşale'", *Hürriyet Gösteri*, S. 94, [İstanbul] Eylül 1988, ss. 40-41.
- DAĞ, Fahriye, *İlhan Geçer'in Şiiri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 1998, 172 s.
- DARA, Ramis, "Akşamdaki Saklı Aşk", *Kırk Amfora / Eleştirel Denemeler*, 1.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 39-44.
- DAŞÇIOĞLU, Yılmaz, *Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Şekil ve Muhteva Yönünden İncelenmesi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya, 2001, 765 s.
- DAŞÇIOĞLU, Yılmaz, *Türk Şiirinde Bir Garip Adam Orhan Veli*, Beykoz Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2005.
- DEMİR, Şenol, *Türk Edebiyatında Nevyunanilik Akımının Kaynakları 1912-1950*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997, 288 s.
- DEMİRCİ, İbrahim, *Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1990, V+285 s.
- DEMİRKAN, Eser, *Ercüment Behzat Lav-Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996.
- DİCLEHAN, Şakir, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*, 1.bs., Piran Yayınları, İstanbul, 1980, 318 s.
- DİRLİKYAPAN, Murat Devrim, *'İkinci Yeni' Dışında Bir Şair: Edip Cansever*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VIII+114 s.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, "Yedi Meşale Hareketi", *Varlık*, C. 21, S. 402, [İstanbul] Ocak 1954, ss. 6-7.
- DOĞAN, Ayhan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Yeni Oluşumlar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
- DOĞAN, Mehmet H., "Edip Cansever'in İlk Şiirleri Üzerine Bir Kazibilim Denemesi", *Kitap-lık, İki Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 51, Ocak-Şubat 2002, ss. 169-174.
- DOĞAN, Mehmet H. (haz.), *İkinci Yeni Şiir*, 1.bs., İkaros Yayınları, İstanbul, 2008, 320 s.
- DOĞAN, Mehmet H., "Türk Şiirinde İkinci Yeni Dönemeci", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, [Şiir Özel Sayısı], S. 53-54-55, [Ankara] Nisan 2001, ss. 93-101.
- DOĞAN, Mehmet, *1921-1941 Yılları Arası Şiir Tartışmaları*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1995, 257 s.
- DOĞAN, Mehmet, *Cemal Süreya'nın Şiiri (Yapı, Tema ve Anlatım)*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007.
- Doğumunun 100. Yılında Yahya Kemal Beyatlı*, Marmara Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Yayınları: 1, İstanbul, 1984.
- DONBAY, Ali, *Orhan Seyfi Orhon, Hayatı, Gazeteciliği, Fikri ve Edebî Şahsiyeti, Eserleri*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 1998, 250 s.
- DÖNMEZ, Süheyla, *İkinci Yeni Hareketi'nde Dil Problemi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993, 104 s.
- DURAK, Mustafa, "Edip Cansever'in 'Kaçışına Uğrayan Çiçek' Adlı Şiirinin Çözümlemesi", *Düşlem*, S. 18, Ekim 1998.
- DURAK, Mustafa, "Yeni Bir Kuram ve Yeni Bir Uygulamayla Bir Şiiri ve Bir Şairi Anlamak (Ece Ayhan: 'Bakışsız Bir Kedi Kara')", *Düşlem*, S. 19-20, Kasım-Aralık 1998, ss. 27-32.
- DURBAŞ, Refik, *Türk Yazınından Seçilmiş Cezaevi Şiirleri Antolojisi*, Adam Yayınları, İstanbul, 1993, 459 s.
- DURMUŞ, Mitat, *Melih Cevdet Anday'ın Şiirleri ve Şiir Sanatı*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004, 677 s.
- DURUEL, Nursel, *A'dan Z'ye Cemal Süreya*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.
- DÜNDAR, Hikmet, "İkinci Yeni Olayı", *İslâmî Edebiyat*, S. 20, Nisan – Mayıs – Haziran 1993, ss. 20-21.
- DÜZDAĞ, M. Ertuğrul, *Safahat Tetkikleri*, Med Yayınları, İstanbul, 1979.
- ELMAS, Nazım, *Hisli Yürek / Mehmet Akif'in Şiir Sanatı*, Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası Yayın No:21, [Ankara, 2000], XI+276 s.
- EMİROĞLU, Öztürk, "Yetmiş Yıl Sonra Yedi Meşale Üzerine", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı*, S. 20, Ağustos 1998, ss. 86-93.
- EMİROĞLU, Öztürk, *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*, 1.bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, 208 s.
- EMİROĞLU, Öztürk, "Garip Hareketinin Özellikleri ve Eleştiriler", *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*, ss. 137-138.
- EMİROĞLU, Öztürk, "Yedi Meşale Bildirisi (Mukaddime)", *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*, ss. 134-135.
- EMİROĞLU, Öztürk, "Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar", *Turkish Studies / International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4 / 1-II Winter 2009, ss. 1309-1331.
- ERCİLASUN, Bilge, *Orhan Veli Kanık, Hayatı, Sanatı ve Eserlerinden Seçmeler*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994.
- ERDOĞAN, Mehmet, "Monna Rosa: Bir Efsane Şiir", *Dergâh, Aylık Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 9, S. 104, Ekim 1998, ss. 8-9.
- ERDOĞAN, Mehmet, "Sezai Karakoç'un Şiir Coğrafyası", *Dergah, Aylık, Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 2, S. 24, Şubat 1992, s. 11.
- ERDOĞAN, Mehmet, "Türk Şiirinde Bir Geçiş Kuşağı: Hece Şairleri", *Dergâh*, c. 7, S. 78, Ağustos 1996, ss. 3-4.
- ERDOĞAN, Sultan, *Bekir Sıtkı Erdoğan, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Şiirlerinin Tematik Bakımdan İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1998.
- ERDOST, M. İlhan, *İkinci Yeni Yazıları*, Onur Yay., Ankara, 1997.
- ERDOST, M. İlhan, *Üç Şair (Nazım Hikmet, Cemal Süreya, Ahmet Arif)*, Onur Yay., Ankara, 1994, 96 s.
- ERDOST, Muzaffer, "İkinci Yeni Üzerine Muzaffer Erdost'la Bir Konuşma", *Türk Dili*, C. 35, S. 309, [İstanbul] Haziran 1977, ss. 530-535.
- ERGÜL, Mehmet Selim, *Cemal Süreya Şiirinde Bedenin Yazınlaşması*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VIII+113 s.
- ERGÜVEN, Abdullah Rıza, "Ases'ten Charleston'a Salah Birsal", *Türk Dili Dergisi, Aylık Dergi*, Yıl: 10, C. 10, S. 58, Ocak-Şubat 1997.

- ERİŞİRGİL, M. Emin, *Mehmet Akif, İslâmcı Bir Şairin Romanı*, Maarif Yayınevi, İstanbul, 1954.
- ERKAL, Metin, *Ceyhan Atuf Kansu, Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tema Bakımından İncelenmesi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1998, 387 s.
- EROĞLU, Ebubekir, *Sezai Karakoç'un Şiiri*, 1.bs., Bürde Yayınları, İstanbul, 1981, 86 s.
- ERTOP, Konur, "İkinci Yeni Şiir Akımı ve Dil Deformasyonu", *Türk Edebiyatçıları Birliği Yıllığı*, İstanbul 1961, ss. 217-223.
- ERTOP, Konur, "Yedi Meşale Hareketi", *Hürriyet Gösteri*, S. 49 [İstanbul] Aralık 1984, ss. 40-42.
- ERUYGUR, Necdet, "İkinci Yeniler", *Yeni Ufuklar*, C. 7, S. 76-77, [İstanbul] Eylül 1958, ss. 143-145.
- ERZEN, Ramazan Melih, *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiiri Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007.
- ERZEN, Melih, "Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirinde Yalnızlık, Kaçış ve Yabancılaşma", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol. 1 / 4, Summer 2008, ss. 203-217.
- ESİN, Necmettin, *Kemalettin Kami*, Tokar Yayınları, İstanbul, 1975, 158 s.
- Eşref Edib, *Mehmed Akif'in Hayatı, Eserleri ve 70 Muharririn Yazıları*, Âsâr-ı İlmiyye Kütübhânesi Neşriyatı, İstanbul, 1939.
- FİŞEKÇİ, Turgay, "Nazım Hikmet'in Şiir Evreleri", *Nazım Hikmet'e Armağan*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, ss.
- FUAT, Memet, *İkinci Yeni Tartışması*, Adam Yayınları, İstanbul, 2000.
- FUAT, Mehmet, *Nazım Hikmet Üstüne Yazılar*, Adam Yayınları, İstanbul, 2001.
- FUAT, Mehmet, *Nazım Hikmet, Yaşamı, Ruhsal Yapısı, Davaları, Tartışmaları, Dünya Görüşü, Şiirinin Gelişmeleri*, Adam Yayınları, İstanbul, 2000.
- GEÇER, İlhan, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Tokar Yayınları, İstanbul, 1977.
- GEÇER, İlhan, *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- GEÇER, İlhan, *Ömer Bedrettin Uşaklı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986.
- GEÇGEL, Hulusi, "Çanakaleli Bir Şair: Ece Ayhan", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, S. 3, Mart 2005.
- GEÇGEL, Hulusi, *İkinci Yeni Şiirinin Çevresinde Ece Ayhan*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Edirne, 2002, 231 s.
- GEÇGEL, Hulusi, *Mustafa Necati Karaer'in Şiiri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 1996.
- GENCAY, Güngör, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Gün Matbaası, İstanbul, 1956, 18 s.
- Gergedan* [Gerçeküstüçülük Özel Sayısı], S. 6 [İstanbul] Ağustos 1987.
- GÖÇGÜN, Önder, "Atatürk ve Edebiyat", *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, c. 3, S. 9, Eylül 1987, ss. 563-607.
- GÖKALP, G. Gonca, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri ve Behçet Necatigil", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, Temmuz 1993, ss. 347-362.
- GÖKALP-ALPARSLAN, G.Gonca, "Metinlerarası İlişkiler Işığında Cemal Süreya Şiirinin Bileşenleri", *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/1 – I Winter 2009, ss. 435-463.
- GÖÇGÜN, Önder, *Edebiyat Dünyası ve Atatürk*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1995, X+259 s.
- GÖKÇE, M. Selim, "Mehmed Akif'in Aile Fotoğrafları ve Torunu Ferda'ya Yazdığı Şiir", *Türk Edebiyatı, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 36, S. 422, Aralık 2008, ss. 22-24.
- GÖKÇEK, Fazıl, *Mehmet Akif Ersoy'un Şiiri Üzerinde Bir İnceleme*, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1995, II+245 s.
- GÖKÇEK, Fazıl, *Mehmet Akif'in Şiir Dünyası*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2005.
- GÖKÇEN, Enver Naci, *Behçet Kemal Çağlar*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1970.
- GÖKDEMİR, Sevgi, *Ahmet Kutsi Tecer*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, V+183 s.
- GÖKSAL, Yaşar, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Binbir Kitap No: 18, İstanbul, 1962, 15 s.
- GÖZLER, H. Fethi, *Örnekle ve Uygulamalı Hece Vezni, Tarihi Tekâmüllü / Aruz Hece Tartışmaları ve Hecenin Beş Şairi*, İnkılap ve Aka, İstanbul, 1980, 272 s.
- GÜLER, Abdulkadir, "Şair Nüzhet Erman'ın Ardından", *Çağrı*, S. 447, Şubat 1997.
- GÜLTEKİNGİL, Murat - Tanıl Bora - Yasin Aktay (eds.), *Türkiye'de Siyasi Düşünce, 6 / İslâmcılık*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, 1112 s.
- GÜNDOĞDU, Cenk, "Darbeler Tarihimizde Şiir", *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Yıl: 76, S. 1218, 1 Mart 2009, ss. 14-18.
- GÜR, Alim, *Ahmet Muhip Dıranas (Hayatı-Sanatı-Eserleri)*, Tablet Yayınları, Konya, 2004.
- HAKSAL, Ali Haydar, *Büyük Doğu Irmağı Necip Fazıl Kısakürek*, 1.bs., İnsan Yayınları, İstanbul, 2007, 256 s.
- HAKSAL, Ali Haydar, *Sezai Karakoç / Eleğimsağmalarda Gökanıtı*, 1.bs., İnsan Yayınları, İstanbul, 2007, 152 s.
- Hâlid Fahri, "Yedi Meş'ale", *Servet-i Fünûn*, C. 63, Nr.: 1654-180, 26 Nisan 1928, ss. 378-379.
- Halid Fahri, "Yedi Meşale", *Virgöl*, S. 22, Eylül 1999, ss. 61-63.
- HANIOĞLU, M. Şükrü, *Bir Siyasal Düşünür Olarak Doktor Abdullah Cevdet ve Dönemi*, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1981, 427 s.
- Hece, Aylık Edebiyat Dergisi [Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl]*, S. 97, Ocak 2005, 884 s.
- Hece, Aylık Edebiyat Dergisi [Bir Uyarlık Tasarımı Olarak Diriliş]*, S. 73, Ocak 2003, 537 s.
- Hece, Aylık Edebiyat Dergisi [Türkçenin Sürgün Şairi: Nazım Hikmet Özel Sayısı]*, S. 121, Ocak 2007, 700 s.
- Hece, Aylık Edebiyat Dergisi (Yahya Kemal Beyatlı Özel Sayısı)*, Yıl: 13, S. 145, Ocak 2009.
- HIZLAN, Doğan, "Kemal Özer'in Şiir Durakları", *Hürriyet Cumartesi Eki*, 30 Aralık 2000.
- HİLAV, S. – E. Ertem – S. Maden (haz.), *Gerçeküstüçülük*, 2 Cilt, De Yayınevi, İstanbul, 1962.
- HİSAR, Abdülhak Şinasi, *Ahmet Haşim Şiiri ve Hayatı*, Hilmi Kitabevi, İstanbul, 1963, 215 s.
- İŞİN, Ekrem, *A'dan Z'ye Ahmet Hamdi Tanpınar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, 51 s.
- İLERİ, Selim, *Kırk İnceliklerin Şairi: Behçet Necatigil*, Kof Yayınları, İstanbul, 1999.
- İLHAN, Gülten, *Salih Zeki Aktay, Hayatı-Sanatı-Eserleri*, Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 1998, 282 s.
- İNAL, Tuğrul, "Gerçeküstüçülük", *Türk Dili [Yazın Akımları Özel Sayısı]*, S. 349, [Ankara] 1981, ss. 262-280.
- İPEK, Selahattin, *Hızlı Kırk Saat Üstüne*, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Erzurum 1977.
- KABACALI, Alpay, *Coşkun ve Direncin Şairi Şikran Kurdakul*, 1.bs., Tüypay Yayınları, İstanbul, 2000, 88+16 s.
- KABACALI, Alpay (haz.), *Türkçenin Ses Bayrağı: Fazıl Hüsnü Dağlarca*, Tüypay Yayınları, İstanbul, 1987, 95 s.

- KABACALI, Alpay, *Melih Cevdet Anday*, Tüyap, İstanbul, 1991, 111 s.
- KABADAYI, Hayriye, *1908-1923 Şiiri ve Şiir Teorisi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1994, 545 s.
- KABAHASANOĞLU, Vahap, *Faruk Nafiz Çamlıbel*, Toker Yayınları, İstanbul, 1979, 151 s.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, "Garip Şiirini Modernist Şiir Bağlamında Yeniden Temellendirme Denemesi (2)", *Varlık*, S. 1011, 1991.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, "İkinci Yeni Şiiri: Bir Kurucu Modernist Şiir", *Türk Şiiri, Modernizm, Şiir*, 1.bs., Büke yayınları, İstanbul, 2000, ss. 99-130.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, *Yahya Kemal Rimbaud'yu Okudu mu?*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997.
- KAHYAOĞLU, Orhan, *Güneşte Ayıklanmış -Melih Cevdet Anday Şiiri-*, Nektaplar Yay., İstanbul, 2004, 366 s.
- KAHYAOĞLU, Orhan, *Mor Külhani Ece Ayhan Şiiri*, (Haz.: Orhan Kahyaoglu), Nektaplar Yay., İstanbul, 2004.
- KAPLAN, Mehmet – İnci Enginün – Zeynep Kerman – Necat Birinci – Abdullah Uçman, *Atatürk Devri Türk Edebiyatı*, c. I-II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, XXXVI+651; 653-1328 s.
- KAPLAN, Mehmet, "Ağrı Şiiri", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 330-355
- KAPLAN, Mehmet, "Ahmet Hamdi Tanpınar: Bursa'da Zaman", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 81-92.
- KAPLAN, Mehmet, "Ahmet Kutsi Tecer: Neredesin", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 63-68.
- KAPLAN, Mehmet, "Ahmet Muhip Dıranas: Fahriye Abla", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 93-106.
- KAPLAN, Mehmet, "Alacakaranlık", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 286-291.
- KAPLAN, Mehmet, "Asaf Halet Çelebi: Mağara", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 186-195.
- KAPLAN, Mehmet, "Behçet Kemal Çağlar: Baş Dönmeleri", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 438-443.
- KAPLAN, Mehmet, "Behçet Necatigil: Dışarda", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 212-233.
- KAPLAN, Mehmet, "Bekir Sıtkı Erdoğan: Binbirinci Gece", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 333-338.
- KAPLAN, Mehmet, "Cahit Külebi: Tokad'a Doğru", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 282-293.
- KAPLAN, Mehmet, "Cahit Sıtkı Tarancı: Otuz Beş Yaş", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 107-116.
- KAPLAN, Mehmet, "Cumhuriyet Devrinde Memleket Şiirleri ve Faruk Nafiz Çamlıbel", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 302-306.
- KAPLAN, Mehmet, "Delice Böcek", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 221-227.
- KAPLAN, Mehmet, "Edip Cansever: Masa da Masaymış Ha", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 303-308.
- KAPLAN, Mehmet, "Elif", *Hisar, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 253, Ekim 1978, s. 5.
- KAPLAN, Mehmet, "Ercüment Uçar: Aşk", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 565-569.
- KAPLAN, Mehmet, "Faruk Nafiz Çamlıbel: Han Duvarları", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 13-33.
- KAPLAN, Mehmet, "Fazıl Hüsnü Dağlarca: Epeski", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 158-173.
- KAPLAN, Mehmet, "Galile Denizi", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 250-253.
- KAPLAN, Mehmet, "Gece Bestesi", *Milli Kültür*, S. 45, Haziran 1984.
- KAPLAN, Mehmet, "Gemiciler", *Şiir Tahlilleri / Tanzimat'tan Cumhuriyet'e*, 7.bs., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981, c. 1, ss. 208-211.
- KAPLAN, Mehmet, "Gönlüm", *Şiir Tahlilleri*, c. 1, ss. 212-217.
- KAPLAN, Mehmet, "Gültekin Samanoğlu: Geceleyn Çiçekler", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 544-549.
- KAPLAN, Mehmet, "Gün Eksilmesin Pencereyden", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 313-329.
- KAPLAN, Mehmet, "Hacıvatın Karısı ve Salah Birsal", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 259-269.
- KAPLAN, Mehmet, "Halide Nusret Zorlutuna: Arz-ı Hal", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 424-426.
- KAPLAN, Mehmet, "Hepimiz Bir Yankının Çocuklarıyız", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 246-249.
- KAPLAN, Mehmet, "İlhan Berk: Balad", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 196-211.
- KAPLAN, Mehmet, "İlhan Geçer: Küçük İstasyonlar", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 467-472.
- KAPLAN, Mehmet, "İstiklâl Marşı", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. 2, ss. 211-216.
- KAPLAN, Mehmet, "Kemalettin Kamu: Bingöl Çobanları", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 34-42.
- KAPLAN, Mehmet, "Melih Cevdet Anday: Atom H", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 150-157.
- KAPLAN, Mehmet, "Mustafa Necati Karaer: Samanyolu ve Şiir", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 570-577.
- KAPLAN, Mehmet, "Necatî Cumalı: Karakolda", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 234-247
- KAPLAN, Mehmet, "Necip Fazıl Kısakürek: Kaldırımlar", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 69-80.
- KAPLAN, Mehmet, "Nüzhet Erman: Şiir Değildir", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 540-543.
- KAPLAN, Mehmet, "Orhan Veli Kamık: Oktay'a Mektuplar", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 129-140.
- KAPLAN, Mehmet, "Ömer Bedrettin Uşaklı: Deniz Sarhoşları", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 55-58.
- KAPLAN, Mehmet, "Sabahattin Kudret Aksal: Geceyle Gelen", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 494-497.
- KAPLAN, Mehmet, "Sabri Esat Siyavuşgil: Odalar ve Sofalar", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 59-62.
- KAPLAN, Mehmet, "Salah Birsal: Kuzunâme", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 485-489.
- KAPLAN, Mehmet, "Salih Zeki Aktay: Nemflerin Duası", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 51-54.
- KAPLAN, Mehmet, "Sezai Karakoç (II)", *Türk Edebiyatı*, S. 213, Temmuz 1991, ss. 5-10.
- KAPLAN, Mehmet, "Sezai Karakoç: Kapalı Çarşı", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 356-369.
- KAPLAN, Mehmet, "Şadırvanlar", *Şiir Tahlilleri*, c.1, ss. 205-207.
- KAPLAN, Mehmet, "Türk İstiklâl Marşı", *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1978, ss. 83-89.
- KAPLAN, Mehmet, "Yahya Kemal Beyatlı: Açık Deniz", *Şiir Tahlilleri*, c. 1, ss. 226-227.
- KAPLAN, Mehmet, "Yahya Kemal Şiirlerini Ne Zaman ve Kaç Yılda Yazdı?", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, Yıl: 9, S. 1, Ocak 1980, ss. 24-26.
- KAPLAN, Mehmet, "Yaradana Mektuplar", *Edebiyatımızın İçinden*, ss. 207-213.
- KAPLAN, Mehmet, "Zeki Ömer Defne: Ziller Çalacak", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 324-332.
- KAPLAN, Mehmet, "Ziya Osman Saba: Düşümde", *Şiir Tahlilleri II*, ss. 444-452.
- KAPLAN, Mehmet, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973.
- KAPLAN, Mehmet, *Tanpınar'ın Şiir Dünyası*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1983.
- KAPLAN, Mehmet-Necat Birinci, *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, 463 s.
- KAPLAN, Mevlüt, *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*, Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2002, XIII+273 s.
- KAPLAN, Ramazan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.

- KARA, Mustafa, "Tasavvufî Şiirin Gücü / Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Samih Rifat, Hasan Ali Yücel Tekke Şairi Midir?", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 9, Bursa 2000, ss. 107-130.
- KARA, Mustafa, "Baticılar, Türkçüler, İslâmcılar, Hepsi Modernist", [Konuşan: Bahtiyar Arslan], *Türk Edebiyatı, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 36, S. 417, Temmuz 2008, s. 4 vd.
- KARABEY, Muhsin, *Geleneksel Şiirin Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Sanatına Etkisi*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2002, 293 s.
- KARACA, Alaaddin, "Asaf Hâlet Çelebi'ye Göre Şiir", *Asaf Hâlet Çelebi Kitabı*, Hece Yayınları, Ankara, 2003, s. 73-93.
- KARACA, Alaattin, "Şairliğinin İlk Döneminde Turgut Uyar", *Araştırmalar Dergisi*, S. 12, 2004, ss. 21-40.
- KARACA, Alaattin, *İkinci Yeni Poetikası*, 1.bs., Hece Yayınları, Ankara, 2005, 528 s.
- KARAER, M. Necati, "Zaman Saati'nin Düşündürdükleri", *Hisar, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 24, Aralık 1965, ss. 14-15.
- KARAKOÇ, Sezai, "Devrimler ve Edebiyatımız", *Diriliş*, S. 5, Ağustos 1966, ss. 8-10.
- KARAKOÇ, Sezai, "Galile Denizi", *Edebiyat Yazıları II*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1986, ss. 30-35.
- KARAKOÇ, Sezai, *Mehmet Akif*, Yağmur Yayınları, İstanbul, 1968.
- KARAMANOĞLU, Ezel, *Mustafa Necati Karaer, Edebî Faaliyetleri ve Şiirlerinin Edebî Sanatlar Yönünden İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, 311 s.
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, *Ahmet Haşim*, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara, 1934.
- KARATAŞ, Turan, "Sezai Karakoç, İkinci Yeni'nin Neresinde?", *Dergah, Aylık Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*, c. 7, S. 76, Haziran 1996, ss. 7-8.
- KARATAŞ, Turan, Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç, 1.bs., Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1998, 604 s.
- KARATEKİN, Ziya, *Kemalettin Kamu'nun Şiirleri*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.
- KARPAT, Kemal, *Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1962.
- KAVCAR, Cahit, "Atatürk'ün Dil ve Edebiyat Konusundaki Görüşleri", *Ayko Eğitim Bilim Derleme*, c. 1, S. 2, Eylül 1982, ss. 7-13.
- KÂZIM NÂMİ, "İnkılâp Edebiyatı", *Ülkü*, C. 3, S. 13, [Ankara] Mart 1934, ss. 46-53.
- KÂZIM NÂMİ, "İnkılâp Edebiyatı", *Varlık*, C. 1, S. 1, 15 Temmuz 1933, s. 3.
- KIRCI, Mustafa, *Ahmet Muhip Dıranas*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, 212 s.
- KIRCI, Mustafa, *Ziya Osman Saba, Hayatı – Eserleri – Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun, 1991, VII+355 s.
- KIRIMLI, Bilal, *Asaf Halet Çelebi*, Şule Yayınları, İstanbul, 2000, 183 s.
- KİRENCİ, Mustafa, *Diriliş Akımının Ekseni: Medeniyet Perspektifi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 1997.
- Kitap Dergisi* [Özel Sayı: Kendisi Olabilen ve Kendisi Kalabilen Bir Düşünür Şair: Sezai Karakoç], Yıl: 13, S. 93, Aralık 1998, ss. 5-101.
- Kitap-lık, İki Aylık Edebiyat Dergisi* [Nazım Hikmet Özel Sayısı], S. 52, Mart – Nisan 2002.
- Kitap-lık, İki Aylık Edebiyat Dergisi* [Vesika-lık: Yahya Kemal], S. 56, Kasım-Aralık 2002, ss. 123-157.
- Kitap-lık, Aylık Edebiyat Dergisi* (Özel Dosya: Oktay Rifat), S. 119, Eylül 2008, 124 s.
- KOCAHANOĞLU, Osman Selim, *Millî Edebiyat Hareketi ve Beş Hececiler*, Toker Yayınları, İstanbul, 1976, 147 s.
- KOCAHANOĞLU, Selim, *Türk Edebiyatında Necip Fazıl Kısakürek, Hayatı – Sanatı – Çilesi* (Hakkında Derlenmiş Yazılar), Ağrı Yayınları, İstanbul, 1982.
- KOÇAK, Orhan, "‘Kalmak İmkansız’: İlhan Berk'in Şiiri ve Poetikası Üzerine Bir Deneme", *Defter*, 19, Kış 1992, s. 158.
- KODAL, Türkân, "Sâlihât-ı Nisvandan Saffet Hanımefendiye Şiirinin Anlam Çerçevesi Açısından Değerlendirilmesi", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 44, Ağustos 2000, ss. 71-77.
- KODAL, Türkân, "Sâlihât-ı Nisvandan Saffet Hanımefendiye Şiirinin Anlam Çerçevesi Açısından Değerlendirilmesi-II", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, S. 45, Eylül 2000, ss. 60-66.
- KOLCU, Ali İhsan, *Zamana Düşen Çiğlik / Tanpınar'ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri & Tanpınar'ın Şiir Estetiği*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, 288 s.
- Komisyon, *Necip Fazıl Kısakürek*, Toker Yayınları, İstanbul, 1984.
- Komisyon, *Yahya Kemal Beyatlı*, Toker Yayınları, İstanbul, 1984.
- KORKMAZ, Ramazan, *İkaros'un Yeni Yüzü, Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, 400 s.
- KORKMAZ, Zeynep, "Necmettin Halil Onan ve Türk Diline Hizmeti", *Türkoloji Dergisi*, C. 4, S. 1, Ankara, 1972, ss. 37-79.
- KORKUT, Ece, "Şiir Dili ve Bir Çözümleme Örneği: Tanpınar, 'Ne İçindeyim Zamann'", *Türkbilig, Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, S. 9, 2005, ss. 103-112.
- KÖKLÜĞİLLER, Ahmet, "Tez, İlhami Bekir", *Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar*, ss. 475-476.
- Köprülüzade Mehmed Fuad, "İnkılâp ve Edebiyat", *Hayat Mecmûası*, C. 1, S. 5, 30 Kânûn-ı Evvel 1926, ss. 82-83.
- KUDRET, İhsan – KABACALI, Alpay, *Cevdet Kudret'e Saygı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, XVIII+287 s.
- KUL, Erdoğan, *Ece Ayhan'ın Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007, 551 s.
- KÜÇÜKLER, Nuray, *Oktay Rifat Şiirinde Değişim ve Yenilenme*, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, 105 s.
- Ludingirra*, [Sezai Karakoç (Dosyası)], S. 9, Bahar 1999, ss. 33-95.
- MAZIOĞLU, Hasibe, "Necmettin Halil Onan'ın Kişiliği, Eserleri ve Şairliği", *Türkoloji Dergisi*, c. 4, S. 1, [Ankara] 1972, ss. 1-36.
- MELİKOV, T. D., "Garip Akımı ve Orhan Veli'nin Sanatı" (Çev. Özlem Parer), *Littera / Edebiyat Yazıları*, C. 15, Aralık 2004, ss. 161-170.
- Millî Kültür, Mehmet Akif Ersoy Özel Sayısı*, S. 55, Aralık 1986, 96 s.
- MİYASOĞLU, Mustafa, "Mustafa Necati Karaer'in Şiiri", *Türk Edebiyatı*, S. 269, Mart 1996, ss. 49-51.
- MİYASOĞLU, Mustafa, *Necip Fazıl Kısakürek*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1992.
- Muammer Lütfi, "Yedi Meş'ale'nin Kısa Bir Tarihi", *Servet-i Fünûn*, Nr.: 1668-194, 2 Ağustos 1928, ss. 180-181.
- Müfit, Mehmet ve diğ., *Poetika: Şiir Sanatı ve Sorunları / 1*, Çizgi Yayıncılık, İstanbul, 1984, 64 s.
- NAYIR, Yaşar Nabi, *Ahmet Haşim, Yaşamı, Sanatı, Yapıtları*, 7.bs., Varlık Yayınları, İstanbul, 1982.
- Nâzım Hikmet Günleri* (Sempozyum Bildirileri), Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara, 1994.
- OĞUZKAN, Ferhan, *Mehmet Emin Yurdakul, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1961.
- OKAY, M. Orhan, *Ahmet Hamdi Tanpınar*, Şule Yayınları, İstanbul, 2000, 176 s.

- OKAY, M. Orhan, *İlk Türk Pozitivisti ve Naturalisti Beşir Fuad*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1973, 243 s.
- OKAY, M. Orhan, *Necip Fazıl Kısakürek*, 1.bs., Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- OKAY, M. Orhan, *Poetika Dersleri*, 1.bs., Hece Yayınları, Ankara, 2004, 212 s.
- OKAY, Orhan, *Mehmet Akif, Bir Karakter Heykelinin Anatomisi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1989, 143 s.
- OKTAY, Ahmet, "Cansever'in Şiirine Analitik Bir Yaklaşım", *Birikim*, Sayı: 16, Haziran 1978.
- OKTAY, Ahmet, "İkinci Yeni Üzerine", *Hürriyet Gösteri*, S. 56, [İstanbul] Temmuz 1985, ss. 134-136.
- OKTAY, Ahmet, *Karanfil ve Pranga / Ahmet Arif'in Şiiri Üzerine Eleştirel Bir Çalışma*, Metis Yayınları, İstanbul, 1990.
- OKUR, Enver, *Cahit Sıtkı Tarancı, Hayatı – Eserleri - Sanatı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun, 1993, X+453 s.
- ONARAN, Mustafa Şerif, "İkinci Yeni'den Toplumcu Şiire", *Papirüs*, S. 36, Şubat 2000.
- ONARAN, Mustafa Şerif, "Bir Şiir Emekçisi: Kemal Özer", *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Yıl: 77, S. 1223, 1 Ağustos 2009, ss. 24-26.
- ONGER, Fahir, "Ölümünün 13. Yıl Dönümünde Ziya Osman Saba Kendini Anlatıyor", *Varlık*, S. 749, 1 Şubat 1970, ss. 10-11.
- ORHAN, Ahmet, *Ece Ayhan ve Tarih Yaklaşımı*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, V+97 s.
- ORHON, Orhan Seyfi, *Nazım Hikmet, Hayatı ve Eseri*, İstanbul, 1937.
- ORTAÇ, Yusuf Ziya, *Ahmet Haşim, Hayatı ve Eserleri*, Cumhuriyet Kitaphanesi, İstanbul, 1937.
- ORTAÇ, Yusuf Ziya, *Faruk Nafiz, Hayatı ve Eserleri*, Ahmed Said Kitabevi, İstanbul, 1937, 64 s.
- OY, Aydın, *Şiir Dünyamızda Atatürk*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.
- ÖLÇEN, Ali Nejat, *Halkevlerinin Yokedilişi*, Halkevleri Genel Merkezi, Ankara, 1988, 39 s.
- ÖLÜMÜNÜN 50. YILINDA CAHİT SITKI TARANCI, *Diyarbakır, 21 Eylül 2006: Bildiriler*, 1.bs., Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2007, VI+96 s.
- ÖNAL, Mehmet, *Yusuf Ziya Ortaç*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, 156 s.
- ÖNER, Sakin, *Arif Nihat Asya*, Toker Yayınları, İstanbul, 1979.
- ÖNERTOY, Olcay, "Cumhuriyet Döneminin İlk Edebî Topluluğu: Yedi Meş'aleciler", *Türkoloji Dergisi*, C. 11, S. 1, [Ankara] 1993, ss. 37-49.
- ÖNERTOY, Olcay, "Nazım Hikmet ve Şiiri Üzerine Birkaç Söz", *Çağdaş Türk Dili*, [Nazım Hikmet Özel Sayısı-I], S. 172, Haziran 2002, ss. 199-203.
- ÖNERTOY, Olcay, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı ve Öyküsü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984.
- ÖNGÖREN, Ferit, *Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı ve Hicvi (1923-1983)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.
- ÖNGÖREN, Veysel, *Dil, Estetik, Felsefe ve Tarih Bağlamında Şiir ve Yenilik*, Broy Yay., İstanbul, 1997, 200 s.
- ÖRGEN, Ertan, *Türk Şiirinde Gelenek (1940-1973)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2003, 384 s.
- ÖZARSLAN, Ersin, *Nazım Hikmet, Hayatı ve Şiiri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2003, 953 s.
- ÖZBALCI, Mustafa, *Ahmet Kutsi Tecer (Şairliği ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme)*, Eser Ofset, Samsun, 1997, 270 s.
- ÖZBALCI, Mustafa, *Yahya Kemal'in Duygu ve Düşünce Dünyası*, Sönmez Matbaası, Samsun, 1990, 228 s.
- ÖZCAN, Mustafa, *Mavi Hareketi ve Tartışmalar*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1979, 157 s.
- ÖZCAN, Tarık, *Aykırı ve Şair İlhan Berk*, 1.bs., Popüler Yayınları, İstanbul, 2009, 388 s.
- ÖZCAN, Tarık, *İlhan Berk, Hayatı-Şiirleri*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1995.
- ÖZCAN, Tarık, *Oktay Rifat'ın Şiirlerinin ve Romanlarının İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ, 1999, 534 s.
- ÖZCAN, Tarık, *Şair ve Sözlün Mahşeri Oktay Rifat*, 1.bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 2005, 564 s.
- ÖZÇELEBİ, Betül, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, XI+306 s.
- ÖZÇELEBİ, Betül, "İnkılâp Edebiyatı", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, ss. 51-59.
- ÖZÇELEBİ, Betül, "Nazım Hikmet", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, ss. 138-147.
- ÖZÇELEBİ, Betül, "Ömer Bedrettin Uşaklı", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938*, ss. 150-153.
- ÖZÇELEBİ, Hüseyin, "Cahit Külebi", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 147-149.
- ÖZÇELEBİ, Hüseyin, "Fazıl Hüsnü Dağlarca", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 124-133.
- ÖZÇELEBİ, Hüseyin, "Necati Cumalı", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 143-145.
- ÖZÇELEBİ, Hüseyin, "Orhan Veli", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 138-143.
- ÖZÇELEBİ, Hüseyin, "Rifat Ilgaz", *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939-1950*, ss. 133-138.
- ÖZDEMİR, Ahmet, *Cumhuriyet Dönemi Türk Hikayesi*, Toker Yayınları, İstanbul, 2002, 944 s.
- ÖZDEMİR, Kemal, *Doktor Abdullah Cevdet'in Edebî Dünyası, Abdullah Cevdet'in Şiirlerinin İncelenmesi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2003, 313 s.
- ÖZER, Hanife, *Mehmet Çınarlı, Edebî Şahsiyeti ve Şiirleri*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, 337 s.
- ÖZER, Nilay, *Turgut Uyar'ın Divan'ında Bir Araç Olarak Biçim*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, IX+132 s.
- ÖZERDİM, N. Sami, "Yedi Meş'aleciler", *Türk Dili*, C. 9, S. 97, [Ankara] 1 Ekim 1959, ss. 13-15.
- ÖZGÜ, Melahat, "Atatürk'ün Edebiyat ve Sanat Anlayışı", *Belleken*, 52, (204, Özel Sayı), Kasım 1988, ss. 1133-1168.
- ÖZGÜL, Metin Kayahan, *Halit Fahri Ozansoy*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, 207 s.
- ÖZKAN, Kaan – AKGÜL, Alphan, *Melih Cevdet Anday / Bütün Yüzyılları Yaşadım*, Alkım Yayınevi, Ankara, 2004.
- ÖZMEN, Güngör, "Ozanın Bağımsızlığı ve İkinci Yeninin Sanat Çıkişındaki Yanlılık", *Çele*, C. 5, Sayı: 59, [Ankara] Mart 1968, ss. 10-11.
- ÖZSARI, Mustafa, *Mehmet Emin Yurdakul (Şiir Anlayışı ve Şiirlerindeki Millî Değerler)*, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 1996, 176 s.
- ÖZTEKİN, Özge, "Modern Türk Şiirinde Geleneği Yeniden Üreten Şair: Nazım Hikmet ve Metinlerarasılık", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 1, Haziran 2008, ss. 129-150.
- ÖZTORUN, Hüseyin, *Şair Olarak Rifat Ilgaz*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997, 388 s.

- ÖZTURANLI, M. İskender, "Atatürk ve Edebiyat", *Sanat Çevresi*, c. 21, S. 245, Mart 1999, ss. 11-12 .
- ÖZTÜRK, Mustafa, *Tanpınar'ın Fikir Dünyası*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1988, X+383 s.
- PEKER, Yılmaz, "Atatürk ve Edebiyat", *Kemalizm*, S. 225, Nisan 1981, ss. 16-18.
- PERİNÇEK, Feyza – DURUEL, Nursel, *Cemal Süreya: Şairin Hayatı Şiire Dahil*, 1.bs., Kaynak Yayınları, İstanbul, 1995, 428 s.
- PERİNÇEK, Feyza, *Cemal Süreya Arşivi*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1991, 168 s.
- Rıfat Ilgaz Sempozyumu*, Çınar Yayınları, İstanbul, 2007, 903 s.
- RİFAT, Mehmet, "Ahmet Muhip Dıranas: "Fahriye Abla"nın Anlatısal ve Söylemsel Kimliğine Bir Yaklaşım", *Metin Sesi*, 1.bs., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 117-126.
- RİFAT, Mehmet, "Necip Fazıl Kısakürek'in Çile'sini "Takdim"i ve "Poetika"sı", *Metin Sesi*, 1.bs., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 103-115.
- RÜZGAR, Eser, "Sezai Karakoç'un 'İkinci Ayın' İsimli Şiirinin Tahlil Denemesi", *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür Sanat Aylık Dergi*, S. 121, Nisan 2000, ss. 32-34.
- SAFİ, İhsan, *1951-1955 Yılları Arasındaki Edebî Faaliyet*, 4 cilt, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996, 1569 s.
- SAĞIROĞLU, Ekrem, *Necip Fazıl Şiirinde Ölüm Senfonisi*, 1.bs., Esra Sanat Yayınları, Konya, 1997, 83 s.
- SALİHOĞLU, Mehmet, "Ulusal Edebiyatımızda ve Sanatımızda Halkevlerinin Yeri", *Halkevleri Dergisi*, c. 5, S. 58 Ağustos 1971, ss. 2-3, 32.
- SAMANOĞLU, Gültekin, "Nevzat Yalçın", *Hisar*, S. 23, Mart 1952, s. 14.
- SAMANOĞLU, Gültekin, "Ozansoy'u Anarken", *Hisar*, S. 172, Mart 1978, ss.5-6.
- SAMANOĞLU, Gültekin, "Yahya Benekay", *Hisar*, S. 25, Mayıs 1952, s. 12.
- SAMANOĞLU, Gültekin, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.
- SAMANOĞLU, Gültekin, *Kemâlettin Kâmi Kamu, Hayatı, San'atı ve Şiirleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986.
- SARI, Ahmet, *Türk ve Alman Poetikasının Kitabı*, 1.bs., Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2006, 415 s.
- SARI, Halil, *Modern Türk Şiirinde Mistik Düşünce*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 1999, 204 s.
- SATOĞLU, Abdullah, "Gültekin Samanoğlu'nun Ardından", *Türk Edebiyatı*, S. 357, Temmuz 2003.
- SAZYEK, Hakan, "Garipçilerin İlk Eserleri", *Adam Sanat*, S. 80, Temmuz 1992, ss. 53-67.
- SEBER, Cemal Süreya, "İkinci Yeniler ve Üvercinka", *Çağrı, Kültür, Sanat, Bilim Dergisi*, C. 1, S. 10, [Ankara] Ekim 1958, ss. 7-8.
- SEÇKİN, Özgen – TURAN, Metin (haz.), *Enver Gökçe Üzerine (Eleştiri-Tanıtma-İnceleme ve Söyleşiler)*, 1.bs., Damar Yayınları, Ankara, 1991, 175 s.
- SEZER, Sonnur, "Kemal Özer Şiirinin Tanıkları", *Cumhuriyet Kitap*, S. 495, 12 Ağustos 1999.
- SOLDAN, Uğur, "Asaf Halet Çelebi'nin Şiir Dünyası", *Kaşgâr*, S. 24, Kasım-Aralık 2001.
- SOYKARA, Sezay, *Garip Hareketi Şiir Dili*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001, 283 s.
- SOYSAL, Ahmet, *Arzu ve Varlık. Dağlarca'ya Bakışlar*, 2.bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007.
- SOYSAL, Ahmet, *A'dan Z'ye Ece Ayhan*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.
- ŞAHBAZ, Namık Kemal, *Salih Zeki Aktay, Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 1999, 384 s.
- ŞAPOLYO, E. Behnan, "Atatürk ve Rönesans İnkılâp Edebiyatı", *Çığır*, S. 29-30, [Ankara] Mayıs – Haziran 1935, ss. 10.
- ŞEKER, Ziya, *Ahmet Arif ve Şiirlerini Besleyen Kaynaklar*, Ürün Yay., Ankara, 1997, 187 s.
- ŞENDERİN, Zübeyde, *Turgut Uyar'ın Hayatı, Sanatı, Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, 421 s.
- ŞİMŞEK, Tacettin, "Masaldan Destana: Dağlarca'nın Şiiri", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi* [Türk Şiiri Özel Sayısı], Yıl: 5, S. 53/54/55, Mayıs-Haziran-Temmuz 2001, ss.181-195.
- ŞİMŞEK, Tacettin, *Fazıl Hüsnü Dağlarca, Hayatı ve Şiiri*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1999, 647 s.
- ŞİMŞEK, Yaşar, *Gültekin Samanoğlu (Hayat – Sanat ve Eserleri)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007, 273 s.
- ŞİŞMANOĞLU, Vecihi, *Behçet Necatigil ve Şiirin Ev Hali*, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, VII+89 s.
- TAMER, Ülkü [Dosya], *Ludingirra*, Yıl: 2, S. 5, Bahar 1998, ss. 45-121.
- TANSEL, Fevziye Abdullah, "Atatürk Hakkında Şiirler (1915-1938) Bunların Tarih ve Edebiyat Bakımından Değerlendirilmesi", *Bellefen*, 52, (204, Özel Sayı), Kasım 1988, ss. 1169-1193.
- TANYOL, Tuğrul, "İkinci Yeni ve Ötesi", *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu (20-21-22 Kasım 1998)*, [Ankara] Kasım 1998, ss. 231-239.
- TANYOL, Tuğrul, *Poetika: Şiir Sanatı Sorunları*, Çizgi Yayınevi, İstanbul, 1985.
- TAŞÇIOĞLU, Yılmaz, *Dar Vakitlerde Geniş Zamanlar / Behçet Necatigil'in Şiiri*, 1.bs., 3F Yayınları, İstanbul, 2006, 384 s.
- TERZİOĞLU, Öykü, *Nazım Hikmet ve Sömürgecilik Karşıtlığının Poetikası*, Phonix Yayınevi, Ankara, 2009, 208 s.
- TEVETOĞLU, Fethi, *Enis Behiç Koryürek, Hayatı ve Eserleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985, 184 s.
- TEZ, İLHAMİ Bekir, "Nazım Meselesi", *Yeni Türk Mecmuası*, C. 2, S. 15, Teşrinisani 1993, s. 1189.
- TİKEN, Servet, "Sezai Karakoç'un Şiirlerinde Kültürel Bir Sembol: Akrep", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 15, S. 37, Erzurum 2008, ss. 159-172.
- TİMUÇİN, Afşar, *Nazım Hikmet'in Şiiri*, 1978.
- TİMUROĞLU, Vecihi, "Kendisinden Sonrakileri Zorlayan Şair Can Yücel", *Cumhuriyet Kitap*, 27 Ocak 2000.
- TİMUROĞLU, Vecihi, *Melih Cevdet / Bilge ve Duyarlı (Kürşat'la Söyleşi)*, 1.bs., Prospero Yayınları, Ankara, 1994, 216 s.
- TİMUROĞLU, Vecihi, "Cahit Külebi'nin 'Tokat'a Doğru' Şiiri Üzerine Bir Çözümleme Denemesi", *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi* (Dosya: Cahit Külebi), Yıl: 77, S. 1225, 1 Ekim 2009, ss. 9-14.
- Toksözlü, "Yedi Meş'ale, Yedi İddialı Genç", *Hayat Mecmuası*, C. 3, S. 76, 10 Mayıs 1928, ss. 472-474.
- TONGUÇ, Engin, *Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç*, Ant Yayınları, İstanbul, 1970, 658 s.
- TOZ, Hıfzı, "Geçmişten Günümüze Köprü: Hisar Dergisi ve Hisarcılar", *Türk Yurdu*, C. 18, S. 132, Ağustos 1998, ss. 62-69.

- TUNAYA, Tarık Zafer, "Toplumsal ve Siyasal Bir Portre Denemesi Behçet Kemal Çağlar", *Türk Dili*, c. 21, S. 221, Şubat 1970, ss. 362-366.
- TUNCER, Hüseyin, "Cevdet Kudret Solok", *Yedi Meşaleciler*, ss. 109-122.
- TUNCER, Hüseyin, "Kar Müsiklerine Dair", *Millî Eğitim*, S. 75, Ocak-Şubat 1988, ss. 299-360.
- TUNCER, Hüseyin, "Muammer Lütfi Bahşi", *Yedi Meşaleciler*, ss. 23-33.
- TUNCER, Hüseyin, "Sabri Esat Siyavuşgil", *Yedi Meşaleciler*, ss. 61-86.
- TUNCER, Hüseyin, "Vasfi Mahir Kocatürk", *Yedi Meşaleciler*, ss. 87-108.
- TUNCER, Hüseyin, "Yaşar Nabi Nayır", *Yedi Meşaleciler*, ss. 149-169.
- TUNCER, Hüseyin, *Beş Hececiler*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1994, 141 s.
- TUNCER, Hüseyin, *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı*, c. I-II, Akademi Kitabevi, İstanbul, 1996.
- TUNCER, Hüseyin, *Garipçiler*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1997, 214 s.
- TUNCER, Hüseyin, *İkinci Yeni(ciler) / Sıkı Şairler*, Orkun Kitabevi, İzmir, 2005, 205 s.
- TUNCER, Hüseyin, *Yedi Meşaleciler*, 2.bs., Akademi Kitabevi, İzmir, 1998, X+202 s.
- TURAL, Secaattin, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Din Duygusu*, Kitabevi, İstanbul, 2003.
- TURAN, Güven, "İkinci Yeni'den Sonra Olan Biten Ne?", *Varlık*, S. 7, Haziran 2005, ss. 3-5.
- TURGUT, A., "İkinci Yeni' Sorunu", *Maya*, C. 1, S. 4, [İzmir] Nisan 1960, ss. 12-13.
- TURİNAY, Necmettin, "İlhan Geçer'in Görüşleri", *Türk Edebiyatı*, S. 120, Ekim 1983, s. 33.
- TÜRE, Fatma, *Bir Usta, Bir Dünya: Behçet Necatigil*, Yapı Kredi Kültür Merkezi, İstanbul, 1993.
- Türk Dili Dergisi, Aylık Dergi / Yazınımız, Ekinimiz, Uygurluğumuz, Dilimiz İçin Bakıma, Özene Görevli Dergi* (Fazıl Hüsnü Dağlarca Özel Sayısı), Yıl: 22, C. 22, S. 130, Ocak – Şubat 2009.
- TÜZER, İbrahim, *Ali Mümtaz Arolat'ın Hayatı, Şairliği ve Şiirindeki Temalar Üzerine Bir İnceleme*, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2002, 192 s.
- UÇ, Himmet, *Mehmet Akif ve Hikaye Sanatı*, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2000, 173 s.
- UÇMAN, Abdullah – İNCİ, Handan, *Bir Gül Bu Karanlıkta / Tanınan İçin Yazılar*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2002, 709 s.
- UYAR, Turgut [Dosa], *Ludingirra*, Yıl: 1, S. 2, Bahar 1997, ss. 29-151.
- UYGUNER, Muzaffer, "Ozansoy'un Gazelleri Üzerine", *Hisar*, S. 137, Mayıs 1975, ss. 22-23.
- UYGUNER, Muzaffer, *Cahit Külebi, Yaşamı, Şiiri, Yapıları, Seçmeler*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1991.
- UYGUNER, Muzaffer, *Cahit Sıtkı Tarancı, Hayatı-Sanatı-Eseri*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1966.
- UYGUNER, Muzaffer, *Orhan Veli Kanık (Hayatı, Sanatı, Eseri)*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1972.
- UYGUNER, Muzaffer, *Sabahattin Kudret Aksal, Yaşamı, Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2000.
- UYGUNER, Muzaffer, *Salah Birsal, Yaşamı, Şiirleri, Günlükleri, Romanı, Denemeleri, Tarihleri ve Yapıtlarından Seçmeler*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1991.
- UYSAL, Ahmet, *Mahpushane Şiirleri Antolojisi*, Adam Yayınları, İstanbul, 1974, 200 s.
- UZAL, Fehmi – ÖZCAN, Halil İbrahim (haz.), *1980-1990 Cezaevi Şiir Antolojisi*, Melsa Yayınları, İstanbul, 1992, 255 s.
- UZUNBAY, Zeynep, "Kemal Özer ve 'Temmuz İçin Yaralı Semah'", *Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Yıl: 76, S. 1221, 1 Haziran 2009, ss. 29-31.
- ÜNLÜ, Özcan, *Mustafa Necati Karaer Armağanı* (Ortak Kitap), İstanbul Yayınları, İstanbul, 1996, 292 s.
- YAĞCI, Öner, *Şükran Kurdakul, Yaşamı, Sanatı, Yapıtları*, Çınar Yayınları, İstanbul, 1994, 320 s.
- YAŞI, Elçin, *Behçet Necatigil*, Cem Ofset Matbaası A.Ş., İstanbul, 1988.
- Yakup Kadri, "Gene İnkılâp Edebiyatına Dâir", *Kadro, Aylık Fikir Mecmuası*, S. 26, [İstanbul] Şubat 1934, ss. 27-29.
- Yakup Kadri, "İnkılâp Edebiyatı", *Harman*, S. 3, [Ankara] Mayıs 1943, s. 2.
- Yakup Kadri, "İnkılâp Edebiyatı", *Kadro, Aylık Fikir Mecmuası*, C. 3, S. 25, [İstanbul] İkinci Kanun / Ocak 1934, ss. 21-29.
- YALÇIN, Alemdar, "Garipçiler ve Hisarcılar" [Türk Şiirinde İki Grup Üzerine], *Türk Edebiyatı*, S. 121, [İstanbul] Kasım 1983, ss. 37-40.
- YALÇIN, Mehmet, "Ece Ayhan'dan Bir Örnek / Bakışsız Bir Kedi Kara", *Şiirin Ortak Paydası / Şiirbilime Giriş*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, 1991, ss. 255-277.
- YALÇIN, Mehmet, "M. C. Anday'ın Bir Şiiri: Orta Yaşlı Kadın", *Şiirin Ortak Paydası / Şiirbilime Giriş*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, 1991, ss. 223-254.
- YALVAÇ, Hasan Hüseyin, *Bu Bir Rifat İlgaz Kitabıdır*, Sone Yayınları, İstanbul, 1995.
- YARDIM, Mehmet Nuri, *Ziya Osman Saba Sevgisi*, Hikmet Neşriyatı, İstanbul, 2002 (Aynı eser, Nesil Yayınları, İstanbul, 2004).
- YAŞAR, Ayhan, *XX. Yüzyılda Edebî Eleştiri: Son Devirlerde Dünyada Geliştirilen Edebî Tahlil Metodlarının Türk Şiir ve Romanına Uygulanışı*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1992, 321 s.
- YATKIN, Nazan, *Edip Cansever'in Hayatı, Eserleri, Şiirlerinin Yapı ve Tema Bakımından İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2000, 135 s.
- YAZICI, Rıfki, "Faruk Nafiz'in Sanat Şiiri Üzerine", *Türk Yurdu*, S. 104, Nisan 1996, ss. 25-29.
- YAZICI, Y., *Mehmet Emin Yurdakul*, Toket Yayınları, İstanbul, 1977.
- Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, S. 117-118, Aralık – Ocak 2000, 122 s.
- Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, S. 126, Eylül 2000, 136 s. [Bu özel sayıda yer alan bazı imzalar ve yazıları: İsmail Kılıhoğlu, "Şiir ve Uygurluk", ss. 27-31; Ali Haydar Haksal, "Sezai Karakoç'un Poetikası: Diriliş Ruhunun Şiiri", ss. 44-48; İbrahim Demirci, "Sesler'in Çevresinde", ss. 53-54; Ali Yıldız, "Balkon", ss. 78-81; Süleyman Çelik, "Kar Şiiri", ss. 83-84; Cevat Akkanat, "Sezai Karakoç'un Gelenekle İlgili Düşünceleri ve Şiirindeki Geleneksel Şekil Unsurları", ss. 95-102].
- Yedi İklim, Sanat, Kültür, Edebiyat [Dergisi]*, c. 6, S. 44-45, Kasım – Aralık 1993, 160 s.
- YETİŞ, Kâzım, *Mehmet Akif'in Sanat-Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992, VI+218 s.
- YETKİN, Çetin, *Türkiye'de Tek Parti Yönetimi 1930-1945*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983, 320 s.
- YILDIRIM, Yusuf, *Orhan Veli Kanık ve Garipçiler (Melih Cevdet Anday – Oktay Rifat)*, Toket Yayınları, İstanbul, 2004, 223 s.
- YILDIZ, Ahmet, *Ali Mümtaz Arolat, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1988.
- YILDIZ, Saadetin, *Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası*, 1. bs., Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997, 671 s.

- YILMAZ, Arif, *Sabahattin Kudret Aksal'ın Hayatı, Sanatı ve Şiirleri Üzerinde Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004, 609 s.
- YILMAZ, Ebru Burcu, "Ahmet Muhip Dıranas'ın 'Gece' Şiiri Üzerine Bir Çözümleme", *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 91, S. 652, Nisan 2006, ss. 366-370.
- YİĞİT, Ali Ata, *İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası*, Boğaziçi Yay., İstanbul, 1992, 106 s.
- YİVLİ, Oktay, "Yedi Meşale Ortak Kitabı ve Yedi Meşaleciler", *Türk Dili*, S. 537, [Ankara] Eylül 1996, ss. 315-320.
- YİVLİ, Oktay, *Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiiri*, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, 250 s.
- YUND, Kerim, *İstiklâl Marşı Bilgisi*, Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul, 1961, 48 s.
- YÜCEBAŞ, Hilmi, *Faruk Nafiz Çamlıbel, Bütün Cepheleriyle Hayatı-Hatıraları-Şiirleri*, İstanbul, 1974, 384 s.
- YÜCEBAŞ, Hilmi, *Millî Şairimiz Mehmet Emin Yurdakul, İncili Çavuş Basımevi*, İstanbul, 1917.
- YÜCEL, Nesrin, *Yaşar Nabi Nayır, Hayatı – Sanatı – Eserleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, 478 s.
- YÜKSEL, Bilge, *Yedi Meşale ve Türk Edebiyatındaki Yeri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, 723 s.
- YÜKSEL, Bilge, "Ziya Osman Saba ve Dergilerde Saklı Kalmış Şiirleri", *Bilig*, S. 38, Yaz 2006, ss. 15-34.

Samsun, 15 Ekim 2005